

เรื่อง **รายงานฉบับสมบูรณ์**
ช่องทางการสื่อสาร
ของรัฐสภา

อัจฉิมา แสงรัตน์
นักวิชาการ
สำนักส่งเสริมวิชาการรัฐสภา

สารบัญ

บทสรุปผู้บริหาร.....	4
Executive summary.....	6
บทที่ 1 บทนำ.....	9
1.1 ที่มาและความสำคัญของการศึกษา	9
1.2 วัตถุประสงค์.....	10
1.3 ขอบเขตการวิจัย.....	10
1.4 ระเบียบวิธีวิจัย	11
1.5 วิธีดำเนินการ.....	11
1.6 นิยามศัพท์.....	11
1.7 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ	12
บทที่ 2 พัฒนาการสื่อสารระหว่างรัฐสภากับประชาชน	13
2.1 แนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง	13
2.2 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	22
2.3 พัฒนาการสื่อสารระหว่างรัฐสภากับประชาชน.....	31
บทที่ 3 รูปแบบและช่องทางการสื่อสารระหว่างรัฐสภากับประชาชน.....	38
3.1 ช่องทางการสื่อสารของรัฐสภาไทย	38
3.1.1 สถานีวิทยุกระจายเสียงรัฐสภา.....	39
3.1.2 สถานีโทรทัศน์รัฐสภา.....	45
3.1.3 สื่อสังคมออนไลน์	50
3.2 ประสิทธิภาพของช่องทางการสื่อสารระหว่างรัฐสภากับประชาชน	54
3.2.1 ประสิทธิภาพของสถานีวิทยุรัฐสภา	55
3.2.2 ประสิทธิภาพของสถานีโทรทัศน์รัฐสภา	58
3.2.3 ประสิทธิภาพของสื่อสังคมออนไลน์.....	60
3.2.4 การเชื่อมโยงระหว่างรัฐสภาและประชาชนผ่านช่องทางการสื่อสาร.....	62
บทที่ 4 ช่องทางการสื่อสารของรัฐสภาต่างประเทศ	65

4.1 รัฐสภาแบบเปิด (Open parliament)	65
4.1.1 การเปิดเผยข้อมูลรัฐสภาสู่การเป็นรัฐสภาแบบเปิด	66
4.2 ช่องทางการสื่อสารของรัฐสภาต่างประเทศ	71
1) รัฐสภาอินโดนีเซีย	72
2) รัฐสภาแห่งสาธารณรัฐเกาหลี	75
3) รัฐสภาแห่งสหรัฐอเมริกา	79
4) รัฐสภาเครือรัฐออสเตรเลีย	85
5) รัฐสภายุโรป	90
6) รัฐสภาแห่งสหราชอาณาจักร	100
7) รัฐสภาสหพันธ์สาธารณรัฐบราซิล	102
8) รัฐสภาเยอรมนี	103
9) รัฐสภานอร์เวย์	104
10) รัฐสภาสวีเดน	104
11) รัฐสภารัฐคูเวต	105
4.3 การเชื่อมโยงระหว่างประชาชนกับรัฐสภาผ่านการสื่อสาร	113
1) การเชื่อมโยงผ่านช่องทางการสื่อสาร	113
2) การเชื่อมโยงกันผ่านกิจกรรมและข้อมูลของรัฐสภา	115
บทที่ 5 แนวทางในการพัฒนาการทำงานของรัฐสภาในฐานะตัวแทนประชาชน	117
5.1 บทสรุป	117
5.2 ข้อเสนอแนะ	122
5.2.1 สิ่งที่รัฐสภาควรทำในการสื่อสาร	122
5.2.2 การพัฒนาช่องทางการสื่อสารให้มีประสิทธิภาพ	123
5.2.3 การเข้าถึงของรัฐสภาและการมีส่วนร่วมของประชาชน	124
บรรณานุกรม	126

คำนำ

รัฐสภาไทยมีช่องทางการสื่อสารในหลากหลายรูปแบบ ทั้งสื่อวิทยุ โทรทัศน์ และสื่อในรูปแบบแพลตฟอร์มออนไลน์ต่าง ๆ ที่ใช้ในการเผยแพร่ข้อมูลข่าวสาร การถ่ายทอดสดการประชุมรัฐสภา อีกทั้งยังมีรายการให้ความรู้เกี่ยวกับการเมืองการปกครองจำนวนมาก ที่สำคัญเป็นสื่อที่อยู่ใกล้ชิดแหล่งข่าวทางการเมืองมากที่สุด สามารถนำเสนอข่าวสารได้อย่างตรงประเด็น รวดเร็ว แต่กลับกลายเป็นว่าช่องทางการสื่อสารต่าง ๆ ของรัฐสภาไทยไม่ได้รับความนิยมมากนัก ประชาชนส่วนใหญ่ยังไม่ได้ให้ความสนใจต่อการรับชมการประชุมรัฐสภาอย่างต่อเนื่อง หรือเป็นช่องทางการสื่อสารหลักที่ประชาชนจะติดตามข่าวสารทางการเมือง ที่สำคัญรายการต่าง ๆ ของรัฐสภายังไม่ได้เปิดโอกาสให้ประชาชนเข้ามาแสดงความคิดเห็นมากนัก ดังนั้นรัฐสภาในฐานะสถาบันทางการเมืองที่สำคัญจำเป็นที่จะต้องมีการสื่อสารเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารเพื่อให้ประชาชนสนับสนุน ให้ความร่วมมือ ลดการต่อต้านหรือไม่เห็นด้วย อีกทั้งรัฐสภาต้องทำหน้าที่เป็นหน่วยงานกลางในการรับส่งต่อข้อมูลข่าวสารจากประชาชนและถ่ายทอดไปยังรัฐบาล สมาชิกรัฐสภาและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เพื่อพัฒนาปรับปรุงแก้ไขการทำงานให้เป็นที่ยอมรับของประชาชนและส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชนภายใต้ระบอบประชาธิปไตย

สถาบันพระปกเกล้า จึงจัดให้มีการศึกษา เรื่อง “ช่องทางการสื่อสารของรัฐสภา” ภายใต้โครงการพัฒนาประสิทธิภาพการดำเนินงานของรัฐสภาในบทบาทความเป็นตัวแทนของประชาชน เพื่อศึกษาประสิทธิภาพในการสื่อสารระหว่างรัฐสภาและประชาชนผ่านช่องทางการสื่อสารต่าง ๆ ของรัฐสภา ทั้งสื่อวิทยุ โทรทัศน์และสื่อสังคมออนไลน์ พร้อมทั้งศึกษาช่องทางการสื่อสารของรัฐสภาต่างประเทศจากหลากหลายประเทศ เช่น รัฐสภาแห่งสาธารณรัฐเกาหลี รัฐสภาแห่งสหรัฐอเมริกา รัฐสภายุโรป รัฐสภาเครือรัฐออสเตรเลีย รัฐสภาอินโดนีเซีย เป็นต้น อันจะนำไปสู่การพัฒนา รูปแบบ เนื้อหา ช่องทางและแนวทางในการพัฒนาการสื่อสารระหว่างรัฐสภากับประชาชน ให้มีประสิทธิภาพ โดยข้อเสนอต่าง ๆ อาจนำไปสู่การพัฒนาเป็นส่วนหนึ่งของนโยบายการทำงานของรัฐสภาเพื่อให้การสื่อสารของรัฐสภากับประชาชนสะดวก รวดเร็ว ประชาชนสามารถเข้าถึงการบริการของรัฐสภาในวงกว้างและตอบโจทย์ความต้องการของประชาชน สถาบันพระปกเกล้า หวังเป็นอย่างยิ่งว่ารายงานการศึกษาวิจัยฉบับนี้จะเป็นข้อมูลสำคัญสำหรับฝ่ายนิติบัญญัติในการเป็นแนวทางเพื่อขับเคลื่อนการทำงานด้านความเป็นตัวแทนของประชาชนและเปิดโอกาสให้ประชาชนมีส่วนร่วมทางการเมืองอย่างแท้จริง

บทสรุปผู้บริหาร

การสื่อสารเป็นเครื่องมือในการถ่ายทอดความคิด สร้างความสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์ด้วยกัน ทำให้เกิดการเรียนรู้ แลกเปลี่ยนความคิดซึ่งกันและกัน และกระตุ้นให้ประชาชนตื่นตัว การที่รัฐจะประชาสัมพันธ์นโยบายต่าง ๆ ไปสู่ประชาชนได้นั้นจะต้องอาศัยช่องทางการสื่อสารที่ทันสมัย รวดเร็ว ใช้เวลาน้อย และที่สำคัญต้องเป็นการสื่อสารที่เปิดโอกาสให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วม การเปิดเผยข้อมูลภาครัฐและการสื่อสารกับประชาชนจะเป็นกลไกที่จะทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงจากประชาธิปไตยแบบติดตาม ตรวจสอบ เป็นประชาธิปไตยแบบมีส่วนร่วม อีกทั้งยังเป็นการเสริมสร้างความโปร่งใสในการใช้อำนาจของรัฐ และส่งเสริมสนับสนุนการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในทุกระดับ

รัฐสภาในฐานะสถาบันทางการเมืองหนึ่งของประเทศที่มีบทบาทสำคัญในการขับเคลื่อนความเป็นประชาธิปไตย เป็นสื่อกลางในการทำหน้าที่เชื่อมต่อระหว่างรัฐบาล สมาชิกรัฐสภากับประชาชนผ่านการสื่อสารในรูปแบบต่าง ๆ ซึ่งรัฐสภาไทยได้ให้ความสำคัญกับการมีส่วนร่วมของประชาชน ที่ผ่านมารัฐสภาไทยมีช่องทางการสื่อสารที่หลากหลายที่เปิดโอกาสให้ประชาชนได้เข้ามามีส่วนร่วมในกระบวนการนิติบัญญัติ โดยช่องทางการสื่อสารของรัฐสภา ได้แก่ สื่อวิทยุกระจายเสียง มีวัตถุประสงค์ในการก่อตั้งเพื่อเป็นสื่อกลางให้ความรู้ ความเข้าใจเรื่องการเมืองการปกครองในระบอบประชาธิปไตยภายใต้ระบบรัฐสภาแก่ประชาชน โดยมีการกิจหลักในการถ่ายทอดเสียงการประชุมรัฐสภา การประชุมสภาผู้แทนราษฎร และการประชุมวุฒิสภา อีกทั้งมีหน้าที่ในการเผยแพร่ข่าวสารการดำเนินงานของรัฐสภา และองค์ความรู้ด้านการเมืองการปกครองในระบอบประชาธิปไตย ต่อมา มีการขยายช่องทางเป็นสื่อโทรทัศน์เพื่อเผยแพร่ภารกิจด้านนิติบัญญัติ และเสริมสร้างให้ประชาชนมีความรู้ความเข้าใจในการทำงานของสถาบันนิติบัญญัติมากขึ้น จึงทำให้ในปัจจุบันนี้ประชาชนทุกคนสามารถรับชมภาพข่าวกิจกรรมต่าง ๆ ของรัฐสภาผ่านช่อง 10 โดยไม่จำเป็นต้องติดตั้งดาวเทียม ถือว่าเป็นการพัฒนาช่องทางการสื่อสารของรัฐสภาเพื่อให้ตอบโจทย์การรับบริการของประชาชนอย่างทั่วถึงและไม่มีข้อจำกัด และในปัจจุบันที่สื่อสังคมออนไลน์มีบทบาทมากขึ้น รัฐสภาไทยเองก็มีการพัฒนาช่องทางสื่อสังคมออนไลน์เพื่อสื่อสารกับประชาชนในหลากหลายแพลตฟอร์ม ดังนั้นจะเห็นได้ว่าช่องทางการสื่อสารต่าง ๆ ของรัฐสภาไทย ไม่ว่าจะเป็นสื่อวิทยุกระจายเสียง โทรทัศน์รัฐสภาและสื่อสังคมออนไลน์ ได้เน้นการถ่ายทอดสดการประชุมสภาผู้แทนราษฎร การประชุมวุฒิสภา และการประชุมร่วมทั้งสองสภา รายการเกี่ยวกับการให้ความรู้ด้านกระบวนการนิติบัญญัติ การสนทนาถกเถียงในประเด็นทางการเมือง และที่สำคัญคือการสร้างเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชนผ่านช่องทางการสื่อสารต่าง ๆ ของรัฐสภาโดยไม่มีโฆษณาชวนเชื่อ หรือทำการเชิงพาณิชย์ใด ๆ ทั้งสิ้น

ทว่าความเปลี่ยนแปลงของโลกในปัจจุบัน จำเป็นอย่างยิ่งที่รัฐสภาต้องมีการพัฒนาวิธีการใหม่ ๆ ในการสื่อสารเรื่องราวต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในรัฐสภาในทุกวันให้ประชาชนรับรู้ และต้องอำนวยความสะดวกให้แก่ประชาชนในการเข้าถึงข้อมูลข่าวสาร ทั้งข้อมูลการประชุมรัฐสภา กิจกรรมภายในรัฐสภา การเปิดเผยกระบวนการประชุมของคณะกรรมการตุลาการทุกชุด จนนำไปสู่การเพิ่มมาตรฐานในการดำเนินงานของรัฐสภา อย่างเช่นที่เกิดขึ้นในรัฐสภาหลายประเทศทั่วโลก เช่น รัฐสภาแห่งสาธารณรัฐเกาหลี ช่องทางการสื่อสารของ

รัฐสภาเกาหลีอย่าง Natv มีวัตถุประสงค์เพื่อการนำเสนอการถ่ายทอดสดเกี่ยวกับการประชุมรัฐสภา การประชุมของคณะกรรมการ และกิจกรรมทางด้านนิติบัญญัติเพื่อตอบสนองสิทธิที่ประชาชนพึงได้รับ ในกิจกรรมที่เกิดขึ้นในรัฐสภา รวมทั้งเปิดโอกาสให้ประชาชนสามารถแสดงความคิดเห็นเพื่อช่วยขับเคลื่อนการพัฒนาประชาธิปไตย หรือรัฐสภาแห่งสหรัฐอเมริกา กับช่องทางการสื่อสารที่เรียกว่า C-span อันเป็นเครือข่ายเคเบิลทีวีและดาวเทียมของอเมริกา ที่มีการดำเนินการออกอากาศผ่านเครือข่ายโทรทัศน์ โดยมีเนื้อหาครอบคลุมการประชุมรัฐสภา การประชุมของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร วุฒิสภา และคณะกรรมการ การสัมภาษณ์สมาชิกรัฐสภา สุนทรพจน์โดยผู้นำฝ่ายบริหาร รวมไปถึงการรายงานข่าวต่าง ๆ ของรัฐสภา และมีการขยายช่องทางการสื่อสารไปสู่ C-Span Podcasts, C-Span radio และสื่อสังคมออนไลน์ในแพลตฟอร์มต่าง ๆ ที่สำคัญยังมีรถบัส C-Span ที่เดินทางไปยังเมืองต่าง ๆ เพื่อประชาสัมพันธ์กิจกรรมของรัฐสภาให้ประชาชนรับทราบ หรือในกรณีของรัฐสภายุโรป เป็นสถาบันรัฐสภาแห่งเดียวของสหภาพยุโรป ซึ่งสมาชิกมาจากการเลือกตั้งโดยตรงของประชาชนในกลุ่มสหภาพยุโรปที่เข้าร่วมเป็นสมาชิกของรัฐสภายุโรป สำหรับการให้ข้อมูลแก่สาธารณะของรัฐสภายุโรปนั้น มีทั้งรูปแบบของสื่อวิทยุ โทรทัศน์ โดยนำเสนอข้อมูลทั้งการถ่ายทอดสดการอภิปรายในรัฐสภา การถ่ายทอดสดการอภิปรายของคณะกรรมการ การให้ข้อมูลโดยตรงต่อสาธารณะในกิจกรรมต่าง ๆ ที่เกิดขึ้น รัฐสภาของสหภาพยุโรปได้มีการประกาศใช้เว็บไซต์เป็นของตนเองโดยมีช่องโทรทัศน์แบบออนไลน์ หรือที่เรียกว่า Europartv ทำการแพร่ภาพการทำงานของสมาชิกรัฐสภายุโรป เพื่อให้ทุกคนจากทั่วโลกสามารถเข้าถึงและรับชมการทำงานของรัฐสภาของสหภาพยุโรปได้

ดังนั้นจำเป็นอย่างยิ่งที่รัฐสภาไทยต้องพัฒนาช่องทางการสื่อสารที่ทำให้เกิดการมีส่วนร่วมของประชาชนเพิ่มมากขึ้น โดยเริ่มต้นจากการพัฒนาวิธีการในการสื่อสารให้สร้างสรรค์และน่าสนใจเพื่อเสริมสร้างการรายงานข่าวของรัฐสภาให้มีความน่าสนใจมากยิ่งขึ้น และต้องทำหน้าที่ในการส่งเสริมให้ประชาชนมีความสนใจในสถานการณ์ทางการเมืองของสังคมโดยทั่วไป จากเดิมเป็นการเผยแพร่ข้อมูลจากบนสู่ล่างเพียงอย่างเดียว จำเป็นต้องมีการปรับเปลี่ยนเป็นการรับข้อมูลจากล่างไปสู่ส่วนบนเพื่อให้การทำงานของรัฐสภามีประสิทธิภาพ โดยอาจต้องมีการร่วมมือกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ภาคประชาสังคม ภาคเอกชน ประชาชน หรือสื่อมวลชนท้องถิ่น เป็นต้น และควรมีการปรับเปลี่ยนรูปแบบ เนื้อหา ภาษา ให้อยู่ในรูปแบบที่เข้าใจง่าย ไม่ซับซ้อนและมีช่องทางในการเข้าถึงเนื้อหาของรัฐสภาได้ในครั้งเดียว เพราะช่องทางการสื่อสารของรัฐสภา ที่ทำหน้าที่เป็นตัวกลางในการเผยแพร่ข้อมูลสู่ประชาชนและสาธารณะ ถือเป็นส่วนสำคัญในการเสริมสร้างและสนับสนุนให้ประชาชนมีส่วนร่วมทางการเมืองและเป็นการเผยแพร่ความรู้เกี่ยวกับการปกครองในระบอบประชาธิปไตย ช่องทางการสื่อสารของรัฐสภาต้องเข้าถึงได้ง่าย รวดเร็ว ทันสมัย ตอบโจทย์การใช้ของผู้รับสาร ข้อมูลที่เผยแพร่ต้องเป็นข้อมูลที่ถูกต้องและเป็นปัจจุบัน มีศูนย์กลางในเผยแพร่และการให้บริการข้อมูลที่ชัดเจนผ่านช่องทางการสื่อสารต่าง ๆ ของรัฐสภา เพื่อให้ประชาชนสามารถเข้าถึงข้อมูลได้จากแหล่งเดียว และมีประสิทธิภาพมากที่สุด

Executive summary

Communication is a tool for transmitting ideas, fostering relationships between humans, promoting learning, exchanging thoughts, and awakening the public. When the government communicates various policies to the people, it requires modern, swift, time-efficient communication channels. Importantly, this communication must provide opportunities for public participation. Disclosing state information and engaging with the public through communication mechanisms can bring about a shift from a monitored democracy to a participatory democracy. Moreover, it enhances transparency in exercising state power and encourages support for public political participation at all levels.

As a political institution, the parliament plays a crucial role in driving democracy and acts as a mediator connecting the government, parliamentarians, and the public through various forms of communication. The Thai Parliament emphasizes public participation and has established diverse communication channels that allow the public to engage in the legislative process. Initially, radio broadcasting, aimed at providing knowledge and understanding of politics and governance within the democratic framework under the parliamentary system to the people. Its primary mission involves broadcasting parliamentary sessions, meetings of the House of Representatives, and Senate sessions, and disseminating political governance knowledge within the democratic system. Subsequently, the parliament expanded its communication channels to television media to promote legislative tasks and enhance public understanding of the institution's workings. Presently, everyone can watch the parliament's activities on Channel 10 without the need for satellite installation. This development aims to provide comprehensive and unrestricted public services. Additionally, to adapt to the growing role of online social media, the Thai Parliament has developed online platforms to communicate with the public. Consequently, the Thai Parliament's communication channels, whether radio, television, or online media, focus on live broadcasts of House of Representatives and Senate meetings, educational programs on legislative processes, political discussions, and importantly, fostering public participation through non-commercial communication channels without advertisements or commercial bias.

The current changes in the world necessitate the development of new methods by the parliament to communicate various ongoing narratives within the parliament to the public. It is crucial to provide convenience for the public to access information, such as parliamentary meetings, internal activities, and the disclosure of committee meeting procedures, leading to

higher standards of parliamentary operations. Several countries' parliaments worldwide have initiated such transformations. For instance, the National Assembly of the Republic of Korea utilizes "Natv" a communication channel aiming to present live broadcasts of parliamentary meetings, committee sessions, and legislative activities to uphold citizens' rights in parliamentary affairs. It allows public commentary to aid in democratic development.

Similarly, the United States Congress utilizes a communication channel named "C-SPAN" a cable television and satellite network airing television broadcasts. Its content includes coverage of parliamentary sessions, House of Representatives meetings, Senate sessions, committee meetings, member interviews, administrative leader briefings, and parliament-related news. Furthermore, C-SPAN extends its communication avenues to C-SPAN Podcasts, C-SPAN radio, and various online social media platforms. C-SPAN buses also travel to different cities to publicize parliament's activities to citizens. In Europe, the European Parliament, the single parliamentary institution of the European Union, comprises directly elected members representing the European Union states. To provide public information, the European Parliament employs various media formats, including radio and television broadcasts, presenting live debates, committee discussions, and direct information about ongoing events. The European Parliament has its website, "Europarltv" an online television channel broadcasting the parliament's work globally for wider accessibility.

Therefore, the Thai Parliament must develop communication channels that increase public participation. This starts with innovating communication methods to create engaging and intriguing narratives to enhance the Parliament's news reporting, while also promoting public interest in the broader societal political landscape. Rather than the traditional one-way top-down information dissemination, there is a necessity to transition towards a bottom-up approach to facilitate the Parliament's effectiveness. This may involve collaborations with local government organizations, civil society, private sectors, citizens, or local media outlets. It is essential to alter formats, content, and language to be easily understandable, uncomplicated, and accessible in a single access point, as the Parliament's communication channels, serving as intermediaries for information dissemination to the public, plays a significant role in fostering and supporting public political participation and knowledge dissemination within the democratic framework. The Parliament's communication channels should be easily accessible, up-to-date, and responsive to recipients' preferences. Information disseminated should be accurate and current, centralized for clarity across various

communication channels. This ensures the public can access information from a single source efficiently and effectively.

บทที่ 1

บทนำ

1.1 ที่มาและความสำคัญของการศึกษา

ในสังคมประชาธิปไตย การเมืองเป็นเรื่องของสิทธิเสรีภาพในการแสดงออกของประชาชน ตามรัฐธรรมนูญได้บัญญัติสิทธิเสรีภาพพื้นฐานของประชาชนไว้ตามมาตรฐานสิทธิมนุษยชนระหว่างประเทศ โดยบุคคลย่อมมีเสรีภาพในการแสดงออก (freedom of expression) มีเสรีภาพในการแสดงความคิดเห็น ทั้งการพูด การเขียน การพิมพ์ การโฆษณา ซึ่งรวมถึงการแสดงออกทางการเมือง ดังนั้นการเมืองจึงเกี่ยวข้องกับการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชน เป็นการสื่อสารกับรัฐเพื่อสะท้อนปัญหาต่าง ๆ

กระบวนการสื่อสารของหน่วยงานภาครัฐ ดำเนินการเพื่อเป็นการประชาสัมพันธ์การดำเนินงานให้ประชาชนรับรู้ และเพื่อสร้างการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชน อีกทั้งเพื่อเป็นการสร้างภาพลักษณ์ที่ดี ในสายตาประชาชน ในการทำหน้าที่ของรัฐบาลและรัฐสภาในฐานะหน่วยงานภาครัฐ จำเป็นต้องได้รับความร่วมมือและการสนับสนุนจากประชาชน หากปราศจากความร่วมมือจากประชาชนย่อมไม่สามารถทำงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ ยิ่งกว่านั้นรัฐบาลย่อมไม่สามารถดำรงตำแหน่งทางการเมืองได้อย่างมีประสิทธิภาพ สำหรับรัฐสภาในฐานะหน่วยงานภาครัฐที่อยู่ในสถานะหน่วยงานกลางในการรับส่งข้อมูลข่าวสารจากประชาชนกับรัฐบาล จึงจำเป็นต้องมีการสื่อสารกับประชาชนอย่างต่อเนื่อง เพื่อให้ประชาชนรับทราบ และเข้าใจถึงการตัดสินใจของรัฐบาล มีการชี้แจงข้อเท็จจริงให้ข้อมูลเกี่ยวกับบริการสาธารณะเพื่อสร้างความรู้และความเข้าใจและให้ความร่วมมือของประชาชนต่อรัฐบาล อีกทั้งเพื่อสร้างภาพลักษณ์ที่ดีให้เกิดขึ้น ขณะเดียวกันรัฐสภาก็จำเป็นต้องรับฟังการสื่อสารจากประชาชนด้วยเช่นกัน ไม่ว่าจะเป็นการรับฟังความต้องการ ข้อเรียกร้องในประเด็นสาธารณะที่ต้องการให้รัฐแก้ไข รับข้อท้วงติงที่มีต่อการดำเนินงานของรัฐจากประชาชน และสื่อสารแนวทางแก้ปัญหาให้กับประชาชนรับทราบ

ปัจจุบันความเจริญก้าวหน้าทางเทคโนโลยีการสื่อสารประกอบกับความพร้อมของประชาชน ในการมีส่วนร่วมทางการเมือง ส่งผลให้ประชาชนได้เรียกร้องการมีส่วนร่วมทางการเมืองในกระบวนการต่าง ๆ มากขึ้น มีความต้องการการสื่อสารสองทางระหว่างรัฐบาลและประชาชนในทิศทางที่เพิ่มขึ้น ดังนั้นการสื่อสารของรัฐสภาต้องมีการใช้รูปแบบที่หลากหลาย ผ่านช่องทางที่ทำให้สามารถเข้าถึงมวลชนทั้งประเทศได้มากที่สุด ช่องทางที่หลากหลายในการเผยแพร่ข่าวสารให้เข้าถึงประชาชนนั้น ได้แก่ ช่องทางสื่อมวลชนของรัฐ ช่องทางของเอกชน หรือการใช้สื่ออินเทอร์เน็ตเป็นสื่อกลาง เป็นต้น นอกจากนี้การเปิดโอกาสให้มีการสื่อสารสองทาง จะช่วยให้ประชาชนมีส่วนร่วมและยอมรับในนโยบายของรัฐได้มากขึ้น โดยการดำเนินนโยบายใด ๆ หน่วยงานภาครัฐจะต้องมีการสื่อสารประชาสัมพันธ์เพื่อจูงใจให้ประชาชนเห็นถึงความสำคัญและจำเป็นที่รัฐต้องดำเนินนโยบายดังกล่าวอย่างโปร่งใส ตรวจสอบได้ ในขณะเดียวกันจำเป็นที่จะต้องเปิดรับฟังความคิดเห็นจากประชาชนผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย ด้วยเหตุนี้ รัฐสภาในฐานะที่เป็นองค์กรที่ทำหน้าที่เป็นตัวแทนของประชาชน

จึงจำเป็นต้องพัฒนากระบวนการทำงาน และช่องทางการสื่อสารกับประชาชน โดยอาศัยการสื่อสารในรูปแบบต่าง ๆ ที่ทันสมัยและกระตุ้นให้ประชาชนมีส่วนร่วมทางการเมืองอย่างแท้จริง

สำหรับรัฐสภาไทยมีช่องทางการสื่อสารในหลากหลายรูปแบบ ทั้งสื่อวิทยุ โทรทัศน์ และสื่อในรูปแบบแพลตฟอร์มออนไลน์ต่าง ๆ ที่ใช้ในการเผยแพร่ข้อมูลข่าวสาร การถ่ายทอดสดการประชุมรัฐสภา อีกทั้งยังมีรายการให้ความรู้เกี่ยวกับการเมืองการปกครองจำนวนมาก ที่สำคัญช่องทางการสื่อสารของรัฐสภาเป็นสื่อที่ใกล้ชิดกับแหล่งข่าวทางการเมืองมากที่สุด สามารถนำเสนอข่าวสารได้อย่างตรงประเด็น รวดเร็ว แต่กลับกลายเป็นว่าช่องทางการสื่อสารต่าง ๆ ของรัฐสภาไม่ได้รับความนิยมมากนัก ประชาชนส่วนใหญ่ยังไม่ได้ให้ความสนใจต่อการรับชมการประชุมรัฐสภาอย่างต่อเนื่อง หรือเข้าร่วมในรายการต่าง ๆ ที่เปิดโอกาสให้ประชาชนแสดงความคิดเห็น ซึ่งอาจเป็นเพราะเนื้อหาที่ยาก รูปแบบการนำเสนอไม่น่าสนใจ หรือแม้กระทั่งการประชาสัมพันธ์ถึงช่องทางการสื่อสารต่าง ๆ ของรัฐสภาทำได้ไม่ทั่วถึงมากนัก ดังนั้นจึงจำเป็นต้องจะมีการศึกษาถึงประสิทธิภาพของช่องทางการสื่อสารของรัฐสภา พร้อมกับการศึกษาถึงช่องทางการศึกษาของรัฐสภาต่างประเทศเพื่อเป็นแนวทางในการพัฒนาการสื่อสารของรัฐสภาไทยให้ตอบโจทย์ความต้องการของประชาชน และกลายเป็นช่องทางการสื่อสารที่ส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชนตามระบอบประชาธิปไตย

งานวิจัยฉบับนี้จึงมุ่งศึกษาประสิทธิภาพในการสื่อสารระหว่างรัฐสภาและประชาชนที่ผ่านมา เพื่อนำไปสู่การพัฒนา รูปแบบ เนื้อหา ช่องทาง และแนวทางในการพัฒนาการสื่อสารระหว่างรัฐสภากับประชาชน อันจะส่งเสริมปรับปรุงและพัฒนาการทำงานของรัฐสภาในบทบาทที่รัฐสภาเป็นตัวแทนของประชาชน อีกทั้งนำไปสู่ข้อเสนอเกี่ยวกับการปรับปรุงช่องทางการสื่อสารระหว่างรัฐสภากับประชาชนให้มีประสิทธิภาพ เปิดโอกาสให้ประชาชนมีส่วนร่วมทางการเมืองอย่างแท้จริง

1.2 วัตถุประสงค์

1. เพื่อศึกษารูปแบบและช่องทางการสื่อสารระหว่างรัฐสภากับประชาชน
2. เพื่อศึกษาประสิทธิภาพของช่องทางการสื่อสารระหว่างรัฐสภาและประชาชน
3. เพื่อเป็นแนวทางในการพัฒนาและปรับปรุงการทำงานของรัฐสภาในฐานะตัวแทนของประชาชน

1.3 ขอบเขตการวิจัย

ขอบเขตด้านเนื้อหา ทำการศึกษาช่องทางการสื่อสารระหว่างรัฐสภาและประชาชนที่ผ่านมาว่ามีประสิทธิภาพ หรือจำเป็นต้องมีการพัฒนาปรับปรุง รวมไปถึงศึกษาถึงช่องทาง รูปแบบการสื่อสารของต่างประเทศ เพื่อเป็นแนวทางในการพัฒนาและปรับปรุงการทำงานของรัฐสภาในฐานะตัวแทนของประชาชนให้มากยิ่งขึ้น

1.4 ระเบียบวิธีวิจัย

วิธีการศึกษาวิจัยเชิงคุณภาพ โดยใช้การวิจัยเชิงเอกสาร (documentary research) เป็นการรวบรวมและวิเคราะห์ข้อมูลจากหนังสือ วารสาร บทความ และเอกสารที่เกี่ยวข้องทั้งภาษาไทย อังกฤษ และมีการเก็บรวบรวมข้อมูลโดยการสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญด้านรัฐสภา สื่อมวลชน และบุคลากรที่เกี่ยวข้องในวงงานรัฐสภา

1.5 วิธีดำเนินการ

งานวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงเอกสาร (Documentary Research) และมีการสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญด้านรัฐสภาและสื่อมวลชนที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับงานรัฐสภา โดยมุ่งศึกษาถึงกรณีศึกษาในประเทศไทยและยกตัวอย่างกรณีศึกษาต่างประเทศ

1.6 นิยามศัพท์

การสื่อสาร (Communication) หมายถึง กระบวนการหรือกิจกรรมในการส่งหรือรับข้อมูล ความคิดเห็น หรือความรู้ระหว่างบุคคลหรือกลุ่มคน ซึ่งรวมถึงการใช้สัญลักษณ์ คำพูด หรือท่าทางในการแลกเปลี่ยนข่าวสารผ่านทางเสียง การเขียนและการสื่อสารทางอิเล็กทรอนิกส์ การสื่อสารมีหลายวัตถุประสงค์ เช่น การสื่อสารเพื่อสื่อความเข้าใจ สื่อสารเพื่อติดต่อ สื่อสารเพื่อเพิ่มความรู้ และสื่อสารเพื่อสร้างสัมพันธ์ที่ดี ดังนั้นการสื่อสารเป็นกระบวนการสำคัญในการเชื่อมโยงและสื่อสารระหว่างบุคคลและกลุ่มในสังคม

การสื่อสารของรัฐสภา (Communication of Parliament) หมายถึง กระบวนการหรือกิจกรรมที่ใช้เพื่อสื่อสารหรือส่งต่อข้อมูลระหว่างสมาชิกรัฐสภาต่อประชาชนในเรื่องต่าง ๆ เช่น กิจกรรมของรัฐสภา กระบวนการนิติบัญญัติ นโยบาย เพื่อสร้างความรู้ความเข้าใจ รวมทั้งสร้างการมีส่วนร่วมร่วมกันระหว่างรัฐสภา สมาชิกรัฐสภาและประชาชน

ผู้ส่งสาร (Sender) หมายถึง ผู้ที่เริ่มต้นดำเนินการสื่อสาร อาจมีเพียงคนเดียว หลายคน หรือเป็นบุคคลธรรมดา หรือหน่วยงานหรือองค์กรก็ได้ จำเป็นต้องมีวัตถุประสงค์ในการสื่อสารที่ชัดเจนว่าต้องการสื่อสารอะไรให้ผู้รับสารทราบ เนื้อหาเป็นอย่างไร ใช้วิธีสื่อสารแบบใด

สาร (Message) หมายถึง สิ่งที่เป็นความหมายที่สื่อออกไปให้ผู้รับสารหรือบุคคลอื่นทราบ

ช่องทางการสื่อสาร (Channel) หมายถึง เครื่องมือหรือช่องทางในการนำสารไปให้ผู้รับสารทราบ ความหมายของสารนั้นตามความมุ่งหวังของผู้ส่งสาร โดยการส่งสารนี้อาจเกิดขึ้นโดยใช้วิธีการผ่านประสาทสัมผัสทางใดทางหนึ่ง หรือหลายทางร่วมกัน ตัวอย่างของช่องทางการสื่อสาร ได้แก่ วิทยุ โทรทัศน์ นิตยสาร วารสาร รายงาน แผ่นพับ แผนภูมิ และสื่อสังคมออนไลน์ เป็นต้น

ผู้รับสาร (Receiver) หมายถึง บุคคลหรือกลุ่มบุคคลที่รับสารจากผู้ส่งสาร โดยการสื่อสารจะสมบูรณ์ก็ต่อเมื่อผู้รับสารเข้าใจและรู้ความหมายของสารที่ผู้ส่งสารส่งมา

ผลของการสื่อสาร (Effects of communication) หมายถึง เมื่อมีการสื่อสารเกิดขึ้น ความสัมพันธ์ของคู่สื่อสารก็จะเกิดขึ้นเช่นกัน ผลจากการสื่อสารส่งผลกระทบต่อผู้รับสารและผู้ส่งสารในรูปแบบใด อย่างไรบ้าง

ผลของการสื่อสาร (Effects of communication) หมายถึง ผลลัพธ์หรือผลที่เกิดขึ้นหลังจากกระบวนการสื่อสารระหว่างผู้ส่งสารและผู้รับสาร ผลการสื่อสารอาจเป็นผลลัพธ์ที่แตกต่างกันขึ้นอยู่กับเนื้อหาและวัตถุประสงค์ของการสื่อสารนั้น ๆ ผลของการสื่อสารจะนำไปสู่การเพิ่มความเข้าใจ ส่งผลต่อการตัดสินใจ และสร้างความไว้วางใจระหว่างผู้ส่งสารและผู้รับสาร

ประสิทธิภาพ (Efficiency) คือ ความสามารถในการใช้ทรัพยากรและสิ่งที่มีอยู่ให้เกิดผลลัพธ์ที่ดีและเหมาะสมที่สุด ความมีประสิทธิภาพสัมพันธ์กับผลลัพธ์ที่เกิดขึ้นและตรงต่อวัตถุประสงค์ที่สุด ในที่นี้หมายถึงประสิทธิภาพในช่องทางการสื่อสารที่รัฐสภามี ไม่ว่าจะเป็น วิทยู โทรทัศน์และแพลตฟอร์มออนไลน์

1.7 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. ทำให้เกิดแนวทางในการพัฒนาช่องทางการติดต่อสื่อสารระหว่างรัฐสภาและประชาชน
2. ทำให้เกิดการขับเคลื่อนการทำงานและสนับสนุนด้านนิติบัญญัติให้เป็นในรูปแบบรัฐสภาที่เข้าถึงได้ง่าย และสะดวกมากขึ้นในฐานะเป็นรัฐสภาแบบเปิด (open parliament)
3. ทำให้ประชาชนมีช่องทางการเข้าถึงข้อมูลข่าวสารภาครัฐได้อย่างหลากหลายและมีประสิทธิภาพ

บทที่ 2

พัฒนาการสื่อสารระหว่างรัฐสภากับประชาชน

การสื่อสารเป็นปัจจัยที่มีบทบาทสำคัญในสังคมที่กำลังพัฒนาเพราะเป็นเครื่องมือในการถ่ายทอดความคิด สร้างความสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์ด้วยกัน ทำให้เกิดการเรียนรู้ แลกเปลี่ยนความคิดซึ่งกันและกัน และกระตุ้นให้ประชาชนภายในประเทศตื่นตัว ดังนั้นการที่รัฐจะกระจายนโยบายต่าง ๆ ไปสู่ประชาชนได้นั้นจะต้องอาศัยช่องทางการสื่อสารที่ทันสมัย รวดเร็ว ใช้เวลาน้อย และที่สำคัญต้องเป็นการสื่อสารที่เปิดโอกาสให้ประชาชนมีส่วนร่วม รัฐสภาในฐานะองค์กรสนับสนุนงานด้านนิติบัญญัติ จึงต้องมีการปรับตัวให้ทันกับการพัฒนาประเทศในยุคแห่งการสื่อสาร การเปิดเผยข้อมูลภาครัฐและการสื่อสารกับประชาชนจะเป็นกลไกที่จะทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงจากประชาธิปไตยแบบติดตาม ตรวจสอบ เป็นประชาธิปไตยแบบมีส่วนร่วมในที่สุด อีกทั้งเป็นการเสริมสร้างความโปร่งใสในการใช้อำนาจของรัฐบาล และเป็นส่งเสริมสนับสนุนการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนทุกระดับ

2.1 แนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง

ในปัจจุบันการสื่อสารถือเป็นทักษะที่สำคัญของมนุษย์ในการเชื่อมต่อกับบุคคลอื่น ๆ ให้สามารถรับรู้และเข้าใจความหมายได้ตรงกัน โดยมีผู้ให้คำนิยามของคำว่าสื่อสารไว้จำนวนหนึ่ง คำว่า “สื่อสาร” (Transmission Model) คือ การส่งข่าวสารให้ไหลจากผู้ส่งผ่านช่องทางสื่อต่าง ๆ ไปยังผู้รับ ในนิยามนี้ ฐานะของผู้ส่งและผู้รับสารจะไม่เสมอภาคกัน ผู้ส่งสารจะมีฐานะเหนือกว่าเนื่องจากเป็นผู้ควบคุมกระบวนการสื่อสาร อีกนิยามหนึ่งคือ เป็นกระบวนการแลกเปลี่ยนความหมายซึ่งกันและกันระหว่างผู้รับและผู้ส่ง จะผลัดเปลี่ยนหมุนเวียนบทบาทกันอยู่ตลอดเวลา โดยสจิวต์ ฮอลล์ (Stuart Hall) นักทฤษฎีของศูนย์ศึกษาวัฒนธรรมแห่งมหาวิทยาลัย Birmingham ได้อธิบายทฤษฎีกระบวนการสื่อสาร ว่าการสื่อสารมวลชนเป็นระบบการถ่ายทอดข่าวสาร ซึ่งเป็นการส่งสารแบบทางเดียวจากกลุ่มผู้ส่งสารจำนวนเล็ก ๆ กลุ่มหนึ่งไปยังผู้รับสารจำนวนมาก ซึ่งทำให้การสื่อสารกลายเป็นเรื่องของการครอบงำความคิดอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ Hall มองว่าการสื่อสารเป็นเรื่องของการสร้าง การถ่ายทอด และการรับวัฒนธรรม¹ รูปแบบการสื่อสารมวลชนนั้นเป็นรูปแบบหนึ่งของการครอบงำที่คนกลุ่มน้อยกระทำต่อคนกลุ่มใหญ่ ดังนั้น จึงกล่าวได้ว่า “การสื่อสาร” คือ กระบวนการแลกเปลี่ยนข่าวสารระหว่างผู้ส่งสารและผู้รับสาร หรือเป็นการถ่ายทอดเรื่องราว ข้อมูลข่าวสาร ความรู้ ความรู้สึก ประสบการณ์ ความคิดเห็น ทั้งนี้ ผู้ใช้การสื่อสารจะต้องเลือกใช้การสื่อสารรูปแบบต่าง ๆ ให้เหมาะสมในแต่ละสถานการณ์และเหมาะสมกับกิจกรรมนั้น ๆ²

ส่วนกรัมสกี (Gramsci) ได้ให้ความสนใจเกี่ยวกับพลังต่อต้านของประชาชนในรูปแบบต่าง ๆ ของวัฒนธรรมประชาชน ความสัมพันธ์ระหว่างโครงสร้างกับมนุษย์ผู้กระทำการที่สามารถมีอิทธิพลซึ่งกันและกัน

¹ กาญจนา แก้วเทพ, *การศึกษาลือมวลชนด้วยทฤษฎีวิพากษ์* (กรุงเทพฯ ฯ : บริษัทแบรนดเจจ จำกัด, 2547), น. 47-48.

² กาญจนา แก้วเทพ, *การศึกษาลือมวลชนด้วยทฤษฎีวิพากษ์ : แนวคิดและตัวอย่างงานวิจัย* (กรุงเทพฯ ฯ : โรงพิมพ์ภาพพิมพ์, 2541), น. 22-23.

(Dialectic) ขึ้นมา กลไกด้านการครอบงำทางความคิด (ideological Apparatus) ตามความคิดของกรัมซี คือ สื่อมวลชนมีบทบาทสำคัญในการบ่มเพาะ ปลูกฝังความคิด ค่านิยม เพื่อให้คนในสังคมยอมรับความคิดหลัก ปัจจุบันนี้สื่อมวลชนเป็นกลไกสำคัญกลไกหนึ่งในระบบการครอบงำทางความคิด หรือ Political Hegemony ซึ่งหมายถึง การสถาปนาระบบการเมืองระบบหนึ่งให้กลายเป็นระบบหลักของสังคม การดำเนินการเพื่อครอบครองความเป็นเจ้าทั้งด้านการเมืองและด้านวัฒนธรรมนั้น เป็นเครื่องมือสำคัญในการทำสงครามแย่งชิงพื้นที่ทางความคิดและพื้นที่ทางวัฒนธรรม โดยปฏิบัติการผ่านวาทกรรม เช่น การให้คำอธิบาย การเผยแพร่แนวคิดผ่านสื่อต่าง ๆ การโฆษณาชวนเชื่อ³ จึงทำให้สื่อมวลชนมีฐานะซ้อนกันอยู่ 2 บทบาท คือ บทบาทของการเป็นเครื่องมือถ่ายทอดข่าวสารข้อมูลความรู้ และบทบาทที่สองในฐานะที่สื่อมวลชนได้ก้าวเข้ามาสู่สนามรบทางวัฒนธรรมของการต่อสู้ในชีวิตประจำวัน สื่อมวลชนก็จะกลายเป็นเครื่องมือแห่งการต่อสู้เพื่อแย่งชิงพื้นที่ทางความคิดจิตใจ อุดมการณ์และวัฒนธรรม ตัวอย่างเช่น หนังสือพิมพ์เป็นสื่อที่ใกล้ชิดกับข่าวสารการบ้านการเมืองมากที่สุด จนกลายมาเป็นเครื่องมือในการต่อสู้กันทางการเมือง

เครื่องมือในการสื่อสารมีการพัฒนามาเป็นลำดับทั้งในด้านองค์ความรู้ด้านการสื่อสาร และเทคโนโลยีที่เกี่ยวข้อง เพื่อให้สามารถสื่อสารกับมวลชนได้ โดยไม่มีข้อจำกัดในเรื่องเวลา (time) และสถานที่ (space) โดยมีองค์ประกอบการสื่อสารทั้งหมด 4 ประการด้วยกัน คือ 1) ผู้ส่งสาร (source) ในระบบของการสื่อสารมวลชนจะมีลักษณะเป็นองค์การ ที่สลับซับซ้อน มีการแบ่งงานกันทำและเป็นระบบ 2) สาร (Message) การสื่อสารมวลชนนั้นเป็นการสื่อสารในลักษณะสาธารณะ เป็นการสื่อสารที่มุ่งสื่อความหมายไปยังสาธารณชน ไม่ใช่การสื่อสารที่เป็นส่วนตัวหรือมุ่งเฉพาะเจาะจงไปที่ใครคนใดคนหนึ่ง ดังนั้น เนื้อหาของสาร (message content) ที่เผยแพร่ออกไปจึงกว้างขวาง เพื่อให้ประชาชนทั่วไปได้รับรู้ 3) สื่อ (Channel) ที่ใช้ในการสื่อสารมวลชนเรียกว่า “สื่อมวลชน” (mass media) หมายถึง สื่อที่สามารถนำสารจากผู้ส่งสารไปสู่ผู้รับสารที่ประกอบไปด้วยผู้คนจำนวนมากได้อย่างรวดเร็วภายในเวลาใกล้เคียงกัน หรือเวลาเดียวกัน ได้แก่ หนังสือพิมพ์ วิทยุกระจายเสียง วิทยุโทรทัศน์ เป็นต้น และ 4) ผู้รับสาร (Receiver) จะมีจำนวนมากมีความแตกต่างกันและอาจไม่รู้จักกัน

แนวคิดดังกล่าว สอดคล้องกับ ไบรอัน แมคแนร์ (Brian McNair) ที่อธิบายถึงการสื่อสารทางการเมืองว่าเป็นการสื่อสารทุกรูปแบบของผู้แสดงบทบาททางการเมือง (political actors) โดยมีวัตถุประสงค์ เพื่อบรรลุเป้าหมายที่ได้กำหนดไว้ ในการสื่อสารทางการเมืองมีองค์ประกอบสำคัญคือ 1) ผู้ส่งสาร sender 2) สาร (Message) และ 3) ช่องทางการสื่อสารต่าง ๆ (Channel) เช่น สื่อสิ่งพิมพ์ต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็นโปสเตอร์ ป้ายโฆษณา แผ่นปลิว โปรชัวร์ สื่อกลางแจ้งหรือสื่อบุคคล สื่ออิเล็กทรอนิกส์ เช่น การให้สัมภาษณ์สื่อมวลชน การอภิปราย วิทยุกระจายเสียง วิทยุโทรทัศน์ รวมทั้งสื่อสารผ่านอินเทอร์เน็ต เช่น การเผยแพร่ข่าวสารในหน้าเว็บไซต์ของรัฐสภา เครือข่ายสังคมออนไลน์ต่าง ๆ เช่น Facebook, twitter, Instagram, YouTube เป็นต้น ดังนั้น จะเห็นได้ว่า การสื่อสารมีองค์ประกอบหลักคือ ผู้ส่งสาร สาร ช่องทางการสื่อสารต่าง ๆ และผู้รับสาร

³ กาญจนา แก้วเทพ, การศึกษาสื่อมวลชนด้วยทฤษฎีวิพากษ์, น. 102-112.

แนวคิดเกี่ยวกับการสื่อสารการเมือง (Political Communication) เป็นอีกแนวคิดสำคัญ เพราะการสื่อสารเป็นเครื่องมือสำคัญที่ทำให้ประชาชนและสถาบันทางการเมืองจะใช้เป็นเครื่องมือติดต่อสื่อสาร แลกเปลี่ยนความคิดเห็น อีกทั้งการสื่อสารจะกลายเป็นเครื่องมือตรวจสอบการทำงานทางการเมืองของสถาบันทางการเมืองนั่นเอง สำหรับสังคมการเมืองนั้น กระบวนการสื่อสารจะเริ่มต้นที่รัฐบาลจะทำหน้าที่ในการส่งสารไปยังประชาชนซึ่งอยู่ในฐานะผู้รับสาร จึงจำเป็นต้องมีกระบวนการสื่อสารที่มีประสิทธิภาพ โดยต้องคำนึงถึงศักยภาพของการสื่อสาร การตอบสนอง (feedback) และการยอมรับผลของการสื่อสาร⁴

การสื่อสารระหว่างสถาบันทางการเมืองกับประชาชน เป็นรูปแบบหนึ่งของการสื่อสารทางการเมือง เพื่อสร้างความเข้าใจระหว่างนักการเมือง สถาบันทางการเมือง และหน่วยงานรัฐกับประชาชนเท่านั้น รัฐบาลจำเป็นต้องอาศัยช่องทางสื่อสารเพื่อทำหน้าที่ส่งข่าวสารจากรัฐสู่ประชาชน ในขณะที่เดียวกันก็ต้องมีช่องทางการสื่อสารที่สะท้อนกลับความคิดเห็นของประชาชนต่อการทำงานของรัฐบาล ทำให้รัฐบาลสามารถวางแผนนโยบายหรือหลักการดำเนินงานเพื่อตอบสนองความต้องการของประชาชนได้มากที่สุด มีนักคิดหลายท่านได้ให้คำนิยามในการสื่อสารทางการเมือง ดังเช่น ไบรอัน แมคแนร์ (Brian Mcnair) ได้ให้คำนิยามไว้ว่า การสื่อสารทางการเมืองมีขึ้นเพื่อวัตถุประสงค์ที่เกี่ยวกับเรื่องการเมือง โดยไม่ได้จำกัดว่าเป็นการสื่อสารในช่องทางใด แต่เกิดขึ้นเพื่อวัตถุประสงค์ทางการเมืองเป็นสำคัญ โดยสามารถอธิบายรูปแบบของการสื่อสารได้ในหลายรูปแบบทั้งการสื่อสารที่มีนักการเมือง สถาบันทางการเมืองเป็นผู้ส่งสาร ประชาชนเป็นผู้รับสาร หรือในรูปแบบที่ประชาชนเป็นผู้ส่งสารและนักการเมือง สถาบันทางการเมืองเป็นผู้รับสาร⁵

การสื่อสารทางการเมืองเป็นกระบวนการทางการเมืองที่สำคัญ เพราะการเมืองเป็นเรื่องที่เกี่ยวข้องสัมพันธ์กับข้อมูลข่าวสารทั้งในด้านการรับรู้และการถ่ายทอด การสื่อสารมีความสำคัญอย่างยิ่งในทางการเมือง เพราะเป็นกระบวนการพื้นฐานสำหรับกลุ่มการเมืองในการก่อรูป และพยายามมีอิทธิพลต่อนโยบายสาธารณะ จากคำนิยามของไบรอัน สามารถอธิบายรูปแบบการสื่อสารทางการเมืองว่ามี 2 รูปแบบ คือ การสื่อสารระหว่างผู้สื่อสารกับผู้รับสารโดยตรง และการสื่อสารผ่านช่องทางการสื่อสารต่าง ๆ ซึ่งการสื่อสารผ่านช่องทางการสื่อสารต่าง ๆ นั้นได้กลายเป็นรูปแบบหลักของการสื่อสารทางการเมืองในปัจจุบัน ทั้งช่องทางของหนังสือพิมพ์ วิทยุ โทรทัศน์ และสื่อโซเชียลมีเดีย เป็นการเสนอข่าวและข้อมูลทางการเมืองผ่านรายการข่าวประจำวัน ช่องทางการสื่อสารที่ได้รับความนิยมและเข้าถึงทุกกลุ่มทุกวัย คือ สื่อโทรทัศน์ เนื่องจากโทรทัศน์เป็นเครื่องมือสื่อสารที่คนทั่วไปเข้าถึง และสามารถเป็นเจ้าของได้ง่าย

ในส่วนของสื่อที่เกี่ยวข้องกับการเมือง ต้องมีการทำความเข้าใจว่าการใช้สื่อของฝ่ายการเมืองจะทำได้มากน้อยแค่ไหนนั้นขึ้นอยู่กับรัฐในการเปิดเผยข้อมูล รัฐในที่นี้หมายรวมครอบคลุมไปถึงฝ่ายตุลาการ ฝ่ายนิติบัญญัติ ฝ่ายบริหาร ทั้งสามฝ่ายจะต้องมีโอกาสเข้ามาใช้สื่อของรัฐเพื่อทำความเข้าใจกับประชาชน ไม่ใช่ทำความเข้าใจในลักษณะโฆษณาชวนเชื่อ หรือโฆษณาประชาสัมพันธ์ คนส่วนใหญ่ของประเทศ

⁴ ฌูเลียรี สุขภาพ, *การบริหารจัดการสถานีโทรทัศน์รัฐสภาเพื่อส่งเสริมการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชน* (วิทยานิพนธ์วารสารมหาบัณฑิต (สื่อสารมวลชน) คณะวารสารศาสตร์และสื่อสารมวลชน มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2551), น.18.

⁵ Brian Mcnair, *An Introduction to Political Communication* (New York : Routledge,1999), p. 5.

ในทุกกระบวนการเมืองไม่เคยพบผู้นำของประเทศ ไม่เคยเห็นการทำงานของรัฐสภา มีคำถามว่าคนเหล่านี้ได้รับข่าวสารทางการเมือง หรือมีความคิดหรือทัศนคติเกี่ยวกับนักการเมืองหรือสถาบันทางการเมืองอย่างไรบ้าง ซึ่งคำตอบที่ได้ คือประชาชนอาศัยข่าวสารจากช่องทางการสื่อสาร โดยมีสื่อมวลชนทำหน้าที่เป็น “ตัวกลาง” (Mediators) ระหว่างรัฐบาลกับประชาชน ดังนั้นเพื่อให้การสื่อสารระหว่างประชาชนกับรัฐบาลมีประสิทธิภาพมากขึ้นนั้น จำเป็นต้องอาศัยช่องทางการสื่อสารที่มีคุณภาพ เพราะการสื่อสารทางการเมืองตามแนวคิดของ Denton และ Woodward ว่าลักษณะสำคัญของการสื่อสารทางการเมืองว่าผู้ส่งสารมีเจตนาที่จะมีอิทธิพลต่อสภาพแวดล้อมทางการเมือง การสื่อสารทุกรูปแบบที่ดำเนินการโดยนักการเมืองหรือสถาบันทางการเมืองโดยมีวัตถุประสงค์ที่จะบรรลุเป้าหมายที่กำหนด⁶ ภารกิจของสื่อของรัฐที่มีต่อสังคม จะต้องมีความรับผิดชอบในเรื่องของจรรยาบรรณ และต้องคำนึงถึงกฎหมาย เพราะรัฐธรรมนูญได้บัญญัติถึงการคุ้มครองสื่อ ไม่ว่าจะเป็นสื่อของรัฐ หรือเอกชน

สำหรับการสื่อสารทางการเมืองในระดับชาติ เป็นการสื่อสารของผู้ส่งสาร หรือผู้แสดงบทบาททางการเมือง ได้แก่ รัฐบาล หน่วยงานภาครัฐ รัฐสภาในฐานะหน่วยงานภาครัฐ จึงต้องมีการสื่อสารผ่านช่องทางการสื่อสารต่าง ๆ ไปสู่สาธารณชน โดยมุ่งหมายให้สาธารณชนในประเทศรับรู้ ยอมรับและเปลี่ยนแปลงบางอย่างตามเจตจำนงของตน เช่น เพื่อสร้างการรับรู้ และเกิดความเข้าใจอันดี เพื่อสร้างภาพลักษณ์และเกิดทัศนคติที่ดี เพื่อให้ได้รับการยอมรับและสนับสนุนจากสาธารณชน เพื่อชักจูงให้ประชาชนมีส่วนร่วมในกระบวนการทางการเมือง อันส่งผลให้กระบวนการทางการเมืองดำเนินต่อไปได้ ด้วยเหตุนี้รัฐสภาจึงจำเป็นต้องมีการสื่อสารกับประชาชนอย่างต่อเนื่อง เพื่อให้ประชาชนรับทราบและเข้าใจกระบวนการทำงานของรัฐบาล ชี้แจงข้อเท็จจริงให้ข้อมูลเกี่ยวกับบริการสาธารณะเพื่อสร้างความรู้ ความเข้าใจ และให้ความร่วมมือ ขณะเดียวกันรัฐสภาจำเป็นต้องรับฟังการสื่อสารจากประชาชนด้วย โดยรับฟังความต้องการข้อเรียกร้องในประเด็นสาธารณะที่ต้องการให้รัฐบาลและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องแก้ไข รับข้อท้วงติงที่มีต่อการดำเนินงานของรัฐจากประชาชน และสื่อสารแนวทางแก้ปัญหาให้กับประชาชนรับทราบต่อไป

การสื่อสารต้องมีการใช้รูปแบบที่หลากหลาย ผ่านช่องทางการสื่อสารที่ทำให้เข้าถึงมวลชนทั้งประเทศ ได้มากที่สุด โดยมี 4 ช่องทาง ได้แก่ 1) การใช้สื่อมวลชนของรัฐ 2) การใช้สื่อบุคคล 3) การใช้สื่อของเอกชน และ 4) การใช้สื่ออินเทอร์เน็ต ช่องทางการสื่อสาร (Channel) หรือ สื่อ (Media) ความหมายของสื่อแปลมาจากคำว่า medium หรือ media เป็นภาษาละติน แปลว่า กลาง อยู่ตรงกลาง สิ่งที่อยู่ตรงกลาง จนมีการวิเคราะห์ศึกษาและพัฒนาจนมีความหมายเป็นศัพท์เทคนิคหรือศัพท์เฉพาะที่มีความสำคัญยิ่ง ทั้งนี้เพราะสื่อกลายเป็นองค์ประกอบสำคัญในการสื่อสารทุกรูปแบบและทุกประเภท ดังนั้นช่องทางการสื่อสารจึงหมายถึง ช่องทางต่าง ๆ ที่ใช้ในการติดต่อสื่อสาร ประกอบด้วยส่วนสำคัญ 5 ส่วน ได้แก่ การเห็น การได้ยิน การได้กลิ่น การสัมผัส และการรับรู้รส จากการศึกษาของเบอร์โล (Berlo) ได้นิยามว่า ช่องทางการสื่อสาร คือ ตัวกลางที่ช่วยในการนำส่งสารจากผู้ส่งสารไปยังผู้รับสาร ช่องทางเปรียบเหมือนทางหรือพาหะระหว่างผู้ร่วม

⁶ เสถียร เขยประทับ, การสื่อสาร การเมืองและประชาธิปไตยในสังคมพัฒนาแล้ว (กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2551), น. 20-23.

สื่อสาร แต่เบอร์โลกก็ยังไม่สามารถหาข้อสรุปได้ว่า ช่องทางการสื่อสารรูปแบบใดที่ให้ประโยชน์แก่ผู้รับสารมากที่สุด ซึ่งจำเป็นต้องขึ้นอยู่กับบริบทแวดล้อม สาร ผู้ส่งสารและผู้รับสารด้วยที่มีผลให้การสื่อสารนั้นมีประสิทธิภาพ

สำหรับช่องทางการสื่อสารของรัฐบาลและหน่วยงานของรัฐจะต้องสื่อสารผ่านหลากหลายช่องทาง เช่น การสื่อสารผ่านสื่อมวลชน โดยการแถลงข่าว การให้สัมภาษณ์ สื่อสารผ่านรายการต่าง ๆ ทั้งสื่อมวลชนของรัฐและเอกชน เพื่อเผยแพร่ข้อมูลข่าวสาร ผ่านช่องทางหนังสือพิมพ์ วิทยุกระจายเสียง วิทยุโทรทัศน์ รวมทั้งการสื่อสารถึงประชาชนโดยตรงผ่านสื่ออินเทอร์เน็ต เช่น หน่วยงานภาครัฐสื่อสารข้อมูลข่าวสารต่าง ๆ ผ่านทางเว็บไซต์ของหน่วยงาน การสื่อสารผ่านเครือข่ายสังคมออนไลน์ และมีช่องทางให้ประชาชนมีส่วนร่วม และสื่อสารกลับได้อย่างสะดวกรวดเร็ว โดยสามารถจำแนกช่องทางการสื่อสารได้หลายประเภท โดยมีหลักเกณฑ์การจำแนกในหลายรูปแบบ ได้แก่

1. แบ่งตามวิวัฒนาการ ได้ สื่อประเพณี สื่อมวลชน สื่อเฉพาะกิจ
2. แบ่งตามบทบาทหน้าที่ทางสังคม ได้แก่ สื่อข่าวสาร (information media) สื่อการศึกษา สื่อบันเทิง
3. แบ่งตามประสาทที่ใช้ในการรับสาร ได้แก่ สื่อโสต (audio media) สื่อทัศน์ (visual media) สื่อโสตทัศน์ (audio-visual media)
4. แบ่งตามบทบาทหน้าที่ทางเทคนิค ได้แก่ สื่อถ่ายทอดสาร (transmission media) สื่อบันทึกสาร (record media)
5. แบ่งตามเครื่องนำรหัสสาร ได้แก่ สื่อสิ่งพิมพ์ (print media) สื่ออิเล็กทรอนิกส์ (electronic media) สื่อบันเทิงเสียงหรือภาพ (film or tape)

ช่องทางการสื่อสาร เป็นองค์ประกอบสำคัญที่จะทำให้การสื่อสารระหว่างผู้ส่งสารและผู้รับสารเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ เนื่องจากเป็นองค์ประกอบที่เชื่อมโยงระหว่างผู้ส่งสารและผู้รับสารเข้าด้วยกัน ทำให้สารจากผู้ส่งสารไปหาผู้รับสารได้ ช่องทางการสื่อสารจึงมีบทบาทในการกำหนดความสำเร็จของการสื่อสาร รวมไปถึงเป็นตัวที่สนับสนุนให้ผู้รับสารเกิดความรู้ อารมณ์ ความรู้สึก ทัศนคติ และพฤติกรรมตามที่คุณส่งสารต้องการได้ ซึ่งสามารถแบ่งช่องทางการสื่อสารได้ตามวิธีการสื่อสาร ดังนี้

1. *ช่องทางการสื่อสารผ่านสื่อบุคคล* คือ การใช้บุคคลหรือกลุ่มบุคคลในการสื่อสารกับผู้รับสาร ในลักษณะซึ่งหน้า (face-to-face communication) ประกอบด้วยบุคคลตั้งแต่ 2 คนขึ้นไป โดยผู้ส่งสารจะถ่ายทอดข้อมูลไปยังผู้รับสาร มีข้อดี คือ สามารถโน้มน้าวใจผู้รับสารที่มีปฏิกิริยาต่อต้านหรือเฉยเมยได้ดีกว่าสื่อประเภทอื่น ผู้ส่งสารทราบถึงปฏิกิริยาตอบสนองได้ทันที ลดปัญหาที่เกิดจากการเลือกรับสาร เลือกตีความ เลือกจดจำของผู้รับสารได้ เช่น การประชาสัมพันธ์ของเจ้าหน้าที่

2. *ช่องทางการสื่อสารผ่านสื่อมวลชน* คือ การถ่ายทอดข่าวสารของแหล่งข่าวสารหรือผู้ส่งสารซึ่งอาจมีมากกว่าหนึ่งคน ไปยังผู้รับสารจำนวนมาก โดยอาศัยสื่อที่มีคุณสมบัติที่ทำให้ผู้รับสารสามารถทราบสารดังกล่าวได้ในเวลาพร้อมกันและรวดเร็ว อาจเป็นการเพิ่มพูนความรู้ การแพร่กระจายของข่าวสาร หรือการสร้างทัศนคติหรือค่านิยมใหม่ ๆ ให้เกิดขึ้นได้ ช่องทางนี้จะมีอิทธิพลต่อผู้รับสารในลักษณะของการสะสมข้อมูล ตัวอย่าง เช่น วิทยุ โทรทัศน์ หนังสือพิมพ์ นิตยสาร หรือภาพยนตร์

3. **ช่องทางการสื่อสารผ่านสื่อเฉพาะกิจ** คือ การสื่อสารโดยอาศัยสื่อที่มีการจัดขึ้นเป็นพิเศษสำหรับบางกิจกรรมเป็นการเฉพาะ มีวัตถุประสงค์เพื่อการรณรงค์ จุดใจ เผยแพร่หรือให้ความรู้กับผู้รับสารที่เป็นกลุ่มนั้น ๆ เช่น หนังสือ คู่มือ จุลสาร จดหมายข่าว โปสเตอร์ แผ่นพับ การจัดนิทรรศการ การประชุมสัมมนา

สำหรับในงานศึกษาชิ้นนี้จะแบ่งช่องทางการสื่อสารออกตามลักษณะของรูปแบบการนำเสนอ⁷ ได้ดังนี้

1. **สื่อวิทยุ** ข้อเด่นคือรายงานข่าวได้รวดเร็วกว่าสื่ออื่น ๆ และในปัจจุบันสื่อวิทยุได้จัดรูปแบบให้ผู้ฟังเข้าไปมีส่วนร่วมแสดงความคิดเห็นได้อย่างมาก เช่น การโทรศัพท์เข้าไปในรายการแล้วพูดออกอากาศสด ๆ ได้เลย สื่อวิทยุได้เปิดพื้นที่ใหม่ๆ ให้แก่รายการประเภทมีสาระข่าวสารการเมือง ดังนั้นวิธีการเลือกเปิดรับ (Selective Exposure) รายการที่มีสาระและเป็นรายการที่เปิดโอกาสให้ผู้ฟังมีส่วนร่วม (Audience Participation & Interactive Program)

2. **สื่อโทรทัศน์** เพื่อติดตามข่าวสารทางการเมือง ข้อเด่นคือมีทั้งภาพและเสียงทำให้โปร่งใสน่าเชื่อถือ สื่อโทรทัศน์มีรัฐเป็นเจ้าของ แต่ก็มีโทรทัศน์หลายช่องที่มีอิสระเพียงพอที่จะนำเสนอข่าวสารอย่างเป็นกลางและรอบด้าน

3. **สื่อหนังสือพิมพ์** เป็นสื่อที่เปิดรับทุกคน เป็นสื่อที่มีคุณสมบัติครบถ้วนในเรื่องของการสื่อสารทางการเมือง สามารถเลือกเวลาที่จะรับ เนื้อหาที่สามารถมุ่งเรื่องการเมืองเป็นหลัก พื้นที่การให้ข่าวสารก็มีมากกว่าสื่ออื่น ๆ

4. **อินเทอร์เน็ต** ความกว้างไกลของข่าวสารที่อยู่ในระดับไร้พรมแดน และอิสระเสรีภาพของผู้รับสาร โดยไม่ต้องผูกติดกับเวลาและสถานที่ สื่ออินเทอร์เน็ต เป็นสื่อที่มีอิทธิพลและได้รับความนิยมในปัจจุบันโดยรวม จุดเด่นของช่องทางการสื่อสารต่าง ๆ ไว้ กล่าวคือ เป็นการสื่อสารแบบมีภาพและเสียงแบบสื่อโทรทัศน์ การให้ผู้รับสารเข้ามามีส่วนร่วมและมีเนื้อหาที่เฉพาะเจาะจงแบบสื่อวิทยุและสื่อนิตยสาร และยังสามารถนำเสนอข้อมูลข่าวสารได้ในปริมาณมาก ติดต่อกับผู้รับสารได้ทันทีในเวลาที่ต้องการ และเป็นวงกว้างได้ โดยสื่อสังคมออนไลน์ได้แก่ 1) บล็อก (Blog หรือ Weblog) ผู้ใช้งานสามารถเขียนบทความและทำการเผยแพร่ข้อมูลได้โดยง่ายและไม่จำกัด 2) เครือข่ายสังคม (Social network) ใช้เพื่อเขียนอธิบายความสนใจหรือกิจกรรมที่ทำเชื่อมโยงด้วยการสนทนาทางออนไลน์ได้ เช่น Facebook, Myspace เป็นต้น 3) ไมโครบล็อก (Microblog) เป็นสื่อที่จำกัดตัวอักษรในการสื่อสารไปยังออนไลน์ จำกัดด้วยข้อความสั้น ๆ เช่น Twitter 4) Media Sharing เป็นเว็บไซต์ที่สามารถแบ่งปันรูปหรือวิดีโอให้แก่สาธารณชน เช่น YouTube⁸

ในการเข้าถึงข้อมูลข่าวสารภาครัฐ ย่อมช่วยให้ประชาชนตรวจสอบได้ว่า รัฐสภามีผลงานใดบ้างที่เป็นรูปธรรม หรือเป็นเพียงการประชาสัมพันธ์เพื่อสร้างภาพลักษณ์เท่านั้น รวมทั้งสามารถตรวจสอบได้ว่าการดำเนินงานของรัฐสภาให้ความเป็นธรรมกับทุกฝ่าย เคารพสิทธิเสรีภาพในด้านต่าง ๆ ของประชาชน นอกจากนี้การเปิดโอกาสให้มีการสื่อสารสองทาง จะช่วยให้ประชาชนมีส่วนร่วมและยอมรับในนโยบายที่

⁷ กาญจนนา แก้วเทพ, *การศึกษาสื่อมวลชนด้วยทฤษฎีวิพากษ์*, น. 131-132.

⁸ ธรรมนูญศรี สร้อยศิริ, *ช่องทางการสื่อสารที่มีผลต่อความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการนำทรัพย์สินมาใช้เป็นหลักประกันทางธุรกิจของผู้ประกอบการวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมในเขตจังหวัดชลบุรี* (งานนิพนธ์ หลักสูตรบริหารธุรกิจมหาบัณฑิต สาขาการเป็นผู้ประกอบการ, คณะการจัดการและการท่องเที่ยว มหาวิทยาลัยบูรพา, 2561), น. 10 – 12.

ดำเนินการโดยรัฐสภาได้มากขึ้น โดยการดำเนินนโยบายใด ๆ รัฐสภาและหน่วยงานภาครัฐจะต้องมีการสื่อสาร ประชาสัมพันธ์เพื่อจูงใจให้ประชาชนเห็นถึงความสำคัญและจำเป็นที่รัฐสภาต้องดำเนินกิจกรรม เสนอกฎหมาย หรือนโยบายดังกล่าว ในขณะที่เดียวกันรัฐสภาก็จำเป็นต้องเปิดรับฟังความคิดเห็นจากประชาชนผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย ก่อนที่ดำเนินการต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็นในส่วนของกฎหมาย หรือนโยบาย ด้วยเหตุนี้จึงจำเป็นต้องมีการทบทวน แนวคิดเรื่องระบบรัฐสภา ซึ่งเป็นสถาบันทางการเมืองหนึ่งที่ต้องทำหน้าที่ในการสื่อสารกับประชาชน เพราะรัฐสภาเป็นองค์กรที่เป็น “ตัวแทน” ของรัฐและประชาชน รัฐสภาเป็นหนึ่งในสามเสาหลักของรัฐที่ปกครอง ด้วยระบอบประชาธิปไตย ระบบรัฐสภามีทั้งสภาเดี่ยวและสภาคู่ ซึ่งมีอำนาจหน้าที่และพันธกิจที่อาจแตกต่างกัน ออกไป สภาที่หนึ่งทำหน้าที่ออกกฎหมายและควบคุมฝ่ายบริหาร ส่วนสภาที่สองมีหน้าที่ตรวจสอบ ซึ่งภารกิจ จะแตกต่างกันออกไปในแต่ละรัฐ เช่น กรณีของวุฒิสภาของสหรัฐอเมริกาที่มีบทบาทสำคัญในการแต่งตั้งฝ่าย บริหารและการให้สัตยาบันแก่สนธิสัญญาที่กระทำกับต่างประเทศ หรือกรณีเยอรมนี สภาที่สองไม่มีอำนาจทาง นิติบัญญัติเสมอเท่ากับสภาที่หนึ่ง แต่มีอำนาจตัดสินข้อพิพาทระหว่างมลรัฐและระหว่างมลรัฐกับสหพันธรัฐ เป็นต้น

สำหรับรัฐสภาไทยนั้น รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 ได้กำหนดบทบัญญัติ ที่เกี่ยวกับรัฐสภาไว้ในหมวด 7 แบ่งออกเป็น 5 ส่วน ทั้งโครงสร้าง องค์ประกอบของรัฐสภาที่กำหนดให้รัฐสภา ประกอบด้วยสภาผู้แทนราษฎรและวุฒิสภา และบทบาทอำนาจหน้าที่ของทั้งสองสภา สำหรับอำนาจหน้าที่ ของสภาผู้แทนราษฎร มีทั้งอำนาจหน้าที่ด้านนิติบัญญัติ อำนาจหน้าที่ควบคุมการบริหารราชการแผ่นดินและ การเป็นผู้แทน ส่วนอำนาจหน้าที่ของวุฒิสภา มีทั้งการเป็นผู้แทนของประชาชน อำนาจในการเข้าร่วมประชุม รัฐสภา การพิจารณาร่างกฎหมาย และการเสนอให้ความเห็นในประเด็นต่าง ๆ นอกจากทำหน้าที่ในฐานะ สมาชิกรัฐสภาแล้วนั้น สมาชิกทั้งสองสภายังต้องทำหน้าที่ในฐานะคณะกรรมการเพื่อการร่วมกันพิจารณาร่าง พระราชบัญญัติ พิจารณาข้อหาข้อเท็จจริง หรือศึกษาเรื่องต่าง ๆ ที่มีอยู่ในอำนาจหน้าที่ของสมาชิกรัฐสภา ยิ่งกว่านั้นสมาชิกทั้งสองสภายังมีภาระหน้าที่ในการเข้าร่วมประชุมสภา การอภิปราย การตั้งกระทู้ เป็นต้น ดังนั้นจึงกล่าวได้ว่ารัฐสภามีบทบาทอำนาจหน้าที่ ได้แก่ การกำหนดเวลาและหลักเกณฑ์ซึ่งสภาจะดำเนินงาน การประชุมสภา การจัดทำกฎหมาย การแก้ไขเพิ่มเติมกฎหมาย การควบคุมราชการแผ่นดิน ซึ่งทั้งหมดล้วน เป็นภาระหน้าที่ที่เกี่ยวข้องกับผลประโยชน์โดยรวมที่ส่งผลกระทบต่อสาธารณะ จึงจำเป็นที่ภาระหน้าที่ของ รัฐสภาและสมาชิกรัฐสภาต้องเปิดเผยต่อสาธารณะ เพื่อส่งเสริมให้เกิดเป็นรัฐสภาโปร่งใสที่ส่งเสริมให้ ประชาชนมีส่วนร่วมและเข้าถึงข้อมูลได้ง่ายและครบถ้วน การกำหนดให้ข้อมูลด้านนิติบัญญัติเป็นข้อมูลที่ เข้าถึงได้ง่ายจะทำให้เกิดความเชื่อมั่นระหว่างรัฐสภาและประชาชนตามหลักการว่าด้วยรัฐสภาแบบเปิด (The Declaration on Parliamentary Openness)⁹ ที่มีจุดประสงค์เพื่อสร้างระบบรัฐสภาแบบเปิดที่นำไปสู่การมี ส่วนร่วมของประชาชนในกระบวนการนิติบัญญัติมากขึ้น ซึ่งขณะนี้รัฐสภาในหลายประเทศได้ดำเนินการ เกี่ยวกับการเปิดเผยข้อมูลภาครัฐเพื่อนำไปสู่การสร้างรัฐสภาแบบเปิด เช่น กรณีของรัฐสภาสหรัฐอเมริกา ได้ดำเนินการเปิดเผยข้อมูลภาครัฐอย่างจริงจังและต่อเนื่องโดยใช้เทคโนโลยีมาขับเคลื่อนนโยบายดังกล่าว

⁹ ดูเพิ่มเติมใน “Declaration on Parliamentary Openness,” Retrieved from <https://openingparliament.org/static/pdfs/english.pdf> (31 October 2023)

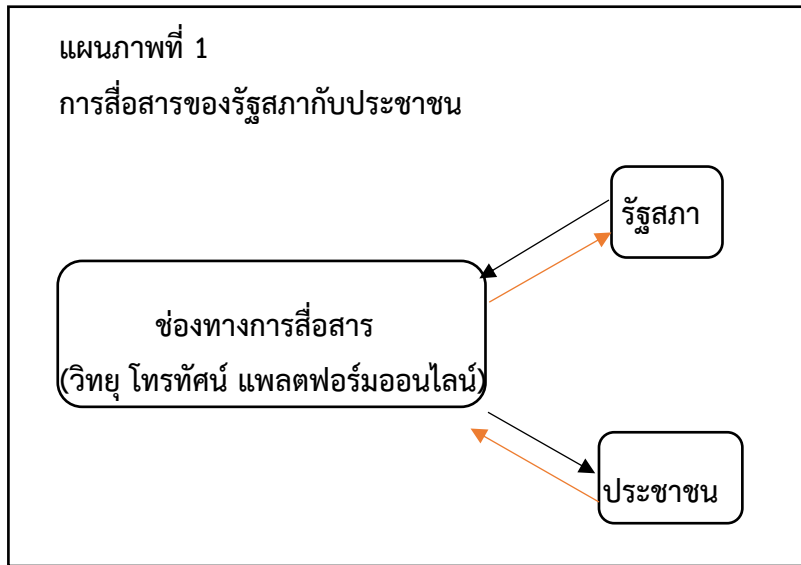
นอกจากนี้ยังมีการประสานงานระหว่างหน่วยงานภาครัฐกับภาคประชาสังคม ในกรณีของสหราชอาณาจักรได้ออกสมุดปกขาวว่าด้วยการเปิดเผยข้อมูลภาครัฐในค.ศ. 2012 หรือรัฐสภาออสเตรเลีย ที่กำหนดให้สำนักนายกรัฐมนตรีและคณะรัฐมนตรีเป็นหน่วยงานหลักที่รับผิดชอบเกี่ยวกับการเปิดเผยข้อมูลภาครัฐและประกาศชัดเจนว่าต้องเปิดเผยข้อมูลให้สาธารณชนรับรู้โดยทั่วไป อีกทั้งประชาชนจะต้องสามารถนำข้อมูลดังกล่าวไปใช้ประโยชน์ได้ โดยข้อมูลที่เปิดเผยจะต้องไม่กระทบต่อความมั่นคงของรัฐหรือละเมิดสิทธิส่วนบุคคล¹⁰ นอกจากนี้ยังมีอีกหลายประเทศที่สมาชิกรัฐสภาได้ใช้เทคโนโลยีและแพลตฟอร์มดิจิทัลในการสื่อสารกับประชาชนเพื่อสร้างการมีส่วนร่วม ตัวอย่างที่เห็นชัดเจน คือ รัฐสภาของประเทศเอสโตเนีย สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรได้ใช้แพลตฟอร์มออนไลน์ที่ช่วยให้ประชาชนสามารถเข้าถึงข้อมูลทางกฎหมาย ประชาชนสามารถส่งข้อเสนอแนะ และมีส่วนร่วมในการปรึกษาหารือ อีกทั้งมีการติดต่อสื่อสารกับผู้มีสิทธิเลือกตั้งเพื่อร่วมกันแบ่งปันข้อมูล นำเสนอข้อคิดเห็น สภาปัญหาต่าง ๆ ในสังคมร่วมกัน รัฐสภาของประเทศไอซ์แลนด์ที่สมาชิกรัฐสภาได้ใช้สื่อออนไลน์ที่ได้รับความนิยมในปัจจุบันทั้ง Facebook และ Twitter ในการติดต่อสื่อสารกับประชาชน นอกจากนี้รัฐสภาไอซ์แลนด์ยังได้ใช้แพลตฟอร์มออนไลน์เพื่อส่งเสริมประชาธิปไตยแบบมีส่วนร่วม โดยเฉพาะแพลตฟอร์มที่เรียกว่า “Better Reykjavik” ที่เปิดโอกาสให้ประชาชนเข้ามาเสนอความคิดเห็น หารือเกี่ยวกับนโยบายและการลงมติในข้อเสนอเกี่ยวกับกฎหมายและนโยบายที่สำคัญ หรือกรณีรัฐสภาเกาหลีใต้ที่ใช้เทคโนโลยีในการติดต่อสื่อสารกับประชาชน และส่งเสริมให้ประชาชนติดตั้งแอปพลิเคชันเพื่อสื่อสารกับประชาชนจนสามารถรวบรวมข้อเสนอแนะและคำติชมต่าง ๆ จนนำมาพัฒนาปรับปรุงการทำงานของรัฐสภาให้มีประสิทธิภาพและตอบเจตจำนงประชาชนมากขึ้น สำหรับรัฐสภาไทยเองก็มีความพยายามในการเปิดเผยข้อมูลเพื่อขับเคลื่อนให้เป็นรัฐสภาแบบเปิด ทำให้ประชาชนสามารถเข้าถึงข้อมูลที่ถูกต้องและครบถ้วน สามารถตอบสนองความต้องการของประชาชนได้อย่างมีประสิทธิภาพจึงจำเป็นต้องอาศัยช่องทางการสื่อสารที่มีประสิทธิภาพด้วยการอาศัยการสร้างกลไกการเปิดเผยข้อมูลและสร้างความสัมพันธ์อันดีระหว่างภาครัฐและภาคประชาชนที่จะนำไปสู่ประชาธิปไตยแบบมีส่วนร่วมอย่างสมบูรณ์

ดังนั้น จึงสามารถสรุปถึงองค์ประกอบสำคัญของการสื่อสารทางการเมืองซึ่งมีทั้งหมด 3 องค์ประกอบ ได้แก่ รัฐสภา ประชาชน และช่องทางการสื่อสาร ซึ่งรัฐสภาและประชาชนต้องมีความเชื่อมโยงกัน โดยมีช่องทางการสื่อสารทำหน้าที่เป็นสื่อกลางในการเชื่อมโยงความสัมพันธ์

---

¹⁰ ทิพย์ศรีริน ภัคธณกุล และทศพล เขียวชาญประพันธ์, “การเปิดเผยข้อมูลภาครัฐสู่การเป็นรัฐบาลแบบเปิด : นวัตกรรมการบริหารราชการแผ่นดินยุคดิจิทัลของประเทศไทย,” Retrieved from https://www.dga.or.th/wp-content/uploads/2016/11/file_8fa586cf682605b8cbaf62cef901c0.pdf (สืบค้นเมื่อ 22 มีนาคม 2566).

โดยแสดงตามแผนภาพที่ 1 ดังนี้

จากแผนภาพที่ 1 แสดงให้เห็นว่า การสื่อสารต้องเป็นในรูปแบบ 2 ทาง ไม่เพียงรัฐบาล หรือสถาบันทางการเมืองสื่อสารไปยังประชาชนเพียงฝ่ายเดียว แต่รัฐบาลต้องรับรู้ข้อมูลข่าวสารว่าประชาชนคิดเห็นอย่างไรด้วยการเปิดโอกาสให้ประชาชนได้สื่อสารให้รัฐหรือสถาบันทางการเมืองได้รับรู้เช่นเดียวกัน

การสื่อสารจึงเป็นปัจจัยสำคัญในระบบประชาธิปไตย ที่ทำให้เกิดการแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสารผ่านช่องทางสื่อสารที่ทำหน้าที่ถ่ายทอดข่าวสารระหว่างสถาบันทางการเมืองไปสู่ประชาชน ทำให้ประชาชนมีส่วนร่วมในกิจกรรมทางการเมืองต่าง ๆ โดยปัจจุบันรัฐสภาซึ่งเป็นหนึ่งในสถาบันทางการเมืองที่สำคัญระดับชาติ มีช่องทางสื่อสารระหว่างรัฐสภาต่อประชาชนในหลากหลายรูปแบบ ทั้งสถานีวิทยุกระจายเสียงรัฐสภา สถานีโทรทัศน์รัฐสภา สื่อโซเชียลมีเดีย ทุกช่องทางได้ให้ความสำคัญกับการนำเสนอข่าวสารเกี่ยวกับการเมืองและประชาธิปไตยอย่างต่อเนื่อง มีการนำเสนอข่าวสารเกี่ยวกับรัฐสภา การประชุมรัฐสภา และรายการให้ความรู้ต่าง ๆ แก่ประชาชน เพื่อให้ประชาชนได้รับทราบข้อมูลข่าวสารและสร้างความเข้าใจอันดีระหว่างรัฐสภากับประชาชน อีกทั้งเป็นการสร้างการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในระบบการเมืองแบบประชาธิปไตย

การมีส่วนร่วมทางการเมือง (Political Participation) คือ การเข้าไปมีส่วนร่วมในกิจกรรมทางการเมือง ซึ่งเป็นกิจกรรมอย่างหนึ่งในสังคม โดยกระบวนการมีส่วนร่วมของประชาชนเป็นหนึ่งในกระบวนการสื่อสารสองทาง ที่จะต้องสัมพันธ์ในกระบวนการร่วมตัดสินใจ การร่วมดำเนินการ และรับผลประโยชน์ โดยมีการให้ข้อมูลต่อสาธารณชนในการร่วมแสดงความคิดเห็น¹¹ วิธีการที่ประชาชนจะสามารถเข้ามามีส่วนร่วมทางการเมืองได้นั้น มีหลากหลายวิธี เช่น การให้ข้อเท็จจริงหรือความเห็น เช่น การแสดงความคิดเห็นผ่านช่องทางสื่อสารของรัฐ ทั้งสื่อวิทยุ โทรทัศน์ เว็บไซต์ การแสดงความคิดเห็นทั้งการพูด การเขียน การพิมพ์ และ

¹¹ รัชฎาศิริ สุขภาพ, การบริหารการจัดการสถานีโทรทัศน์รัฐสภาเพื่อส่งเสริมการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชน, น. 28.

การสื่อความหมายในรูปแบบต่าง ๆ หรือการมีส่วนร่วมโดยวิธีร่วมรับรู้ข้อมูล ประชาชนมีสิทธิในการรับรู้ข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับกิจกรรมต่าง ๆ ของรัฐและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง จากเจตนารมณ์ในการปฏิรูปการเมืองและสื่อก็เพื่อให้สิทธิเสรีแก่ประชาชนมากขึ้นในการแสดงความคิดเห็น ดังนั้นแนวคิดการมีส่วนร่วมทางการเมืองจึงเป็นแนวทางที่จะศึกษาช่องทางการสื่อสารต่าง ๆ ของรัฐสภา ซึ่งได้ดำเนินการตามวัตถุประสงค์หลักที่ต้องการให้ประชาชนสามารถรับรู้ข่าวสารเกี่ยวกับการเมืองการปกครอง และรับรู้ถึงกระบวนการทำงานฝ่ายนิติบัญญัติอันเป็นตัวแทนของประชาชนได้อย่างแท้จริง¹² ดังนั้นการสื่อสารจึงกลายเป็นเครื่องมือทางการเมืองชนิดหนึ่งที่ค่อนข้างมีความสำคัญในปัจจุบัน กล่าวคือ ช่องทางการสื่อสารจะทำหน้าที่ในการเสริมสร้างระบบสังคมการเมืองให้มีความเข้มแข็งและความมั่นคงเกิดขึ้นได้ โดยองค์กรทางการเมืองจะทำการป้อนข้อมูลข่าวสารและสร้างองค์ความรู้ให้แก่ประชาชนผ่านช่องทางต่าง ๆ ที่รัฐมีอยู่ และในขณะเดียวกันช่องทางการสื่อสารของรัฐก็จะทำหน้าที่ในการเก็บเกี่ยวข้อมูล ความคิดเห็น ความต้องการของประชาชนนำมาพัฒนา ปรับปรุงกลไกการทำงานของรัฐ และตอบสนองความต้องการของประชาชนได้อย่างมีประสิทธิภาพต่อไป

2.2 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การศึกษาเรื่องช่องทางการสื่อสารของรัฐสภาแก่ประชาชน พบว่างานวิจัยส่วนใหญ่ศึกษาเกี่ยวกับวิทยุกระจายเสียงของรัฐสภา ซึ่งเป็นเพียงช่องทางหนึ่งของรัฐสภา สถานีวิทยุกระจายเสียงรัฐสภาเป็นสถานีวิทยุกระจายเสียงเพียงสถานีเดียวของฝ่ายนิติบัญญัติที่จัดตั้งขึ้นมาโดยมีวัตถุประสงค์ในการเผยแพร่งานกิจกรรมทางการเมือง และเป็นช่องทางหนึ่งในการติดต่อระหว่างประชาชนกับรัฐสภา ตลอดจนการให้ความรู้และสร้างความเข้าใจให้แก่ประชาชนต่อการปกครองระบอบประชาธิปไตย นอกจากนี้ยังมีงานวิจัยเกี่ยวกับสถานีโทรทัศน์รัฐสภา จะเห็นได้ว่างานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับประเด็นเรื่องช่องทางการสื่อสารของรัฐสภาแก่ประชาชนยังมีไม่มากนัก อย่างไรก็ตามก็มีงานวิจัยที่เกี่ยวข้องสามารถนำมาเป็นแนวทางในการศึกษา ดังนี้

วิทยานิพนธ์ของ ปันรสี ทิพย์โกศัย¹³ เรื่อง ทศนคติและพฤติกรรมการรับชมรายการโทรทัศน์ประเภทสนทนาทางการเมืองของคนกรุงเทพมหานคร : รายการมองรัฐสภา เป็นการศึกษาถึงพฤติกรรมของผู้ชมรายการมองรัฐสภา โดยเน้นเรื่องของทัศนคติต่อรายการ การใช้ประโยชน์และความพึงพอใจจากการรับชมรายการมองรัฐสภา รวมทั้งการศึกษาถึงความสัมพันธ์ระหว่างพฤติกรรมการรับชมรายการมองรัฐสภากับทัศนคติต่อรายการมองรัฐสภา กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาคั้งนี้ คือประชาชนที่ชมรายการมองรัฐสภาโดยอาศัยอยู่ในกรุงเทพมหานคร โดยมีการโทรศัพท์และเขียนจดหมายเข้ามาแสดงความคิดเห็นในรายการ ซึ่งจากการศึกษาเริ่มต้นจากพัฒนาการการก่อตั้งสถานีวิทยุกระจายเสียงรัฐสภา วัตถุประสงค์ของการก่อตั้งเพื่อเผยแพร่ผลงานและให้ข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับการดำเนินงานของรัฐสภา เพื่อให้ประชาชนได้ทราบถึงข้อมูล

¹² ญัฐาศิริ สุขภาพ, การบริหารการจัดการสถานีโทรทัศน์รัฐสภาเพื่อส่งเสริมการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชน, น. 31-32.

¹³ ปันรสี ทิพย์โกศัย, ทศนคติและพฤติกรรมการรับชมรายการโทรทัศน์ประเภทสนทนาทางการเมืองของคนกรุงเทพมหานคร : รายการมองรัฐสภา (วิทยานิพนธ์หลักสูตรวารสารศาสตรมหาบัณฑิต (สื่อสารมวลชน) คณะวารสารศาสตร์และสื่อสารมวลชน มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2543).

ข้อเท็จจริงที่ถูกต้องในทุกด้านที่เกี่ยวข้องกับฝ่ายนิติบัญญัติ เมื่อมีการสำรวจพบว่าผู้ชมส่วนใหญ่รับชมรายการ มอกรัฐสภา 2-3 ครั้งต่อสัปดาห์ และติดตามชมรายการมาแล้วประมาณ 2 ปี และรับชมเฉพาะประเด็นที่ตนเองสนใจ การรับชมนั้นมีเป้าประสงค์เพื่อต้องการทราบถึงการดำเนินงานของสภาผู้แทนราษฎรและวุฒิสภา และได้รับรู้ข่าวสารและเหตุการณ์ความเคลื่อนไหวต่าง ๆ ด้านนิติบัญญัติ โดยประชาชนกลุ่มตัวอย่างค่อนข้างพึงพอใจต่อการรับชมรายการมอกรัฐสภา แต่ยังคงจำกัดการรับชมเฉพาะประเด็นที่สนใจ และส่วนใหญ่รับรู้ว่ามีรายการจากคำบอกเล่าของผู้อื่น ดังนั้นจำเป็นอย่างยิ่งที่รัฐสภาจะต้องมีการประชาสัมพันธ์และเจาะกลุ่มผู้ชมให้มากขึ้น เพื่อให้เป็นช่องทางการสื่อสารที่สำคัญระหว่างประชาชนกับรัฐสภา

งานศึกษาเกี่ยวกับสถานีโทรทัศน์รัฐสภา ยังมีงานวิจัยของณัฐศิริ สุขภาพ¹⁴ เรื่อง การบริหารการจัดการสถานีโทรทัศน์รัฐสภาเพื่อส่งเสริมการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชน เป็นงานวิจัยที่มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษานโยบาย การบริหารการจัดการ และการดำเนินงานของสถานีโทรทัศน์รัฐสภา บทบาทในการดำเนินงานของสถานีต่อการสร้างความรู้ความเข้าใจและสร้างการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชน รวมทั้งปัญหาและอุปสรรคในการบริหารจัดการสถานีโทรทัศน์รัฐสภา โดยใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงคุณภาพ ซึ่งเน้นการวิเคราะห์โครงสร้าง การดำเนินงาน บทบาทการดำเนินงานของสถานี ผลการศึกษาพบว่า คณะกรรมการผลิตรายการโทรทัศน์ประกอบด้วยตัวแทนจากฝ่ายการเมือง และส่วนราชการ โดยไม่มีตัวแทนจากภาคประชาชน อีกทั้งระบบบริหารเป็นแบบราชการที่ขึ้นตรงกับสำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร สำหรับรายการส่วนใหญ่เน้นการให้ความรู้เกี่ยวกับการเมืองการปกครองในระบอบประชาธิปไตย แต่ยังเป็นรายการที่เป็นการสื่อสารทางเดียว ไม่ได้เปิดโอกาสให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมมากนัก และยังไม่เคยสำรวจความต้องการของประชาชนเกี่ยวกับเนื้อหาในรายการ ดังนั้นจึงมีข้อเสนอแนะให้เพิ่มสัดส่วนตัวแทนภาคประชาชนในคณะกรรมการผลิตรายการโทรทัศน์ เพิ่มรายการที่เปิดโอกาสให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมมากขึ้น และต้องมีการสำรวจความต้องการของประชาชนว่าต้องการรับชมรายการในรูปแบบใด เนื้อหาประเภทใด เพราะเป็นส่วนสำคัญในกระบวนการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชนในการผลิตรายการของสถานีโทรทัศน์รัฐสภา

สัพพัญญู อนุพันธ์ ศึกษาเรื่อง การบริหารงานสถานีวิทยุกระจายเสียงรัฐสภา¹⁵ เป็นงานศึกษาโครงสร้างและการบริหารงาน ปัญหาและอุปสรรคในการดำเนินงานของสถานีวิทยุกระจายเสียงรัฐสภา สำหรับสถานีวิทยุกระจายเสียงรัฐสภาเป็นหน่วยงานในสังกัดสำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร โดยเป็นสถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งแรกและแห่งเดียวของฝ่ายนิติบัญญัติ ทั้งนี้สัพพัญญูพบว่าการก่อตั้งสถานีวิทยุกระจายเสียงรัฐสภา มีวัตถุประสงค์ในการเผยแพร่งานกิจกรรมทางการเมือง และเป็นช่องทางในการติดต่อระหว่างประชาชนกับรัฐสภา ตลอดจนเป็นสื่อกลางในการให้ความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับการเมืองการปกครองในระบอบประชาธิปไตย อีกทั้งต้องการให้สถานีวิทยุรัฐสภาเป็นเวทีในการพูดคุยระหว่างสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร สมาชิกวุฒิสภา และ

¹⁴ ณัฐศิริ สุขภาพ, การบริหารการจัดการสถานีโทรทัศน์รัฐสภาเพื่อส่งเสริมการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชน.

¹⁵ สัพพัญญู อนุพันธ์, การบริหารงานสถานีวิทยุกระจายเสียงรัฐสภา (รายงานโครงการเฉพาะบุคคล หลักสูตรวารสารศาสตร์มหาบัณฑิต (การสื่อสารภาครัฐและเอกชน) คณะวารสารศาสตร์และสื่อสารมวลชน มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2545).

หน่วยงานต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง การบริหารงานภายในสถานีวิทยุกระเจายเสี่ยงรัฐสภาพว่าเป็นการบริหารงานแบบราชการ มีขั้นตอนซับซ้อนในการนำเสนอแผน หรือการขออนุมัติโครงการต่าง ๆ จำเป็นต้องขอความเห็นชอบจากผู้บังคับบัญชา ก่อน อีกทั้งสถานีวิทยุกระเจายเสี่ยงรัฐสภาพยังต้องทำงานภายใต้กรอบการเมืองซึ่งมักส่งผลกระทบต่อการบริหารงาน สำหรับปัญหาอุปสรรคในการบริหารงานของสถานีวิทยุกระเจายเสี่ยงรัฐสภาพพบว่ามีหลายปัจจัยประกอบกัน อาทิ ปัจจัยด้านโครงสร้างองค์กร ปัจจัยด้านบุคลากร ปัจจัยด้านงบประมาณ ปัจจัยด้านวัตถุดิบ หมายถึงสถานที่ เทคโนโลยี อุปกรณ์การส่งกระจายเสียง เป็นต้น จากปัจจัยต่าง ๆ เหล่านี้จึงส่งผลให้การบริหารงานของสถานีวิทยุกระเจายเสี่ยงรัฐสภาพต้องมีการปรับเปลี่ยนโครงสร้างให้ชัดเจน เช่น ฝ่ายข่าว ฝ่ายรายการ เพื่อให้เกิดประสิทธิภาพในการทำงาน ที่สำคัญการบริหารงานของสถานีวิทยุกระเจายเสี่ยงรัฐสภาพควรมีอิสระโดยให้บุคลากรมีบทบาทและส่วนร่วมในการกำหนดทิศทางของสถานีวิทยุกระเจายเสี่ยงรัฐสภาพ เพื่อให้สถานีวิทยุกระเจายเสี่ยงรัฐสภาพเป็นช่องทางหนึ่งที่มีประสิทธิภาพในการติดต่อกับประชาชน

สอดคล้องกับงานศึกษาของณัฐพร บุรภักดิ์ เรื่อง บทบาทของสถานีวิทยุกระเจายเสี่ยงรัฐสภาพภายหลังการปฏิรูป¹⁶ ที่เน้นศึกษาเกี่ยวกับนโยบาย ระบบและโครงสร้างของการบริหารงาน บทบาทของสถานีวิทยุกระเจายเสี่ยงรัฐสภาพที่พึงประสงค์หลังกระบวนการปฏิรูปสื่อ ตลอดจนสภาพปัญหาที่เป็นอุปสรรคต่อบทบาทการดำเนินงานของสถานีวิทยุกระเจายเสี่ยงรัฐสภาพ ซึ่งพบว่านโยบายหลักของสถานีวิทยุกระเจายเสี่ยงรัฐสภาพยังไม่สามารถเข้าถึงและสามารถสร้างความรู้ความเข้าใจเรื่องประชาธิปไตยได้ดีมากพอ สำหรับการเข้าถึงประชาชนก็ยังไม่ครอบคลุมทุกพื้นที่ การเสนอข่าวสาร ความรู้และการเปิดพื้นที่ให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมยังไม่สมดุล ยังคงเป็นการเสนอข่าวสารที่เน้นเฉพาะกระแสหลัก ยังขาดการเสนอข่าวสารที่รอบด้าน และมีพื้นที่น้อยสำหรับประชาชนในการเสนอความคิดเห็น ปัญหาเหล่านี้เกิดจากความสนใจของประชาชนต่อการเมืองการปกครองยังมีน้อย อีกทั้งการวางแผนนโยบายหรือยุทธศาสตร์การบริหารภายในเองก็ไม่ชัดเจน เครื่องมืออุปกรณ์รวมทั้งบุคลากรผู้เชี่ยวชาญก็ไม่เพียงพอซึ่งเป็นอุปสรรคต่อการปฏิบัติงานของสถานีวิทยุกระเจายเสี่ยงรัฐสภาพ แต่เมื่อมีการปฏิรูปสื่อเกิดขึ้น จึงมีข้อเสนอให้มีการปรับเปลี่ยนคณะกรรมการบริหารแต่เดิมที่มาจากฝ่ายการเมืองเท่านั้น โดยการเปิดโอกาสให้มีตัวแทนจากภาคประชาชน สื่อมวลชน นักวิชาการ เข้าร่วม รายการต้องมีการเพิ่มเติมในส่วนของการทำงานของคณะกรรมการอิสระต่าง ๆ เพิ่มเกี่ยวกับการเมืองท้องถิ่น การเมืองภาคประชาชน และที่สำคัญโครงสร้างการบริหารต้องทำให้สถานีวิทยุกระเจายเสี่ยงรัฐสภาพเป็นองค์กรของรัฐที่เป็นอิสระ เพราะสถานีวิทยุกระเจายเสี่ยงรัฐสภาพเป็นช่องทางสื่อหลักระหว่างสถาบันทางการเมืองกับประชาชน ดังนั้นจึงจำเป็นที่จะต้องมีความเป็นอิสระจากการเมือง เพื่อเป็นการเน้นย้ำถึงการพัฒนาประชาธิปไตย และส่งเสริมประชาธิปไตยแบบมีส่วนร่วมมากขึ้น

สำหรับการบริหารงานของสถานีวิทยุโทรทัศน์รัฐสภาพ่านดาวเทียมนั้น พบว่าตลอดระยะเวลาที่มีการจัดตั้งสถานีวิทยุโทรทัศน์รัฐสภาพยังมีปัญหาอุปสรรคในการบริหารงานในหลายด้านด้วยกัน เช่น ด้านบุคลากร ด้าน

¹⁶ ณัฐพร บุรภักดิ์, *บทบาทของสถานีวิทยุกระเจายเสี่ยงรัฐสภาพภายหลังการปฏิรูปสื่อ* (รายงานโครงการเฉพาะบุคคล, วารสารศาสตรมหาบัณฑิต (การบริหารสื่อสารมวลชน) คณะวารสารศาสตร์และสื่อสารมวลชน มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2550).

เทคโนโลยี ด้านการจัดการภายใน ด้านการเมือง และที่สำคัญปัญหาเรื่องความต้องการของผู้ชมที่ยังประสบปัญหาเรื่องจำนวนผู้เข้าชมที่มีน้อยเกินไป การเผยแพร่ภาพที่ไม่สามารถออกอากาศได้ตลอด 24 ชั่วโมง ไม่มีรายการที่สามารถดึงดูดใจให้ผู้ชมเข้าติดตามได้ตลอดทั้งวัน ซึ่งงานศึกษาของอริสา แดงเอียดได้ศึกษาถึงรูปแบบโครงสร้างการบริหารและการดำเนินงานของสถานีโทรทัศน์รัฐสภาผ่านดาวเทียม เพื่อหาแนวทางและความเป็นไปได้ในการพัฒนาสถานีโทรทัศน์รัฐสภาว่าควรมีรูปแบบการบริหารและการดำเนินงานอย่างไรเพื่อให้สอดคล้อง และรองรับกับความต้องการของประชาชนได้อย่างเต็มที่ในฐานะสื่อกลางที่ทำหน้าที่เชื่อมต่อระหว่างรัฐบาลกับประชาชนได้ตรงตามวัตถุประสงค์การก่อตั้งสถานีโทรทัศน์รัฐสภา¹⁷

นอกจากงานศึกษาเกี่ยวกับสถานีวิทยุและสถานีโทรทัศน์ของรัฐสภาแล้วนั้น ยังมีงานศึกษาเกี่ยวกับเอกสารข่าวรัฐสภา โดยลักษณะวดี แก้วมณี¹⁸ เรื่อง แนวทางการพัฒนาวารสารภายใน “เอกสารข่าวรัฐสภา” ของสำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร งานวิจัยชิ้นนี้เป็นการศึกษาเกี่ยวกับเอกสารข่าวรัฐสภาของสำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร โดยศึกษาเกี่ยวกับลักษณะรูปแบบ เนื้อหา และการหาแนวทางในการพัฒนาวารสารให้เป็นวารสารภายในที่ดี ผลการศึกษาพบว่า ลักษณะรูปแบบของเอกสารข่าวรัฐสภาไม่ค่อยสอดคล้องกับรูปแบบของวารสาร คอลัมน์ไม่หลากหลาย ลักษณะเนื้อหายังขาดความสมดุลในเรื่องความหลากหลายของเนื้อหา เจ้าหน้าที่ส่วนใหญ่ไม่มีส่วนร่วมในกิจกรรมหรือเสนอข่าวสาร เสนอความคิดเห็น ไม่ได้เปิดโอกาสให้มีช่องทางในการสื่อสารกับเจ้าหน้าที่ตามกระบวนการสื่อสารแบบสองทาง ปัจจุบันช่องทางการสื่อสารในหน่วยงานภายในรัฐสภา ได้แก่ ประกาศ คำสั่ง หนังสือเวียน และช่องทางการสื่อสารที่มีความสำคัญสำหรับหน่วยงานและสามารถที่จะใช้เป็นช่องทางให้เจ้าหน้าที่ได้รับรู้ข้อมูลข่าวสารเป็นอย่างดีอีกช่องทางหนึ่งคือ วารสารภายใน หรือ เอกสารข่าวรัฐสภา โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อเป็นเอกสารรายงานข่าวและสารคดีที่เกี่ยวข้องกับวงงานรัฐสภาในการเผยแพร่นโยบายการปฏิบัติงานของสำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎรให้สมาชิกรัฐสภา เจ้าหน้าที่และผู้ที่เกี่ยวข้องได้รับทราบ สำนักประชาสัมพันธ์มีหน้าที่ในการเผยแพร่ข่าวสารความสำคัญต่าง ๆ ที่เกี่ยวกับวงงานรัฐสภาจัดทำสื่อหรือช่องทางให้มีประสิทธิผล ดังนั้น เอกสารข่าวรัฐสภาจึงเข้ามามีบทบาทสำคัญเพื่อใช้เป็นเครื่องมือสื่อสารภายในองค์กรเพราะการนำสื่อสิ่งพิมพ์มากระจายข่าวสารให้เจ้าหน้าที่ภายในได้รับทราบข้อมูลต่าง ๆ อย่างทั่วถึง ดังนั้นจำเป็นอย่างยิ่งที่ต้องนำการสื่อสารมาใช้เป็นเครื่องมือเพื่อสนับสนุนกิจกรรมต่าง ๆ ในองค์กรให้ประสบความสำเร็จตามวัตถุประสงค์และใช้การสื่อสารเพื่อพัฒนาองค์กร

สำหรับงานศึกษาวิจัยที่เกี่ยวกับการสื่อสารและการมีส่วนร่วมในบริบทของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยพุทธศักราช 2560 อย่างบทความของเอกรินทร์ ต่วนศิริ และอันวาร์ กอมะ เรื่อง รัฐธรรมนูญ

¹⁷ อริสา แดงเอียด, *การบริหารเพื่อการพัฒนาสถานีวิทยุโทรทัศน์รัฐสภาผ่านดาวเทียม* (รายงานโครงการเฉพาะบุคคลนี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรวารสารศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารสื่อสารมวลชน คณะวารสารศาสตร์และสื่อสารมวลชน มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2552).

¹⁸ ลักษณะวดี แก้วมณี, *แนวทางการพัฒนาวารสารภายใน “เอกสารข่าวรัฐสภา” ของสำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร* (รายการโครงการเฉพาะบุคคลหลักสูตรวารสารศาสตรมหาบัณฑิต (การบริหารสื่อสารมวลชน) คณะวารสารศาสตร์และสื่อสารมวลชน มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2546).

ไทยในทวิตเตอร์¹⁹ บทความวิจัยชิ้นนี้ได้ศึกษาการเคลื่อนไหวทางการเมืองโดยพิจารณาจากรัฐธรรมนูญ 2560 ในฐานะเป็นปัจจัยกำหนดระบบนิเวศทางการเมืองไทย เนื่องจากรัฐธรรมนูญ 2560 มีการกำหนดกติกาที่เปลี่ยนแปลงไปจากรัฐธรรมนูญ 2540 และ 2550 ความสนใจทางการเมืองเริ่มมีมากขึ้นหลังการเลือกตั้ง พ.ศ. 2562 เรียกร้องให้มีการแก้ไขรัฐธรรมนูญในหลากหลายรูปแบบ โดยเฉพาะความสนใจที่ถูกละทิ้งผ่านสื่อสังคมออนไลน์อย่างทวิตเตอร์ที่กลายเป็นช่องทางสื่อสารและแสดงออกทางการเมือง ซึ่งเป็นพื้นที่ของการสื่อสารที่เข้าถึงคนจำนวนมากในปัจจุบัน ส่วนงานวิจัยของปริยวรรณ สุวรรณสุนย์ เรื่อง สิทธิเสรีภาพของประชาชนภายใต้รัฐธรรมนูญ ศึกษาเปรียบเทียบรัฐธรรมนูญในระบบประชาธิปไตยกับสังคมนิยม²⁰ โดยปริยวรรณได้ศึกษาเปรียบเทียบระหว่างรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 กับรัฐธรรมนูญแห่งสาธารณรัฐประชาชนจีน ค.ศ. 1982 โดยรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 ได้บัญญัติให้ประเทศปกครองด้วยระบอบประชาธิปไตย โดยที่มาและเนื้อหาเป็นไปตามองค์ประกอบแนวคิดรัฐธรรมนูญนิยมทั้งเรื่องทฤษฎีสัญญาประชาคม ความเป็นกฎหมายสูงสุด หลักการแบ่งแยกอำนาจและหลักนิติรัฐ แต่สำหรับรัฐธรรมนูญของสาธารณรัฐประชาชนจีน ได้กำหนดหลักความเป็นกฎหมายสูงสุดและหลักนิติรัฐ ในส่วนของด้านสิทธิเสรีภาพและการมีส่วนร่วมจะเห็นได้ว่าในประเทศไทยมีการคุ้มครองสิทธิเสรีภาพที่ดีขึ้น แต่ในกรณีของประเทศไทยมีการจำกัดเสรีภาพในการแสดงออกและการสื่อสารโดยเฉพาะด้านการเมือง และควบคุมการเคลื่อนไหวของภาคประชาสังคม ดังนั้นจึงควรพิจารณาปรับปรุงแก้ไขกฎหมายให้มีความสอดคล้องกับสถานการณ์ปัจจุบันและส่งเสริมความรู้ความเข้าใจด้านสิทธิเสรีภาพและการมีส่วนร่วมของประชาชนให้เป็นรูปธรรมมากขึ้น หรือบทความของพนารัตน์ มาศฉมาดล เรื่อง การมีส่วนร่วมของประชาชนตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 ที่อธิบายตั้งแต่ความหมายของการมีส่วนร่วม คือ การเข้าไปเกี่ยวข้องหรือการมีส่วนร่วมแบบทางตรงและทางอ้อม ตั้งแต่การให้ข้อมูลแก่ประชาชน การปรึกษาหารือ การเชิญประชาชนเข้าร่วมทำงาน ตลอดจนให้อำนาจในการตัดสินใจแก่ประชาชน นอกจากนี้การให้ประชาชนมีส่วนร่วมตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 ในรูปแบบของการให้ข้อมูลข่าวสารแก่ประชาชน รัฐธรรมนูญได้กำหนดให้ภาครัฐต้องรายงานหรือให้ความรู้แก่ประชาชนในการกระทำต่าง ๆ ที่หลากหลายประเภท เช่น การประกาศรายชื่อบุคคลที่พรรคการเมืองส่งรายชื่อ รัฐต้องเปิดเผยข้อมูลหรือข่าวสารสาธารณะ และต้องจัดให้ประชาชนเข้าถึงข้อมูลดังกล่าวโดยสะดวก รายงานการประชุมและบันทึกการลงคะแนนของสมาชิกรัฐสภาต้องเปิดเผยให้ประชาชนทราบได้ทั่วไป เปิดเผยการบันทึกการประชุมของสมาชิกรัฐสภา เป็นต้น ด้วยเหตุนี้จึงจำเป็นที่รัฐสภาในฐานะหน่วยงานของรัฐจะต้องเปิดเผยข้อมูล กิจกรรมและให้ความรู้แก่ประชาชนตามบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญ²¹

¹⁹ เอกกรินทร์ ต่วนศิริ และอันวาร์ กอมะ, 2566, “รัฐธรรมนูญไทยในทวิตเตอร์,” *วารสารสถาบันพระปกเกล้า* (มกราคม – เมษายน 2566) น. 112-127.

²⁰ ปริยวรรณ สุวรรณสุนย์, 2563, *สิทธิเสรีภาพของประชาชนภายใต้รัฐธรรมนูญศึกษาเปรียบเทียบรัฐธรรมนูญในระบบประชาธิปไตยกับสังคมนิยม*, กลุ่มงานวิจัยและพัฒนา สำนักวิชาการ สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร.

²¹ พนารัตน์ มาศฉมาดล, *การมีส่วนร่วมของประชาชนตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560* Retrieved from <http://wiki.kpi.ac.th/index.php?title> (สืบค้นเมื่อ 25 ตุลาคม 2566).

นอกจากนี้ยังมีงานวิจัยที่เกี่ยวกับรัฐสภาต่างประเทศในการสื่อสารกับประชาชน อย่างเช่นรัฐสภาอินโดนีเซีย งานของ Dani Setiadarma and Mariko Rizkiansyah เรื่อง Media Convergence of the Indonesian House Representative Television²² ศึกษาการพัฒนาของสื่อทั้งในรูปแบบของสื่อสิ่งพิมพ์และการออกอากาศของรัฐสภาอินโดนีเซีย สื่อหลายช่องทางอยู่ภายใต้การกำกับและรัฐอินโดนีเซียเป็นเจ้าของรัฐสภาอินโดนีเซียมีหลายช่องทางในการสื่อสารกับประชาชน ทั้ง print media ในรูปแบบของนิตยสารและจดหมายข่าว, ทีวีของรัฐสภา, วิทยุของรัฐสภาและช่องทางออนไลน์ต่าง ๆ รวมถึงเว็บไซต์ของรัฐสภา แนวทางการพัฒนาช่องทางการสื่อสารมีทั้งหมด 3 ส่วน คือ 1) การพัฒนาในรูปแบบ two-way 2) การใช้เทคโนโลยีในการสื่อสาร และ 3) ความสัมพันธ์ของมนุษย์ในการสร้างสรรค์สื่อใหม่ ๆ หากพิจารณาถึงสื่อต่าง ๆ ของรัฐสภาจะเห็นได้ว่า สื่อของรัฐสภาแบ่งได้เป็น สื่อที่นำเสนอเป็นรูปเล่ม ได้แก่ นิตยสารรัฐสภา จดหมายข่าวรัฐสภา สำหรับข้อมูลที่นำเสนอในเว็บไซต์หรือโซเชียลมีเดียได้แก่ Facebook, Twitter, Youtube และ Instagram สำหรับวิทยุกระจายเสียงเป็นส่วนหนึ่งของช่องทางการนำเสนอข่าวสารของรัฐสภาต่อสาธารณชน ซึ่งข้อมูลที่นำเสนอคล้ายคลึงกับการนำเสนอข่าวในโทรทัศน์ แต่เปลี่ยนช่องทางการนำเสนอข่าวเป็นรายการวิทยุ รายการวิทยุจะออกอากาศตั้งแต่วันจันทร์ถึงศุกร์ จดหมายข่าวสัปดาห์ละครั้ง นิตยสารเดือนละครั้ง ไม่ว่าจะเป็ช่องทางในการสื่อสารในรูปแบบใดก็ตาม ข้อมูลที่นำเสนอจะคล้ายคลึงกัน

เช่นเดียวกับงานของ Aep Wahyudin ที่ศึกษาเกี่ยวกับบทบาทของโทรทัศน์รัฐสภาอินโดนีเซียในเรื่อง The Role of Indonesian Parliamentary Television As Government Broadcasting to Enhance Public Trust²³ Wahyudin ได้เน้นย้ำถึงบทบาทของโทรทัศน์รัฐสภาอินโดนีเซีย ที่ได้กลายเป็นช่องทางหลักในการสร้างความเข้าใจเพื่อเพิ่มความไว้วางใจของประชาชนต่อรัฐบาล โทรทัศน์รัฐสภาได้ทำหน้าที่เผยแพร่ภาพการทำงานของสมาชิกรัฐสภา การประชุมของคณะกรรมการ และเปิดโอกาสให้ทุกพรรคการเมืองได้นำเสนอความคิดเห็นผ่านช่องทางดังกล่าวอย่างเท่าเทียม รวมทั้งการนำเสนอการทำงานของกลุ่มทางการเมืองทั้งหมดในรัฐสภาอินโดนีเซียเพื่อเป็นการสร้างเสริมความไว้วางใจของประชาชนต่อรัฐบาลให้เพิ่มมากขึ้น เนื่องจากกลุ่มทางการเมืองอินโดนีเซียมีความใกล้ชิดและทำหน้าที่เป็นสะพานเชื่อมต่อระหว่างรัฐบาลกับประชาชน โดยกิจกรรมหลักของโทรทัศน์รัฐสภาอินโดนีเซีย ได้แก่ การถ่ายทอดสดการประชุมคณะกรรมการรายการพูดคุยเกี่ยวกับการเมือง ซึ่งโทรทัศน์รัฐสภาอินโดนีเซียมีหน้าที่หลักในการสร้างความเข้าใจเกี่ยวกับหลักการประชาธิปไตยและการให้ความรู้เกี่ยวกับการเมืองต่อสาธารณะ นอกจากนี้ Wahyudin ได้มีการเปรียบเทียบการทำงานของโทรทัศน์รัฐสภาอินโดนีเซียกับรัฐสภาต่างประเทศ เช่น โทรทัศน์รัฐสภาตุรกี โทรทัศน์รัฐสภาออสเตรเลีย เป็นต้น ซึ่งทำให้เห็นบทบาทที่แตกต่างกันของโทรทัศน์รัฐสภาในแต่ละประเทศ พบว่าโทรทัศน์รัฐสภาอินโดนีเซียมีบทบาทที่แตกต่างออกไป เพราะโทรทัศน์รัฐสภาอินโดนีเซียได้กลายเป็นช่อง

²² Dani Setiadarma and Mariko Rizkiansyah, "Media Convergence of the Indonesian House Representative Television," *Journal Communication Spectrum* Vol.11 (1) (2021), pp. 74-83.

²³ Aep Wahyudin, "The role of Indonesia Parliamentary television as government broadcasting to enhance public trust," *Jurnal Penelitian Komunikasi* Vol. 24 No.2 Desember (2021), pp. 105-116.

ทางการสื่อสารที่สำคัญเพราะว่าเป็นช่องทางหลักในการนำเสนอข่าวสารทางการเมืองของรัฐบาล และเป็นช่องทางเดียวที่ทำหน้าที่นำเสนอข่าวสารของรัฐบาลอันจะสร้างความเข้าใจและความไว้วางใจต่อประชาชนให้เพิ่มมากขึ้น

นอกจากนี้ยังมีงานของ Anindya Larasti, Achmad Jamil and Rizki briandana เรื่อง Communication Strategies in Providing Good Government Education through Social Media : A Case Study at the Parliament of the Republic of Indonesia²⁴ ที่วิเคราะห์กลยุทธ์การสื่อสารของรัฐบาลอินโดนีเซียผ่านการใช้สื่อออนไลน์ พบว่าโซเชียลมีเดียได้กลายเป็นช่องทางหลักในการส่งต่อข้อมูลจากรัฐสภาสู่สาธารณะ โดยรัฐบาลอินโดนีเซียได้ใช้โซเชียลมีเดียในหลากหลายรูปแบบด้วยกันไม่ว่าจะเป็น Facebook, Twitter, Instagram ซึ่งเลือกจากความนิยมใช้ของประชาชนอินโดนีเซีย พบว่ารัฐบาลอินโดนีเซียมียอดผู้ติดตามในอินสตาแกรมกว่าสามแสนคน และมีการอัปโหลดรูปภาพกว่าสามพันรูปภาพ รวมทั้งวิดีโอเกี่ยวกับกิจกรรมของสมาชิกรัฐสภา การใช้ Instagram เป็นการยกระดับภาพพจน์ของรัฐบาลอินโดนีเซียในสายตาของประชาชนให้ดีขึ้นได้ และเป็นการเข้าถึงกลุ่มคนรุ่นใหม่ได้ง่ายมากขึ้นด้วย อีกทั้งยังทำให้รัฐบาลอินโดนีเซียกับประชาชนมีความใกล้ชิดกันมากขึ้นผ่านการส่งข้อความโดยตรงถึงรัฐบาลอินโดนีเซีย (direct message) หรือการแสดงความคิดเห็นใต้รูปภาพต่าง ๆ จะเห็นได้ว่าการใช้โซเชียลมีเดียของรัฐบาลอินโดนีเซียเป็นกลยุทธ์หลักในการสื่อสารระหว่างรัฐสภากับประชาชน และทำให้การสื่อสารระหว่างกันทำได้ง่ายและรวดเร็วมากขึ้น สามารถเข้าถึงกลุ่มเป้าหมายได้มากกว่าสื่อชนิดอื่นเพราะเป็นสื่อสารสองทางประชาชนเองสามารถส่งข้อมูลหรือแสดงความคิดเห็นโดยตรงผ่านช่องทางสื่อสารโซเชียลมีเดียที่รัฐสภาสร้างขึ้น

นอกจากนี้ยังมีงานศึกษาเกี่ยวกับช่องทางการสื่อสารของรัฐบาลในต่างประเทศอื่น ๆ เช่น งานของ Beverly Duffy และ Madeleine Foley เรื่อง Social media, community engagement and perceptions of parliament : a case study from the NSW Legislative Council²⁵ เป็นงานสำรวจช่องทางการสื่อสารของรัฐบาลของสหราชอาณาจักร หลังจากการมีปฏิรูปรัฐสภาเพื่อเสริมสร้างการมีส่วนร่วมของประชาชนในกระบวนการต่าง ๆ ของรัฐสภา เช่น การลงประชามติ การประชุมหารือ ที่สนับสนุนให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมและเป็นการเพิ่มความเชื่อมั่นของประชาชนในรัฐสภา นอกจากนี้รัฐสภาของสหราชอาณาจักรยังเน้นไปยังกลุ่มเยาวชน เพราะเยาวชนจะให้ความสนใจและสามารถสร้างการมีส่วนร่วมทางการเมืองได้ โดยช่องทางการสื่อสารที่เยาวชนให้ความสนใจ คือ สื่อสังคมออนไลน์ เพราะเป็นช่องทางที่เปิดโอกาสให้ประชาชนแสดงความคิดเห็นในเรื่องเกี่ยวกับนโยบายและกระบวนการทำงานของรัฐสภา ซึ่งการสื่อสารดังกล่าวเป็นการช่วยในการปรับปรุงการรับรู้ของรัฐสภาให้เป็นสาธารณะมากขึ้น จะเห็นว่ารัฐสภาหลายประเทศทั่วโลกได้ริเริ่มในการออกแบบช่องทางการสื่อสารเพื่อเปิดโอกาสให้ประชาชนมีส่วนร่วมมากขึ้น

---

²⁴ Anindya Larasti, Achmad Jamil and Rizki briandana, "Communication Strategies in Providing Good Government Education through Social Media : A Case Study at the Parliament of the Republic of Indonesia," *Psychology and Education* 58 (1) (2021), pp. 722 – 734.

²⁵ Beverly Duffy and Madeleine Foley, "Social media, community engagement and perceptions of parliament : a case study from the NSW Legislative Council," *Australasian Parliamentary Review*, Autumn 2011, Vol. 26(1) (2011), pp. 198-206.

โดยเฉพาะสื่อสังคมออนไลน์ ซึ่งรูปแบบของสื่อสังคมออนไลน์ เป็นทั้งรูปแบบของสิ่งพิมพ์ออนไลน์หรือ การแสดงทั้งภาพและเสียงในรูปแบบออนไลน์ และยังอนุญาตให้ผู้รับสารสามารถเข้าร่วมในการสนทนา แลกเปลี่ยนความคิดเห็นได้เกี่ยวกับเนื้อหาต่าง ๆ ที่แสดงบนเว็บไซต์ โดยปัจจุบันนี้สื่อสังคมออนไลน์ถูก ออกแบบในหลากหลายแพลตฟอร์ม เช่น เว็บบล็อก การประชุมออนไลน์ โซเชียลบล็อก ไมโครบล็อก wikis หรือพอดคาสต์ ในปี 1998 เริ่มมีการปรึกษาหารือออนไลน์ในรัฐสภาต่าง ๆ หลายประเทศทั่วโลกและได้มีการ รวมคำแนะนำไว้อย่างเป็นระบบบนเว็บไซต์ Tell Parliament หรือทางเว็บไซต์ eConsultations ของรัฐสภา ซึ่งถือว่าเป็นช่องทางหนึ่งที่เปิดโอกาสให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมทางการเมืองมากขึ้น

งานศึกษาเกี่ยวกับการใช้สื่อสังคมออนไลน์ของรัฐสภา เช่น งานของ Andy Williamson เรื่อง Social Media Guidelines for Parliaments²⁶ ที่กล่าวว่า ตั้งแต่ปี 2012 เป็นต้นมา หนึ่งในสามของรัฐสภาทั่วโลกมีการใช้สื่อสังคมออนไลน์ในการสื่อสารกับประชาชน สื่อสังคมออนไลน์ถูกใช้เป็นเครื่องมือในการสร้างและ แบ่งปันข้อมูล และกลายเป็นช่องทางที่เปิดโอกาสในการเข้าถึงข้อมูลของประชาชนต่อกระบวนการร่าง กฎหมาย ที่สำคัญเป็นช่องทางการสื่อสารในรูปแบบใหม่ที่เข้าถึงได้ง่าย รวดเร็ว และเป็นสาธารณะ จากงาน ศึกษาพบว่าสื่อสังคมออนไลน์ทำให้รัฐสภา สมาชิกรัฐสภาและประชาชนสามารถติดต่อสื่อสารกันได้ง่ายมากขึ้น เป็นการส่งเสริมประชาธิปไตยแบบมีส่วนร่วม นอกจากนี้สื่อสังคมออนไลน์เองก็ยังมีหลากหลายแพลตฟอร์มที่ ทำให้การเข้าถึงรัฐสภาทำได้ง่ายและสะดวกมากขึ้น สอดคล้องกับงานศึกษาเรื่อง Political Communication and Electronic Democracy : American Exceptionalism or Global Trend?²⁷ ของ Thomas Zittel ได้ อธิบายไว้ว่า แนวคิดเรื่องประชาธิปไตยแบบอิเล็กทรอนิกส์เป็นแนวคิดที่ได้รับความนิยมมากขึ้นตั้งแต่ทศวรรษ ที่ 1970 มีการใช้สื่อดิจิทัล เช่น โทรศัพท์ คอมพิวเตอร์ และอินเทอร์เน็ตมาเป็นเครื่องมือหลักในการพัฒนา และสร้างการมีส่วนร่วมในวิถีทางประชาธิปไตย ช่องทางการสื่อสารแบบเดิม ไม่ว่าจะเป็นวิทยุ และโทรทัศน์ เป็นช่องทางการสื่อสารที่มีข้อจำกัด ทั้งกลุ่มผู้ฟังและการแลกเปลี่ยนสื่อสาร แต่เมื่ออินเทอร์เน็ตเข้ามาทำให้ เกิดการขยายช่องทางการสื่อสารได้กว้างมากขึ้น ทำให้เกิดรูปแบบการสื่อสารแบบใหม่ มีผู้ส่งเพียงผู้เดียว แต่ สามารถส่งไปยังผู้รับจำนวนมากได้ในเวลาเดียวกัน ทุกคนสามารถเข้าร่วมพูดคุยถกเถียงในประเด็นเดียวกันได้ โดยพบว่ามีรัฐสภาหลายประเทศทั่วโลกที่หันมาใช้สื่อสังคมออนไลน์เป็นช่องทางการสื่อสารหลักระหว่างรัฐสภา และประชาชน เพื่ออำนวยความสะดวกต่อประชาชนในการเข้าถึงข้อมูล ทำให้ประชาชนมีส่วนร่วมในกิจกรรม ภายในรัฐสภามากขึ้น

จากการทบทวนวรรณกรรมเกี่ยวกับช่องทางการสื่อสารของรัฐสภาแล้วนั้น พบว่ายังมีงานศึกษา จำนวนหนึ่งที่ยังอธิบายเกี่ยวกับความสัมพันธ์ระหว่างสื่อกับรัฐสภา อย่างเช่นงานศึกษาของ Nicolas Bouchet

---

²⁶ Andy Williamson, *Social Media Guidelines for Parliaments* (Geneva : Inter-Parliamentary Union, 2013).

²⁷ Thomas Zittel, "Political Communication and Electronic Democracy: American Exceptionalism or Global Trend?," *Comparing Political Communication: Theories, cases and challenges*, Edited by Frank Esser and Barbara Pfetsch (New York : Cambridge University Press, 2004), pp. 231-250.

and Nixon K. Kariithi เรื่อง Parliament and the Media Building an Informed Society²⁸ เป็นงานที่สำรวจความสัมพันธ์ระหว่างสื่อมวลชนและรัฐสภา สื่อมีสิทธิในการวิจารณ์และแสดงออกทางความคิดเห็นทางด้านการเมือง กระบวนการนิติบัญญัติ การทำงานของรัฐสภา รัฐสภาควรจัดให้มีการเข้าถึงและการให้บริการที่จำเป็นทั้งหมดแก่สื่อมวลชน เพื่ออำนวยความสะดวกในการรายงานข่าวเกี่ยวกับกระบวนการนิติบัญญัติ เพราะเป็นอีกหนึ่งช่องทางที่ทำให้ประชาชนรับทราบข้อมูลเกี่ยวกับรัฐสภา โดยมีการศึกษาถึงรัฐสภาอังกฤษ ที่ให้อิสระแก่สื่อในการทำหน้าที่รายงานข่าวเกี่ยวกับรัฐสภา หรือในกรณีของรัฐสภาของฟิจิ ทุกการรายงานข่าวของสื่อมวลชนจะมีการตรวจสอบจากรัฐสภาก่อนที่จะลงตีพิมพ์หรือออกอากาศ บทบาทของสื่อในฟิจิทำให้การติดต่อสื่อสารเกี่ยวกับกิจกรรมของรัฐสภาเป็นเรื่องสาธารณะมากขึ้น หรือในอเมริกาใต้ รัฐธรรมนูญได้มีการบัญญัติว่าสื่อมวลชนต้องเข้าถึงข้อมูลของรัฐสภาเพื่อถ่ายทอดข้อมูลดังกล่าวสู่สาธารณชน เพราะสมาชิกรัฐสภาเป็นสมาชิกหลักของรัฐสภาที่เป็นตัวแทนของประชาชน รวมไปถึงการเปิดเผยข้อมูลการประชุมของคณะกรรมการต่อสื่อเป็นสิ่งสำคัญไม่น้อยไปกว่าการทำงานของสมาชิกรัฐสภา เพราะกรรมการเป็นตัวขับเคลื่อนนโยบายและความต้องการของประชาชน การเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารของรัฐสภา นอกจากผ่านช่องทางการสื่อสารที่รัฐสภาเป็นเจ้าของแล้วนั้น การอาศัยสื่อมวลชนยังเป็นตัวช่วยสำคัญที่ทำให้รัฐสภาเป็นที่รู้จักในวงกว้างมากขึ้น และที่สำคัญเป็นการสร้างความเชื่อมั่นให้แก่ประชาชนด้วยเช่นกัน สอดคล้องกับงานของ Duncan McCargo เรื่อง Politics and the Press in Thailand : Media machinations²⁹ โดย Duncan ได้เน้นการศึกษาเกี่ยวกับบทบาทของนักข่าวในรัฐสภาไทย ซึ่งพบว่านักข่าวที่ทำข่าวเกี่ยวกับรัฐสภาส่วนใหญ่ไม่ค่อยเข้าใจในกระบวนการนิติบัญญัติ หรือระบบคณะกรรมการของรัฐสภา ทั้งที่ผู้สื่อข่าวถือว่าเป็นบทบาทสำคัญในการทำข่าวด้านการเมือง แต่กลายเป็นว่านักข่าวสายการเมืองของไทยมักชอบตั้งคำถามแบบไม่มีโครงสร้าง จึงทำให้บางครั้งไม่ได้ข้อมูลที่ชัดเจนจากแหล่งข่าว จึงจำเป็นต้องมีการพัฒนาในการสื่อสารเพื่อให้ได้ข้อมูลที่ถูกต้อง ชัดเจนและแม่นยำ งานศึกษาเกี่ยวกับสื่อที่ทำหน้าที่เสนอข่าวสารเกี่ยวกับรัฐสภานั้น ยังมีงานของ John Street เรื่อง Mass Media, Politics and Democracy สื่อมวลชนมีบทบาทในการทำให้รัฐสภาเป็นที่สนใจแก่ประชาชนมากขึ้นทั้งโดยตั้งใจและไม่ตั้งใจผ่านการนำเสนอผ่านสื่อโทรทัศน์ วิทยุ สื่อสิ่งพิมพ์ หรือสื่อสมัยใหม่ รัฐสภาจำเป็นต้องพึ่งพาสื่อในการเผยแพร่ข้อมูลข่าวสาร รวมไปถึงกิจกรรมต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในรัฐสภา ดังนั้นจะเห็นได้ว่าบทบาทของสื่อ ไม่ว่าจะเป็นสื่อที่มีรัฐสภาเป็นเจ้าของ หรือสื่อสาธารณะอื่น ๆ มีบทบาทสำคัญในการขับเคลื่อนการทำงานของรัฐสภาให้เป็นที่รู้จักในวงกว้าง และทำให้เกิดการมีส่วนร่วมของประชาชนด้วยเช่นกัน

จากการศึกษาแนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับช่องทางการสื่อสารของรัฐสภา เพื่อเชื่อมโยงและสังเคราะห์ต่าง ๆ ไปยังประชาชนนั้น ผู้ศึกษาได้ค้นพบกรอบแนวคิดที่เป็นประโยชน์ต่อการศึกษาในครั้งนี้ สามารถนำมาใช้เป็นหลักในการศึกษา และสามารถนำมาวิเคราะห์ในมุมต่าง ๆ ของช่องทางการสื่อสารของ

²⁸ Nicolas Bouchet and Nixon K. Kariithi, *Parliament and the Media Building an Informed Society* (Washington: The International Bank for Reconstruction and Development, 2003).

²⁹ Duncan McCargo, *Politics and the Press in Thailand: Media machinations*, (London: Routledge, 2000).

รัฐสภา ความเป็นไปได้ในแนวทางต่าง ๆ ในการพัฒนาช่องทางการสื่อสารของรัฐสภาให้มีประสิทธิภาพ และนำไปสู่การนำเสนอผลการศึกษา และข้อเสนอแนะต่อไป

2.3 พัฒนาการการสื่อสารระหว่างรัฐสภากับประชาชน

การเมืองเป็นเรื่องของประชาชนทุกคน ด้วยเหตุนี้ทุกคนควรมีโอกาสได้รับรู้และมีส่วนร่วมในเรื่องของขอบเขตการเมืองระดับชาติ ทั้งการดำเนินงานของรัฐบาล การออกแบบนโยบายต่าง ๆ ของฝ่ายบริหาร การเสนอหรือการบังคับใช้กฎหมาย การทำงานของหน่วยงานภาครัฐในระดับประเทศ และระดับนานาชาติ การรณรงค์ทางการเมืองของพรรคการเมือง การดำเนินการเลือกตั้งในระดับชาติ รวมทั้งการดำเนินกิจกรรมทางการเมืองในประเด็นสาธารณะ ดังนั้นการสื่อสารทางการเมืองจึงมีส่วนสำคัญยิ่งที่จะช่วยให้การดำเนินกิจกรรมทางการเมืองในระดับชาติบรรลุผล รัฐสภาในฐานะสถาบันทางการเมืองหนึ่งของประเทศจึงมีบทบาทสำคัญในการขับเคลื่อนความเป็นประชาธิปไตย เป็นสื่อกลางในการทำหน้าที่เชื่อมต่อระหว่างรัฐบาล สมาชิกรัฐสภากับประชาชนผ่านการสื่อสารในรูปแบบต่าง ๆ ฉะนั้น สมาชิกรัฐสภาซึ่งถือเป็นตัวแทนของประชาชนเข้ามาทำหน้าที่ในการพิจารณาถ้อยแถลงกฎหมายมาใช้กับประชาชน ตรวจสอบการทำงานของฝ่ายบริหาร จึงถือเป็นภารกิจสำคัญที่ประชาชนต้องรับทราบ ดังนั้นข่าวสาร ความเคลื่อนไหว กิจกรรมทางการเมืองที่เกี่ยวข้องกับรัฐสภาจึงเป็นเรื่องที่ควรประชาสัมพันธ์ให้ประชาชนเข้าใจหรือสะท้อนความคิดเห็นของประชาชนสู่นักการเมือง และจากนักการเมืองสู่ประชาชน โดยอาศัยช่องทางการสื่อสารที่มีบทบาทและอิทธิพล เข้ามาเป็นเครื่องมือเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารและสร้างความรู้ความเข้าใจให้เกิดขึ้นระหว่างกัน³⁰ การสื่อสารระหว่างรัฐสภากับประชาชน เป็นส่วนประกอบหนึ่งที่สำคัญของหลักการการมีส่วนร่วมของประชาชน โดยเฉพาะการทำหน้าที่ของสถาบันการเมืองต่าง ๆ โดยเฉพาะฝ่ายนิติบัญญัติ ซึ่งรัฐสภาไทยได้ให้ความสำคัญกับการมีส่วนร่วมของประชาชนที่ผ่านมารัฐสภาไทยมีช่องทางที่หลากหลายที่เปิดโอกาสให้ประชาชนได้เข้ามามีส่วนร่วมในกระบวนการนิติบัญญัติ เพราะประชาชนเป็นผู้มีส่วนได้ส่วนเสียสำคัญที่สุด

การสื่อสารเป็นเครื่องมือถ่ายทอดความคิดและเป็นปัจจัยที่ทำให้มนุษย์เชื่อมโยงกัน ทำให้เกิดการแลกเปลี่ยนองค์ความรู้ สร้างความสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์ด้วยกัน ทำให้ประชาชนในสังคมมีปฏิสัมพันธ์กันภายในสังคม ยิ่งในสมัยปัจจุบันที่สถานการณ์ของโลกเปลี่ยนแปลงทุกขณะ การติดต่อสื่อสารที่รวดเร็วทันต่อเหตุการณ์ย่อมมีความสำคัญมากเป็นพิเศษ ดังนั้นทุกฝ่ายและทุกหน่วยงานของรัฐควรพัฒนาช่องทางการติดต่อสื่อสารให้มีประสิทธิภาพมากที่สุด เพื่อให้การสื่อสารสร้างประโยชน์และสร้างเสริมสังคม เศรษฐกิจ และส่งเสริมเสถียรภาพทางการเมืองอย่างสมบูรณ์ ซึ่งสามารถอธิบายพัฒนาการของการสื่อสารของไทย ได้ดังนี้

1. ยุคอาณานิคมกับการเกิดสื่อสิ่งพิมพ์ในไทย

จุดเริ่มต้นการสื่อสารของไทยเริ่มต้นในช่วงสมัยของรัชกาลที่ 5 ทรงพระกรุณาโปรดเกล้า ฯ ให้สถาปนากรมไปรษณีย์และกรมโทรเลขขึ้นในไทยเป็นครั้งแรก จึงถือเป็นจุดเริ่มต้นที่สำคัญของกิจการสื่อสาร

³⁰ อนุรักษ์ บูรณศักดิ์, บทบาทของสถานีวิทยุกระจายเสียงรัฐสภาภายหลังการปฏิรูปสื่อ, น. 4.

ของประเทศ ต่อมามีการพัฒนาเทคโนโลยีด้านการสื่อสารของไทยอย่างรวดเร็วและต่อเนื่อง มีส่วนสำคัญที่ผลักดันให้การสื่อสารระหว่างสถาบันการเมือง กับประชาชนขยายและใกล้ชิดมากขึ้น การสื่อสารในประเทศไทยมีความเป็นมาตั้งแต่เริ่มมีการหล่อตัวพิมพ์ภาษาไทย ตั้งแต่พ.ศ. 2362 โดยคณะมิชชันนารีได้เริ่มการพิมพ์ในไทยตั้งแต่สมัยรัชกาลที่ 3 เพื่อพิมพ์หนังสือสอนศาสนา โดยในระยะเริ่มแรกนี้ประเทศมหาอำนาจตะวันตกเข้ามาเป็นผู้ผูกขาดทั้งสำนักพิมพ์ และโรงพิมพ์ ในระยะนี้อิทธิพลของสื่อตะวันตกมีมากขึ้นเรื่อย ๆ โดยเฉพาะหมอบลัดเลย์เป็นบุคคลสำคัญมากในการขับเคลื่อนการสื่อสารในไทย ทั้งการเป็นผู้พิมพ์โฆษณา เป็นเจ้าของและเป็นบรรณาธิการ มีบทวิพากษ์วิจารณ์เจ้านายและเสนาบดีของไทยออกมาอยู่เสมอ จนทำให้เกิดการแทรกแซงจากรัฐ ตัวอย่างสื่อสิ่งพิมพ์ที่ออกมาในช่วงนั้น เช่น การออกพระราชกำหนดลักษณะหมิ่นประมาทว่าด้วยการพูดหรือการเขียนถ้อยคำเท็จออกโฆษณาการ พ.ศ. 2442 ส่วนหนึ่งเพื่อควบคุมการโฆษณาเผยแพร่หนังสือพิมพ์ จนนำไปสู่การสั่งปิดหนังสือรายปักษ์ ใน พ.ศ. 2449 ที่มีเนื้อหาเรียกร้องสิทธิเสรีภาพการปกครองที่ทันสมัย ยุบเลิกอภิสิทธิ์ต่าง ๆ จะเห็นได้ว่าสื่อในช่วงแรกของการก่อกำเนิดถูกควบคุมจากรัฐอย่างเข้มงวด

2. ยุคการเปลี่ยนแปลงการปกครองกับสื่อวิทยุกระจายเสียง

ในพ.ศ. 2475 คณะราษฎรได้ก่อการเปลี่ยนแปลงการปกครอง ส่งผลกระทบกับการสื่อในวงกว้าง รัฐได้มีการประกาศเซ็นเซอร์เนื้อหาบางส่วนในหนังสือพิมพ์ชั่วคราว และมีการสั่งปิดหนังสือพิมพ์ประชาชาติ ในวันที่ 16 มิถุนายน พ.ศ. 2471 ที่ได้ลงบทความเรื่อง “รัฐธรรมนูญของเรา” สมัยจอมพล ป.พิบูลสงคราม พ.ศ. 2481 ประเทศเข้าสู่แผนนโยบายชาตินิยม ทั้งทางการเมือง เศรษฐกิจ และวัฒนธรรม มีการออกพระราชบัญญัติการพิมพ์ พ.ศ. 2484 และออกกฎกระทรวงมหาดไทย 2485 ทำให้การออกหนังสือพิมพ์ยากยิ่งขึ้นและต้องมีเงินทุนสูง และในช่วงเวลานี้มีนักเขียนนักหนังสือพิมพ์ถูกจับกุมหลายคน เช่น กุหลาบ สายประดิษฐ์ เป็นต้น

แม้ว่าสถานการณ์การเมืองในประเทศจะไม่มีเสถียรภาพ แต่บทบาทด้านสื่อกำลังเพิ่มขึ้นโดยเฉพาะสื่อวิทยุกระจายเสียง ได้เริ่มมีบทบาทสำคัญมากขึ้นใน พ.ศ. 2475 เพื่อเป็นกระบอกเสียงให้รัฐในการเผยแพร่ข่าวสารสู่ประชาชน รัฐบาลยุคนั้นมองเห็นความสำคัญของสื่อวิทยุกระจายเสียงจึงอนุญาตให้หน่วยงานต่าง ๆ ของรัฐสามารถจัดตั้งวิทยุกระจายเสียงเฉพาะองค์กรได้ จึงนำไปสู่การจัดตั้งสถานีวิทยุกระจายเสียงรัฐสภาซึ่งเกิดขึ้นภายใต้แนวคิดที่ต้องการเผยแพร่ข้อมูลความรู้ด้านการเมืองการปกครองในระบอบประชาธิปไตยไปสู่ประชาชน และส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชนผ่านทางสื่อวิทยุกระจายเสียงในรูปแบบสถานีวิทยุกระจายเสียง โดยสถานีวิทยุกระจายเสียงรัฐสภาเป็นหน่วยงานในสังกัดสำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎรโดยเป็นสถานีวิทยุกระจายเสียงเพียงสถานีเดียวของฝ่ายนิติบัญญัติ ออกอากาศครั้งแรกเมื่อวันที่ 18 เมษายน พ.ศ. 2537 ซึ่งมีวัตถุประสงค์ในการก่อตั้งเพื่อเป็นสื่อกลางให้ความรู้ ความเข้าใจเรื่องการเมืองการปกครองในระบอบประชาธิปไตยภายใต้ระบบรัฐสภาให้แก่ประชาชน โดยมีภารกิจหลักในการถ่ายทอดเสียงการประชุมรัฐสภา การประชุมสภาผู้แทนราษฎร และการประชุมวุฒิสภา อีกทั้งมีหน้าที่ในการเผยแพร่ข่าวสารการดำเนินงานของรัฐสภา ระยะแรกของการจัดตั้งสถานีวิทยุกระจายเสียงรัฐสภาออกอากาศเฉพาะกรุงเทพมหานครและปริมณฑล จนกระทั่งในปีงบประมาณ 2538 มีความคิดริเริ่มที่จะกระจายความรู้เรื่องการเมืองการปกครองใน

ระบอบประชาธิปไตยให้ประชาชนรับทราบอย่างทั่วถึงและเท่าเทียม จึงก่อให้เกิดการก่อตั้งสถานีเครือข่ายภูมิภาคทั้งหมด 69 เครือข่ายทั่วประเทศ³¹ ดังนั้นสื่อวิทยุกระจายเสียงจึงกลายเป็นเครื่องมือสำคัญทางการเมืองที่มีบทบาทในการเผยแพร่ข่าวสารของรัฐ แนวความคิด นโยบายต่าง ๆ ไปยังประชาชน³²

3. ยุคสื่อโทรทัศน์

ในช่วง พ.ศ. 2498 โทรทัศน์ได้กลายเป็นสื่อชนิดใหม่ ออกอากาศครั้งแรกในวันที่ 24 มิถุนายน พ.ศ. 2498 สำหรับประวัติความเป็นมาของสื่อโทรทัศน์ในประเทศไทย เริ่มต้นจากพระเจ้าบรมวงศ์เธอ กรมพระกำแพงเพชรอัครโยธิน ได้เตรียมการทดลองการออกอากาศทางโทรทัศน์ใน พ.ศ. 2475 แต่ไม่ประสบความสำเร็จเนื่องจากการเปลี่ยนแปลงการปกครองเมื่อวันที่ 24 มิถุนายน พ.ศ. 2475 ต่อมาจอมพล ป. พิบูลสงคราม ได้พยายามก่อตั้งสถานีโทรทัศน์แห่งแรกของประเทศไทย และสามารถก่อตั้งได้สำเร็จภายใน พ.ศ. 2498 โดยมีบริษัท ไทยโทรทัศน์ จำกัด เป็นผู้ดำเนินงานหลักสถานีวิทยุโทรทัศน์ไทย³³ และได้ขยายไปสู่สถานีโทรทัศน์เอกชนอีกหลายช่องต่อมา จนกลายเป็นสื่อที่ทรงอิทธิพลในปัจจุบัน

สำหรับสื่อของรัฐสถำนนั้น ภายหลังจากที่สื่อวิทยุกระจายเสียงรัฐสภาได้ออกอากาศไป จึงมีความพยายามในการก่อตั้งสถานีโทรทัศน์รัฐสภาเพื่อทำหน้าที่เป็นช่องทางและเป็นเวทีสาธารณะระหว่างสถาบันการเมืองกับประชาชน และด้วยกระแสการรับฟังวิทยุลดน้อยลง ศาสตราจารย์มารุต บุณนาค ประธานรัฐสภาในช่วงพ.ศ. 2535 จึงมีดำริที่จะให้รัฐสภามีสถานีโทรทัศน์รัฐสภาขึ้นเพื่อเผยแพร่ภารกิจด้านนิติบัญญัติ ทั้งอำนาจในการตรากฎหมาย อำนาจในการควบคุมบริหารราชการแผ่นดิน อำนาจหน้าที่ในการให้ความเห็นชอบในเรื่องต่าง ๆ เช่น การเสนอร่างกฎหมาย การเสนอญัตติ การทำงานของคณะกรรมการต่าง ๆ รวมทั้งการประชุมสภา เพื่อเป็นการเสริมสร้างให้ประชาชนมีความรู้ความเข้าใจในการทำงานของสถาบันนิติบัญญัติมากขึ้น³⁴ จึงนำไปสู่การจัดตั้งสถานีโทรทัศน์รัฐสภา ในช่วงแรกออกอากาศผ่านระบบ VHF และระบบ UHF เพื่อขยายกลุ่มผู้ฟัง แต่ไม่ประสบความสำเร็จ จึงต้องอาศัยการเผยแพร่ข่าวสารต่าง ๆ ของรัฐสภาผ่านการดำเนินการผลิตรายการโทรทัศน์ในลักษณะของการเช่าเวลาในสถานีวิทยุโทรทัศน์แห่งประเทศไทยช่อง 11 ของกรมประชาสัมพันธ์ทุกวันจันทร์ถึงวันศุกร์ ตั้งแต่เวลา 09.05-09.55 นาฬิกา แต่ในช่วงเวลาดังกล่าวทำให้รายการถูกงดออกอากาศเป็นประจำ ทำให้การเผยแพร่ความรู้และกิจกรรมของฝ่ายนิติบัญญัติขาดความต่อเนื่อง ทางรัฐสภาจึงมีนโยบายที่จะก่อตั้งสถานีโทรทัศน์รัฐสภาผ่านดาวเทียมขึ้นเป็นของตนเองในพ.ศ. 2549³⁵ โดยมีรายการต่าง ๆ ที่จะทำให้ประชาชนสามารถรับรู้ข่าวสารด้านต่าง ๆ ที่เกี่ยวกับการเมืองการปกครอง ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับรัฐธรรมนูญ และการทำงานอย่างโปร่งใสของรัฐสภา เช่น รายการมองรัฐสภา เป็นต้น

³¹ อนุรักษ์ บูรณศักดิ์, *บทบาทของสถานีวิทยุกระจายเสียงรัฐสภาภายหลังการปฏิรูปสื่อ*, น. 5-9.

³² สัมพันธ์ อนุพันธ์, *การบริหารงานสถานีวิทยุกระจายเสียงรัฐสภา*, น. 1-2.

³³ อริสา แดงเอียด, *การบริหารเพื่อการพัฒนาสถานีวิทยุโทรทัศน์รัฐสภาผ่านดาวเทียม*, น. 1-2.

³⁴ ปณรสี ทิพย์โกศัย, *ทัศนคติและพฤติกรรมการรับชมรายการโทรทัศน์ประเภทสนทนาทางการเมืองของคนกรุงเทพมหานคร : รายการมองรัฐสภา*, น. 1-2.

³⁵ อริสา แดงเอียด, *การบริหารเพื่อการพัฒนาสถานีวิทยุโทรทัศน์รัฐสภาผ่านดาวเทียม*, น. 12.

สถานีโทรทัศน์รัฐสภาเป็นสื่อของฝ่ายนิติบัญญัติที่อยู่ใต้การกำกับดูแลของสำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร มีการถ่ายทอดในระบบดาวเทียมระบบ KU BAND ดาวเทียมไทยคม ที่เข้าช่องสัญญาณ NBT 15 (National Broadcast of Thailand) จากกรมประชาสัมพันธ์ โดยเปิดสถานีอย่างเป็นทางการเมื่อวันที่ 12 สิงหาคม พ.ศ. 2549 ออกอากาศทุกวันโดยไม่มีโฆษณาขึ้น การบริหารของสื่อโทรทัศน์ของแต่ละสถานีมีรูปแบบการบริหาร การจัดองค์กรและการดำเนินงานที่แตกต่างกันตามเป้าหมายของแต่ละสถานี สำหรับสถานีโทรทัศน์รัฐสภาผ่านดาวเทียม (PTV : Parliament Television) การรับชมจำเป็นต้องติดตั้งดาวเทียม ประกอบกิจการโดยไม่ได้มุ่งเน้นการโฆษณาสินค้า ไม่มีการหารายได้และการโฆษณา ซึ่งดำเนินงานโดยกลุ่มงานผลิตรายการโทรทัศน์ มีวัตถุประสงค์หลักในการก่อตั้งสถานีเพื่อเผยแพร่ ประชาสัมพันธ์กิจกรรม บทบาทภารกิจของสมาชิกรัฐสภาและงานด้านนิติบัญญัติ และเพื่อเป็นการส่งเสริมความรู้ความเข้าใจในระบบรัฐสภาให้ประชาชนได้รับทราบ โดยมีคณะกรรมการผลิตรายการโทรทัศน์เป็นผู้บริหาร ซึ่งส่วนใหญ่เป็นคณะกรรมการจากสมาชิกรัฐสภา ข้าราชการประจำรัฐสภา โดยการแต่งตั้งจากประธานรัฐสภา จะทำหน้าที่ในการกำหนดนโยบาย วางทิศทางการดำเนินงาน จัดผังรายการและรูปแบบของรายการ ทั้งนี้การบริหารงานจะเป็นไปตามรูปแบบการบริหารงานราชการขึ้นตรงกับสำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร ได้รับงบประมาณการดำเนินงานจากสำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร รายการส่วนใหญ่เกี่ยวกับการเผยแพร่ความรู้เกี่ยวกับการเมือง กิจกรรมของรัฐสภา การดำเนินการถ่ายทอดภาพและเสียงการประชุมรัฐสภา³⁶ ตลอดจนการทำให้เป็นเวทีสาธารณะที่เปิดโอกาสให้ประชาชนเข้ามีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็นทางการเมือง และยังเป็นช่องทางที่ให้ประชาชนร่วมตรวจสอบการทำงานที่ฝ่ายบริหารและอำนาจรัฐด้านอื่น ๆ ให้เกิดความโปร่งใสและเป็นธรรมแก่ทุกฝ่าย จนในปัจจุบันสถานีโทรทัศน์ได้ปรับเปลี่ยนการออกอากาศมาเป็นระบบดิจิทัล ประชาชนไม่จำเป็นต้องติดตั้งดาวเทียมแบบเดิม สามารถรับชมได้อย่างทั่วถึงมากขึ้น

การดำเนินงานที่เกี่ยวข้องกับสื่อวิทยุและโทรทัศน์ของไทยในปัจจุบันมีกฎหมายที่เกี่ยวข้อง 2 ฉบับ คือ พระราชบัญญัติการประกอบกิจการกระจายเสียงและกิจการโทรทัศน์ พ.ศ. 2551 และพระราชบัญญัติองค์กรจัดสรรคลื่นความถี่และกำกับการประกอบกิจการวิทยุกระจายเสียง วิทยุโทรทัศน์ และกิจการโทรคมนาคม พ.ศ. 2553 ได้กำหนดให้มีองค์กรของรัฐได้ทำหน้าที่จัดสรรคลื่นความถี่และกำกับดูแลการประกอบกิจการวิทยุกระจายเสียง วิทยุโทรทัศน์ และกิจการโทรคมนาคม เพื่อเป็นประโยชน์สูงสุดแก่ประชาชน จากเจตนารมณ์และเป้าหมายในการปฏิรูปสื่อที่ต้องการให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมทางการเมืองในระบอบประชาธิปไตยมากที่สุด นับเป็นการปฏิรูปโครงสร้างความเป็นเจ้าของและเป็นหลักประกันสิทธิและเสรีภาพของประชาชน

4. ยุคแห่งการปฏิรูปสื่อกับสื่อสมัยใหม่

แม้ว่าจะมีการปิดกั้นเสรีภาพการแสดงออกในบางช่วงเวลา แต่การสื่อสารในประเทศก็ยังขยายตัวอย่างรวดเร็วตามการเติบโตทางเศรษฐกิจ การเพิ่มของจำนวนประชากร และจำนวนผู้รู้หนังสือ อีกทั้งจากการ

³⁶ ณัฐศิริ สุขภาพ, การบริหารการจัดการสถานีโทรทัศน์รัฐสภาเพื่อส่งเสริมการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชน, น. 4-5.

ที่โทรศัพท์นี้ได้กลายเป็นสื่อที่มีอิทธิพลต่อปัจเจกบุคคลค่อนข้างสูง และเป็นสื่อที่สามารถเข้าถึงประชาชนได้อย่างรวดเร็วและมีประสิทธิภาพสูงสุด โทรศัพท์จึงถือได้ว่าเป็นสื่อที่กลุ่มผู้ชมนิยมมากที่สุดในปัจจุบัน อีกทั้งยังมีอิทธิพลสูงต่อการเปลี่ยนแปลงสิ่งต่าง ๆ ในสังคม การใช้สื่อโทรศัพท์เป็นเครื่องมือในการให้ข้อมูลข่าวสาร ความรู้ การประชาสัมพันธ์ในด้านต่าง ๆ อย่างแพร่หลาย จึงมีความสำคัญอย่างยิ่งในการเสริมสร้างประชาธิปไตยผ่านทางช่องทางดังกล่าว เนื่องจากประชาชนทุกกลุ่มสามารถเข้าถึงได้ การมีส่วนร่วมของประชาชนนับว่ามีความสำคัญและมีความจำเป็นอย่างยิ่งต่อการปกครองในระบอบประชาธิปไตย เพราะเป็นกลไกที่ชี้ให้เห็นถึงระดับของการพัฒนาประชาธิปไตยของสังคมนั้น ๆ โดยถ้าประเทศใดเปิดโอกาสให้ประชาชนมีส่วนร่วมทางการเมืองในระดับสูง ความเป็นประชาธิปไตยของประเทศนั้นก็จะมีพัฒนามากขึ้นเช่นกัน สอดคล้องกับการปฏิรูปสื่อที่มักมาพร้อมกับการปฏิรูปการเมือง

เหตุการณ์สำคัญที่เกิดขึ้นของไทยคือ การปฏิรูปการเมืองหลังเหตุการณ์พฤษภาทมิฬ ได้ทำให้เกิดการปฏิรูปสื่อโดยมีสาระสำคัญในเรื่องสิทธิเสรีภาพต่อการนำเสนอข้อมูลข่าวสารของสื่อมวลชนรวมทั้งประชาชน ได้มีการจัดทำข้อเสนอในการปฏิรูปสื่อเพื่อรับรองสิทธิด้านข้อมูลข่าวสาร และสิทธิด้านการสื่อสารจาก 3 กลุ่มหลักได้แก่ ข้อเสนอจากคณะอนุกรรมการจัดทำแผนระยะยาวคณะกรรมการปรับปรุงสื่อของรัฐ ข้อเสนอขององค์กรพัฒนาเอกชน 3 องค์กรคือ มูลนิธิเอเชีย มูลนิธิสื่อสร้างสรรค์ และสถาบันนโยบายศึกษา และข้อเสนอจากภาครัฐและองค์กรประชาธิปไตย เพื่อให้เกิดการจัดสรรทรัพยากรคลื่นอย่างเสมอภาคระหว่างรัฐ เอกชน และประชาชน

ด้วยเหตุนี้จึงทำให้การปฏิรูปสื่อในไทยเกิดขึ้นอีกครั้งในพ.ศ. 2540 ภายใต้รัฐธรรมนูญฉบับพ.ศ. 2540 ที่มีบทบัญญัติว่าด้วยสิทธิเสรีภาพและการคุ้มครองการทำงานของสื่อมวลชน³⁷ ทั้งนี้การปฏิรูปสื่อในเวลาดังกล่าวถือเป็นวาทกรรมใหม่โดยยึดหลักสิทธิเสรีภาพในการแสดงความคิดเห็น ซึ่งขัดแย้งกับวาทกรรมหลักของรัฐในขณะนั้นที่มองว่าสื่อมีรัฐเป็นเจ้าของหลัก จึงมีการต่อสู้มาตลอด จนนำไปสู่การออกกฎหมายเกี่ยวกับสื่อ พร้อมกันกระแสของสื่อสมัยใหม่ที่อาศัยอินเทอร์เน็ตได้เริ่มเข้ามามีบทบาท ประเทศไทยเริ่มใช้งานอินเทอร์เน็ตครั้งแรกใน พ.ศ. 2530 เป็นการให้บริการในรูปแบบจดหมายอิเล็กทรอนิกส์ จนปัจจุบันนี้อินเทอร์เน็ตได้กลายมาเป็นระบบพื้นฐานด้านข้อมูลที่ใช้กันแพร่หลายผ่านเครื่องมือต่าง ๆ เช่น คอมพิวเตอร์ โทรศัพท์มือถือ และอุปกรณ์การสื่อสารต่าง ๆ ที่อาศัยอินเทอร์เน็ต จนกลายเป็นสื่อที่มีอิทธิพลต่อมนุษย์ในยุคโลกาภิวัตน์อย่างยิ่ง การสื่อสารผ่านสื่อสังคมออนไลน์ได้ขยายวงกว้างจากปัจเจกสู่ปัจเจก เป็นจากหน่วยงานสู่ประชาชน จะเห็นได้ว่าหน่วยงานของรัฐหันมาใช้สื่อสังคมออนไลน์ในการเผยแพร่ข่าวสาร กิจกรรม และสร้างการประชาสัมพันธ์กับประชาชนในวงกว้างมากขึ้น

เมื่อย้อนกลับมาพิจารณาถึงรัฐสภาในฐานะองค์กรหนึ่งที่เป็นตัวแทนของอำนาจอธิปไตย ได้ให้ความสำคัญกับการเผยแพร่ข้อมูลแก่ประชาชนมากขึ้น และหากพิจารณาจากอำนาจหน้าที่หลักที่สำคัญของรัฐสภาทั้ง 3 ประการ คือ อำนาจหน้าที่ด้านนิติบัญญัติ อำนาจหน้าที่ในการตรวจสอบการบริหารราชการ

³⁷ ธีรพร บุรภัคดี, บทบาทของสถานีวิทยุกระจายเสียงรัฐสภาภายหลังการปฏิรูปสื่อ, น. 32.

แผ่นดิน และอำนาจหน้าที่ในการเป็นตัวแทนประชาชน ดังนั้นจำเป็นอย่างที่ว่าประชาชนควรมีโอกาสในการได้รับข้อมูลข่าวสารของรัฐสภาอย่างชัดเจน ปัจจุบันช่องทางการสื่อสารระหว่างประชาชนและรัฐสภา มีทั้งวิทยุ รัฐสภา โทรทัศน์รัฐสภา และสื่อสังคมออนไลน์ พบว่ารัฐสภาส่วนใหญ่ทั่วโลกใช้แอปพลิเคชันออนไลน์ (Application online) เพื่อแจ้งข่าวประชาสัมพันธ์ด้านนิติบัญญัติ การสร้างความรู้ความเข้าใจในระบบงานนิติบัญญัติ และการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชน ซึ่งเทคโนโลยีดิจิทัลได้เข้ามามีบทบาทหลักและเป็นสิ่งที่สามารถตอบโจทย์การสื่อสารในปัจจุบันได้ดีที่สุด สำหรับสังคมไทยนับตั้งแต่พ.ศ. 2559 สื่อสังคมออนไลน์ได้เริ่มเข้ามามีบทบาทแทนที่การสื่อสารในช่องทางวิทยุและโทรทัศน์ที่เป็นการกระจายภาพเสียงเพิ่มมากขึ้น จนกระทั่งในพ.ศ. 2561 สื่อสังคมออนไลน์ได้กลายเป็นช่องทางสื่อสารหลักที่สามารถเข้าถึงประชาชนได้มากกว่าสื่อวิทยุและโทรทัศน์ และยังพบว่ารัฐสภาต่างประเทศหลายประเทศได้ยุติช่องทางการสื่อสารผ่านสถานีวิทยุกระจายเสียง และมาใช้สื่อสังคมออนไลน์มากขึ้น ไม่ว่าจะเป็น Facebook, Twitter และ Instagram เป็นต้น โดยเฉพาะ Facebook และ Twitter ได้กลายเป็นช่องทางที่ได้รับความนิยมมากที่สุดในรัฐสภาต่างประเทศ รองลงมาคือ สื่อยูทูป (YouTube) เป็นการสื่อสารผ่านการเผยแพร่วิดีโอออนไลน์ โดยได้เปลี่ยนรูปแบบรายการจากโทรทัศน์มาสู่สถานีโทรทัศน์รัฐสภาในรูปแบบของช่อง YouTube ซึ่งเป็นช่องทางที่ได้รับความนิยมมากขึ้นเป็นลำดับ ซึ่งรัฐสภาได้ใช้ช่องทางนี้ในการสื่อสารกับประชาชนและสามารถเข้าถึงความต้องการของประชาชนได้ทันทั่วถึง

สำหรับรัฐสภาไทยเองก็ได้มีการพัฒนาช่องทางสื่อสังคมออนไลน์ใหม่ๆ ในการสื่อสารกับประชาชนเพิ่มมากขึ้น โดยเฉพาะเว็บไซต์ของรัฐสภาที่ไดรวบรวมข้อมูลต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง การประชุมสภา ร่างกฎหมาย เป็นต้น แต่อย่างไรก็ตามรัฐสภาไทยก็ยังคงช่องทางการสื่อสารผ่านสถานีวิทยุกระจายเสียงและโทรทัศน์รัฐสภาไว้เพื่อเป็นช่องทางหลักในการสร้างการสื่อสารกับประชาชนทั่วประเทศ ปัจจัยสำคัญที่จะส่งเสริมให้การสื่อสารระหว่างรัฐสภากับประชาชนคือ การพัฒนาช่องทางการสื่อสารให้ทันสมัย ตอบโจทย์ความต้องการของประชาชน และเป็นการสื่อสารสองทางที่สนับสนุนให้ประชาชนได้เข้ามามีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็นผ่านช่องทางต่าง ๆ โดยเฉพาะช่องทางแพลตฟอร์มดิจิทัลและการถ่ายทอดสดการประชุมของคณะกรรมาธิการต่าง ๆ รวมทั้งการเปิดแพลตฟอร์มเพื่อให้ภาคเอกชนสามารถนำไปพัฒนาต่อยอดได้

ดังนั้นจะเห็นได้ว่า ช่องทางการสื่อสารของรัฐสภาในปัจจุบันนี้ มุ่งเน้นการส่งเสริมเผยแพร่บทบาทภารกิจของสมาชิกรัฐสภา และกิจกรรมต่าง ๆ ของรัฐสภาเพื่อให้ประชาชนรับรู้พร้อมกับการสร้างความรู้ความเข้าใจ อีกทั้งให้ประชาชนมีส่วนร่วมทางการเมือง รัฐสภาจึงได้เปิดโอกาสให้กับประชาชนในการรับรู้ข้อมูลข่าวสารของรัฐสภาได้อย่างถูกต้องชัดเจน ผ่านช่องทางต่าง ๆ ได้แก่ สถานีวิทยุกระจายเสียงรัฐสภา สถานีโทรทัศน์รัฐสภา แพลตฟอร์มออนไลน์และเว็บไซต์ของรัฐสภา www.parliament.go.th โดยทั้ง 3 ช่องทางมีภารกิจในการส่งเสริมความรู้ ความเข้าใจในการปกครองระบอบประชาธิปไตยและบทบาทภารกิจของฝ่ายนิติบัญญัติ ตลอดจนการเปิดโอกาสให้ประชาชนได้เข้ามามีส่วนร่วมทางการเมืองผ่านทั้ง 3 ช่องทาง แต่อย่างไรก็ตามพบว่า ช่องทางการสื่อสารเหล่านั้นยังไม่เพียงพอต่อการส่งเสริมและเข้าถึงประชาชนได้อย่างมีประสิทธิภาพ เพราะส่วนใหญ่เป็นการสื่อสารทางเดียว อีกทั้งความนิยมของประชาชนในการรับสื่อจากช่อง

ทางการสื่อสารของรัฐสภายังมีน้อยมาก ดังนั้นจำเป็นที่รัฐสภาจำเป็นที่จะต้องมีการเพิ่มรายการในลักษณะ two way communication ให้มากขึ้นเพื่อเปิดโอกาสให้ประชาชนได้แสดงความคิดเห็น และนำส่งความคิดเห็นเหล่านั้นผ่านรัฐสภาในฐานะสถาบันทางการเมืองหลักของประเทศเพื่อทำหน้าที่ส่งต่อข้อมูล ความต้องการของประชาชนสู่สมาชิกรัฐสภาให้รับรู้และดำเนินการในลำดับต่อไป

บทที่ 3

รูปแบบและช่องทางการสื่อสารระหว่างรัฐสภากับประชาชน

การสื่อสารของรัฐบาลและหน่วยงานของรัฐต่อประชาชนในขอบเขตของการเมืองระดับชาติ จำเป็นต้องพิจารณาถึงการสื่อสารในประเด็นสาธารณะที่เกี่ยวข้องกับประชาชน ในการทำหน้าที่ของรัฐสภา ในฐานะสถาบันทางการเมืองหนึ่งจำเป็นต้องได้รับความร่วมมือและการสนับสนุนจากประชาชน หากปราศจาก ความร่วมมือจากประชาชนย่อมไม่สามารถทำงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ ดังนั้นในฐานะสถาบันทางการเมือง จึงจำเป็นต้องมีการเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารเพื่อให้ประชาชนสนับสนุน ให้ความร่วมมือ ลดการต่อต้านและ ไม่เห็นด้วย อีกทั้งรัฐสภาต้องทำหน้าที่เป็นหน่วยงานกลางในการรับข้อมูลข่าวสารจากประชาชนและถ่ายทอด ไปยังรัฐบาล สมาชิกรัฐสภาและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เพื่อแก้ไขและปรับปรุงการทำงานให้เป็นที่ยอมรับ ของประชาชน พร้อมทั้งการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชนภายใต้ระบอบประชาธิปไตย

3.1 ช่องทางการสื่อสารของรัฐสภาไทย

รัฐสภาเป็นสถาบันทางการเมืองที่สำคัญของประเทศจึงจำเป็นต้องให้ความสำคัญกับการมีส่วนร่วมของประชาชน ตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยพุทธศักราช 2560 ได้บัญญัติถึงหลักการมีส่วนร่วมของประชาชนในการปกครองระบอบประชาธิปไตย ซึ่งต้องส่งเสริมให้ประชาชนมีส่วนร่วมทั้ง ในการตัดสินใจและควบคุมตรวจสอบระบบการเมือง โดยกรอบคิดหลักของการมีส่วนร่วมคือ ประชาชนต้องมี ช่องทางที่หลากหลายและเพียงพอในการเข้ามามีส่วนร่วมในกระบวนการนิติบัญญัติ ซึ่งปัจจุบันนี้รัฐสภาไทยได้ สร้างช่องทางการสื่อสารที่หลากหลายเพื่อให้ประชาชนได้เข้ามามีส่วนร่วมได้อย่างกว้างขวางในฐานะที่เป็นผู้มี ส่วนได้ส่วนเสียที่สำคัญที่สุด

รัฐสภาในฐานะบทบาทของการทำหน้าที่ให้บริการประชาชนนั้น ต้องเริ่มต้นจากการสร้างความ ตระหนักรู้ทางการเมืองและกระตุ้นให้ภาคประชาชนมีส่วนร่วมในกิจกรรมต่าง ๆ ในกระบวนการนิติบัญญัติให้ เข้มข้นมากยิ่งขึ้น จึงจะเห็นได้ว่ารัฐสภามีความพยายามในการปรับปรุงพัฒนาช่องทางการสื่อสารอยู่ตลอดเวลา เพื่อให้ทันยุคทันสมัยของการเปลี่ยนแปลงของโลกยุคปัจจุบัน เพื่อเติมเต็มช่องว่างระหว่างรัฐสภาและ ประชาชน ทำให้รัฐสภาเป็นคลังความรู้ด้านกระบวนการนิติบัญญัติสู่สาธารณะ และที่สำคัญรัฐสภาต้องทำ หน้าที่รับฟังความคิดเห็นและความรู้สึกของประชาชน ทั้งนี้ที่ผ่านพบว่ารัฐสภาไทยมีการนำเทคโนโลยี สารสนเทศทางการสื่อสารมาปรับใช้ให้เอื้อต่อการเสริมสร้างการมีส่วนร่วมของประชาชนอย่างเต็มที่ โดยปัจจุบันมีช่องทางการสื่อสารทั้งในรูปแบบออฟไลน์และออนไลน์

สิ่งที่ดีที่สุดสำหรับช่องทางการสื่อสารของรัฐสภานั้น ไม่จำเป็นต้องใช้ทุกช่องทางการสื่อสารที่เกิดขึ้น แต่จำเป็นต้องเลือกใช้ช่องทางที่เหมาะสมกับการนำเสนอข้อมูลข่าวสารของรัฐสภาเพื่อให้เกิดผลลัพธ์ ที่มีประสิทธิภาพมากที่สุดและตรงตามเป้าหมายที่ต้องการมากที่สุด สำหรับช่องทางการสื่อสารของรัฐสภาไทย ที่ใช้ในการให้ข้อมูลข่าวสารในปัจจุบันนั้น ได้แก่ สถานีวิทยุกระจายเสียงรัฐสภา สถานีโทรทัศน์รัฐสภาและ

ช่องทางการสื่อสารในรูปแบบแพลตฟอร์มออนไลน์ แต่ละช่องทางต่างมีคุณสมบัติที่แตกต่างและมีเอกลักษณ์เฉพาะกัน ดังนี้

3.1.1 สถานีวิทยุกระจายเสียงรัฐสภา

การสื่อสารเป็นเครื่องมือถ่ายทอดความคิด สร้างความสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์ด้วยกัน โดยการสร้างช่องทางการสื่อสารเพื่อเป็นตัวกลางแลกเปลี่ยนข้อมูลความคิดซึ่งกันและกัน ซึ่งช่องทางการสื่อสารอย่าง สื่อวิทยุรัฐสภาเป็นสื่อที่สามารถเข้าถึงกลุ่มผู้ฟังได้ง่าย รวดเร็ว และสามารถสร้างความใกล้ชิดระหว่างผู้ฟังกับผู้จัดการรายการได้ด้วย อีกทั้งหน่วยงานของรัฐหรือสถาบันทางการเมืองที่ใช้สื่อวิทยุสามารถที่จะกระจายนโยบายหรือแนวทางในการบริหารต่าง ๆ ไปยังประชาชนได้อย่างรวดเร็ว ใช้เวลาน้อย ตามประวัติศาสตร์ทางการเมืองที่ผ่านมาพบว่ารัฐบาลไทยได้ใช้สื่อวิทยุเป็นช่องทางการสื่อสารในการสร้างความรู้ ความเข้าใจ และแจ้งแถลงนโยบายต่าง ๆ ให้ประชาชนได้ทราบและรับรู้ในวงกว้าง อีกทั้งในประวัติศาสตร์การเมืองของไทยนั้น ยังพบอีกว่าช่องทางการสื่อสารอย่างวิทยุ ได้กลายเป็นเครื่องมือสำคัญทางการเมืองที่ใช้ในการส่งผ่านแนวคิดต่าง ๆ ของประชาชน และรัฐเองก็ใช้วิทยุในการกระจายนโยบายหรืออุดมการณ์ทางการเมืองที่รัฐต้องการไปยังประชาชนเช่นกัน

สถานีวิทยุกระจายเสียงรัฐสภาเป็นสื่อวิทยุกระจายเสียงแห่งแรกและเพียงสถานีเดียวของฝ่ายนิติบัญญัติสังกัดสำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร รัฐสภาเป็นเจ้าของสื่อตามที่บัญญัติไว้ในกฎหมายข้อมูลข่าวสารทางราชการเพื่อเผยแพร่ผ่านสื่อวิทยุกระจายเสียงของทางราชการ มีบทบาทภารกิจในการถ่ายทอดเสียงการประชุมรัฐสภา การประชุมสภาผู้แทนราษฎร และการประชุมวุฒิสภา อีกทั้งมีหน้าที่หลักในการประชาสัมพันธ์เผยแพร่สาระความรู้ข่าวสารเกี่ยวกับการเมืองการปกครองในระบอบประชาธิปไตยในระบบรัฐสภา กระบวนการทางด้านนิติบัญญัติ ตลอดจนกิจกรรมต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในรัฐสภา รวมไปถึงกิจกรรม แนวคิดของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร สมาชิกวุฒิสภาเพื่อเป็นการส่งเสริมความรู้ ความเข้าใจระหว่างสมาชิกรัฐสภากับประชาชน ในส่วนของการประชาสัมพันธ์และเผยแพร่ความรู้ข่าวสารการเมืองนั้นเป็นไปเพื่อการเสริมสร้างองค์ความรู้ทางด้านประชาธิปไตย และส่งเสริมผลักดันให้ประชาชนมีส่วนร่วมทางการเมืองตามระบอบประชาธิปไตย

1) ความเป็นมาของสถานีวิทยุกระจายเสียงรัฐสภา

เมื่อพ.ศ. 2532 คณะกรรมาธิการกิจการสภาผู้แทนราษฎรได้มีแนวคิดในการก่อตั้งสถานีวิทยุกระจายเสียงของรัฐสภาเพื่อเป็นสื่อกลางในการนำเสนอข่าวสารเกี่ยวกับฝ่ายนิติบัญญัติโดยเฉพาะตามคำสั่งรัฐสภาที่ 8/2532 พร้อมกับตั้งคณะกรรมการเพื่อเตรียมการจัดตั้งสถานีวิทยุกระจายเสียงรัฐสภา อันจะเป็นช่องทางการสื่อสารในการเผยแพร่กิจกรรมและผลการดำเนินงานของรัฐสภาไปสู่ประชาชนในรูปแบบรายการและข่าว จนในที่สุดสถานีวิทยุรัฐสภาได้เริ่มเปิดดำเนินการทดลองออกอากาศครั้งแรกในวันที่ 18 เมษายน พ.ศ. 2537 โดยในช่วงแรกนั้นรายการวิทยุรัฐสภาได้ออกอากาศตั้งแต่เวลา 06.00 – 09.00 น.

เป็นการเปิดเพลง สลับกับรายงานข่าวเกี่ยวกับรัฐสภา การรายงานสรุปผลการประชุมของคณะกรรมการ
พร้อมทั้งการถ่ายทอดข่าวจากสถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทย จากกรมประชาสัมพันธ์³⁸

สถานีวิทยุกระจายเสียงรัฐสภาได้ออกอากาศจริงในวันที่ 1 พฤศจิกายน พ.ศ. 2537 โดยดำเนินงาน
ในลักษณะวิทยุของรัฐที่ได้รับการจัดสรรงบประมาณดำเนินงานจากรัฐ ส่งกระจายเสียงในกรุงเทพมหานครใน
ระบบ FM 87.50 MHz และอีก 14 เครื่องข่ายในภูมิภาคทั่วประเทศ โดยออกอากาศทุกวันตั้งแต่เวลา 06.00 –
20.00 น. เน้นการถ่ายทอดเสียงการประชุมสภาผู้แทนราษฎร วุฒิสภา และการประชุมร่วมกันของทั้งสองสภา
อันเป็นภารกิจหลักของสถานีวิทยุกระจายเสียงรัฐสภา พร้อมทั้งนำเสนอข่าวสารความเคลื่อนไหวในแวดวง
รัฐสภาเป็นการเผยแพร่ประชาสัมพันธ์ให้ประชาชนรับรู้ด้วยเช่นกัน

จนกระทั่งในเดือนตุลาคม พ.ศ. 2538 มีการปรับเวลาการถ่ายทอดข่าวภาคเช้าเป็นเวลา
07.00 – 07.30 น. เพื่อให้มีการนำเสนอรายการเกี่ยวกับรัฐสภามากขึ้น ต่อมาในพ.ศ. 2547 ได้มีการเพิ่มเวลา
การกระจายเสียงอีก 2 ชั่วโมง เป็นเวลา 05.00-22.00 โดยเพิ่มรายการเกี่ยวกับการเผยแพร่ความรู้ทางด้าน
ศาสนาและรายการเสริมสร้างความรู้ประชาธิปไตยสำหรับเยาวชน และเวลา 21.00 – 22.00 น. เป็นรายการ
สำหรับเยาวชนและกลุ่มวัยรุ่นอันเป็นพลังสำคัญของการพัฒนาประชาธิปไตย นอกจากนี้ยังมีการขยาย
เครือข่ายไปยังภูมิภาคเพื่อให้ครอบคลุมทั้งประเทศมากขึ้น

ปัจจุบันนี้ สถานีวิทยุกระจายเสียงรัฐสภาออกอากาศทุกวันตั้งแต่เวลา 05.00 – 22.00 น. และส่ง
กระจายเสียงในระบบ FM ความถี่ 87.50 MHz เป็นสถานีแม่ข่าย พร้อมทั้งส่งสัญญาณออกอากาศไปพร้อมกับ
สถานีเครือข่ายในส่วนภูมิภาคทั้ง 14 จังหวัด ได้แก่ เชียงใหม่ พิษณุโลก อุตรธานี สกลนคร อุบลราชธานี
นครราชสีมา ระยอง ชัยนาท กาญจนบุรี ประจวบคีรีขันธ์ สุราษฎร์ธานี ภูเก็ต สงขลา ยะลา
ส่วนกรุงเทพมหานคร เป็นระบบ AM 1071 KHz การกระจายเสียงออกอากาศของสถานีวิทยุรัฐสภาครอบคลุม
พื้นที่ร้อยละ 26 ของพื้นที่ทั่วประเทศไทย และเมื่อวันที่ 5 ธันวาคม พ.ศ. 2551 ได้มีการเพิ่มการออกอากาศ
ในระบบ AM 1071 KHz โดยการขยายการกระจายเสียงทั้งสองระบบนั้นเป็นไปเพื่ออำนวยความสะดวก
สำหรับผู้ฟังที่ประสบปัญหาจากการถูกคลื่นความถี่ของสถานีวิทยุชุมชนที่ส่งสัญญาณรบกวนในระหว่างการรับ
ฟังการถ่ายทอดเสียงการประชุมรัฐสภา และรายการอื่น ๆ ของสถานีวิทยุกระจายเสียงรัฐสภา และเพื่อเป็น
การกระจายพื้นที่ในการรับฟังให้กว้างขวางและเข้าถึงประชาชนได้มากยิ่งขึ้น ดังนั้น จึงกล่าวได้ว่า สถานี
วิทยุกระจายเสียงรัฐสภาเป็นสื่อกลางในการเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารของรัฐสภา การนำเสนอองค์ความรู้
จากองค์กรต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับกระบวนการนิติบัญญัติ และสร้างองค์ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการเมืองการ
ปกครองให้แก่ประชาชน โดยมุ่งหวังให้ประชาชนมีความเชื่อศรัทธาในสถาบันนิติบัญญัติ ซึ่งเป็นหนึ่งในอำนาจ
อธิปไตยของประเทศ การกระจายเสียงของสถานีวิทยุรัฐสภาเป็นหนึ่งในกระบวนการสื่อสารที่มีอิทธิพลต่อ
กระบวนการสร้างการรับรู้ การตัดสินใจโดยมีวัตถุประสงค์ทางการเมืองผ่านเครือข่ายวิทยุทั้ง 14 จังหวัด
ไปยังประชาชนในสังคม

³⁸ สถานีวิทยุกระจายเสียงและวิทยุโทรทัศน์รัฐสภา, รายงานประจำปี 2564 สถานีวิทยุกระจายเสียงและวิทยุโทรทัศน์รัฐสภา
(TPChannel) (กรุงเทพ ฯ : สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร, 2564), น.12-14.

ภารกิจหลักของสถานีวิทยุกระจายเสียงรัฐสภา คือการถ่ายทอดเสียงการประชุมสภาผู้แทนราษฎร การประชุมวุฒิสภา และการประชุมร่วมกันของทั้งสองสภา รวมถึงการเผยแพร่กิจกรรมต่าง ๆ ของรัฐสภา และส่งเสริมความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการเมืองการปกครองในระบอบประชาธิปไตยในระบอบรัฐสภาภายใต้รูปแบบของรายการและข่าว สถานีวิทยุกระจายเสียงรัฐสภา เป็นสถานีวิทยุเพียงสถานีเดียวภายใต้การกำกับดูแลของฝ่ายนิติบัญญัติ มีจำนวน 58 รายการ ทั้งรูปแบบรายการสดและบันทึกเทป นอกจากนี้สถานีวิทยุกระจายเสียงรัฐสภายังมีภารกิจหลักคือ การส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชน โดยเปิดโอกาสให้ประชาชนสามารถเข้ามามีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็น รับฟังปัญหา รวมทั้งข้อเสนอแนะต่าง ๆ ผ่านทางรายการและช่องทางการสื่อสารของรัฐสภาได้มากขึ้น³⁹

2) วัตถุประสงค์ของสถานีวิทยุกระจายเสียงรัฐสภา

การจัดตั้งสถานีวิทยุกระจายเสียงรัฐสภานั้นมีวัตถุประสงค์ในการจัดตั้ง คือ

- (1) เพื่อส่งเสริมเผยแพร่ให้ประชาชนมีความรู้ ความเข้าใจในด้านการเมืองการปกครองตามระบอบประชาธิปไตยในระบอบรัฐสภาอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข
- (2) เพื่อเผยแพร่กิจกรรมต่าง ๆ ของรัฐสภาและสมาชิกรัฐสภา รวมทั้งผลการดำเนินงานของรัฐสภาและสมาชิกรัฐสภา
- (3) เพื่อเสริมสร้างภาพลักษณ์ที่ดีของรัฐสภา ตลอดจนทัศนคติที่ดีต่อการปกครองในระบอบประชาธิปไตยในระบอบรัฐสภา
- (4) เพื่อเป็นช่องทางการในการติดต่อสื่อสารระหว่างประชาชนกับรัฐสภา
- (5) เพื่อเป็นช่องทางในการประสานความเข้าใจระหว่างหน่วยงานที่สังกัดสำนักงานเลขาธิการรัฐสภาและหน่วยงานอื่นที่เกี่ยวข้อง
- (6) เพื่อเป็นเวทีในการพูดคุยแลกเปลี่ยนระหว่างสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร สมาชิกวุฒิสภา หน่วยงานอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง และประชาชน⁴⁰

3) บทบาทหน้าที่ของสถานีวิทยุกระจายเสียงรัฐสภา

บทบาทของสถานีวิทยุกระจายเสียงรัฐสภา จะเน้นการนำเสนอข่าวสารในแวดวงรัฐสภา ข่าวกิจกรรมของคณะกรรมการธิการ ข่าวกิจกรรมต่าง ๆ ของสมาชิกรัฐสภา ทั้งในส่วนของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภา สำนักข่าวเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร และสำนักงานเลขาธิการวุฒิสภา รวมทั้งข่าวสารความเคลื่อนไหวทางการเมือง และการให้ความรู้เกี่ยวกับการเมืองการปกครองในระบอบประชาธิปไตยในระบอบรัฐสภา ทั้งนี้จำเป็นอย่างยิ่งที่สถานีวิทยุกระจายเสียงรัฐสภาต้องมีการปรับตัวให้สอดคล้องกับสถานการณ์

³⁹ นันทปภัทร เฉลิมสินศิริณู, *บทบาทของสถานีวิทยุกระจายเสียงรัฐสภากับการสื่อสารทางการเมือง*, รายงานของการศึกษาตามหลักสูตรการพัฒนานักบริหารระดับสูงสำหรับข้าราชการรัฐสภาสามัญ รุ่นที่ 9, (กรุงเทพฯ ฯ : สถาบันพระปกเกล้า, 2559), น. 10-16.

⁴⁰ สัพพัญญู อนุพันธ์, *การบริหารงานสถานีวิทยุกระจายเสียงรัฐสภา*, น. 1-3.

ความเปลี่ยนแปลงของยุคสมัย ทันต่อเหตุการณ์เพื่อให้การดำเนินงานมีประสิทธิภาพมากที่สุด โดยสามารถอธิบายบทบาทของสถานีวิทยุกระจายเสียงรัฐสภา ได้ดังนี้

(1) บทบาทในการแจ้งข้อมูลข่าวสารด้านนิติบัญญัติ เช่น กิจกรรมของรัฐสภา สมาชิกรัฐสภา คณะกรรมาธิการ โดยเฉพาะงานของคณะกรรมาธิการเป็นเรื่องสำคัญอีกเรื่องหนึ่งในการขับเคลื่อนการทำงานในกระบวนการนิติบัญญัติ เพราะคณะกรรมาธิการเป็นเครื่องมือหรือกลไกในการดำเนินงานของรัฐสภา จึงจำเป็นต้องมีการเผยแพร่ภารกิจของคณะกรรมาธิการ เพื่อให้ประชาชนรับทราบข้อมูลการทำงาน และข้อมูลข่าวสารที่ส่งผลกระทบต่อประชาชนทั้งทางตรงและทางอ้อม การทำหน้าที่ของคณะกรรมาธิการนอกจากการตรวจสอบการทำงานของฝ่ายบริหารเพื่อเป็นการถ่วงดุลอำนาจระหว่างกันแล้วนั้น ยังมีภารกิจที่ครอบคลุมงานทุกด้านในกระบวนการนิติบัญญัติ ไม่ว่าจะเป็น กฎหมาย นโยบาย หรือประเด็นที่กำลังถกเถียงอยู่ในสังคมปัจจุบัน สำหรับรายการในการแจ้งข่าวสารข้อมูลด้านนิติบัญญัติ ได้แก่ รายการกรรมาธิการพบประชาชน รายการการเมืองเรื่องร้องของประชาชน รายการอินไซด์รัฐสภา รายการสภานิติบัญญัติพบประชาชน เป็นต้น

(2) บทบาทด้านการให้การศึกษาและข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับการเมืองการปกครองในระบอบประชาธิปไตย โดยประสานงานร่วมมือกับหน่วยงานต่าง ๆ เช่น สถาบันพระปกเกล้า วิทยาลัยป้องกันราชอาณาจักร สำนักงานศาลยุติธรรม เพื่อตอบสนองต่อบทบาทในการให้ความรู้และการศึกษา ตลอดจนข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับการเมืองการปกครองในระบอบประชาธิปไตย⁴¹ เช่น รายการมุ่งสู่ประชาธิปไตยไปกับสถาบันพระปกเกล้า รายการกฎหมายหน้า 1 รายการสายด่วนรัฐสภา รายการมองรัฐสภา เป็นต้น

การดำเนินงานของสถานีวิทยุกระจายเสียงรัฐสภาในการทำหน้าที่ผลิตข่าวสารด้านนิติบัญญัติที่สนับสนุนความเป็นประชาธิปไตย และส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชน โดยเน้นประโยชน์ต่อสาธารณะเป็นสำคัญ ไม่มีโฆษณาเชิงพาณิชย์ใด ๆ ทั้งสิ้นและมีการบริหารจัดการตามพระราชบัญญัติ (พ.ร.บ.) การประกอบกิจการกระจายเสียงและกิจการโทรทัศน์ พ.ศ. 2551 มีวัตถุประสงค์หลัก เพื่อส่งเสริมความรู้ ความเข้าใจทางการเมืองการปกครองในระบอบประชาธิปไตย ประกอบกับประกาศของสำนักงานคณะกรรมการกิจการกระจายเสียง กิจการโทรทัศน์ และกิจการโทรคมนาคมแห่งชาติ (กสทช.) เรื่อง หลักเกณฑ์การจัดทำผังรายการสำหรับการให้บริการกระจายเสียงหรือโทรทัศน์ พ.ศ. 2556 ในข้อ 5 และ 6 ที่ระบุว่าผู้รับใบอนุญาตต้องจัดทำผังรายการให้เหมาะสมกับวัตถุประสงค์ของการประกอบกิจการที่ได้รับอนุญาตสำหรับใบอนุญาตประเภทกิจการบริการสาธารณะให้มีรายการที่เป็นข่าวสารหรือสาระที่เป็นประโยชน์ต่อสาธารณะ⁴² ดังนั้นการจัดทำผังรายการของสถานีวิทยุกระจายเสียงรัฐสภาผ่านทั้ง 2 ระบบ คือ FM 87.5 MHz และระบบ AM 1071 KHz ต้องดำเนินการผลิตตามประกาศ กสทช. ที่ระบุว่าต้องเป็นรายการข่าวสารหรือสาระที่เป็นประโยชน์ต่อสาธารณะ คือ 1) รายการข่าวสาร 2) รายการส่งเสริมความรู้ ความเข้าใจในการปกครองในระบอบประชาธิปไตย และ 3) รายการให้ความรู้ความเข้าใจในการพัฒนาระบบเศรษฐกิจ สังคม คุณภาพชีวิตและสิ่งแวดล้อม ซึ่งสถานีวิทยุกระจายเสียงรัฐสภาเป็นสื่อตามข้อ 6 จึงจำเป็นต้องผลิตรายการที่เป็นข่าวสารหรือ

⁴¹ นันทปัทม เฉลิมสินศิริ, *บทบาทของสถานีวิทยุกระจายเสียงรัฐสภากับการสื่อสารทางการเมือง*, น. 44-45.

⁴² ดูเพิ่มเติม ประกาศคณะกรรมการกิจการกระจายเสียง กิจการโทรทัศน์ และกิจการโทรคมนาคมแห่งชาติ (27 กุมภาพันธ์ 2556) *ราชกิจจานุเบกษา*, เล่ม 130 ตอนพิเศษ 27 ง.

สาระความรู้ที่เป็นประโยชน์ต่อสาธารณะตามที่ประกาศกำหนด โดยสามารถแบ่งรายการของสถานีวิทยุกระจายเสียงรัฐสภา ได้ดังต่อไปนี้

- (1) รายการส่งเสริมประชาธิปไตย คิดเป็นร้อยละ 48 ของรายการทั้งหมด
- (2) รายการข่าวสาร คิดเป็นร้อยละ 15 ของรายการทั้งหมด
- (3) รายการส่งเสริมความรู้ เศรษฐกิจ สังคม คิดเป็นร้อยละ 7 ของรายการทั้งหมด
- (4) รายการส่งเสริมการศึกษา วัฒนธรรม คิดเป็นร้อยละ 11 ของรายการทั้งหมด
- (5) รายการเพลง คิดเป็นร้อยละ 7 ของรายการทั้งหมด
- (6) รายการวิทยาศาสตร์และสุขภาพ คิดเป็นร้อยละ 6 ของรายการทั้งหมด
- (7) รายการข่าวสารและบันเทิง คิดเป็นร้อยละ 4 ของรายการทั้งหมด
- (8) รายการเด็กและเยาวชน คิดเป็นร้อยละ 2 ของรายการทั้งหมด⁴³

จะเห็นได้ว่าในด้านนโยบายในการจัดการเรื่องรายการของสถานีวิทยุรัฐสภานั้น เนื้อหาส่วนใหญ่จะเน้นเรื่องการปกครองในระบอบประชาธิปไตย การเผยแพร่ข่าวสาร ความรู้ และกิจกรรมการดำเนินงานต่าง ๆ ของสมาชิกรัฐสภา ตัวอย่างรายการของสถานีวิทยุกระจายเสียงรัฐสภา ได้แก่

- (1) รายการที่จัดโดยสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ได้แก่ รายการสารพันการเมือง รายการคุยกับวิปรัฐบาล รายการคุยกับวิปฝ่ายค้าน
- (2) รายการที่จัดโดยคณะกรรมการทั้งจากสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภา เพื่อเป็นการเผยแพร่กิจกรรม การดำเนินงาน และยังเป็นสื่อกลางระหว่างรัฐสภากับประชาชนในการแจ้งเรื่องราวและแสดงความคิดเห็น
- (3) รายการที่จัดโดยสมาชิกวุฒิสภา ได้แก่ รายการ สว. ฟังประชาชน รายการเกาะติดวุฒิสภา
- (4) รายการที่จัดโดยเจ้าหน้าที่สถานี ได้แก่ รายการกฎหมายหน้า 1 รายการมองรัฐสภา รายการสถานีนิติบัญญัติ
- (5) รายการที่จัดโดยเจ้าหน้าที่สถานีร่วมกับผู้ทรงคุณวุฒิ ได้แก่ รายการมองรัฐสภา รายการสภาสนทนา
- (6) รายการที่จัดโดยองค์กรอิสระ ได้แก่ รายการผู้ตรวจการแผ่นดินของรัฐสภาพบประชาชน รายการคุยกับคณะกรรมการสิทธิ ฯ รายการ ป.ป.ช พบประชาชน รายการ 30 นาทีคดีปกครอง
- (7) รายการที่จัดโดยบุคคลและวิทยากรจากหน่วยงานที่ขอความร่วมมือจัดรายการทางสถานี ได้แก่ รายการจดหมายเหตุการณ์เมืองไทย รายการเส้นทางสู่ประชาธิปไตย รายการมุ่งสู่ประชาธิปไตยไปกับสถาบันพระปกเกล้า
- (8) รายการที่สถานีเชิญมาจัดรายการ ได้แก่ รายการเพลินเพลง ยามบ่าย รายการลูกทุ่งยามบ่าย
- (9) รายการที่ถ่ายทอดจาก สทท. 11 ได้แก่ รายการรัฐสภาของประชาชน⁴⁴

⁴³ สถานีวิทยุกระจายเสียงและวิทยุโทรทัศน์รัฐสภา, รายงานประจำปี 2564 สถานีวิทยุกระจายเสียงและวิทยุโทรทัศน์รัฐสภา (TPChannel), น. 41-44.

⁴⁴ สัพพัญญู อนุพันธ์, การบริหารงานสถานีวิทยุกระจายเสียงรัฐสภา, น. 48.

(10) รายการที่เปิดโอกาสให้ประชาชนเข้ามาร่วมแลกเปลี่ยน ได้แก่ รายการสายด่วนรัฐสภา รายการเสียงนี้เพื่อสังคม เป็นต้น

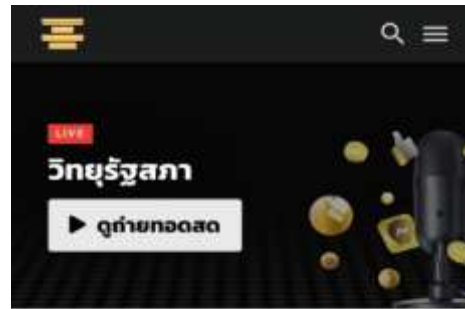
สถานีวิทยุกระจายเสียงรัฐสภาได้ทำการกระจายเสียงทุกวัน ทั้งการถ่ายทอดประชุมสภาผู้แทนราษฎร การประชุมวุฒิสภา และการประชุมร่วมทั้งสองสภา อีกทั้งยังมีรายการเกี่ยวกับการให้ความรู้ การสนทนา ถกเถียงในประเด็นทางการเมือง ดังนั้นจึงจำเป็นอย่างยิ่งที่สถานีวิทยุรัฐสภาต้องมีการนำเสนอข้อมูลที่เป็นจริง น่าเชื่อถือ ไม่เอียงเอน และจากการที่สถานีวิทยุกระจายเสียงอยู่ในรัฐสภาเป็นส่วนหนึ่งของรัฐสภา จึงถือว่าเป็นโอกาสที่ดีในการเผยแพร่ข่าวสารด้านรัฐสภาได้อย่างรวดเร็ว ทันเหตุการณ์ เนื่องจากอยู่ใกล้ชิดกับแหล่งข่าว มากกว่าสำนักข่าวอื่น⁴⁵

นอกจากนี้จะเห็นได้ว่า จากการที่สถานีวิทยุกระจายเสียงรัฐสภามีรายการที่เปิดสายให้ผู้ฟังได้มีส่วนร่วม สอบถามปัญหาเกี่ยวกับวิทยากรในรายการต่าง ๆ ที่มีสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร สมาชิกวุฒิสภา นักวิชาการ ผู้เชี่ยวชาญด้านต่าง ๆ รวมทั้งตัวแทนจากภาคประชาชนเข้าร่วมแลกเปลี่ยน อันเป็นการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชนให้เพิ่มมากขึ้น เพราะเป็นการสนับสนุนการมีส่วนร่วมของประชาชนเป็นกระบวนการสื่อสารในระบบเปิด กล่าวคือ เป็นการสื่อสารสองทางอย่างเป็นทางการและไม่เป็นทางการ อีกทั้งยังเป็นการสร้างความมั่นใจว่าเสียงของประชาชนจะมีคนรับฟัง และความต้องการหรือความปรารถนาของประชาชนจะได้รับการตอบสนองเมื่อผู้มีอำนาจหรือนักการเมืองเข้าใจถึงความสำคัญของการมีส่วนร่วมทางการเมืองในระบอบประชาธิปไตย⁴⁶

อย่างไรก็ตามสถานการณ์ในปัจจุบันที่คนส่วนใหญ่หันมาใช้สื่อสังคมออนไลน์มากขึ้น สถานีวิทยุกระจายเสียงรัฐสภาจึงจำเป็นอย่างยิ่งที่ต้องมีความคิดริเริ่มและปรับเปลี่ยนให้เข้ากับความเปลี่ยนแปลงของยุคสมัย ทั้งฝ่ายบริหาร เจ้าหน้าที่ของสถานีวิทยุกระจายเสียงรัฐสภาต้องมีการปรับปรุงและพัฒนาการให้บริการเพื่อให้ตอบรับต่อการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้น การผลิตรายการของสถานีวิทยุกระจายเสียงรัฐสภา จะต้องมีการตอบสนองต่อความต้องการของประชาชนเพื่อให้ประชาชนมีส่วนร่วมมากที่สุดในการบวนการสื่อสารระหว่างรัฐสภากับประชาชน

⁴⁵ มันทนา ศรีเพ็ญประภา, *การจัดผังรายการของสถานีวิทยุกระจายเสียงรัฐสภาเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการเผยแพร่ข้อมูลข่าวสาร*, (รายงานโครงการเฉพาะบุคคลนี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรวารสารศาสตร์มหาบัณฑิต (การบริหารสื่อสารมวลชน คณะวารสารศาสตร์และสื่อสารมวลชน มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2547), น. 6.

⁴⁶ สุวิจักขณ์ นาควิระชัย, “บทบาทของรัฐสภาในการเสริมสร้างประชาธิปไตยแบบมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชน.” *วารสารศาลรัฐธรรมนูญ* ปีที่ 17 เล่มที่ 49 (เดือนมกราคม – เมษายน, 2558), น. 168.

ข่าวเด่น วันดี

ภาพที่ 1 หน้าเว็บไซต์ เพื่อเข้าสู่เพจวิทยุรัฐสภา
ที่มา <https://www.tpchannel.org/>

3.1.2 สถานีโทรทัศน์รัฐสภา

ภายใต้ระบอบประชาธิปไตย การสื่อสารมีบทบาทสำคัญในการช่วยให้เกิดความเห็นพ้องต้องกัน ช่วยในการสร้างความสัมพันธ์อันดีระหว่างภาคส่วนต่าง ๆ ในสังคม ช่วยในการพัฒนาการเมือง อีกทั้งประชาชนเองก็ต้องการข่าวสารทางการเมืองเพื่อปกป้องผลประโยชน์ของตนและรักษาสีทิวอันชอบธรรมที่พึงได้ ดังนั้นรัฐสภาซึ่งเป็นสถาบันทางการเมืองหนึ่งที่สำคัญจึงจำเป็นต้องมีช่องทางการสื่อสารสำหรับประชาชน เพื่อถ่ายทอดข่าวสารให้ประชาชนทราบ เป็นพื้นฐานให้ประชาชนในการตัดสินใจต่อกิจกรรมทางการเมือง ทำหน้าที่เป็นสื่อกลางระหว่างสมาชิกรัฐสภา พรรคการเมือง รัฐบาล กับประชาชนในการเสนอความคิดเห็น ความต้องการในการแก้ไขปัญหาของประเทศ อีกทั้งเพื่อพัฒนาระบบการเมืองการปกครองในประเทศให้เป็นที่ยอมรับต่อนานาชาติ โดยการนำเสนอข่าวสาร ความคิด นโยบายทางการเมืองของประเทศ ดังนั้นจากการที่รัฐสภาเป็นสถาบันทางการเมืองที่บ่งบอกถึงความมั่นคงและความน่าเชื่อถือของประเทศ การมีช่องทางการสื่อสารระหว่างรัฐสภากับประชาชนซึ่งเป็นสื่อกลางในการเป็นกระบอกเสียงสำหรับการสร้างสาธารณมติ ส่งเสริมและสร้างความเข้าใจร่วมกันระหว่างรัฐและประชาชน นอกเหนือจากสื่อวิทยุแล้วนั้น รัฐสภาไทยยังมีการพัฒนาการสื่อสารเพื่อให้ตอบโต้ภัยกับสังคมมากที่สุด จึงมีนโยบายให้มีการจัดตั้งสถานีโทรทัศน์รัฐสภา

1) ความเป็นมาของสถานีโทรทัศน์รัฐสภา

สถานีวิทยุกระจายเสียงและวิทยุโทรทัศน์รัฐสภา เป็นหน่วยงานในสังกัดสำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร ทำหน้าที่สื่อสองประเภท ได้แก่ สถานีวิทยุกระจายเสียงรัฐสภา ทำหน้าที่สื่อด้านวิทยุกระจายเสียง และสถานีโทรทัศน์รัฐสภา ทำหน้าที่สื่อด้านวิทยุโทรทัศน์ จากแรกเริ่มเดิมทีมีเพียงสถานีวิทยุกระจายเสียงรัฐสภา จนต่อมารัฐสภามีนโยบายที่จะให้มีสถานีโทรทัศน์เป็นของรัฐสภาเอง เนื่องจากเล็งเห็นความสำคัญของการเผยแพร่ข่าวสารของฝ่ายนิติบัญญัติ เริ่มต้นจากการผลิตรายการโทรทัศน์ในลักษณะเช่าเวลาจากสถานีวิทยุโทรทัศน์แห่งประเทศไทยช่อง 11 ของกรมประชาสัมพันธ์ ออกอากาศทุกวัน

จันทร์ถึงศุกร์ ตั้งแต่เวลา 09.05 – 09.55 น. ซึ่งช่วงเวลาดังกล่าวเป็นช่วงเวลาที่สามารถเข้าร่วมรายการได้มากที่สุด แต่ก็ยังพบปัญหาเรื่องการถูกงดออกอากาศบ่อยครั้งคิดเป็นร้อยละ 50 ของการออกอากาศทั้งหมด⁴⁷

ด้วยเหตุนี้จึงทำให้คณะกรรมการการผลิตรายการโทรทัศน์รัฐสภา มีความคิดที่จะจัดตั้งสถานีวิทยุโทรทัศน์รัฐสภาผ่านดาวเทียมเป็นของตนเอง หลังจากนั้นได้รับความอนุเคราะห์จากนายสุรนนท์ เวชชาชีวะ ที่ได้เปิดช่องโดยการประสานกับกรมประชาสัมพันธ์เพื่อขอคลื่นในระบบดาวเทียมมาออกอากาศ ขณะเดียวกันเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎรในขณะนั้น คือ นายพิฑูร พุ่มหิรัญ ได้มีนโยบายให้มีการจัดตั้งสถานีวิทยุโทรทัศน์รัฐสภาให้ได้ในปีงบประมาณ 2549 จนในวันที่ 12 สิงหาคม พ.ศ. 2549 ได้ทำการเปิดสถานีวิทยุโทรทัศน์รัฐสภาผ่านดาวเทียมเป็นครั้งแรก (PTV : Parliament Television) จึงทำให้รัฐสภา มีเวลาออกอากาศเป็นของรัฐสภาเองโดยการจัดตั้งสถานีโทรทัศน์รัฐสภาผ่านดาวเทียมขึ้น เพื่อทำการถ่ายทอดสดกิจกรรมทางด้านนิติบัญญัติ โดยเฉพาะการประชุมรัฐสภา และเพื่อให้ประชาชนสามารถรับชมการถ่ายทอดทั้งภาพและเสียงได้อย่างทั่วถึง นอกจากนี้สถานีโทรทัศน์รัฐสภายังทำหน้าที่เป็นสื่อกลางระหว่างสถาบันการเมือง นักการเมืองและประชาชน⁴⁸ โดยเริ่มแรกออกอากาศในระบบ KU-Band เพียงระบบเดียว จากนั้นจึงเริ่มทดลองออกอากาศในระบบ C-Band และส่งสัญญาณออกอากาศเต็มรูปแบบได้ในพ.ศ. 2555 ซึ่งออกอากาศตั้งแต่เวลา 08.00 – 22.00 น.

ในระยะแรกเริ่มสถานีวิทยุโทรทัศน์รัฐสภาออกอากาศผ่านทางดาวเทียม เน้นการถ่ายทอดสดการประชุมรัฐสภา การเผยแพร่กิจกรรมของคณะกรรมการธิการ และการผลิตรายการเพื่อการเผยแพร่ข่าวสารพร้อมทั้งการส่งเสริมความรู้เกี่ยวกับการเมืองการปกครองในระบบประชาธิปไตย กระบวนการนิติบัญญัติ พร้อมทั้งการเผยแพร่กิจกรรมของสมาชิกรัฐสภา นอกจากนี้ยังมีการผลิตรายการสด เช่น รายการมองรัฐสภา และรายการรัฐสภาของประชาชน ซึ่งทั้งสองรายการยังเป็นรายการหลักของสถานีโทรทัศน์รัฐสภามาจนกระทั่งปัจจุบัน และเป็นรายการที่เปิดโอกาสให้ประชาชนได้เข้ามาร่วมแสดงความคิดเห็นอีกด้วย

ต่อมาสถานีวิทยุโทรทัศน์รัฐสภาได้มีการนำระบบเทคโนโลยีดิจิทัลและสื่อสมัยใหม่มาใช้เพื่อเพิ่มคุณภาพการให้บริการข้อมูลข่าวสาร มีการปรับเปลี่ยนจากการออกอากาศผ่านดาวเทียมเป็นการออกอากาศภาคพื้นดินผ่านระบบดิจิทัล โดยเริ่มต้นการออกอากาศผ่านระบบดิจิทัลในพ.ศ. 2558 หลังจากการประชุมของคณะกรรมการกิจการกระจายเสียง และกิจการโทรทัศน์ (กสท.) ภายใต้คณะกรรมการกิจการกระจายเสียง กิจการโทรทัศน์ และกิจการโทรคมนาคมแห่งชาติ (กสทช.) โดยพิจารณาเห็นชอบให้ใบอนุญาตในการใช้คลื่นความถี่โทรทัศน์ภาคพื้นดินระบบดิจิทัล ประเภทที่ 3 บริการสาธารณะในวันที่ 29 มิถุนายน พ.ศ. 2558 ในลำดับหมายเลขให้บริการคือช่อง 10 ออกอากาศ 24 ชั่วโมง แบ่งการออกอากาศออกเป็น 2 ช่วงเวลา คือ ตั้งแต่เวลา 07.00 – 24.00 น. เป็นการนำเสนอเนื้อหาสาระและองค์ความรู้ผ่านรายการต่าง ๆ ของสถานีโทรทัศน์รัฐสภา และตั้งแต่เวลา 24.00 – 08.00 น. เป็นการนำเสนอองค์ความรู้ด้านกฎหมายและด้าน

⁴⁷ สถานีวิทยุกระจายเสียงและวิทยุโทรทัศน์รัฐสภา, รายงานประจำปี 2564 สถานีวิทยุกระจายเสียงและวิทยุโทรทัศน์รัฐสภา (TPChannel), น. 15-16.

⁴⁸ ณัฐาศิริ สุขภาพ, การบริหารการจัดการสถานีโทรทัศน์รัฐสภาเพื่อส่งเสริมการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชน, p. 59.

นิติบัญญัติ จึงทำให้ในปัจจุบันนี้ประชาชนทุกคนสามารถรับชมภาพข่าวกิจกรรมต่าง ๆ ของรัฐสภาผ่านช่อง 10 โดยไม่จำเป็นต้องติดตั้งดาวเทียม ถือว่าเป็นการพัฒนาช่องทางการสื่อสารของรัฐสภาเพื่อให้ตอบโจทย์การรับบริการของประชาชนอย่างทั่วถึงและไม่มีข้อจำกัด⁴⁹

ปัจจุบันนี้สถานีโทรทัศน์รัฐสภา ได้กลายเป็นช่องโทรทัศน์ที่ให้บริการในระบบดิจิทัลภายใต้หมวดหมู่ช่องสาธารณะ ประเภทที่ 3 มีวัตถุประสงค์หลักเพื่อการกระจายข้อมูล ข่าวสาร และส่งเสริมความรู้ ความเข้าใจอันดีทั้งระหว่างรัฐบาล หน่วยงานรัฐ รัฐสภากับประชาชน ซึ่งดำเนินการโดยสำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร เนื้อหารายการส่วนใหญ่เป็นรายการข่าวสารสาระ และรายการที่เกี่ยวกับการเมือง รวมถึงการถ่ายทอดสดวาระการประชุมสภาผู้แทนราษฎร ประชุมวุฒิสภา และประชุมร่วมของทั้งสองสภา การดำเนินงานที่ผ่านมา พบว่าช่วงเวลาที่มีผู้รับชมมากที่สุดคือ ช่วงเวลา 19.00 – 22.00 น. กระแสการรับชมมากที่สุดจะเป็นช่วงที่มีกระแสการเมืองร้อนแรง เช่น เดือนกุมภาพันธ์พ.ศ. 2564 เนื่องจากเป็นช่วงที่มีการอภิปรายไม่ไว้วางใจรัฐบาล โดยมีการถ่ายทอดสดการประชุมสภาผู้แทนราษฎรและวุฒิสภา นอกจากนี้ยังมีรายการอื่น ๆ ที่ได้รับความนิยม เช่น “เกาะติดสภา” เป็นรายการถ่ายทอดสดการประชุมสมาชิกวุฒิสภาและสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร รายการ “สายด่วน รัฐสภา” ที่เปิดโอกาสให้ประชาชนเข้ามาร่วมแสดงความคิดเห็น แลกเปลี่ยนผ่านทางรายการ และรายการอื่น ๆ เช่น “The key ไช้การเมืองเรื่องใกล้ตัว” ซึ่งเป็นรายการที่เชิญนักวิชาการ ผู้ทรงคุณวุฒิมาร่วมแลกเปลี่ยนประเด็นที่กำลังเป็นกระแสในสังคมปัจจุบัน เป็นต้น ทั้งนี้กระแสการรับชมที่เพิ่มมากขึ้นเนื่องจากกลุ่มคนรุ่นใหม่ได้ให้ความสนใจและติดตามข้อมูลข่าวสารที่เกี่ยวข้องกับการเมือง ต้องการรับรู้ข้อมูลข่าวสารที่ทันต่อเหตุการณ์ เพื่อนำไปสู่การพูดคุย แสดงความคิดเห็นและอภิปรายกันบนสื่อออนไลน์ทั้งใน Facebook หรือ Twitter ดังจะเห็นได้จากการมีการตั้งแฮชแท็ก (Hashtag : #)⁵⁰ ที่เกี่ยวข้องกับการอภิปรายไม่ไว้วางใจรัฐบาลที่มาจากการการถ่ายทอดสดการประชุมรัฐสภาผ่านสถานีโทรทัศน์รัฐสภาช่อง 10 ซึ่งสอดคล้องกับการดำเนินงานของสถานีโทรทัศน์รัฐสภาที่ผลิตและเผยแพร่ข่าวสารด้านนิติบัญญัติ ถ่ายทอดการประชุมรัฐสภา สนับสนุนความเป็นพลเมืองในระบอบประชาธิปไตย และที่สำคัญคือการสร้างเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชนผ่านช่องทางการสื่อสารต่าง ๆ ของรัฐสภาโดยไม่มีโฆษณา คั่น หรือทำการเชิงพาณิชย์ใด ๆ ทั้งสิ้น

2) วัตถุประสงค์ของสถานีโทรทัศน์รัฐสภา

การจัดตั้งสถานีโทรทัศน์รัฐสภา มีวัตถุประสงค์ ดังต่อไปนี้

- (1) เพื่อเป็นช่องทางการสื่อสารระหว่างประชาชน สมาชิกรัฐสภาและรัฐสภา
- (2) เพื่อส่งเสริมเผยแพร่ให้ประชาชนมีความรู้ ความเข้าใจในด้านการเมืองการปกครอง

⁴⁹ สถานีวิทยุกระจายเสียงและวิทยุโทรทัศน์รัฐสภา, รายงานประจำปี 2564 สถานีวิทยุกระจายเสียงและวิทยุโทรทัศน์รัฐสภา (TPChannel), น. 17.

⁵⁰ แฮชแท็ก (Hashtag) คือ คำหรือวลีที่มีหน้าหน้าด้วยเครื่องหมาย # ซึ่งมักจะใช้ในการโพสต์บนโซเชียลมีเดียต่าง ๆ เพื่อช่วยให้ผู้ที่สนใจหัวข้อนั้นเจอโพสต์ได้ง่ายมากขึ้น เมื่อมีการค้นหาแฮชแท็กจะช่วยให้ผู้ที่ไม่ได้ตามโซเซียลมีเดียสามารถค้นหาเนื้อหาที่เกี่ยวข้องได้ ซึ่งเป็นการกระตุ้นให้เกิดการโต้ตอบกันในโพสต์ได้ด้วย

ภายใต้ระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข

(3) เพื่อประชาสัมพันธ์ข้อมูลข่าวสารของรัฐสภา โดยส่งเสริมความเข้าใจอันดีระหว่างรัฐสภา กับประชาชน พร้อมทั้งดำเนินการถ่ายทอดเสียงการประชุมรัฐสภา สภาผู้แทนราษฎร และวุฒิสภา

(4) เพื่อส่งเสริมภาพลักษณ์ ตลอดจนทัศนคติต่อการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมี พระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข⁵¹

3) บทบาทหน้าที่ของสถานีโทรทัศน์รัฐสภา

สถานีโทรทัศน์รัฐสภา เป็นหน่วยงานระดับสำนักที่มีหน้าที่ความรับผิดชอบครอบคลุมทั้งรัฐสภา สภาผู้แทนราษฎรและวุฒิสภา เพื่อสนับสนุนภารกิจในการส่งเสริมความรู้ด้านนิติบัญญัติ และเสริมสร้างความ เข้าใจอันดีระหว่างรัฐสภา กับประชาชน โดยทั้งนี้ได้มีการกำหนดกรอบบทบาทอำนาจหน้าที่ ของสถานีโทรทัศน์กระจายเสียงรัฐสภาตามบทบัญญัติแห่งกฎหมายอย่างชัดเจน ซึ่งมีรายละเอียด ดังนี้

(1) ดำเนินการเกี่ยวกับการประชาสัมพันธ์และเผยแพร่สาระความรู้และข่าวสารเกี่ยวกับการ เมืองการปกครองในระบอบประชาธิปไตย กระบวนการทำงานด้านนิติบัญญัติและกิจกรรมของรัฐสภา สภาผู้แทนราษฎร วุฒิสภา รวมไปถึงสำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎรในด้านต่าง ๆ เพื่อเป็นการส่งเสริม ความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับการเมืองการปกครองในระบอบประชาธิปไตยในระบบรัฐสภา และที่สำคัญเพื่อให้ เป็นช่องทางการในการสื่อสารแลกเปลี่ยนความคิดเห็นระหว่างสมาชิกรัฐสภา กับประชาชน

(2) ประชาสัมพันธ์ข้อมูลข่าวสารของรัฐสภาเพื่อส่งเสริมความเข้าใจอันดีระหว่างรัฐสภา กับประชาชน

(3) ดำเนินการถ่ายทอดสดการประชุมรัฐสภา การประชุมของสภาผู้แทนราษฎร การประชุม ของวุฒิสภา และการสัมมนาของสภาผู้แทนราษฎรและวุฒิสภา ทั้งในรัฐสภา และภายนอกรัฐสภา รวมไปถึง การสัมมนาร่วมกับหน่วยงานอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง

(4) เป็นศูนย์ข่าวรัฐสภาและศูนย์ประชาสัมพันธ์ข้อมูลในการเผยแพร่ข่าวสารของรัฐสภา สภา ผู้แทนราษฎร วุฒิสภา และสำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร อีกทั้งทำหน้าที่เป็นสื่อกลางในการเปิดให้ ประชาชนเข้าร่วมแสดงความคิดเห็นตามระบอบประชาธิปไตยที่ส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชน⁵²

การดำเนินงานของสถานีวิทยุโทรทัศน์รัฐสภา เป็นไปเพื่อสนับสนุนการผลิตรายการข่าว ด้านนิติบัญญัติ ส่งเสริมและสนับสนุนการรับรู้ข้อมูลข่าวสารเพื่อให้ประชาชนมีส่วนร่วมทางการเมือง ตามระบอบประชาธิปไตย และเป็นการส่งเสริม สนับสนุนและแลกเปลี่ยน เรียนรู้ข้อมูลกับองค์กร รวมทั้ง หน่วยงานต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องด้วยเช่นกัน ซึ่งรายการที่ออกอากาศมีทั้งที่สถานีวิทยุโทรทัศน์รัฐสภาที่ผลิตเอง แจ้างอกชนผลิต หรือร่วมมือกับเอกชน โดยสามารถจำแนกประเภทรายการของสถานีวิทยุโทรทัศน์รัฐสภา ได้ดังนี้

⁵¹ สถานีวิทยุกระจายเสียงและวิทยุโทรทัศน์รัฐสภา, รายงานประจำปี 2564 สถานีวิทยุกระจายเสียงและวิทยุโทรทัศน์รัฐสภา (TPChannel), น. 21.

⁵² สถานีวิทยุกระจายเสียงและวิทยุโทรทัศน์รัฐสภา, รายงานประจำปี 2564 สถานีวิทยุกระจายเสียงและวิทยุโทรทัศน์รัฐสภา (TPChannel), น. 20.

- (1) รายการส่งเสริมความรู้ความเข้าใจในการปกครองตามระบอบประชาธิปไตย
- (2) รายการให้ความรู้เกี่ยวกับเศรษฐกิจ สังคม คุณภาพชีวิต และสิ่งแวดล้อม
- (3) รายการส่งเสริมด้านการศึกษา จริยธรรม ศิลปะ วัฒนธรรม
- (4) รายการภาพยนตร์สารคดี
- (5) รายการข่าวสาร
- (6) รายการสำหรับเด็กและเยาวชน
- (7) รายการวิทยาศาสตร์และสุขภาพ
- (8) รายการท้องถิ่น

นอกจากนี้ สถานีวิทยุโทรทัศน์รัฐสภายังผลิตรายการที่เอื้อต่อผู้พิการให้เข้าถึง รับรู้และมีส่วนร่วมในรายการต่าง ๆ ของสถานีได้ โดยไม่เป็นการปิดกั้นผู้พิการไม่ให้เข้าถึงสื่อของรัฐสภา จึงจัดให้มีบริการล่ามภาษามือ คำบรรยายเป็นอักษรวิ่ง และคำบรรยายเสียง ซึ่งเป็นไปตามมติของ กสทช. ด้วยเช่นกัน นอกจากนี้ยังมีรายการสำหรับส่งเสริมสิทธิผู้พิการ แต่อย่างไรก็ตามหน้าที่หลักของสถานีวิทยุโทรทัศน์รัฐสภา คือ การผลิตและเผยแพร่ข่าวด้านนิติบัญญัติ ดังนั้นจำเป็นที่จะต้องมียุทธศาสตร์ด้านนิติบัญญัติเป็นรายการหลัก โดยมีตัวอย่างรายการ ดังนี้

- (1) การรายงานข่าวความเคลื่อนไหวของฝ่ายนิติบัญญัติ
- (2) รายการประชุมสภา และข่าวสรุปผลการประชุมสภา ทั้งสภาผู้แทนราษฎร วุฒิสภา และการประชุมร่วมของทั้งสองสภา
- (3) รายการกระทู้ถามสดด้วยวาจา ที่เปิดโอกาสให้ประชาชนเข้ามาร่วมแลกเปลี่ยนพูดคุย
- (4) รายการกระทู้ถามทั่วไป
- (5) ผลการพิจารณากฎหมายที่สำคัญ
- (6) การแถลงข่าวของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภา รวมทั้งบุคคลในวงงานรัฐสภา
- (7) ข่าวการประชุมของคณะกรรมการการชุดต่าง ๆ
- (8) ข่าวกิจกรรมของสำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร สำนักงานเลขาธิการวุฒิสภา
- (9) การประชุมระหว่างรัฐสภาไทยร่วมกับหน่วยงานต่าง ๆ ทั้งไทยและต่างประเทศ

ดังนั้นจะเห็นได้ว่าแนวทางการดำเนินงานของรัฐสภาในส่วนของช่องทางการสื่อสารมีการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง เริ่มต้นจากการพัฒนาช่องทางการรับชมรับฟังรายการของรัฐสภา การเพิ่มช่องทางในการรับรู้ข้อมูลข่าวสารด้านนิติบัญญัติของประชาชนโดยอาศัยเทคโนโลยีดิจิทัลทำให้มีช่องทางที่หลากหลายมากขึ้น การที่รัฐสภามีการนำระบบเทคโนโลยีที่เหมาะสมมาใช้เป็นการเพิ่มประสิทธิภาพในการนำเสนอข้อมูลและการรับรู้จากประชาชน

ข่าวเด่น วันนี้

ภาพที่ 2 หน้าเว็บไซต์ เพื่อเข้าสู่เพจ
โทรทัศน์รัฐสภา ที่มา
<https://www.tpchannel.org/>

3.1.3 สื่อสังคมออนไลน์

ปัจจุบันนี้สื่อสังคมออนไลน์ได้กลายเป็นสื่อหลักที่ผู้คนส่วนใหญ่นิยมใช้ในการติดต่อสื่อสารระหว่างกัน หรือใช้ในการติดตามข่าวสารต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นรอบโลก ทำให้เกิดความสะดวกรวดเร็ว สื่อสังคมออนไลน์มีช่องทางการสื่อสารมากมายที่รัฐสภาสามารถนำมาปรับใช้เพื่อให้เข้ากับกลุ่มประชาชนที่มีวิถีการดำเนินชีวิตแตกต่างกัน นอกจากนี้สื่อสังคมออนไลน์ยังเปิดโอกาสให้ประชาชนได้มีส่วนร่วมมากขึ้น ประชาชนมีโอกาสและช่องทางในการรับข่าวสารและแสดงความคิดเห็นได้หลากหลาย สำหรับสื่อสังคมออนไลน์เป็นช่องทางการสื่อสารแบบใหม่ที่องค์กรและหน่วยงานต่าง ๆ นิยมใช้มากขึ้นในปัจจุบัน เพื่อสื่อสารกับกลุ่มเป้าหมายของตนผ่านแพลตฟอร์มต่าง ๆ ที่มีอยู่ในสื่อสังคมออนไลน์ ช่องทางการสื่อสารออนไลน์ไม่มีข้อจำกัดเรื่องระยะทาง พื้นที่และเวลา มีผลสะท้อนกลับในทันทีระหว่างผู้ส่งสารและผู้รับสาร อีกทั้งสื่อสังคมออนไลน์ใช้ทุนในการดำเนินการที่น้อยเมื่อเปรียบเทียบกับช่องทางการสื่อสารด้านอื่น ๆ

ในช่วงทศวรรษที่ 21 สื่ออินเทอร์เน็ตเริ่มมีบทบาทมากขึ้นจนกลายเป็นพื้นที่สื่อสารสาธารณะทางการเมือง ข้อดีของสื่อออนไลน์เป็นสื่อที่เน้นการมีปฏิสัมพันธ์ ทำให้ประชาชนมีโอกาสในการแสดงความคิดเห็น แลกเปลี่ยนข้อมูลต่าง ๆ ได้อย่างทันเหตุการณ์ ช่องทางการสื่อสารออนไลน์จึงเป็นช่องทางที่สามารถสร้างฐานข้อมูลทางการเมืองได้เป็นจำนวนมากสู่สาธารณชน รวมถึงยังเป็นช่องทางในการติดต่อสื่อสารระหว่างบุคคล อีกทั้งยังช่วยลดภาระค่าใช้จ่ายในการผลิตเนื้อหาต่าง ๆ ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดเรื่องการสื่อสารทางการเมืองที่ดี ที่จะต้องเป็นการสื่อสารสองทางระหว่างผู้รับสารและผู้ส่งสาร จำเป็นต้องเปิดโอกาสให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมทางการเมืองให้มากที่สุด ซึ่งสื่อออนไลน์สามารถตอบโจทย์ในส่วนนี้ได้ดีกว่าช่องทางการสื่อสารอื่น ๆ การไม่เปิดโอกาสให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมทางการเมืองนั้นถือเป็นดัชนีชี้ให้เห็นถึงความ

ด้อยพัฒนาทางการเมือง สำหรับกรณีของรัฐธรรมนูญไทย การมีส่วนร่วมทางการเมืองในปัจจุบันที่รัฐสภาเปิดโอกาสให้ประชาชนเข้าไปมีส่วนร่วมคือ การฟังการถ่ายทอดสดการอภิปรายต่าง ๆ ของสมาชิกรัฐสภา การมีส่วนร่วมในกระบวนการร่างกฎหมาย และแสดงความคิดเห็นต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับกฎหมาย นโยบาย หรือแนวปฏิบัติของรัฐผ่านช่องทางการสื่อสารที่รัฐสภาสร้างขึ้นมา ไม่ว่าจะเป็น สถานีวิทยุรัฐสภา สถานีโทรทัศน์รัฐสภา และสื่อสังคมออนไลน์ต่าง ๆ เป็นต้น

อย่างไรก็ตามจะเห็นได้ว่ารัฐสภาไทยมีความพยายามในการพัฒนาและเพิ่มช่องทางการสื่อสารเพื่อให้มีการเชื่อมโยงระหว่างรัฐสภากับประชาชนให้มากขึ้นอยู่ทุกวัน มีการนำระบบการสื่อสารที่สามารถรองรับความต้องการของประชาชน โดยได้มีการพัฒนาช่องทางการสื่อสารระหว่างรัฐสภาและประชาชนมาตลอด เริ่มต้นตั้งแต่การพัฒนาสถานีวิทยุรัฐสภา และสถานีโทรทัศน์รัฐสภาในรูปแบบของแพลตฟอร์มดิจิทัล (Digital Platform) ประชาชนสามารถรับฟัง รับชมได้ผ่านทางออนไลน์ และยังมีเพิ่มช่องทางอื่น ๆ อีกเพื่อตอบสนองต่อภารกิจของรัฐสภาในการเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารของรัฐสภา การดำเนินงานรัฐสภา มีระบบการถ่ายทอดสดการประชุมรัฐสภา รวมถึงการติดตามการอภิปรายของสมาชิกรัฐสภารายบุคคล มีการเชื่อมโยงข้อมูลทางวิชาการของรัฐสภากับประชาชนทั่วไป โดยช่องทางการสื่อสารในรูปแบบออนไลน์ของรัฐสภา ประกอบด้วย (1) เว็บไซต์ของรัฐสภา www.parliament.go.th (2) เว็บไซต์ของสถานีวิทยุและโทรทัศน์รัฐสภา TPchannel.org (3) เพจเฟซบุ๊กวิทยุและโทรทัศน์รัฐสภา (4) ทวิตเตอร์ของสถานีวิทยุและโทรทัศน์รัฐสภา TPchannel 10 (5) Youtube TPchannel (6) อินสตราแกรม TPChannel10 (7) Line official@TPchannel (8) Application : TPchannel (9) Tiktok : TPchannel จะเห็นได้ว่าส่วนใหญ่เป็นช่องทางการสื่อสารที่ขยายมาจากสถานีวิทยุและโทรทัศน์รัฐสภาแทบทั้งสิ้น

การพัฒนาช่องทางการสื่อสารของรัฐสภานั้นได้มีการพัฒนาอย่างต่อเนื่องสอดคล้องกับความเปลี่ยนแปลงของบริบทโลกและเทคโนโลยี โดยที่ยังไม่ได้ละเลยสื่อเก่าอย่างวิทยุหรือโทรทัศน์ จะเห็นได้ว่าทางรัฐสภามีแผนการดำเนินงานเกี่ยวกับการขยายช่องทางการเผยแพร่รายการวิทยุและโทรทัศน์ออกไปสู่ช่องทางอื่น ๆ มากขึ้น เช่น การผลิตรายการวิทยุในรูปแบบพอดคาสต์ (Podcast) สามารถรับฟังในรูปแบบ Audio on Demand ทางยูทูป (Youtube TPchannel) หรือการผลิตรายการโทรทัศน์ออกอากาศผ่านทาง YouTube ทั้งในรูปแบบรายการสดและการบันทึกเทป ทั้งนี้เพื่อเป็นการรองรับกลุ่มผู้ฟังรุ่นใหม่ที่นิยมบริโภคข่าวสารต่าง ๆ ผ่านทางแพลตฟอร์มออนไลน์มากขึ้น ดังนั้นจะเห็นได้ว่าปัจจุบันนี้รัฐสภาพยายามมุ่งเน้นขับเคลื่อนและพัฒนาช่องทางการสื่อสารเพื่อให้ครอบคลุมและสอดคล้องกับพฤติกรรมติดตามข้อมูลข่าวสารของประชาชนโดยเฉพาะแพลตฟอร์มดิจิทัล ซึ่งจะทำให้รายการต่าง ๆ ของรัฐสภาสามารถเข้าถึงกลุ่มเป้าหมายได้อย่างกว้างขวางและครอบคลุมมากขึ้น อีกทั้งเป็นการสร้างการมีส่วนร่วมโดยเปิดโอกาสให้ประชาชนสามารถแสดงความคิดเห็นได้หลากหลายด้วยเช่นกัน

นอกจากนี้ช่องทางการสื่อสารออนไลน์ที่ขยายเพิ่มเติมมาจากสถานีวิทยุโทรทัศน์รัฐสภาแล้วนั้น ยังมีแพลตฟอร์มออนไลน์อื่น ๆ อีก ได้แก่

1) เว็บไซต์ของรัฐสภา หรือ www.parliament.go.th เป็นเว็บไซต์หลักและเว็บไซต์ทางการของรัฐสภา พบว่าระบบฐานข้อมูลของรัฐสภาที่เผยแพร่ให้ประชาชนเข้าถึงได้มี 2 ประเภท คือ การเข้าถึงแบบทั่วไป และการเข้าถึงแบบจำกัด ข้อมูลต่าง ๆ ในเว็บไซต์รัฐสภา ได้แก่ การถ่ายทอดสดประชุมสภา ระบบสารสนเทศ ด้านนิติบัญญัติ ฐานข้อมูลวิชาการและกฎหมาย ระบบตั้งกระทู้ ข้อมูลของรัฐสภาในอดีต หรือการเยี่ยมชมรัฐสภาสามารถทำเรื่องผ่านเว็บไซต์ของรัฐสภาเพื่อขอเข้ารับชมอาคารรัฐสภา ทั้งหมดทั้งล้วนนี้รัฐสภามีเป้าประสงค์เพื่อสร้างการรับรู้และการมีส่วนร่วม มีความพยายามทำให้เป็นรัฐสภาแบบเปิด แต่ทว่าช่องทางการสื่อสารอย่างเว็บไซต์ของรัฐสภานั้นอาจมีความซับซ้อนในการใช้งาน มีข้อมูลจำนวนมาก ไม่สามารถค้นหาข้อมูลได้ในทันที การเข้าถึงแหล่งข้อมูลในบางส่วนจึงมีระดับการเข้าถึงไม่เท่ากัน ซึ่งบางครั้งอาจไม่เหมาะสมหรือไม่ตรงกับความต้องการของคนรุ่นใหม่ที่ต้องการค้นหาข้อมูลได้ภายในครั้งเดียว ดังนั้นการมีเครื่องมือสื่อสารที่ดี มีประสิทธิภาพ สิ่งหนึ่งที่สำคัญ คือ การนำไปสู่การเข้าถึงข้อมูลได้โดยง่าย จึงจำเป็นที่รัฐสภาต้องมีการวางแผนผังเว็บไซต์ทั้งสาระ (Context) และเนื้อหา (Content) ทั้งการถ่ายทอดสดการประชุมสภา การติดตามรายงาน และบันทึกการประชุม รวมไปถึงข่าวประชาสัมพันธ์กิจกรรมต่าง ๆ ของสมาชิกรัฐสภา การรับฟังความคิดเห็นของประชาชน การเสนอเข้าชื่อเสนอกฎหมาย รวมถึงมีการประชาสัมพันธ์หลายช่องทางเพื่อให้ประชาชนรับรู้ถึงการมีอยู่ของเว็บไซต์รัฐสภา เพราะเว็บไซต์หลักของรัฐสภาไทย มีระบบฐานข้อมูลให้บริการ ทั้งสำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร และสำนักงานเลขาธิการวุฒิสภา มีการเชื่อมโยงข้อมูลต่าง ๆ ของรัฐสภา มีเนื้อหาสาระและองค์ความรู้เกี่ยวกับระบบรัฐสภา ซึ่งจำเป็นอย่างยิ่งที่ต้องให้ทุกภาคส่วนทั้งสมาชิกรัฐสภา ข้าราชการ เจ้าหน้าที่ บุคลากรในวงงานรัฐสภาและประชาชนสามารถเข้าถึงได้โดยง่าย สะดวกและรวดเร็ว โดยเว็บไซต์รัฐสภา www.parliament.go.th นั้นประกอบไปด้วย 2 หน้าหลัก คือ หน้าเพจเว็บไซต์สภาผู้แทนราษฎร และหน้าเพจเว็บไซต์วุฒิสภา รวมไปถึงหน้าเพจเว็บไซต์ของคณะกรรมการในแต่ละคณะด้วยเช่นกัน โดยมีรายละเอียดดังนี้

- ข้อมูลการประชุมร่วมกันของรัฐสภา ข้อมูลการประชุมคณะกรรมการร่วมกัน ข่าวประชาสัมพันธ์รัฐสภา

-เว็บไซต์สภาผู้แทนราษฎร ประกอบด้วย ข้อมูลการประชุมสภาผู้แทนราษฎร ข้อมูลกำหนดการประชุมคณะกรรมการและคณะอนุกรรมการของสภาผู้แทนราษฎร ข่าวประชาสัมพันธ์ของสภาผู้แทนราษฎร ข้อมูลทั่วไปของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร

-เว็บไซต์วุฒิสภา ประกอบด้วย ข้อมูลการประชุมวุฒิสภา ข้อมูลกำหนดการประชุมคณะกรรมการและคณะอนุกรรมการของวุฒิสภา ข่าวประชาสัมพันธ์ของวุฒิสภา ข้อมูลทั่วไปของวุฒิสภา

-เว็บไซต์ห้องสมุด ประกอบด้วย ข้อมูลเอกสารที่เกี่ยวข้องกับการประชุมร่วมกันของรัฐสภา สภาผู้แทนราษฎร วุฒิสภา การค้นหาหนังสือ งานวิจัยต่าง ๆ

-เว็บไซต์คลังสารสนเทศของสถาบันนิติบัญญัติ ประกอบด้วย ข้อมูลเอกสารที่เกี่ยวข้องกับการประชุมร่วมกันของรัฐสภา สภาผู้แทนราษฎร วุฒิสภา

-เว็บไซต์ระบบสารสนเทศด้านนิติบัญญัติ สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร

2) Chatbot สารสนเทศ ส.ส. ประกอบด้วย ข้อมูลการประชุมสภาผู้แทนราษฎร ข้อมูลกำหนดการประชุมคณะกรรมการข้าราชการ สำหรับสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร

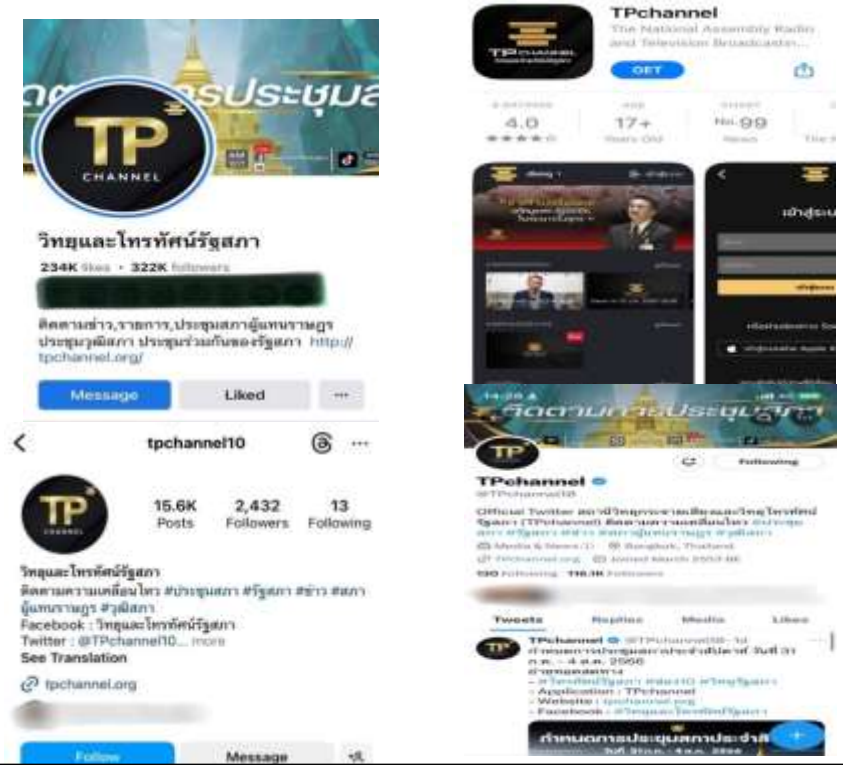
3) Chatbot Library on Line ประกอบด้วย ข้อมูลการประชุมคณะกรรมการของสภาผู้แทนราษฎร

4) โมบายแอปพลิเคชัน ข้อมูลการประชุม ระบบสืบค้นข้อมูลสำหรับการประชุมสภา ทั้งในระบบ iOS และ Android

5) โมบายแอปพลิเคชัน LIRT (Legislative Institutional Repository of Thailand) – Parliament DL (iOS/Android)

ภาพที่ 3 หน้าเว็บไซต์รัฐสภา
ที่มา <https://web.parliament.go.th/view/7/nationalassembly/TH->

ภาพที่ 4 แพลตฟอร์มออนไลน์ต่าง ๆ
เช่น Application, Facebook, Twitter, Instagram

ดังนั้นจะเห็นได้ว่า รัฐสภาไทยได้มีการพัฒนาช่องทางการสื่อสารเพื่อให้ครอบคลุมและสอดคล้องกับพฤติกรรมการติดตามข้อมูลข่าวสารของประชาชน โดยมีการเชื่อมโยงระหว่างช่องทางหลักและสื่อสังคมออนไลน์ เป็นการเชื่อมโยงในส่วนของเนื้อหาที่ออกอากาศในช่องทางการสื่อสารทางวิทยุและโทรทัศน์รัฐสภา มาเผยแพร่ต่อในรูปแบบออนไลน์ทั้งเว็บไซต์และแอปพลิเคชันต่าง ๆ เพื่อให้ผู้ชมสามารถรับชมย้อนหลังได้ทั้งภาพและเสียง ในส่วนของการถ่ายทอดสดนอกจากการถ่ายทอดผ่านสื่อโทรทัศน์และวิทยุแล้วนั้น ยังมีการถ่ายทอดสดผ่าน Facebook live ของสถานีวิทยุและโทรทัศน์รัฐสภา ผ่านทาง Youtube TPchannel รวมทั้ง Application TPChannel ที่สามารถดาวน์โหลดได้ทั้งในระบบ iOS และ Android นอกจากนี้ยังมีการผลิตเนื้อหาที่สอดคล้องกับสถานการณ์ปัจจุบัน เป็นประเด็นที่ประชาชนสนใจผ่านการนำเสนอที่แปลกใหม่ เช่น สกู๊ปหรือคลิปสั้น นอกจากนี้ยังมีการถ่ายทอดเกี่ยวกับข้อมูลประวัติศาสตร์ทางการเมือง หรือวันสำคัญต่าง ๆ เพื่อให้ประชาชนด้วยเช่นกัน

3.2 ประสิทธิภาพของช่องทางการสื่อสารระหว่างรัฐสภากับประชาชน

จากการสำรวจช่องทางการสื่อสารของรัฐสภาไทยข้างต้น ไม่ว่าจะ เป็น สถานีวิทยุกระจายเสียงรัฐสภา สถานีโทรทัศน์กระจายเสียงรัฐสภา และแพลตฟอร์มออนไลน์ในรูปแบบต่าง ๆ ทั้ง Facebook YouTube Instagram Twitter เป็นต้น จะเห็นได้ว่ารัฐสภามีความพยายามที่จะพัฒนาช่องทางการสื่อสารระหว่างรัฐสภา กับประชาชนอยู่ตลอดเวลา เพื่อให้ทันกับการเปลี่ยนแปลงของสถานการณ์โลก และความนิยมของสื่อแต่ละชนิดที่ผันแปรไปตามยุคสมัยของเทคโนโลยี จะเห็นได้ว่าทุกช่องทางการสื่อสารของรัฐสภาไทยนั้นมีการเผยแพร่ข้อมูลที่เหมือนกัน เพียงแค่แตกต่างกันในเรื่องของช่องทางการสื่อสารเท่านั้น ทั้งนี้เพื่อให้การกระจายข้อมูลข่าวสารครอบคลุมทุกกลุ่ม ทุกวัย นอกจากนี้รัฐสภาเองก็มีความพยายามในการสำรวจความต้องการและความพึงพอใจของประชาชน รวมทั้งบุคลากรในวงงานรัฐสภาที่มีต่อรายการต่าง ๆ ที่ถูกผลิตออกมาผ่านช่องทางการสื่อสารต่าง ๆ ของรัฐสภา⁵³ ไม่ว่าจะเป็นการจัดดำเนินการสำรวจด้วยแบบสอบถามออนไลน์ การลงพื้นที่เพื่อพบปะประชาชน เพื่อนำไปสู่การพัฒนาปรับปรุงประสิทธิภาพการดำเนินงานของแต่ละช่องทางการสื่อสารให้ดีขึ้น

อย่างไรก็ตามด้วยการบริหารจัดการของสื่อรัฐสภานั้นยังอยู่ภายใต้ระบบราชการจึงทำให้การดำเนินงานยังไม่สามารถยึดโยงกับประชาชนได้อย่างแท้จริง ปัญหาการสื่อสารของรัฐสภาไทยในปัจจุบัน คือ บางข้อมูลไม่มีการเปิดเผยถ้ายังไม่มีคำร้องขอ หรือบางประเด็นบางเรื่องราวเนื้อหาอยู่กระจัดกระจายในหลายที่ ในส่วนของเอกสารที่เผยแพร่ก็อยู่ในรูปแบบที่ไม่สามารถนำไปใช้ได้ทันที หรือบางครั้งอาจต้องใช้เวลาและความพยายามในการค้นหา หรือแม้กระทั่งการสร้างการมีส่วนร่วมของประชาชนและภาคเอกชนยังทำได้ไม่ครอบคลุม ยังไม่มีระบบการจัดการการร้องเรียนหรือร้องขอที่มีประสิทธิภาพมากพอ รวมไปถึงการรับฟังเสียงจากประชาชนแล้วแต่ยังไม่มีแนวทางในการนำข้อมูลในส่วนนั้นไปต่อยอดให้เกิดประโยชน์หรือยังไม่มีแนวทางที่จัดการกับข้อมูลต่าง ๆ เหล่านั้น

⁵³ สัมภาษณ์เมื่อวันที่ 30 พฤษภาคม พ.ศ. 2566

จากการศึกษาพบว่า ในทุกช่องทางการสื่อสารของรัฐสภาที่ตั้งขึ้นมานั้นมีวัตถุประสงค์เดียวกันคือ การเผยแพร่การประชุมสภา การเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารของรัฐสภา และสมาชิกรัฐสภาให้เกิดประสิทธิภาพมากที่สุด แต่ด้วยการบริหารงานที่ยังอยู่ในกรอบของระบบราชการและเป็นอำนาจหน้าที่ของฝ่ายบริหารในการกำหนดนโยบายหรือกรอบปฏิบัติ จึงทำให้ช่องทางการสื่อสารของรัฐสภาไม่ว่าจะเป็นวิทยุ หรือโทรทัศน์ หรือแม้กระทั่งแพลตฟอร์มออนไลน์ไม่สามารถจัดทำผังรายการเพื่อตอบโต้กับภารกิจของฝ่ายนิติบัญญัติที่ต้องยึดโยงกับประชาชนอย่างแท้จริง แต่ทั้งนี้ทั้งนั้นก็เห็นความพยายามของผู้มีส่วนเกี่ยวข้องที่พยายามสร้างช่องทางการสื่อสารโดยเปิดโอกาสให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมให้มากที่สุด มีความพยายามในการป้องกันการแทรกแซงทางการเมือง และมีความพยายามที่จะรักษาความเป็นกลางทางการเมืองให้มากที่สุด⁵⁴ ที่สำคัญเพื่อทำให้ช่องทางการสื่อสารของรัฐสภามีประสิทธิภาพและตอบโต้ภารกิจการใช้งานทั้งสมาชิกรัฐสภาและประชาชน จึงจำเป็นต้องมีการศึกษาถึงประสิทธิภาพของช่องทางการสื่อสารของรัฐสภาในแต่ละรูปแบบ โดยมีรายละเอียดดังนี้

3.2.1 ประสิทธิภาพของสถานีวิทยุรัฐสภา

ช่องทางการสื่อสารอย่างสื่อวิทยุรัฐสภาเป็นสื่อแรกที่รัฐสภาจัดตั้งขึ้นมาและคงใช้อยู่กระทั่งปัจจุบัน วิทยุรัฐสภาถือว่าเป็นช่องทางการสื่อสารที่เข้าถึงได้ง่าย มีความเหมาะสมในการเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารด้วยปัจจัยหลายประการ ได้แก่ 1) วิทยุเป็นสื่อช่องทางการสื่อสารที่ช่วยให้ประชาชนในแต่ละท้องที่ทราบข้อมูลข่าวสารเหตุการณ์ต่าง ๆ ได้อย่างรวดเร็ว สะดวก และไม่มีค่าใช้จ่ายมากนัก 2) ประชาชนในต่างจังหวัดหรือชนบท ได้รับข้อมูลข่าวสารต่าง ๆ โดยการฟังวิทยุ ถือว่าเป็นช่องทางการสื่อสารที่ให้บริการสาธารณะอย่างทั่วถึง 3) ปัญหาความยากจนหรือความห่างไกลไม่ใช่อุปสรรคในการเข้าถึงช่องทางการสื่อสารชนิดนี้ เป็นต้น จะเห็นได้ว่าช่องทางการสื่อสารแต่ละชนิดมีความสามารถในการเข้าถึงประชาชนแตกต่างกัน เนื่องจากคุณสมบัติ ค่าใช้จ่าย หรือแม้กระทั่งความสามารถของผู้ใช้งาน ด้วยเหตุนี้จึงทำให้สื่อวิทยุเป็นเครื่องมือการสื่อสารชนิดหนึ่งที่มีประสิทธิภาพ สามารถนำมาใช้เพื่อเผยแพร่กิจกรรม และสร้างความเข้าใจร่วมกันในสังคมได้ระดับหนึ่ง⁵⁵

สำหรับสถานีวิทยุกระจายเสียงรัฐสภา นับเป็นช่องทางการสื่อสารที่มีความเหมาะสมในการเผยแพร่ข้อมูลข่าวสาร เข้าถึงกลุ่มผู้ฟังได้ง่าย สะดวกและรวดเร็ว สื่อวิทยุรัฐสภาถูกสร้างมาเพื่อให้หนักการเมืองบุคลากรในวงงานรัฐสภา เข้ามาใช้พื้นที่สาธารณะแห่งนี้ร่วมกันในการแลกเปลี่ยนความคิดเห็น หรือนำเสนอมุมมองทางการเมืองต่อสาธารณชน ซึ่งในช่วงแรกของการก่อตั้งสถานีวิทยุรัฐสภานั้น พบว่าประชาชนไม่ได้อยู่ในโครงสร้างหรือเหตุผลหลักในการก่อตั้งสถานีวิทยุรัฐสภา จึงจำเป็นอย่างยิ่งที่ต้องมีการปรับเปลี่ยนให้สถานีวิทยุรัฐสภาเป็นสถานที่ทำงานเพื่อประชาชน เปิดพื้นที่ให้ประชาชนได้เข้ามาร่วมแลกเปลี่ยนถกเถียงกันได้อย่างเต็มที่ ในปัจจุบันเครือข่ายวิทยุรัฐสภายังไม่ได้ครอบคลุมทุกจังหวัด จึงจำเป็นที่ต้องมีการพัฒนาให้ครอบคลุม

⁵⁴ สัมภาษณ์วันที่ 3 พฤษภาคม พ.ศ. 2566

⁵⁵ มันทนา ศรีเพ็ญประภา, การจัดผังรายการของสถานีวิทยุกระจายเสียงรัฐสภาเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการเผยแพร่ข้อมูลข่าวสาร.

ทั้งประเทศเพื่อเป็นการขยายกลุ่มผู้ฟัง และทำให้ความสัมพันธ์ระหว่างรัฐสภากับประชาชนขยายวงกว้างมากขึ้น แต่อย่างไรก็ตามจะเห็นได้ว่าสถานีวิทยุรัฐสภามีความพยายามที่จะทำให้การออกอากาศทางวิทยุขยายไปสู่ประชาชนในวงกว้างมากขึ้นโดยการเพิ่มช่องทางเว็บไซต์เพื่อเป็นฐานข้อมูลและเชื่อมต่อกลุ่มคนรุ่นใหม่ที่นิยมใช้แพลตฟอร์มออนไลน์ในการเข้าถึงข้อมูลข่าวสาร ในส่วนนี้จึงถือว่าการพัฒนาช่องทางการสื่อสารในส่วนของวิทยุรัฐสภาได้อย่างมีประสิทธิภาพเพื่อตอบโจทยประชาชนในหลายช่วงวัยให้เข้าถึงสื่อของรัฐสภา และเป็น การเพิ่มช่องทางการสื่อสารสำหรับประชาชนในการตรวจสอบฝ่ายนิติบัญญัติ โดยผู้ฟังสามารถสืบค้นข่าววิทยุรัฐสภาได้ทางเว็บไซต์ของรัฐสภา www.Parliament.go.th หรือทางเว็บไซต์ของสถานีวิทยุและโทรทัศน์รัฐสภา www.tpchannel.org นอกจากนี้ยังมีการถ่ายทอดรายการวิทยุทางอินเทอร์เน็ต โดยร่วมกับสำนักสารสนเทศในการถ่ายทอดรายการวิทยุซึ่งต้องดาวน์โหลด RealPlayer เพื่อรับฟังสถานีวิทยุกระจายเสียงรัฐสภา ซึ่งเป็นอีกหนึ่งช่องทางในการขยายการสื่อสารให้ครอบคลุมทั่วถึงทั้งประเทศ

ในช่วงแรกของการดำเนินงานของสถานีวิทยุรัฐสภาอยู่บนฐานคิดประชาธิปไตยแบบตัวแทน ไม่ได้ขยายไปสู่การเมืองภาคประชาชนที่ประชาชนได้เข้ามาใช้พื้นที่สื่อของรัฐสภา อีกทั้งรัฐเองก็ไม่ได้ปล่อยให้ประชาชนมีพื้นที่ในสื่อ เนื่องจากรัฐยังต้องการยึดอำนาจครอบครองสื่อเอาไว้ เพราะตั้งแต่แรกก่อตั้งสื่อวิทยุรัฐสภาถูกสร้างมาเพื่อให้นักการเมืองเข้ามาใช้พื้นที่ โดยไม่ได้มีประชาชนในโครงสร้างดังที่กล่าวไปข้างต้น⁵⁶ ดังนั้นจึงจำเป็นที่จะต้องมีการปรับเปลี่ยนให้ประชาชนเข้ามาใช้สื่อของรัฐสภามากกว่าการโฟนอินหรือแสดงความคิดเห็นผ่านกล่องข้อความ ซึ่งอาจทำในรูปแบบของการเชิญภาคประชาชนเข้าไปร่วมแลกเปลี่ยนในรายการต่าง ๆ ของสถานีวิทยุรัฐสภาให้มากขึ้น

สำหรับด้านเนื้อหาของสถานีวิทยุรัฐสภา เน้นไปที่การให้ความรู้ทางด้านการเมืองการปกครอง ในระบอบประชาธิปไตย โดยไม่ได้สนใจความรู้หรือความเคลื่อนไหวของประชาธิปไตยที่เกิดขึ้นจริงในสังคม จากการสำรวจ พบว่าสัดส่วนรายการของสถานีวิทยุรัฐสภาแบ่งเป็นรายการประเภทให้ความรู้ด้านการเมืองการปกครองและประชาธิปไตย การถ่ายทอดสดการประชุมรัฐสภา รายการประเภทข่าวและรายการประเภทบันเทิงและสาระความรู้ทั่วไป ในส่วนของเนื้อหารายการที่เปิดเวทีให้กับประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็นและข้อเสนอแนะต่าง ๆ พบว่ามีน้อยมาก แม้ว่าจะเห็นความพยายามของสถานีวิทยุรัฐสภาในการเปิดพื้นที่ให้ประชาชนสามารถเข้ามาแสดงความคิดเห็นได้ในระดับหนึ่ง แต่ก็ยังขาดการกระตุ้นให้ประชาชนมีความสนใจทางด้านการเมือง หรือสนใจในการอภิปรายของรัฐสภาในแต่ละครั้งให้มากขึ้น หรือแม้กระทั่งการเป็นเวทีกลางให้ประชาชนร่วมแลกเปลี่ยนความคิดเห็น ที่สำคัญพบว่าประชาชนที่เข้ามามีส่วนร่วมยังจำกัดแค่เพียงบางกลุ่ม ไม่มีความหลากหลาย แม้ว่าจะมีการเชิญสมาชิกรัฐสภา นักวิชาการจากหน่วยงานต่าง ๆ มาเป็นวิทยากรร่วมแลกเปลี่ยนในรายการ แต่รายการส่วนใหญ่ยังเป็นการสื่อสารทางเดียว (one way communication) สำหรับตัวอย่างรายการที่เปิดโอกาสให้ผู้ฟังหรือประชาชนมีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็น เช่น รายการ สว. ฟังประชาชน รายการการเมืองเรื่องของประชาชน รายการเวทีประชาชน รายการจากกรรมาธิการคณะต่าง ๆ เป็นต้น โดยให้ประชาชนร่วมแสดงความคิดเห็นผ่านทางโทรศัพท์

⁵⁶ อนุรักษ์ บูรณศักดิ์, *บทบาทของสถานีวิทยุกระจายเสียงรัฐสภาภายหลังการปฏิรูปสื่อ*, น. 57.

ช่องทางการสื่อสารเป็นสื่อกลางที่ทำหน้าที่เชื่อมต่อระหว่างรัฐสภาและประชาชน จึงควรเปิดพื้นที่ให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมมากกว่าการโฟนอินเข้ามาในรายการ การเปิดให้ประชาชนโฟนอินเข้ามานั้นเหมือนจะเป็นการเปิดโอกาสให้ประชาชนมีส่วนร่วม แต่ความเป็นจริงก็ไม่สามารถทำให้ประชาชนเข้าถึงเนื้อหาสาระสำคัญหรือแก่นได้ เช่น ในกระบวนการออกกฎหมาย ที่ประชาชนไม่เคยมีพื้นที่เสนอความเห็นอย่างจริงจังต่อกฎหมายที่มีผลกระทบต่อตนเอง หรือกฎหมายที่ประชาชนรวบรวมรายชื่อเสนอเข้าไปก็ไม่มีพื้นที่ให้ประชาชนได้นำเสนอความคิดเห็น ความเห็น หรือเหตุผลมากนัก จึงควรมีการพัฒนาเพื่อให้ประชาชนสามารถรับรู้ เข้าใจ และเข้าถึงเนื้อหาสาระของกฎหมายแต่ละฉบับ และจำเป็นอย่างยิ่งที่ต้องมีการปรับเปลี่ยนเนื้อหาเพื่อเป็นการกระตุ้นให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมพร้อมทั้งดึงดูดกลุ่มผู้ฟังให้มีความหลากหลายมากขึ้น ช่องทางการสื่อสารของรัฐสภาต้องทำให้รัฐสภามีความเชื่อมโยงกับประชาชนอย่างแท้จริง ดังนั้นเพื่อให้การดำเนินงานของสถานีวิทยุรัฐสภามีประสิทธิภาพมากขึ้นนั้น สามารถดำเนินการได้ดังนี้ 1) สำหรับการถ่ายทอดเสียงเรื่องการประชุมรัฐสภา อาจมีการแจ้งให้ผู้ฟังทราบถึงระเบียบวาระการประชุมในแต่ละครั้ง 2) การทำสรุปสาระสำคัญของการร่างพระราชบัญญัติที่จะเข้าสู่การพิจารณา รวมถึงสาระสำคัญของญัตติและกระทู้ถามต่าง ๆ 3) การนำเสนอข่าวในแวดวงรัฐสภาที่น่าสนใจและดึงดูด และ 4) การทำสรุปผลการประชุมของคณะกรรมการธิการ นอกจากนี้สถานีวิทยุรัฐสภาอาจมีการพัฒนาเนื้อหาโดยการนำเนื้อหาคำอภิปรายของสมาชิกรัฐสภาแต่ละท่านมานำเสนอเพิ่มเติมในรูปแบบที่หลากหลาย และเห็นควรให้เพิ่มข่าวสารการทำงานของการเมืองท้องถิ่น การเมืองภาคประชาชน และการเชื่อมโยงข้อมูลของรัฐสภากับสำนักข่าวต่าง ๆ

สถานีวิทยุกระจายเสียงรัฐสภามีความโดดเด่นในแง่ที่เป็นสถานีวิทยุที่ให้ความรู้ด้านนิติบัญญัติกับประชาชนที่ผลิตโดยรัฐสภาเอง จึงอาจใช้สิ่งนี้ในการดึงประชาชนเข้ามามีส่วนร่วม โดยการปรับเปลี่ยนให้ภาคประชาชนหรือภาคส่วนอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องเข้ามามีส่วนร่วม เปลี่ยนการสื่อสารจากในฐานะผู้ให้ข้อมูลเป็นผู้รับข้อมูลโดยเชื่อมโยงกับท้องถิ่นให้มากขึ้น⁵⁷ ยิ่งกว่านั้นสถานีวิทยุรัฐสภายังเป็นสถานีที่มีข้อได้เปรียบค่อนข้างมากหากเปรียบเทียบกับสถานีวิทยุรายอื่น เนื่องจากสถานีวิทยุรัฐสภา อยู่ใกล้ชิดกับแหล่งข่าวทางการเมืองมากที่สุด สามารถติดตามข้อมูลได้ทันเหตุการณ์ ที่สำคัญกว่านั้นคือ กรอบการดำเนินงานของสถานีวิทยุรัฐสภาก็มีความชัดเจนในแง่ของการนำเสนอข่าวสารเกี่ยวกับรัฐสภาสู่ประชาชน อีกทั้งยังเป็นสถานีวิทยุเพียงแห่งเดียวที่มีเครือข่ายครอบคลุมมากที่สุด แต่ด้วยปัญหาอุปสรรคในการดำเนินงานของสถานีวิทยุรัฐสภาที่ส่งผลให้การดำเนินงานไม่มีประสิทธิภาพมากนัก ไม่ว่าจะเป็นเรื่องของการขาดแคลนบุคลากรที่มีความเชี่ยวชาญเฉพาะด้าน รวมไปถึงปัญหาเรื่องงบประมาณ⁵⁸ รวมทั้งระเบียบราชการ ดังนั้นการปรับเปลี่ยนโครงสร้างการบริหาร โดยให้สถานีวิทยุรัฐสภามีความสามารถในการตั้งงบประมาณและสามารถจัดจ้างบุคลากรที่มีความเชี่ยวชาญเฉพาะด้านได้ด้วยตนเอง น่าจะเป็นการเสริมสร้างประสิทธิภาพการดำเนินงานของสถานีวิทยุรัฐสภาได้เป็นอย่างดี⁵⁹ ที่สำคัญการสำรวจความต้องการ ความคิดเห็นของประชาชนว่าประชาชนต้องการรับ

⁵⁷ วัชรพร บุรภัคดิ์, *บทบาทของสถานีวิทยุกระจายเสียงรัฐสภาภายหลังการปฏิรูปสื่อ*, น. 69-82.

⁵⁸ สัมภาษณ์เมื่อวันที่ 30 พฤษภาคม พ.ศ. 2566.

⁵⁹ มันทนา ศรีเพ็ญประภา, *การจัดผังรายการของสถานีวิทยุกระจายเสียงรัฐสภาเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการเผยแพร่ข้อมูลข่าวสาร*, น. 42 -57.

ฟังสิ่งใดจากสถานีวิทยุรัฐสภา การสร้างการมีส่วนร่วมของประชาชน ยังถือเป็นหัวใจสำคัญของสถานีวิทยุรัฐสภา ที่ต้องทำให้สถานีวิทยุรัฐสภากลายเป็นเวทีสาธารณะที่เปิดโอกาสให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วม มีรายการที่หลากหลาย ให้ความรู้รอบด้าน สถานีวิทยุรัฐสภาต้องทำหน้าที่เชื่อมโยงกับประชาชนอย่างแท้จริง มีอิสระในการเสนอข้อมูลข่าวสาร เป็นกลางทางการเมือง ต้องช่วงชิงความได้เปรียบในด้านข้อมูลข่าวสารมาใช้ให้เกิดประโยชน์สูงสุด

3.2.2 ประสิทธิภาพของสถานีโทรทัศน์รัฐสภา

ในส่วนของสถานีโทรทัศน์รัฐสภา จะเห็นได้ว่ามีพัฒนาการมาอย่างต่อเนื่องจากระบบดาวเทียม ก้าวเข้าสู่ระบบดิจิทัล รวมไปถึงการถ่ายทอดสดผ่านช่องทางออนไลน์ โดยมีจุดประสงค์เพื่อเผยแพร่สาระความรู้ ข้อมูลข่าวสารต่าง ๆ เกี่ยวกับรัฐสภาและการเมืองการปกครองในระบอบประชาธิปไตย รวมไปถึงกิจกรรม ต่าง ๆ ของสมาชิกรัฐสภา ทั้งสภาผู้แทนราษฎรและวุฒิสภา อันมีภารกิจหลักในการถ่ายทอดสดการประชุมรัฐสภา และรายการประเภทต่าง ๆ ที่ให้ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการเมืองการปกครอง สถานีโทรทัศน์รัฐสภาเป็นช่องทางการสื่อสารที่ประชาชนสามารถเข้าถึงได้ง่าย สะดวก รวดเร็ว แต่อย่างไรก็ตามการดำเนินงานของสถานีโทรทัศน์รัฐสภายังเป็นสถานีที่ไม่สามารถสร้างแรงดึงดูดใจให้ผู้ชมติดตามได้ตลอดทั้งวัน หรือเป็นช่องหลักที่ประชาชนจะให้ความสนใจในการรับชมข่าวสารทางการเมืองหรือข่าวสารเกี่ยวกับรัฐสภา ทั้งที่สถานีโทรทัศน์รัฐสภาถือว่าเป็นสื่อที่ใกล้ชิดกับแหล่งข่าวมากที่สุด นอกจากนี้ปัจจัยที่เป็นอุปสรรคในการทำให้สถานีโทรทัศน์รัฐสภาดำเนินงานได้ไม่มีประสิทธิภาพมากพอ คือ ระบบโครงสร้างองค์กรที่อยู่ภายใต้ระบบการบริหารงานแบบราชการ ทำให้การดำเนินงาน การผลิตรายการ หรือประสิทธิภาพในการแข่งขันกับสถานีโทรทัศน์ช่องอื่น ๆ ทำได้ไม่ดีมากนัก เนื่องจากไม่สามารถดำเนินการได้ทันทีเพราะติดขัดในเรื่องของระเบียบของระบบราชการ การต้องขออนุมัติจากผู้บริหารหรือผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องในระดับสูง การดำเนินงานต่าง ๆ ต้องเป็นไปตามลำดับขั้น ส่งผลให้เกิดความล่าช้า ซึ่งต่างกับการบริหารงานของสถานีโทรทัศน์ของเอกชน⁶⁰ ด้วยเหตุนี้จึงจำเป็นต้องมีการพัฒนาช่องทางการสื่อสารทางโทรทัศน์รัฐสภาให้ตอบโจทย์ความต้องการของประชาชน และเพื่อส่งเสริมให้ประชาชนมีส่วนร่วมทางการเมืองให้มากที่สุด การที่จะทำให้สถานีโทรทัศน์รัฐสภามีประสิทธิภาพตอบสนองความต้องการของประชาชนและองค์กรได้ ประกอบด้วยหลายปัจจัย เช่น 1) การผลิตรายการ จากการทำสถานีโทรทัศน์รัฐสภาเป็นสถานีที่ถ่ายทอดและนำเสนอประเด็นทางการเมือง สาระความรู้เพื่อสร้างความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการเมืองการปกครอง ซึ่งทำให้กลุ่มเป้าหมายในการรับชมมีจำกัด เนื่องจากเนื้อหาไม่น่าสนใจ น่าเบื่อ ยากแก่การเข้าใจ และจำกัดเฉพาะกลุ่มที่มีความสนใจทางการเมืองจริง ๆ 2) โครงสร้างการบริหาร ด้วยการบริหารที่อยู่ภายใต้การกำกับของระบบราชการอาจทำให้การดำเนินงานบางอย่างล่าช้า ไม่ทันการณ์ หรือแม้แต่หากเกิดปัญหาทางการเมือง ซึ่งคณะกรรมการผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องในการกำหนดนโยบายมาจากภาคส่วนทางการเมือง หากเกิดปัญหาหรือเปลี่ยนหัวหน้าทางการเมืองอาจส่งผลกระทบต่อการทำงานของสถานีโทรทัศน์รัฐสภาได้ 3) การประชาสัมพันธ์ สถานีโทรทัศน์รัฐสภามีจำนวนผู้ชมในจำนวนจำกัดเฉพาะกลุ่มประชาชนที่มีความสนใจทางการเมือง

⁶⁰ อริสา แดงเอียด, การบริหารเพื่อการพัฒนาสถานีวิทยุโทรทัศน์รัฐสภาผ่านดาวเทียม, น. 5 -6, 68.

แม้ว่าสถานีโทรทัศน์รัฐสภามีการพัฒนาการออกอากาศจากระบบดาวเทียมสู่ระบบดิจิทัล และยังเผยแพร่ไปยังช่องทางออนไลน์เพื่อเปิดช่องทางในการเข้าถึงให้หลากหลายมากขึ้น แต่อย่างไรก็ตามสถานีโทรทัศน์รัฐสภายังเป็นช่องที่ไม่เป็นที่รู้จักหรือความได้รับนิยมจากผู้ชมมากนักจึงจำเป็นต้องมีการพัฒนาปรับปรุงเพื่อให้เป็นสถานีที่ได้รับความนิยมจากประชาชนในการติดตามข่าวสารเกี่ยวกับรัฐสภา ซึ่งสิ่งหนึ่งที่เป็นจุดเด่นของสถานีโทรทัศน์รัฐสภา คือ การที่สถานีโทรทัศน์รัฐสภาอยู่ใกล้แหล่งข่าวได้ง่ายกว่าสื่ออื่น จึงอาจนำข้อได้เปรียบในส่วนนี้มาเพื่อพัฒนาประสิทธิภาพการเข้าถึงของประชาชนให้มากขึ้นได้⁶¹ 4) การเปิดพื้นที่ให้ประชาชน

สถานีโทรทัศน์รัฐสภามีการผลิตรายการที่ให้ความรู้เกี่ยวกับการเมือง การปกครอง ในระบอบประชาธิปไตย พร้อมกับการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชนโดยการเปิดพื้นที่ให้ประชาชนเข้ามาแสดงความคิดเห็น แต่พบว่าสัดส่วนรายการที่เปิดโอกาสให้ประชาชนเข้ามาใช้พื้นที่ยังมีอย่างจำกัด เป็นการสะท้อนถึงการให้ความรู้แบบประชาธิปไตยในกระบวนทัศน์แบบเดิม คือ ประชาธิปไตยผ่านผู้แทน จึงจำเป็นต้องมีการเพิ่มบทบาทหน้าที่ของรัฐสภาที่มีการเชื่อมโยงกับประชาชนให้มากขึ้น อาจเป็นในส่วนของรายการการเมืองภาคประชาชน สิทธิขั้นพื้นฐานของประชาชน เป็นต้น

บทบาทของสถานีโทรทัศน์รัฐสภาตามแนวคิดการสื่อสารการเมือง มองว่าสถานีโทรทัศน์รัฐสภาต้องทำหน้าที่เป็นทั้งตัวสถาบันและเป็นสื่อกลางที่นำข้อมูลไปสู่ประชาชนพร้อมทั้งรับข้อมูลจากประชาชนมาสู่องค์กร จำเป็นที่จะต้องมีการสร้างสรรค์รายการ พัฒนาปรับปรุงช่องทางการนำเสนอให้ประชาชนได้มีโอกาสได้รับความรู้ และส่งเสริมการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชน ซึ่งจะส่งผลทำให้กระบวนการสื่อสารผ่านช่องทางโทรทัศน์รัฐสภามีประสิทธิภาพมากขึ้น จะเห็นได้ว่าสถานีโทรทัศน์รัฐสภาสามารถตอบสนองความต้องการของประชาชนได้ในระดับหนึ่ง ในด้านของข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับการเมืองและความเป็นไปของกระบวนการนิติบัญญัติ แต่ในด้านการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนของสถานียังไม่เพียงพอ เพราะรายการส่วนใหญ่ยังไม่เปิดให้ประชาชนมีส่วนร่วมในรายการ ทั้งการแสดงความคิดเห็นและการเข้ามามีส่วนร่วมในการสร้างสรรค์รายการ และไม่มีการสำรวจกลุ่มประชาชนผู้รับสารถึงความต้องการที่แท้จริง ยังเป็นการดำเนินงานแบบการสื่อสารทางเดียว (one way communication) เสียส่วนใหญ่ ขาดกระบวนการมีส่วนร่วมของประชาชน ซึ่งเป็นกระบวนการสื่อสารสองทาง ตามแนวคิดเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมทางการเมือง⁶²

การพัฒนาของสถานีโทรทัศน์รัฐสภาให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้นนั้น นอกเหนือจากการถ่ายทอดการประชุมรัฐสภา อาจมีการทำสรุปประเด็นสำคัญจากการประชุมรัฐสภาในแต่ละครั้งนำเสนอในรูปแบบต่าง ๆ ที่น่าสนใจ เช่น อินโฟกราฟิก หรือสคลิปสั้น ๆ เป็นต้น นอกจากนี้ อาจมีการสร้างความเข้าใจต่อประชาชนในกระบวนการทำงานของรัฐสภา นอกเหนือจากการทำงานของสมาชิกรัฐสภาแล้วนั้น ยังมีในภาคส่วนของการทำงานของคณะกรรมการ การถ่ายทอดการประชุมของคณะกรรมการ พร้อมทั้งสรุปประเด็นสำคัญของการประชุมในแต่ละครั้ง หรือในกระบวนการร่างกฎหมาย นอกเหนือจากการเปิดโอกาสให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการเสนอร่างกฎหมาย อาจเพิ่มเติมในส่วนของการติดตามและรับฟังความคิดเห็นในส่วนอื่น ๆ ด้วย

⁶¹ ฐิติศิริ สุขภาพ, การบริหารการจัดการสถานีโทรทัศน์รัฐสภาเพื่อส่งเสริมการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชน, น. 19.

⁶² ฐิติศิริ สุขภาพ, การบริหารการจัดการสถานีโทรทัศน์รัฐสภาเพื่อส่งเสริมการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชน, น. 85 - 86.

เช่นกัน ทั้งหมดทั้งมวลนี้ล้วนเป็นกระบวนการสร้างการมีส่วนร่วม โดยการเปิดเวทีให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในประเด็นสาธารณะต่าง ๆ ได้มากขึ้น

3.2.3 ประสิทธิภาพของสื่อสังคมออนไลน์

สื่อสังคมออนไลน์ (social media) เป็นสื่อสมัยใหม่ที่อาศัยเทคโนโลยีผ่านคอมพิวเตอร์ หรือ โทรศัพท์มือถือ หรืออุปกรณ์การสื่อสารต่าง ๆ โดยใช้อินเทอร์เน็ตในการอำนวยความสะดวกต่อการแบ่งปันความคิดและข้อมูลผ่านการสร้างเครือข่ายชุมชน สามารถส่งได้ทั้งภาพและเสียง การถ่ายทอดสดที่แพร่ภาพข้อมูลต่าง ๆ ไปได้ทั่วโลก สามารถกล่าวได้ว่าสื่อสังคมออนไลน์ หมายถึง รูปแบบสื่อสิ่งพิมพ์ออนไลน์ที่อนุญาตให้ผู้ใช้มีส่วนร่วมในการสนทนาในเนื้อหาต่าง ๆ ที่ปรากฏบนเว็บไซต์หรือแพลตฟอร์มออนไลน์ในรูปแบบต่าง ๆ รูปแบบของสื่อสังคมออนไลน์ เช่น weblogs, social blogs, podcasts เป็นต้น ลักษณะพิเศษของสื่อสังคมออนไลน์ คือ ความสามารถในการโต้ตอบระหว่างผู้ส่งสารและผู้รับสารได้ในทันที ซึ่งแตกต่างจากสื่อแบบเดิมไม่ว่าจะเป็นหนังสือพิมพ์ โทรทัศน์ วิทยุ เป็นต้น สื่อสังคมออนไลน์ ทำให้การสื่อสารมีความยืดหยุ่น ผู้รับสารและผู้ส่งสารสามารถโต้ตอบได้ทันทีซึ่งสอดคล้องกับการมีส่วนร่วมกับสาธารณะ (public engagement) ที่จำเป็นต้องครอบคลุมถึงกิจกรรมการสื่อสารที่หลากหลายตั้งแต่การสร้างควมตระหนักรับรู้อย่างตรงไปตรงมาผ่านข้อมูลต่าง ๆ อันเป็นกิจกรรมการสื่อสารในรูปแบบสองทางเพื่อเป็นการเพิ่มศักยภาพการมีส่วนร่วมของประชาชน

ปัจจุบันนี้สื่อสังคมออนไลน์อยู่ในทุกช่วงของการสื่อสารของประชาชนแทบทุกกลุ่มวัย เมื่อรัฐสภาพันมาใช้สื่อสังคมออนไลน์เป็นผลทำให้สมาชิกรัฐสภาและประชาชนได้ใกล้ชิดกันมากขึ้นผ่านการติดต่อสื่อสารกันโดยตรงโดยอาศัยแพลตฟอร์มออนไลน์ต่าง ๆ ช่องทางการสื่อสารผ่านทางสื่อสังคมออนไลน์ถูกใช้เป็นเครื่องมือในการสร้างและแบ่งปันข้อมูล ถือเป็นการสร้างโอกาสในการเข้าถึงข้อมูลของประชาชนและสมาชิกรัฐสภาต่อกระบวนการด้านนิติบัญญัติ ทั้งการร่างกฎหมาย การประชุมรัฐสภา เป็นต้น อีกทั้งสื่อสังคมออนไลน์ยังเป็นช่องทางการสื่อสารในรูปแบบใหม่ที่เข้าถึงได้ง่าย รวดเร็ว และเป็นสาธารณะ ตั้งแต่ค.ศ. 2012 เป็นต้นมา พบว่าหนึ่งในสามของรัฐสภาทั่วโลกมีการใช้สื่อสังคมออนไลน์ในการสื่อสารกับประชาชน สื่อสังคมออนไลน์เป็นช่องทางการสื่อสารที่ไม่เป็นทางการ มีการควบคุมที่เข้มงวดน้อยกว่าช่องทางการสื่อสารในรูปแบบอื่น และมีการเปิดกว้างมากขึ้น ผู้รับสารสามารถเข้าถึงสื่อได้มากขึ้นและรวดเร็วกว่าช่องทางการสื่อสารแบบเดิม สื่อสังคมออนไลน์จึงกลายเป็นเป็นเครื่องมือสำคัญในการพัฒนากลยุทธ์และนโยบายของรัฐผ่านการสนับสนุนจากประชาชนโดยมีช่องทางการสื่อสารออนไลน์เป็นสื่อกลาง ปัจจุบันนี้การสื่อสารของรัฐสภาได้เปลี่ยนไปจากเดิมที่รัฐสภามีหน้าที่ส่งต่อข้อมูลเพียงฝ่ายเดียวนั้น สมาชิกรัฐสภาสามารถส่งสารและแสดงความคิดเห็นผ่านสื่อสังคมออนไลน์ และประชาชนเองก็สามารถตอบกลับข้อเสนอแนะหรือแสดงความคิดเห็นกลับมาตลอดเวลาเช่นเดียวกัน การสื่อสารจึงเกิดขึ้นทันเหตุการณ์ สื่อสังคมออนไลน์จึงทำให้รัฐสภาและสมาชิกรัฐสภาสามารถติดต่อสื่อสารกับประชาชนได้

ง่ายมากขึ้น ถือว่าเป็นการส่งเสริมประชาธิปไตยแบบมีส่วนร่วม นอกจากนี้สื่อสังคมออนไลน์เองก็มีช่องทางการสื่อสารที่มีความหลากหลายทำให้การเข้าถึงรัฐสภาทำได้ง่ายและสะดวกมากขึ้น⁶³

การสื่อสารผ่านสื่อสังคมออนไลน์มักเป็นการสื่อสาร 2 ทางระหว่างผู้ส่งสารและผู้รับสาร การใช้สื่อสังคมออนไลน์ต้องตระหนักว่าสื่อสังคมออนไลน์ไม่ได้เป็นสื่อทางการ และต้องมีการประยุกต์ให้เข้ากับระบบการทำงาน การใช้สื่อสังคมออนไลน์ของสถาบันทางการเมืองจะต้องไม่กลายเป็นภาระสำหรับหน่วยงาน หากเมื่อไรที่การใช้สื่อสังคมออนไลน์เป็นภาระของหน่วยงานจะทำให้หน่วยงานขาดความสามารถในการตอบสนองและสร้างการมีส่วนร่วมได้อย่างมีประสิทธิภาพ ที่สำคัญจำเป็นต้องตระหนักถึงการเข้าถึงข้อมูลหรือกฎหมายในการอนุญาตให้เข้าถึงข้อมูลอย่างละเอียดถี่ถ้วน สำหรับรัฐสภานั้นต้องพิจารณาว่าสื่อสังคมออนไลน์มีลักษณะเป็นอย่างไร และการจัดทำเนื้อหาเผยแพร่ในสื่อสังคมออนไลน์ในแต่ละรายการนั้นเป็นสิ่งสำคัญยิ่ง รัฐสภาต้องหลีกเลี่ยงเนื้อหาหรือประเด็นที่เป็นการเลือกปฏิบัติบนพื้นฐานของเพศ ศาสนา วัฒนธรรม สัญชาติ หรือลักษณะอื่นใดที่มีความละเอียดอ่อนทางวัฒนธรรมและเพศสภาพ แนวคิดเรื่องเพศสภาพได้รับการกล่าวถึงอย่างละเอียดในสิ่งพิมพ์ฉบับที่ 17 ของ IPU ในค.ศ. 2011 นอกจากนี้การเผยแพร่ข้อมูลของรัฐสภาบนสื่อสังคมออนไลน์ จำเป็นอย่างยิ่งที่ต้องพิจารณาถึงคุณสมบัติของผู้รับสาร เช่น เพศสถานะ กลุ่มชาติพันธุ์ ศาสนา การมองเห็น การได้ยิน หรือความพิการทางร่างกาย ในการพูด การรับรู้ และระบบประสาท โดยมีรายละเอียดดังนี้

- (1) ความแตกต่างของผู้ชายและผู้หญิง รวมถึงเพศสถานะอื่น ๆ ในการใช้สื่อสังคมออนไลน์ เพื่อติดต่อกับรัฐสภามีจำนวนเท่ากันหรือไม่ และมีความแตกต่างกันอย่างไร
- (2) รัฐสภาใช้สื่อสังคมออนไลน์เพื่อแสวงหาความคิดเห็นเกี่ยวกับประเด็นที่กำลังเป็นที่สนใจในสังคม หรือสนใจเฉพาะกลุ่ม เช่น ผู้หญิงหรือชนกลุ่มน้อยในรัฐสภา ปัญหาในการเข้าถึงข้อมูลเฉพาะกลุ่ม
- (3) สมาชิกรัฐสภาทั้งชายและหญิง กลุ่มเพศสถานะอื่น ๆ ใช้งานสื่อสังคมออนไลน์เท่ากันหรือไม่ มีความแตกต่างระหว่างผู้ชายและผู้หญิงในการปฏิสัมพันธ์ทางออนไลน์หรือตัวต่อตัว
- (4) ตัวอย่างความคิดเห็นที่ไม่เหมาะสม มีการมุ่งเป้าไปที่ผู้ชายและผู้หญิง หรือเพศทางเลือกอื่นอย่างเท่าเทียมกันหรือไม่
- (5) สถานะสื่อสังคมออนไลน์ของรัฐสภา ได้รับการประเมินว่าใช้งานได้หรือไม่ มีการใช้ภาษาที่ชัดเจนและเข้าถึงได้ทุกกลุ่ม ทำให้ประชาชนมีส่วนร่วม เนื้อหาและการมีส่วนร่วมให้บริการในภาษาราชการทั้งหมดหรือไม่⁶⁴

ทั้งหมดนี้คือส่วนสำคัญที่รัฐสภาต้องตระหนักเป็นอย่างยิ่งในการนำเสนอข้อมูลต่าง ๆ ผ่านสื่อสังคมออนไลน์ ในส่วนของรัฐสภาไทย พบว่ามีแพลตฟอร์มออนไลน์ในทุกรูปแบบ ทั้ง Facebook Twitter Instagram Tiktok YouTube และเว็บไซต์หลัก แต่กลับกลายเป็นว่าสื่อออนไลน์เหล่านั้นไม่ได้ถูกใช้ประโยชน์มากนัก เป็นเพียงการขยายช่องทางการเผยแพร่ข้อมูลจากสื่อหลักอย่างวิทยุและโทรทัศน์ ให้มาอยู่ใน

⁶³ Andy Williamson, *Social Media Guidelines for Parliaments*, pp. 18.

⁶⁴ Andy Williamson, *Social Media Guidelines for Parliaments*, pp. 10-15.

รูปแบบของสื่อสังคมออนไลน์ จากแนวความคิดการเป็นตัวแทนของประชาชนถือว่าเป็นกุญแจสำคัญในระบบการเมืองไทย เป็นกระบวนการสำคัญที่ต้องใช้ประชาชนเป็นตัวขับเคลื่อนให้ประชาธิปไตยมีความสมบูรณ์ สมาชิกรัฐสภาจากการเลือกตั้งจากประชาชน ทำหน้าที่ในการเป็นปากเป็นเสียงแทนประชาชน แสดงความคิดเห็นเรียกร้องสิทธิที่ประชาชนพึงได้รับ สื่อสังคมออนไลน์จึงได้เข้ามาทำหน้าที่ในการเป็นตัวเชื่อมระหว่างสมาชิกรัฐสภา รัฐสภาและประชาชน⁶⁵ ในการส่งต่อความต้องการของประชาชนสู่การเป็นนโยบายของรัฐบาล จะเห็นได้ว่าสมาชิกรัฐสภาหลายท่านได้กลายเป็นผู้เล่นหลักในการใช้สื่อสังคมออนไลน์ส่วนบุคคล ไม่ว่าจะเป็น Facebook, Twitter และ Instagram ในการติดต่อกับประชาชน สมาชิกรัฐสภาใช้ Facebook, Twitter และ Instagram ในการสื่อสารกับประชาชนในทุกวัน โดยมีการอัปโหลดข้อมูลและรูปภาพผ่านทาง Facebook, Twitter และ Instagram พร้อมทั้งการนำเสนอความคิดเห็น นโยบาย หรืออุดมการณ์ทางการเมือง หรือแม้กระทั่งกิจกรรมประจำวันของพวกเขา รวมทั้งสิ่งที่เกิดขึ้นภายในรัฐสภา ทำให้ประชาชนสามารถรับรู้การเคลื่อนไหวของสมาชิกรัฐสภาและเหตุการณ์ต่าง ๆ ในรัฐสภาได้โดยตรง ยิ่งกว่านั้นประชาชนสามารถส่งข้อความโต้กลับในแต่ละพื้นที่แพลตฟอร์มของสมาชิกรัฐสภาได้ในทันที นอกจากนี้นักข่าวสำนักต่าง ๆ ยังนำเรื่องราวจากแพลตฟอร์มออนไลน์ของสมาชิกรัฐสภามาเสนอเป็นข่าวในแต่ละวันอีกด้วย การใช้สื่อสังคมออนไลน์ของสมาชิกรัฐสภาจึงทำให้ลดปัญหาเรื่องการสื่อสารทางเดียวได้ เพราะสมาชิกรัฐสภาส่วนใหญ่ตอบกลับข้อความของประชาชน พื้นที่บนโลกอินเทอร์เน็ตได้กลายเป็นพื้นที่ในการแลกเปลี่ยนข้อความ ความคิดเห็นระหว่างประชาชนกับสมาชิกรัฐสภา เมื่อหันกลับมามองสื่อสังคมออนไลน์ของรัฐสภาจะเห็นความแตกต่างจากชัดเจน ไม่ว่าจะเป็นเรื่องของจำนวนผู้ติดตาม การตอบกลับข้อความของประชาชน หรือการนำเสนอข่าวสารอยู่เสมอ รัฐสภาอาจจะต้องมีการปรับเปลี่ยนแนวทางหรือวิธีการดำเนินงานในส่วนหนึ่งของแพลตฟอร์มออนไลน์ให้ตอบโจทย์ประชาชนมากขึ้น

3.2.4 การเชื่อมโยงระหว่างรัฐสภาและประชาชนผ่านช่องทางการสื่อสาร

สิ่งสำคัญที่จะทำให้เกิดการเชื่อมโยงระหว่างรัฐสภาและประชาชน คือ ช่องทางการสื่อสารที่มีประสิทธิภาพ ที่จะช่วยสร้างการมีส่วนร่วมของประชาชน รัฐสภาไทยเล็งเห็นความสำคัญกับการมีส่วนร่วมของประชาชน สังเกตได้จากการพัฒนาให้มีช่องทางในการสื่อสารที่หลากหลายและครอบคลุมประชาชนในทุกกลุ่ม เพราะประชาชนเป็นผู้มีส่วนได้ส่วนเสียมากที่สุดในการกระบวนการนิติบัญญัติ นอกจากนี้รัฐสภาในบทบาทของการให้บริการประชาชนยังจำเป็นต้องสร้างความตระหนักรู้ทางการเมือง และกระตุ้นให้ภาคประชาชนมีส่วนร่วมในกิจกรรมต่าง ๆ ผ่านช่องทางการสื่อสารต่าง ๆ ของรัฐสภาเพื่อเติมเต็มช่องว่างระหว่างรัฐสภากับประชาชน และต้องทำให้ช่องทางการสื่อสารเหล่านั้นกลายเป็นแหล่งเผยแพร่ความรู้ทางด้านการเมืองการปกครอง ข้อมูลข่าวสารของรัฐสภา กระบวนการร่างกฎหมายที่จำเป็นต้องรับฟังความคิดเห็นและความรู้สึกของประชาชน ดังนั้นจึงมีการสำรวจความคิดเห็นของประชาชนถึงประสิทธิภาพในการเข้าถึงข้อมูลของรัฐสภา

⁶⁵ Liam D.G. McLoughlin, *How Social Media is Changing Political Representation in the United Kingdom*, Submitted in Partial fulfilment of Requirements for the Award of the Degree of Doctor of Philosophy, School of Arts and Media, University of Salford (2019), pp. 5-6.

และช่องทางการสื่อสารของรัฐสภาในการเชื่อมโยงกับประชาชนตามแนวคิดของสหภาพรัฐสภา โดยมีรายละเอียดดังนี้⁶⁶

1) *ช่องทางการสื่อสารของรัฐสภา* ในปัจจุบันพบว่าช่องทางการสื่อสารของรัฐสภาสามารถเข้าถึงประชาชนและสาธารณะได้อย่างมีประสิทธิภาพ รัฐสภาได้มีการพัฒนาปรับปรุงช่องทางการสื่อสารต่าง ๆ ให้ทันสมัยตามสถานการณ์การเปลี่ยนแปลงของเทคโนโลยี แต่ก็ยังมีประชาชนบางส่วนที่มองว่าการรับรู้ข้อมูลข่าวสารจากรัฐสภานั้นยังไม่ทั่วถึง กระจายข่าวสารเกี่ยวกับรัฐสภาไปยังแหล่งข่าวอื่นยังมีน้อย ที่สำคัญช่องทางการสื่อสารของรัฐสภาส่วนใหญ่เป็นการสื่อสารทางเดียว ไม่มีผลตอบกลับมา (feedback) ที่เป็นทางการหรือในกรณีที่มีผลตอบกลับมาก็ยังไม่มีการนำข้อมูลของประชาชนมาใช้ให้เกิดประโยชน์อย่างจริงจัง ทั้งนี้สื่อของรัฐสภาทั้งวิทยุและโทรทัศน์ยังไม่ครอบคลุมทุกจังหวัด โดยเฉพาะในพื้นที่ห่างไกล จึงทำให้เกิดข้อจำกัดในการรับรู้ข้อมูลข่าวสาร และกิจกรรมต่าง ๆ ของรัฐสภา ยิ่งกว่านั้นคือช่องทางการสื่อสารของรัฐสภา ไม่ว่าจะเป็นโทรทัศน์หรือวิทยุ ไม่ค่อยได้รับความนิยมจากประชาชน เพราะเนื้อหาหรือรายการไม่ดึงดูด ไม่น่าสนใจ และบางครั้งเนื้อหาที่มีความยากจึงทำให้จำกัดกลุ่มผู้ชม สำหรับช่องทางออนไลน์ต่าง ๆ ก็มีข้อจำกัดสำหรับคนในชนบทและประชาชนที่ไม่สามารถเข้าถึงอินเทอร์เน็ตได้ จึงอาจต้องมีการปรับเปลี่ยนรูปแบบการนำเสนอข้อมูล และภาษาเพื่อให้เข้าถึงกลุ่มคนในส่วนนี้ให้มากขึ้น เช่นปรับเปลี่ยนรูปแบบเป็นคลิปวิดีโอเผยแพร่ทางแอปพลิเคชันไลน์ซึ่งเป็นที่นิยมใช้ของคนส่วนใหญ่ เป็นต้น

2) *การเปิดเผยข้อมูลผลการประชุมของรัฐสภาต่อประชาชนและสาธารณะ* เห็นว่าสื่อสังคมออนไลน์ (social media) เริ่มเข้ามามีบทบาทมากขึ้น รัฐสภาจำเป็นต้องมีการปรับตัวให้ทันกระแสแห่งความเปลี่ยนแปลง จะต้องมีการออกแบบช่องทางการสื่อสารให้ตรงกับความต้องการหรือกลุ่มเป้าหมาย ลดความเป็นทางการเพื่อให้สามารถเข้าถึงกลุ่มต่าง ๆ ได้ง่ายและที่สำคัญสื่อของรัฐสภาในช่องทางต่าง ๆ จะต้องมีความรับผิดชอบต่อการนำเสนอข่าวต่าง ๆ ที่สำคัญควรให้ความสำคัญกับสื่อมวลชนท้องถิ่นหรือหน่วยการปกครองท้องถิ่น ปัจจุบันนี้ประชาชนไม่ได้ใกล้ชิดกับสมาชิกรัฐสภาหรือรัฐสภา แต่ใกล้ชิดกับท้องถิ่นมากกว่า ประชาชนส่วนใหญ่ได้รับข้อมูลข่าวสารจากท้องถิ่นมากกว่าสื่อหลักของรัฐสภา⁶⁷ ดังนั้นช่องทางการสื่อสารต่าง ๆ ของรัฐสภานั้นควรมีบทบาทสำคัญในการถ่ายทอดไปสู่ท้องถิ่น เนื่องจากท้องถิ่นมีความใกล้ชิดกับประชาชน รวมถึงควรมีการเผยแพร่ข้อมูลให้กับสถานศึกษาในแต่ละท้องถิ่นด้วยเช่นกัน นอกจากนี้การประชุมรัฐสภาทุกครั้งจะใช้เวลายาวนาน มีคำศัพท์ที่ประชาชนบางกลุ่มอาจไม่เข้าใจ จึงจำเป็นอย่างยิ่งที่ช่องทางการสื่อสารของรัฐสภาในฐานะสื่อกลางจะต้องมีการพัฒนาปรับปรุงในการนำเสนอข้อมูลการประชุมสภาให้เข้าใจง่าย เข้าถึงประชาชน หรืออาจต้องปรับปรุงรูปแบบการถ่ายทอดการประชุมรัฐสภาที่น่าเบื่อและเข้าถึงยากให้ง่าย กระชับ และเข้าใจได้ในทันที

⁶⁶ ดูเพิ่มเติมจาก สถาบันพระปกเกล้า, *การประเมินผลการดำเนินงานของรัฐสภาโดยใช้เกณฑ์และตัวชี้วัดของ Inter-Parliamentary Union (IPU)* (กรุงเทพฯ ฯ : สำนักส่งเสริมวิชาการรัฐสภา สถาบันพระปกเกล้า, 2563) และ สถาบันพระปกเกล้า, 2565, *การประเมินผลการดำเนินงานของรัฐสภาโดยใช้เกณฑ์และตัวชี้วัดของ Inter-Parliamentary Union (IPU)* (กรุงเทพฯ ฯ : สำนักส่งเสริมวิชาการรัฐสภา สถาบันพระปกเกล้า, 2565).

⁶⁷ สัมภาษณ์เมื่อวันที่ 10 พฤษภาคม พ.ศ. 2566.

3) การเปิดเผยข้อมูลการประชุมของคณะกรรมการ ในที่นี้หมายถึงรวมถึงการถ่ายทอดสดการประชุมของคณะกรรมการในแต่ละชุด ในปัจจุบันนี้การเข้าถึงข้อมูลการประชุมของคณะกรรมการยังมีข้อจำกัดค่อนข้างมาก การประชุมหรือผลการประชุมบางส่วนยังเป็นความลับไม่สามารถเปิดเผยต่อสาธารณะได้ จึงทำให้ประชาชนรับทราบข้อมูลในส่วนนี้น้อยมาก ช่องทางการสื่อสารของรัฐสภาเองก็ไม่ได้นำเสนอในส่วนนี้มากนัก ดังนั้นอาจต้องมีการพิจารณาให้มีการนำเสนอข้อมูลหรือการถ่ายทอดสดการประชุมของคณะกรรมการให้ประชาชนรับทราบ โดยทางคณะกรรมการอาจมีการพิจารณาลงประชามติร่วมกันในการเผยแพร่หรือไม่เผยแพร่ข้อมูลเหล่านั้นสู่สาธารณะ

4) การมีส่วนร่วมของประชาชนในการเสนอความคิดเห็น ปัญหาหรือข้อเสนอแนะ พบว่าประชาชนเข้าไปมีส่วนร่วมในกระบวนการนิติบัญญัติโดยตรงน้อยมาก แม้ว่าจะมีช่องทางที่เปิดให้ประชาชนได้เข้าไปเสนอร่างกฎหมาย ร้องทุกข์หรือเสนอความคิดเห็น แต่กลับกลายเป็นว่าทางรัฐสภาไม่ได้มีการนำประเด็นความคิด ความเห็นของประชาชนมาต่อยอดหรือใช้ให้เกิดประโยชน์ ทำให้การรับฟังในแต่ละครั้งไม่ได้ก่อให้เกิดประโยชน์ การที่ประชาชนเสนอความคิดเห็น แต่รัฐไม่มีการสนับสนุนหรือต่อยอดความคิดเห็นนั้นทำให้การมีส่วนร่วมของประชาชนสูญเปล่าไปด้วยเช่นกัน⁶⁸

ดังนั้นช่องทางการสื่อสารของรัฐสภา ที่ทำหน้าที่เป็นตัวกลางในการเผยแพร่ข้อมูลสู่ประชาชนและสาธารณะ ถือเป็นส่วนสำคัญในการเสริมสร้างและสนับสนุนให้ประชาชนมีส่วนร่วมทางการเมืองและเป็นการเผยแพร่การปกครองในระบอบประชาธิปไตย ช่องทางการสื่อสารต้องเข้าถึงได้ง่าย รวดเร็ว ทันสมัย ตอบโจทย์การใช้ของผู้รับสาร ข้อมูลที่เผยแพร่ต้องเป็นข้อมูลที่ถูกต้องและเป็นปัจจุบัน มีศูนย์กลางในเผยแพร่และการให้บริการข้อมูลที่ชัดเจนผ่านช่องทางการสื่อสารต่าง ๆ ของรัฐสภา เพื่อให้ประชาชนสามารถเข้าถึงข้อมูลได้จากแหล่งเดียว และมีประสิทธิภาพมากที่สุด

---

⁶⁸ ดูเพิ่มเติมจาก สถาบันพระปกเกล้า, การประเมินผลการดำเนินงานของรัฐสภาโดยใช้เกณฑ์และตัวชี้วัดของ Inter-Parliamentary Union (IPU). และ สถาบันพระปกเกล้า, การประเมินผลการดำเนินงานของรัฐสภาโดยใช้เกณฑ์และตัวชี้วัดของ Inter-Parliamentary Union (IPU).

บทที่ 4

ช่องทางการสื่อสารของรัฐสภาต่างประเทศ

หลายประเทศทั่วโลกได้ให้เสรีภาพด้านการพูดและเสรีภาพของสื่ออย่างกว้างขวาง อีกทั้งสื่อยังมีบทบาทในการสนับสนุนรัฐบาล ส่งเสริมบทบาทผู้นำ สร้างความเปลี่ยนแปลงทางการเมือง อย่างที่ปรากฏในอังกฤษช่วงศตวรรษที่ 16 ช่องทางการสื่อสารอย่างหนังสือพิมพ์มีบทบาทและหน้าที่ในการสนับสนุนการทำงานของรัฐบาล ทำให้ผู้นำมีบทบาทเด่นชัดขึ้นมา จนต่อมาในศตวรรษที่ 17 แนวคิดเรื่องรัฐไม่ควรจะควบคุมสื่อ ควรปล่อยให้สื่อทำงานได้อย่างเป็นอิสระได้รับความนิยมนมากขึ้น และสื่อเองก็มีหน้าที่ในการนำเสนอความจริง เปิดโอกาสให้ประชาชนมีสิทธิและเสรีภาพในสิ่งที่จำเป็นต้องรู้ (right to know) ดังนั้น ช่องทางการสื่อสารจึงมีบทบาทสำคัญในการทำหน้าที่เป็นตัวเชื่อมระหว่างประชาชนกับรัฐบาล หน่วยงานของรัฐ และองค์กรทางการเมืองต่าง ๆ เพื่อให้ประชาชนรับทราบข่าวสารและถ่ายทอดข้อมูลเกี่ยวกับกิจกรรมต่าง ๆ ที่เกิดขึ้น อย่างไรก็ตามการถ่ายทอดข่าวสารไม่ใช่เป้าประสงค์หลักเพียงอย่างเดียวของการสื่อสาร แต่จำเป็นจะต้องมีการแลกเปลี่ยนความคิดเห็น มีช่องทางที่ประชาชนสามารถเข้าไปมีส่วนร่วมในกิจกรรมทางการเมือง หรือร่วมแสดงความคิดเห็นต่อนโยบาย กฎหมายต่าง ๆ ได้อย่างมีประสิทธิภาพ ด้วยเหตุนี้เพื่อเป็นการพัฒนาช่องทางการสื่อสารของรัฐสภาไทยให้มีประสิทธิภาพมากขึ้นนั้น จำเป็นอย่างยิ่งที่ต้องมีการศึกษาถึงช่องทางการสื่อสารของรัฐสภาต่างประเทศ ซึ่งจะเป็นแนวทางการในการพัฒนาช่องทางการสื่อสารของรัฐสภาไทยให้มีประสิทธิภาพ และเพื่อเป็นการสนับสนุนส่งเสริมประชาธิปไตยแบบมีส่วนร่วมให้ประสิทธิภาพมากขึ้นด้วยเช่นกัน

4.1 รัฐสภาแบบเปิด (Open parliament)

ภายใต้ระบอบประชาธิปไตย ประชาชนเป็นผู้มีบทบาทสำคัญเป็นอย่างมากจึงจำเป็นอย่างยิ่งที่ประชาชนต้องมีความตระหนักรู้ถึงสิทธิหน้าที่และเสรีภาพในการแสดงออกและการเข้าไปมีส่วนร่วมในภาคส่วนต่าง ๆ ตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 ในหมวด 3 เรื่องสิทธิและเสรีภาพของปวงชนชาวไทย ได้กำหนดให้มีช่องทางและโอกาสในการสร้างการมีส่วนร่วมของประชาชน เช่น การให้ประชาชนสามารถเข้าถึงและสามารถขอรับฟังข้อมูลจากหน่วยงานรัฐ ประชาชนสามารถเข้าชื่อตรวจสอบการทำงานของรัฐบาล และสามารถถอดถอนสมาชิกรัฐสภา ไม่ว่าจะเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร หรือสมาชิกวุฒิสภา ประชาชนมีสิทธิในการเสนอร่างกฎหมาย ประชาชนมีสิทธิในการลงประชามติเห็นชอบหรือไม่เห็นชอบต่อนโยบายหรือการบริหารงานของภาครัฐได้ ซึ่งรัฐสภาในฐานะเป็นองค์กรนิติบัญญัติจึงจำเป็นต้องให้ความสำคัญต่อการเสริมสร้างความเข้มแข็งและสร้างการมีส่วนร่วมของประชาชน แต่ทว่ายังมีข้อจำกัดหลายประการของกลไกรัฐที่ไม่เอื้อให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมทางการเมืองหรือร่วมตัดสินใจในนโยบายได้อย่างเต็มที่⁶⁹ ดังนั้นจึงจำเป็นต้องมีการพัฒนาส่งเสริมให้เกิดการสื่อสารระหว่างรัฐสภาและประชาชนให้มากขึ้นผ่านช่องทางการสื่อสารที่รัฐสภาสร้างขึ้น

⁶⁹ สุวิจักขณ์ นาควัชรชัย, “บทบาทของรัฐสภาในการเสริมสร้างประชาธิปไตยแบบมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชน,” น. 163-173.

รัฐสภาถือเป็นองค์กรหนึ่งที่สำคัญทางการเมือง เพราะเป็นองค์กรที่สมาชิกมาจากการเลือกตั้งโดยประชาชน และผู้แทนเหล่านั้นทำหน้าที่เป็นผู้ใช้อำนาจอธิปไตยแทนประชาชน ดังนั้นการทำหน้าที่ของรัฐสภาต้องตั้งอยู่บนพื้นฐานของความโปร่งใส เข้าถึงได้ง่าย ในค.ศ. 2008 สหภาพรัฐสภา (Inter-Parliamentary Union: IPU) ได้พัฒนาชุดเครื่องมือเพื่อช่วยในการตรวจสอบการทำงานของรัฐบาลและสมาชิกรัฐสภาว่ามีประสิทธิภาพในการดำเนินงานมากน้อยเพียงใด ตามหลักเกณฑ์ที่ได้รับการยอมรับอย่างกว้างขวางของรัฐสภาในระบอบประชาธิปไตยโดยแบบประเมินนี้มีวัตถุประสงค์ 2 ประการ คือ 1) เพื่อประเมินรัฐสภาตามหลักเกณฑ์สากลของรัฐสภาในระบอบประชาธิปไตย และ 2) เพื่อระบุลำดับความสำคัญและวิธีการในการเสริมสร้างความเข้มแข็งให้แก่รัฐสภา แบบประเมินนี้เป็นการประเมินในเรื่องการดำเนินงานของรัฐสภา ซึ่งแบ่งการประเมินออกเป็น 6 ด้าน ได้แก่

- การเป็นตัวแทนของรัฐสภา (The representativeness of parliament)
- การควบคุมฝ่ายบริหารโดยรัฐสภา (Parliamentary oversight over the executive)
- สมรรถนะทางนิติบัญญัติของรัฐสภา (Parliament's legislative capacity)
- ความโปร่งใสและเข้าถึงได้ของรัฐสภา (The transparency and accessibility of parliament)
- สำนักรับผิดชอบของรัฐสภา (The accountability of parliament)
- การมีส่วนร่วมของรัฐสภาในนโยบายระหว่างประเทศ (Parliament's involvement in international policy)

คำถามในชุดคู่มือการประเมินที่พัฒนาขึ้นโดยสหภาพรัฐสภานี้มาจากสมมติฐานและหลักการทั่วไปของรัฐสภาในระบอบประชาธิปไตย และมาจากคู่มือที่สหภาพรัฐสภาเคยรวบรวมจากตัวอย่างของรัฐสภาที่มีการดำเนินงานในประเทศที่เป็นประชาธิปไตยกว่า 75 ประเทศ เคยตีพิมพ์เผยแพร่ในค.ศ. 2006 ซึ่งคุณลักษณะที่สามารถอธิบายได้ว่าเป็นรัฐสภาแบบประชาธิปไตยนั้น ต้องมีลักษณะ 1) เป็นตัวแทน (representative) 2) โปร่งใส (transparent) 3) เข้าถึงได้ (accessible) 4) สำนักรับผิดชอบ (accountable) และ 5) มีประสิทธิภาพ (effective) ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาเรื่องช่องทางการสื่อสารของรัฐสภาที่ต้องมีความโปร่งใส ประชาชนสามารถเข้าถึงข้อมูลของรัฐสภาได้อย่างมีประสิทธิภาพ

4.1.1 การเปิดเผยข้อมูลรัฐสภา สู่การเป็นรัฐสภาแบบเปิด

รัฐสภาแบบเปิด คือ รัฐสภาที่ส่งเสริมความโปร่งใส (transparency) การมีส่วนร่วม (participation) และสำนักรับผิดชอบ (accountability) ให้เกิดขึ้นกับสมาชิกรัฐสภา บุคลากรในวงงานรัฐสภา รวมถึงประชาชนที่เกี่ยวข้องในกระบวนการนิติบัญญัติ ซึ่งจะนำไปสู่การเปิดเผยข้อมูล หรือ open data ซึ่งรัฐสภาจำเป็นต้องเปิดเผยข้อมูลให้ประชาชนรับรู้ และสามารถตั้งคำถามต่อชุดข้อมูลต่าง ๆ ได้อย่างอิสระ

ข้อมูลเปิดรัฐสภา (open parliamentary data) เป็นข้อมูลที่รัฐสภาควรเปิดเผยต่อสาธารณะ เช่น งบประมาณ การประชุมของคณะกรรมการ การประชุมรัฐสภา กระบวนการร่างกฎหมาย การลงคะแนน

เสียงของสมาชิกรัฐสภา การลงประชามติ ทั้งนี้การเผยแพร่ข้อมูลดังกล่าวเป็นไปเพื่อตรวจสอบการทำงานของสมาชิกรัฐสภา ซึ่งสหภาพรัฐสภาได้ให้คำอธิบายเกี่ยวกับข้อมูลเปิดรัฐสภา⁷⁰ ไว้ดังนี้

1) *ข้อมูลทั่วไปของรัฐสภา* ได้แก่ ประวัติรัฐสภา อำนาจหน้าที่ของรัฐสภา นโยบายของรัฐสภา วิสัยทัศน์ของรัฐสภา กฎระเบียบต่าง ๆ ในรัฐสภา โครงสร้างการบริหารรัฐสภา ประกาศข้อบังคับของรัฐสภา ขั้นตอนการทำงานในรัฐสภา อาคารรัฐสภา และนิยามศัพท์รัฐสภา

2) *ข้อมูลสมาชิกรัฐสภาและพรรคการเมือง* ได้แก่ 1) ข้อมูลของสมาชิกรัฐสภา เช่น รายชื่อสมาชิกปัจจุบัน รูปถ่าย ข้อมูลส่วนตัว ข้อมูลการติดต่อ พรรคการเมืองที่สังกัด อำนาจหน้าที่ ตำแหน่งในคณะกรรมการธิการ บันทึกการอภิปรายในรัฐสภา ประวัติการเสนอร่างกฎหมาย ประวัติการลงมติ ประวัติการตั้งกระทู้ถาม ประวัติการเข้าร่วมประชุม ประวัติการดำรงตำแหน่งในรัฐสภา ผลงานระหว่างการดำรงตำแหน่งในรัฐสภา การแสดงบัญชีทรัพย์สิน รายรับรายจ่าย และผลประโยชน์ คุณสมบัติของสมาชิก ข้อมูลการปฏิสัมพันธ์ของสมาชิกผู้มีอิทธิพลภายนอกรัฐสภา ผลการพิจารณาคดีหรือการดำเนินคดีในข้อหาประพฤติผิดจรรยาบรรณสิทธิพิเศษที่ได้รับ และลิงก์เว็บไซต์ส่วนตัวของสมาชิกรัฐสภา 2) ข้อมูลพรรคการเมือง เช่น รายชื่อพรรคการเมืองในรัฐสภา ผู้บริหารและสมาชิกพรรค ทีมงานและผู้ช่วย ผู้บริจาคและผู้มีส่วนร่วมทางการเมืองกับพรรค ประวัติพรรค นโยบายพรรค วิสัยทัศน์พรรค บัญชีทรัพย์สินและผลประโยชน์พรรค ข้อมูลกิจกรรมของพรรค ข้อมูลงบประมาณพรรค ลิงก์เว็บไซต์ของพรรค

3) *ข้อมูลกิจการรัฐสภา* เช่น ปฏิทินกิจกรรม ตารางการประชุม วาระการประชุมและกำหนดการในแต่ละครั้ง ข้อกำหนด ระเบียบการประชุม เอกสารประกอบในแต่ละวาระ การเสนอและการตรากฎหมาย การร่างกฎหมาย รายงานการประชุมสภา บันทึกการประชุม รายงานการประชุมของคณะกรรมการ วิสัยทัศน์การประชุมของคณะกรรมการ รายงานการศึกษาของคณะกรรมการ รายงานการดำเนินการของคณะกรรมการ ข้อมูลกระบวนการนิติบัญญัติ

4) *ข้อมูลงบประมาณรัฐสภา* เช่น รายงานงบประมาณประจำปี ข้อมูลรายได้และรายจ่าย ข้อมูลการเสนองบประมาณ ข้อมูลการดำเนินงานเกี่ยวกับงบประมาณ รายงานการเบิกจ่ายงบประมาณ รายงานการตรวจเงินงบประมาณ ข้อมูลคำตอบแทนสมาชิกรัฐสภาและอื่น ๆ ข้อมูลค่าเดินทางไปปฏิบัติการทั้งภายในและภายนอกประเทศ ข้อมูลการจัดซื้อจัดจ้าง ข้อมูลสัญญาที่รัฐสภาลงนาม และรายได้อื่น ๆ เช่น ดอกเบี้ยเงินปันผล ค่าเช่า และผลประโยชน์ในรูปแบบอื่น ๆ

คุณสมบัติของการเปิดเผยข้อมูลของรัฐสภา มีทั้งหมด 4 ด้านด้วยกัน คือ 1) ต้องอยู่ในรูปแบบที่เปิดโดยไม่ต้องร้องขอ (open by default) เป็นการแสดงถึงความโปร่งใสของรัฐสภา ปัจจุบันรัฐสภาไทยมีความพยายามในการเปิดเผยในส่วนนี้ แต่บางครั้งมีการติดขัดในส่วนของกฎหมายที่ไม่สามารถเปิดเผยได้ 2) ข้อมูลมีการทำให้ทันสมัยอยู่เสมอและครบถ้วน (timely and Comprehensive) ในปัจจุบันรัฐสภาไทยยังติดปัญหาในเรื่องของการเปิดเผยข้อมูลของการประชุมของคณะกรรมการที่เปิดเผยแค่บางกรรมการเท่านั้นหรือไม่

⁷⁰ ศึกษาข้อมูลเพิ่มเติมได้จาก ธนิสรา เรืองเดช, การเปิดเผยข้อมูลรัฐสภาสู่การเป็นรัฐสภาแบบเปิด (Open Parliament), ในโครงการสัมมนาเชิงปฏิบัติการ เรื่อง “เยาวชนกับการออกแบบนวัตกรรมสู่การเป็นรัฐสภาแบบเปิด (Open parliament)” (วันที่ 28 – 30 มิถุนายน 2566).

เปิดในทันที 3) เอกสารที่เปิดเผยอยู่ในรูปแบบที่นำมาใช้งานต่อได้ง่าย (Accessible and usable) อาจเผยแพร่ทั้งในรูปแบบ pdf และ spread sheet เพื่อป้องกันนำข้อมูลไปเผยแพร่ต่ออย่างไม่ถูกต้อง และ 4) มีการเชื่อมโยงกับข้อมูลในอดีตหรือกับหน่วยงานอื่น ๆ (Comparable and interoperable)⁷¹

จะเห็นได้ว่าการเปิดเผยข้อมูลของรัฐสภานั้นถือเป็นภารกิจสำคัญอย่างหนึ่งของรัฐสภา ที่จะนำไปสู่ การสร้างการสนับสนุนและสร้างการมีส่วนร่วมของประชาชน จำเป็นที่จะต้องอยู่บนพื้นฐานของความโปร่งใส อันหมายถึง การที่รัฐสภา มีการเปิดเผย และเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารที่มีผลกระทบต่อประชาชนส่วนใหญ่อย่าง ตรงไปตรงมา ด้วยรูปแบบ วิธีการ และภาษาที่เหมาะสมต่อสาธารณชนผ่านช่องทางที่หลากหลาย ครอบคลุม รวมทั้งในการทำงานของรัฐสภาต้องปลอดจากอิทธิพลต่าง ๆ อีกหนึ่งพื้นฐานที่สำคัญ คือ รัฐสภาต้องสามารถ เข้าถึงได้ง่าย กล่าวคือ สื่อและสาธารณชนสามารถรับทราบและทราบข้อมูลข่าวสารของรัฐสภาและสมาชิก รัฐสภา มีการเปิดโอกาสและมีช่องทางที่หลากหลายให้แก่สาธารณชนสามารถติดต่อกับข้อมูลต่าง ๆ กับ รัฐสภาได้โดยตรง และสุดท้ายคือรัฐสภาต้องมีสำนึกรับผิดชอบ หมายถึง รัฐสภาต้องตระหนักถึงสิทธิและหน้าที่ ความรับผิดชอบต่อสังคม การใส่ใจปัญหาสาธารณะของบ้านเมือง ตลอดจนเคารพในความเห็นที่แตกต่างและ กล้าที่จะยอมรับผลดีและผลเสียจากการกระทำของตนเอง อย่างไรก็ตามความเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นโดยเฉพาะ ด้านเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารเป็นผลทำให้รัฐสภาต้องมีบทบาทในการเสริมสร้างวัฒนธรรมทาง การเมือง ค่านิยม ที่เอื้ออำนวยต่อการสร้างประชาธิปไตยให้สมบูรณ์มากขึ้น⁷²

ตามหลักการของสหภาพรัฐสภาหรือ IPU ที่ใช้เป็นกรอบแนวคิดหลักในการปรับเปลี่ยนให้เป็นรัฐสภาแบบ เปิดโดยการอาศัยสื่อสมัยใหม่ จนนำไปสู่แนวคิดการทำให้เป็นรัฐสภาแบบอิเล็กทรอนิกส์ (e-Parliament) นั้น ได้มีความพยายามในการปรับเปลี่ยนรูปแบบการทำงานของรัฐสภาผ่านระบบเทคโนโลยีมากขึ้น เพื่อย่น ระยะเวลาในการตัดสินใจในนโยบายหรือกิจกรรมสำคัญต่าง ๆ ที่สำคัญต้องดำเนินการภายใต้ความโปร่งใส การเข้าถึงได้ของข้อมูล การใช้งบประมาณอย่างมีประสิทธิภาพ อีกทั้งเป็นการลดต้นทุนในการดำเนินงานของ รัฐสภาได้ ในขณะที่โครงสร้างขอบเขตการจัดวางระบบรัฐสภาอิเล็กทรอนิกส์ ได้กำหนดขอบเขตในมิติของ พื้นที่การทำงาน (work areas) ประกอบด้วย

- 1) การเปิดเผยข้อมูล ความโปร่งใส และมีความรับผิดชอบ
- 2) มีความร่วมมือระหว่างประเทศ
- 3) มีช่องทางการติดต่อประสานงาน และการมีส่วนร่วมของประชาชน
- 4) จัดเตรียมทรัพยากรมนุษย์ด้านเทคโนโลยี และโครงสร้างพื้นฐานด้านเทคโนโลยี
- 5) มีการจัดทำแผนยุทธศาสตร์เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารและนำไปสู่การปฏิบัติ
- 6) การบริการด้านเทคโนโลยีให้แก่สมาชิกรัฐสภา
- 7) การบริหารจัดการระบบเอกสารอิเล็กทรอนิกส์ของรัฐสภา

⁷¹ ศึกษาข้อมูลเพิ่มเติมได้จาก ธนิสรา เรืองเดช, การเปิดเผยข้อมูลรัฐสภาสู่การเป็นรัฐสภาแบบเปิด (Open Parliament), ในโครงการสัมมนาเชิงปฏิบัติการ เรื่อง “เยาวชนกับการออกแบบนวัตกรรมสู่การเป็นรัฐสภาแบบเปิด (Open parliament)” (วันที่ 28 – 30 มิถุนายน 2566).

⁷² สุวิจักขณ์ นาควิระชัย, “บทบาทของรัฐสภาในการเสริมสร้างประชาธิปไตยแบบมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชน,” น. 171 -173.

ทั้งนี้พบว่า การมีช่องทางการติดต่อประสานงานและการมีส่วนร่วมของประชาชน เป็นส่วนหนึ่งที่สำคัญที่สหภาพรัฐสภาได้ให้ความสำคัญมาตลอด จากหลักการข้างต้นจะเห็นได้ว่า รัฐสภาจะต้องมีช่องทางการติดต่อประสานงาน เพื่อนำไปสู่การสร้างการมีส่วนร่วมของประชาชน ดังนั้นจำเป็นอย่างยิ่งที่รัฐสภาจะต้องมีการพัฒนารูปแบบหรือช่องทางการติดต่อสื่อสารให้มีประสิทธิภาพ และที่สำคัญต้องเปิดโอกาสให้ประชาชนได้เข้ามามีส่วนร่วมในกิจกรรมต่าง ๆ ของรัฐสภาได้อย่างเต็มที่ จึงจำเป็นที่รัฐสภาต้องมีการวางระบบการสื่อสารให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น อีกทั้งต้องกระตุ้นให้บุคลากรในวงงานรัฐสภามีบทบาทนำและมีส่วนร่วมในการเปลี่ยนผ่านเพื่อพัฒนาระบบการทำงานของรัฐสภาให้เป็นสาธารณะได้อย่างสมบูรณ์ การเป็นรัฐสภาที่มีช่องทางการสื่อสารที่มีประสิทธิภาพไม่ได้เป็นเพียงเรื่องของระบบสารสนเทศและเทคโนโลยีเท่านั้น แต่ต้องตระหนักว่าระบบเทคโนโลยีสารสนเทศเหล่านั้นถูกนำมาใช้เป็นเครื่องมือในการเปลี่ยนผ่านไปสู่การทำงานด้วยนวัตกรรมใหม่ ๆ สอดรับกับภาระงานและบริบทของรัฐสภาในกระบวนการตรากฎหมาย และบริบทอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง อีกทั้งต้องคำนึงถึงความเชื่อมโยงของข้อมูลทั้งจากภายในและภายนอก ข้อมูลจะต้องมีความโปร่งใส สามารถเปิดเผยได้และมีความรับผิดชอบต่อข้อมูลดังกล่าวที่ส่งผลกระทบต่อวงกว้างกับประชาชนที่มีสิทธิ์ในการเข้าถึงแหล่งข้อมูลของรัฐสภาและสามารถติดตามการทำหน้าที่ของสมาชิกรัฐสภาในฐานะตัวแทนของประชาชนได้ ตามรายงานรัฐสภาอิเล็กทรอนิกส์โลกในค.ศ. 2018 มีความคาดหวังว่ารัฐสภาทั่วโลกจะเกิดความเปลี่ยนแปลงทั้งการวางโครงสร้างระบบและการสื่อสารไปยังประชาชน ดังนี้

- 1) มีการขยายพื้นที่การเปิดเผยข้อมูลเชิงระบบ
- 2) มีการเพิ่มขีดความสามารถในการเผยแพร่ข้อมูลให้ประชาชนสามารถเข้าถึง
- 3) มีการบริหารจัดการข้อมูลเอกสารที่ดีขึ้น
- 4) มีการปฏิสัมพันธ์เชื่อมโยงกับประชาชนเพิ่มมากขึ้น
- 5) มีการส่งเสริมแลกเปลี่ยนข้อมูลกับรัฐสภาอื่น ๆ ทั่วโลก
- 6) มีระบบออนไลน์แสดงเอกสารเพื่อให้ประชาชนสามารถเข้าถึงได้มากขึ้น

ดังนั้นจะเห็นได้ว่า รัฐสภาในฐานะสถาบันทางการเมืองที่สำคัญภายใต้ระบอบประชาธิปไตย ทำหน้าที่เป็นตัวแทนของประชาชน เป็นผู้ใช้อำนาจนิติบัญญัติ มีหน้าที่ในการควบคุมดูแลประสานงานเกี่ยวกับกิจกรรมต่าง ๆ ของรัฐบาล และยังมีอำนาจหน้าที่ในการบัญญัติกฎหมาย จำเป็นต้องดำเนินงานตามภาระหน้าที่ให้สอดคล้องกับความคาดหวังของประชาชนบนพื้นฐานการจัดการที่ดี ซึ่งมีสื่อหรือช่องทางการสื่อสารที่เป็นหนึ่งส่วนสำคัญในการขับเคลื่อนทางการเมืองและสังคม ยิ่งในปัจจุบันที่สื่อทวีความสำคัญมากขึ้นเรื่อย ๆ เนื่องจากความก้าวหน้าทางเทคโนโลยีและพฤติกรรมผู้บริโภคข่าวสารของประชาชนเปลี่ยนแปลงไปจากเดิม โลกเข้าสู่ยุคดิจิทัลที่ช่องทางการสื่อสารในแพลตฟอร์มออนไลน์ได้รับความนิยมมากขึ้น ไม่ว่าจะเป็นเว็บไซต์ Twitter Blog Facebook เป็นต้น ข่าวสารต่าง ๆ ถูกส่งต่ออย่างรวดเร็ว เพราะถูกเชื่อมโยงกันเป็นเครือข่ายสังคม ดังนั้นรัฐสภาจึงจำเป็นต้องมีการปรับตัว เพราะช่องทางการสื่อสารในปัจจุบันไม่ได้ทำหน้าที่เป็นเพียงผู้ส่งข้อมูลเท่านั้น แต่ยังมีบทบาทในการชี้นำทางสังคมในประเด็นทางการเมืองต่าง ๆ ที่กำลังเกิดขึ้น ต้องให้ประชาชนรับรู้และที่สำคัญต้องเปิดโอกาสให้ประชาชนเข้ามาแสดงความคิดเห็นต่อนโยบายหรือกฎหมายต่าง ๆ ดังนั้น

ช่องทางการสื่อสารจึงได้เพิ่มบทบาทหน้าที่ในฐานะเป็นตัวกลางในการเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารของรัฐสภา และยังเป็นตัวกลางในส่งต่อข้อมูลจากประชาชนมายังรัฐสภาด้วยเช่นกัน⁷³

หลังจากที่สหภาพรัฐสภา ได้มีมติเอกฉันท์ในการอนุญาตให้รัฐสภาและสมาชิกรัฐสภาสามารถใช้โซเชียลมีเดียเพื่อเพิ่มการมีส่วนร่วมของประชาชน และมีพื้นที่สาธารณะสำหรับประชาชนและรัฐสภาในการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นได้ทำให้รัฐสภาหลายแห่งทั่วโลกหันมาใช้สื่อสังคมออนไลน์ในการติดต่อสื่อสารกับประชาชน อย่างไรก็ตามรัฐสภาก็ยังมีความล่าช้าในการใช้สื่อสังคมออนไลน์ ซึ่งอาจจะเป็นธรรมชาติของสถาบันทางการเมืองที่ต้องอาศัยการปรับตัวและต้องใช้เวลาในการเรียนรู้ จากการที่สื่อสังคมออนไลน์มีเอกลักษณ์เฉพาะตัว คือ สามารถเข้าถึงเสียงสะท้อนของปัจเจกบุคคลซึ่งเป็นสิ่งที่รัฐสภาไม่มี ดังนั้นการใช้สื่อสังคมออนไลน์จึงเป็นปัจจัยที่ส่งเสริมให้เกิดการเข้าถึงเสียงของบุคคลมากขึ้น รัฐสภาเป็นสถาบันที่รวบรวมบุคคลหลากหลายเอาไว้ไม่ใช่เฉพาะนักการเมืองที่ทำงานในรัฐสภาเท่านั้น แต่รัฐสภาเป็นสถาบันทางการเมืองของประเทศ ที่จะต้องไม่มีอคติทางการเมือง หรือเลือกข้างทางการเมือง การเลือกใช้สื่อสังคมออนไลน์จึงเป็นตัวเลือกที่ดีตัวเลือกหนึ่งของรัฐสภา เพราะสื่อสังคมออนไลน์มีคุณสมบัติในการเชื่อมต่อระหว่างผู้รับสารและผู้ส่งสารได้อย่างรวดเร็ว สะดวก และเป็นปฏิภิกิริยาที่ไม่เป็นทางการ ซึ่งการใช้สื่อสังคมออนไลน์เป็นความท้าทายอย่างหนึ่งของรัฐสภา ที่จำเป็นต้องเปิดช่องทางการสื่อสารให้ขยายใหญ่มากขึ้น มีรูปแบบการติดต่อที่หลากหลายเป็นการเปลี่ยนแปลงรูปแบบการสื่อสารของรัฐสภาจากเดิมที่มักเป็นการสื่อสารทางเดียว⁷⁴

ช่องทางการสื่อสารเป็นองค์ประกอบหนึ่งของการสื่อสาร กล่าวคือ ช่องทางการสื่อสารเป็นหนึ่งในปัจจัยที่ทำให้เกิดการสื่อสาร การแลกเปลี่ยนข้อเท็จจริง ทศนคติ และความคิดเห็น ตลอดจนประสบการณ์ที่เกี่ยวข้องของบุคคลผู้ส่งสาร ช่องทางการสื่อสารเป็นได้ทั้งรูปแบบที่เป็นทางการและไม่เป็นทางการ ในหลายประเทศมีความพยายามในการเข้าไปควบคุมหรือมีอิทธิพลเหนือช่องทางการสื่อสาร และพยายามผลักดันให้สื่อกลายเป็นเครื่องมือในการสร้างความชอบธรรมให้แก่รัฐ หรือบางครั้งมีความพยายามในการใช้สื่อเพื่อกล่อมเกล่าประชาชนผู้เห็นต่างให้ยอมรับ การทำหน้าที่ของช่องทางการสื่อสารเป็นไปเพื่อแจ้งข่าวสารแก่ประชาชน การให้ศึกษาแก่ประชาชน เป็นเวทีในการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นของประชาชนในพื้นที่สาธารณะ การรายงานข่าวพร้อมทั้งการตรวจสอบการทำงานของรัฐและรัฐสภาเอง ดังนั้นช่องทางการสื่อสารที่จัดตั้งขึ้นโดยรัฐ จำเป็นอย่างยิ่งที่ต้องมีความโปร่งใส เข้าถึงและตรวจสอบได้ อีกทั้งต้องควบคุมไม่ให้นักการเมืองหรือฝ่ายบริหารมีอิทธิพลเหนือสื่อ ที่สำคัญกว่านั้น คือ ช่องทางการสื่อสารของรัฐจะต้องตระหนักถึงการสร้างการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนเพื่อให้สอดคล้องกับหลักคิดของสหภาพรัฐสภา

⁷³ วันชัย สุขตาม, จิรายุ ทรัพย์สิน และสุรศักดิ์ ชะมารัมย์, *รัฐศาสตร์ : แนวคิดพื้นฐานสู่การปฏิบัติในยุคดิจิทัล*. (กรุงเทพฯ ฯ : สำนักพิมพ์โพธิ์เพชร, 2564), น. 144 – 164.

⁷⁴ Democratic Audit, *Parliaments use social media mainly as a reporting tool rather than for public engagement*, Retrieved from <https://www.democraticaudit.com/2014/02/26/parliaments-use-social-media-mainly-as-a-reporting-tool-rather-than-for-public-engagement/> (26 February 2014).

4.2 ช่องทางการสื่อสารของรัฐสภาต่างประเทศ

รัฐสภาทั่วโลกกำลังพยายามให้ความสนใจต่อการเป็นที่รู้จักในพื้นที่สาธารณะมากขึ้นในฐานะตัวแทนของสถาบันทางการเมืองของประเทศ จากเดิมที่รัฐสภาทำหน้าที่เป็นสถาบันฝ่ายนิติบัญญัติเป็นที่รู้จักอยู่ในวงจำกัด แต่เมื่อรัฐสภาได้ทำการขยายช่องทางการสื่อสารให้มีความหลากหลายส่งผลทำให้รัฐสภากลายเป็นที่สนใจของประชาชนจากหลากหลายกลุ่ม การมีช่องทางการสื่อสาร ไม่ว่าจะเป็นวิทยุ โทรทัศน์ หรือการใช้สื่อสังคมออนไลน์ล้วนแต่เป็นการเปิดโอกาสให้รัฐสภาในการติดต่อสื่อสารโดยตรงไปยังประชาชน โดยไม่ต้องผ่านสื่อของเอกชนหรือพรรคการเมือง แต่เป็นการสื่อสารโดยใช้ช่องทางการสื่อสารของรัฐสภาโดยตรงไปสู่ประชาชน สามารถรับรู้การปฏิสัมพันธ์ระหว่างผู้ติดต่อ สามารถเผยแพร่ข่าวสารได้อย่างรวดเร็วและทันเหตุการณ์ อีกทั้งยังทำให้เกิดบทสนทนาโต้ตอบระหว่างผู้ส่งสารและผู้รับสาร และมีความเป็นไปได้ที่จะสามารถเข้าถึงกลุ่มเป้าหมายได้โดยตรงมากขึ้น

ตั้งแต่ค.ศ. 2008 เป็นต้นมา รัฐสภาหลายประเทศทั่วโลกเริ่มหันมาใช้บัญชี Facebook และ Twitter รวมกับช่องทางการสื่อสารที่เป็นสาธารณะอื่น ๆ ตัวอย่างเช่นใน ประเทศบราซิลมีสื่อที่เรียกว่า e-Cidadania และ e-Democracia และ Virtual Senator ส่วนรัฐสภาแห่งสหรัฐอเมริกาและแคนาดาที่มีการเปิดบัญชี Facebook ทำให้ประชาชนสามารถเข้าถึงบัญชีของรัฐสภาได้มากกว่า 100,000 คน และ 70% ของประชากรทั้งประเทศในการเข้าถึงบัญชี Facebook ของรัฐสภา ในขณะที่รัฐสภาอิตาลีเป็นรัฐสภาแรก ๆ ที่เริ่มสร้างบัญชี Twitter ทำให้มีผู้ติดตามจำนวนมาก หรืออย่างในกรณีของรัฐสภาอังกฤษ พบว่าสมาชิกรัฐสภาอังกฤษส่วนใหญ่ใช้ Twitter และ Facebook ในการสื่อสารกับประชาชน พบว่ามากกว่า 80% ของสมาชิกรัฐสภาอังกฤษที่ใช้สื่อโซเชียลมีเดียในการนำเสนอข่าวสาร รายงาน และกิจกรรมต่าง ๆ เพื่อสื่อสารกับประชาชน ประเด็นสำคัญคือการใช้ช่องทางการสื่อสาร โดยเฉพาะแพลตฟอร์มออนไลน์ของรัฐสภาเป็นการขยายพื้นที่ให้รัฐสภาเป็นที่รู้จักมากขึ้น และการใช้สื่อสังคมออนไลน์เป็นการประชาสัมพันธ์การทำงานของรัฐสภาให้เป็นที่รู้จักในวงกว้างมากขึ้น⁷⁵ ก่อนหน้านั้นแม้ว่ารัฐสภาจะเป็นสถาบันทางการเมืองที่เป็นสาธารณะอยู่แล้ว แต่เมื่อไม่มีการสื่อสารถึงกิจกรรมภายในอย่างเป็นสาธารณะ ในบริบทดังกล่าว การใช้ช่องทางการสื่อสารต่าง ๆ ของรัฐสภาจึงเป็นการเปิดโอกาสให้รัฐสภาในการติดต่อสื่อสารกับประชาชนได้ง่ายมากขึ้น ประชาชนสามารถรับรู้การทำงานของรัฐสภาผ่านสื่อของรัฐสภาเอง นำไปสู่การปฏิสัมพันธ์ระหว่างรัฐสภาและประชาชน ส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชนตามระบอบประชาธิปไตย

จากการศึกษา พบว่า ปัจจุบันรัฐสภาของหลายประเทศทั่วโลกได้ทำการบันทึกและถ่ายทอดสดการดำเนินการงานของรัฐสภาผ่านช่องทางการสื่อสารต่าง ๆ ของรัฐสภา เช่น ออสเตรเลีย บราซิล ฝรั่งเศส เยอรมัน กรีซ ไอร์แลนด์ ไอร์แลนด์ อิตาลี เกาหลี สเปน สหราชอาณาจักร และสหรัฐอเมริกา เป็นต้น รวมไปถึงการบันทึกและถ่ายทอดสดการประชุมของคณะกรรมการผ่านรูปแบบต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็นวิทยุ โทรทัศน์ และแพลตฟอร์มออนไลน์ การถ่ายทอดสดหรือเผยแพร่กิจกรรมของรัฐสภาหลายแห่งไม่สามารถดำเนินการได้ทันที

⁷⁵ Democratic Audit, *Parliaments use social media mainly as a reporting tool rather than for public engagement.*

จำเป็นต้องมีการประชุมหารือเพื่อหาข้อมติเกี่ยวกับเนื้อหาที่จะออกอากาศ เพราะเนื้อหาจะต้องประกอบด้วยความเป็นกลาง ความถูกต้อง ความหลากหลาย มีการให้ความรู้ในเรื่องต่าง ๆ อย่างชัดเจน โดยรายการส่วนใหญ่ที่ออกอากาศผ่านช่องทางการสื่อสารของรัฐสภาก็มักเป็นแนวคิดทางการเมือง กระบวนการร่างกฎหมาย และกิจกรรมสำคัญต่าง ๆ เช่น การเปิดประชุมคณะกรรมาธิการ การกล่าวสุนทรพจน์หรือการแถลงนโยบายต่าง ๆ ของนายกรัฐมนตรี และคณะรัฐมนตรี การนำเสนอเกี่ยวกับงบประมาณ การเลือกตั้ง เป็นต้น⁷⁶

สำหรับในส่วนนี้จะยกกรณีศึกษาช่องทางการสื่อสารของรัฐสภาต่างประเทศเพื่อเป็นแนวทางในการพัฒนาประสิทธิภาพช่องทางการสื่อสารของรัฐสภาไทย ดังนี้

1) รัฐสภาอินโดนีเซีย

ในปัจจุบันการพัฒนาช่องทางการสื่อสารค่อนข้างจะรวดเร็วเท่ากับการพัฒนาของเทคโนโลยี ส่งผลทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในเนื้อหาและเครื่องมือที่ใช้ของสื่อแต่ละชนิด ทุกวันนี้คนส่วนใหญ่ใช้อินเทอร์เน็ตในทุกวันจึงทำให้รูปแบบหรือช่องทางการรับสารเปลี่ยนไป ช่องทางการสื่อสาร เช่น สื่อสิ่งพิมพ์ วิทยุ โทรทัศน์ ได้เปลี่ยนไปเป็นรูปแบบออนไลน์มากขึ้น ช่องข่าวออนไลน์สามารถที่จะนำเสนอทั้งข้อความ เสียงและภาพในคราวเดียวกันและสามารถเข้าถึงได้ทุกที่ทุกเวลา จึงเป็นเหตุผลที่ทำให้รัฐสภาอินโดนีเซียหันมาพัฒนาช่องทางการสื่อสารให้อยู่ในรูปแบบของสื่อสิ่งพิมพ์ การถ่ายทอดภาพและเสียงผ่านช่องทางทั้งออนไลน์มากขึ้น

รัฐสภาอินโดนีเซียมีช่องทางการสื่อสารกับประชาชนหลากหลายช่องทาง ซึ่งอยู่ภายใต้การกำกับและรัฐเป็นเจ้าของ ทั้งเอกสารต่าง ๆ (print media) ในรูปแบบของนิตยสารและจดหมายข่าว, ทีวีของรัฐสภา, วิทยุของรัฐสภา นอกจากนี้ยังมีช่องทางการสื่อสารแบบออนไลน์ที่มีรัฐสภาเป็นผู้ดูแลในส่วนของงานจัดการด้านข้อมูล ได้แก่ Facebook, Twitter, YouTube และ Instagram รวมทั้งเว็บไซต์ของรัฐสภา หากจะกล่าวถึงช่องทางการสื่อสารของรัฐสภาอินโดนีเซีย ไม่ว่าจะเป็นวิทยุกระจายเสียง โทรทัศน์ มีการนำเสนอข่าวเดียวกันแค่เปลี่ยนช่องทางการนำเสนอข่าวจากรายการวิทยุมาเป็นรายการโทรทัศน์ รายการวิทยุจะออกอากาศตั้งแต่วันจันทร์ถึงศุกร์ ดังนั้นจะเห็นได้ว่า ไม่ว่าจะเป็นช่องทางการสื่อสารในรูปแบบใดก็ตามของรัฐสภาอินโดนีเซียข้อมูลที่นำเสนอจะคล้ายคลึงกัน

รัฐสภาอินโดนีเซียมีแนวคิดในการพัฒนาช่องทางการสื่อสารทั้งหมด 3 ส่วน คือ 1) การพัฒนารูปแบบการสื่อสารให้เป็นแบบ two-way communication มากขึ้น 2) มีการนำใช้เทคโนโลยีมาปรับใช้ในการสื่อสาร และ 3) เน้นการสร้างความสัมพันธ์ของประชาชนในการสร้างสรรค์สื่อใหม่ ๆ

หากพิจารณาถึงช่องทางการสื่อสารต่าง ๆ ของรัฐสภาอินโดนีเซีย สามารถแบ่งได้ดังนี้

(1) ข้อมูลของรัฐสภาที่นำเสนอเป็นรูปเล่ม ได้แก่ นิตยสารรัฐสภา จดหมายข่าวรัฐสภา จะมีการเผยแพร่สัปดาห์ละครั้ง นิตยสารเดือนละครั้ง โดยเนื้อหาที่ปรากฏในสื่อสิ่งพิมพ์ที่ผลิตและเผยแพร่โดยรัฐสภาอินโดนีเซีย ได้แก่

⁷⁶ Inter-parliamentary Union, *Constitutional and Parliamentary information*, no. 173 (1997), p. 116 -117

- 1) แหล่งข่าวจากหนังสือพิมพ์
- 2) ประเด็นข่าวต่าง ๆ ที่สำคัญ
- 3) หัวข้อข่าว
- 4) การแนะนำสมาชิกรัฐสภาคนใหม่
- 5) กลุ่มทางการเมืองในรัฐสภา
- 6) การวิเคราะห์ประเด็นที่สำคัญ
- 7) ข้อเสนอแนะ⁷⁷

(2) โทรทัศน์รัฐสภาอินโดนีเซีย

โทรทัศน์รัฐสภาอินโดนีเซียมีบทบาทในการสร้างความไว้วางใจของประชาชนต่อการทำงานของรัฐบาล และเป็นการสนับสนุนระบบการกระจายเสียงในระบอบประชาธิปไตยเพื่อสร้างความประนีประนอมที่เท่าเทียมกันของทุกพรรคการเมือง โทรทัศน์รัฐสภาอินโดนีเซียได้ใช้หลักการความรับผิดชอบในการออกอากาศทุกรายการผ่านการพิจารณาเนื้อหาสาระแต่ละรายการ เพื่อให้ประชาชนได้รับข้อมูลข่าวสารที่ถูกต้อง รวดเร็ว อันเป็นการสร้างความไว้วางใจของประชาชนต่อการทำงานของรัฐบาล จากการศึกษาสำรวจใน ค.ศ. 2009-2014 พบว่าประชาชนอินโดนีเซียส่วนใหญ่มีความไว้วางใจต่อสมาชิกรัฐสภาในสัดส่วนที่ต่ำ ประชาชนให้ความไว้วางใจเพียงแค่ 53.6% และประชาชนยังมองว่าสมาชิกรัฐสภาไม่ได้ทำหน้าที่ในการออกกฎหมายที่มีประโยชน์ต่อประชาชนถึง 47.9% และอีก 60.1% ที่มองว่าสมาชิกรัฐสภาไม่ได้ต่อสู้เพื่อผลประโยชน์ของประชาชน⁷⁸ ด้วยเหตุนี้จึงเป็นเหตุผลให้รัฐสภาอินโดนีเซียพยายามหาแนวทางแก้ไขเพื่อสร้างความไว้วางใจให้เกิดแก่ประชาชนต่อการทำงานที่ของรัฐสภา

ในทางปฏิบัติ รัฐสภาอินโดนีเซียถือว่าเป็นรัฐสภาที่เปิดโอกาสให้ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียเข้าไปมีส่วนร่วมทางการเมืองค่อนข้างมาก แต่อย่างไรก็ตามรัฐสภาอินโดนีเซียก็ยังได้รับความไว้วางใจจากประชาชนค่อนข้างน้อย ทางรัฐสภาจึงพยายามสร้างช่องทางการสื่อสารระหว่างรัฐสภาและประชาชนให้มากขึ้น ซึ่งโทรทัศน์รัฐสภาเป็นช่องทางหนึ่งที่รัฐสภามองว่าจะแก้ไขปัญหาและสามารถสร้างความไว้วางใจให้แก่ประชาชนได้มากขึ้น เพราะว่าโทรทัศน์รัฐสภาทำหน้าที่เป็นช่องทางหลักในการเชื่อมต่อระหว่างประชาชนกับรัฐบาล ทำให้เกิดความใกล้ชิดระหว่างกันเนื่องจากการถ่ายทอดสดการประชุมรัฐสภา การประชุมของคณะกรรมการการ ซึ่งเป็นการเปิดโอกาสให้ประชาชนได้รับรู้การทำงานของสมาชิกรัฐสภาอันเป็นสิทธิที่ประชาชนพึงรับรู้ โทรทัศน์รัฐสภาเป็นสื่อของภาครัฐที่ทำงานภายใต้การดูแลของสำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร ก่อตั้งขึ้นในวันที่ 8 มกราคม ค.ศ. 2007 เป็นสื่อที่ทำหน้าที่เชื่อมโยงระหว่างรัฐสภาและประชาชน เพื่อส่งเสริมและ

⁷⁷ Dani Setiadarma and Mariko Rizkiansyah, "Media Convergence of the Indonesian House Representative Television," pp. 74-83.

⁷⁸ Aep Wahyudin, "The role of Indonesia Parliamentary television as government broadcasting to enhance public trust," p. 106.

พัฒนาการทำงานของรัฐสภาให้มีประสิทธิภาพ ดังนั้นโทรทัศน์รัฐสภาอินโดนีเซีย จึงกลายเป็นช่องทางการสื่อสารที่สำคัญเพราะว่าเป็นช่องข่าวหลักในการนำเสนอข่าวสารทางการเมืองของรัฐบาล และเป็นช่องเดียวที่ทำหน้าที่ในการนำเสนอข่าวสารของรัฐสภา

โทรทัศน์เป็นสื่อที่เข้าถึงประชาชนอินโดนีเซียทุกกลุ่มในทุกวัน สื่อมวลชนได้กลายเป็นปัจจัยหลักในการสร้างความเปลี่ยนแปลงทางการเมืองของอินโดนีเซีย ธุรกิจสื่อโทรทัศน์อินโดนีเซียเติบโตอย่างรวดเร็ว โดยเริ่มตั้งแต่ TVRI เป็นช่องแรกที้ออกอากาศในค.ศ. 1962 ต่อมาในค.ศ. 1988 ธุรกิจสื่อโทรทัศน์เติบโตอย่างก้าวกระโดด มีช่องโทรทัศน์เพิ่มขึ้นอีกจำนวนหนึ่ง เช่น RCTI, SCTV, ANTV และ Indosiar ความเป็นอิสระของสื่อหลังการเปลี่ยนแปลงทางการเมืองในค.ศ. 1998 ได้ทำให้สื่อโทรทัศน์มีอิสระในการนำเสนอข่าวสารต่าง ๆ ไม่ถูกสั่งห้าม หรือสั่งปิดอย่างเช่นที่ผ่านมา ระบบการเมืองของอินโดนีเซียเป็นระบบหลายพรรคการเมืองจึงทำให้มีสมาชิกรัฐสภาจากหลากหลายพรรคการเมืองเข้าไปทำหน้าที่ในรัฐสภา จึงนำไปสู่การรวมกลุ่มทางการเมืองในรัฐสภาเกิดขึ้นเพื่อขับเคลื่อนนโยบายและความคิดทางการเมืองในทิศทางเดียวกัน ซึ่งรายการหนึ่งที่สำคัญของโทรทัศน์รัฐสภา คือ การนำเสนอการทำงานของกลุ่มทางการเมืองทั้งหมดในรัฐสภาอินโดนีเซีย เพื่อเป็นสร้างเสริมความไว้วางใจของประชาชนต่อรัฐบาลให้เพิ่มมากขึ้น เนื่องจากกลุ่มทางการเมืองอินโดนีเซียมีความใกล้ชิดและทำหน้าที่เป็นสะพานเชื่อมต่อระหว่างรัฐบาลกับประชาชน โทรทัศน์รัฐสภาอินโดนีเซียมีทั้งหมด 4 รายการที่ออกอากาศทุกวัน โดยกิจกรรมหลักของโทรทัศน์รัฐสภาอินโดนีเซีย ได้แก่ การประชุมรัฐสภา การถ่ายทอดสดการประชุมของคณะกรรมการ รายการพูดคุยเกี่ยวกับการเมืองรวมทั้งรายการนำเสนอข่าวสารเกี่ยวกับกิจกรรมต่าง ๆ ของสมาชิกรัฐสภา ซึ่งโทรทัศน์รัฐสภาอินโดนีเซียมีหน้าที่หลักในการสร้างความเข้าใจเกี่ยวกับหลักการประชาธิปไตยและการให้ความรู้เกี่ยวกับการเมืองต่อสาธารณะ นอกจากนี้โทรทัศน์รัฐสภายังทำงานร่วมกับโทรทัศน์เอกชนในการนำเสนอข่าวสารทางการเมืองโดยการส่งต่อข้อมูลข่าวสารให้แก่โทรทัศน์เอกชน เพื่อเป็นการขยายกลุ่มผู้ชมผู้ฟังในวงกว้างมากขึ้น

การนำเสนอข่าวสารต่าง ๆ ของสื่ออินโดนีเซีย อยู่ภายใต้การควบคุมของกฎหมายเกี่ยวกับสื่อที่ทำหน้าที่ควบคุมการผลิตและการนำเสนอข่าวต่าง ๆ ของสื่อทุกชนิด รวมทั้งสื่อของรัฐสภาด้วยเช่นกัน คือ กฎหมายหมายเลข 32 ปี 2002 โดยมีหลักการในการจัดการเกี่ยวกับการออกอากาศให้อยู่ภายใต้การควบคุมของกฎหมาย ในกรณีของโทรทัศน์รัฐสภาทำหน้าที่แตกต่างจากโทรทัศน์ช่องอื่น ๆ เพราะโทรทัศน์ช่องอื่นไม่ได้ทำหน้าที่ในการนำเสนอข่าวเกี่ยวกับกิจกรรมของฝ่ายนิติบัญญัติทั้งหมด จึงเป็นเหตุผลที่ทำให้โทรทัศน์รัฐสภามีบทบาทเต็มทีในการนำเสนอข่าวสารเกี่ยวกับการทำงานของฝ่ายนิติบัญญัติ โดยเป็นสะพานเชื่อมระหว่างรัฐสภากับประชาชนให้ใกล้ชิดกันมากขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของฮาร์เบอร์มาสที่อธิบายว่าประชาชนและสาธารณชนต้องการสื่อที่เป็นประชาธิปไตยเพื่อสร้างความไว้วางใจทางการเมือง⁷⁹

---

⁷⁹ Aep Wahyudin, "The role of Indonesia Parliamentary television as government broadcasting to enhance public trust," pp. 105-116.

(3) แพลตฟอร์มออนไลน์ของรัฐสภาอินโดนีเซีย

กลยุทธ์การสื่อสารของรัฐสภาอินโดนีเซียนอกจากสื่อสิ่งพิมพ์ สื่อโทรทัศน์แล้วนั้น รัฐสภาอินโดนีเซียภายใต้การนำของซูซัสโต (Soesatyo) ที่มีแนวคิดให้สมาชิกรัฐสภาอินโดนีเซียนำเสนอการทำงานของตัวผ่านการใช้สื่อสังคมออนไลน์ เพื่อให้ประชาชนได้รับทราบการทำงานของสมาชิกรัฐสภา และเป็นการสร้างสายสัมพันธ์ระหว่างสมาชิกรัฐสภากับประชาชน นอกจากนี้สื่อสังคมออนไลน์ได้กลายเป็นช่องทางหลักในการส่งต่อข้อมูลสู่สาธารณะโดยรัฐสภาอินโดนีเซียได้ใช้สื่อสังคมออนไลน์ในหลากหลายรูปแบบด้วยกัน ไม่ว่าจะเป็น Facebook, Twitter, Instagram ซึ่งเลือกจากความนิยมใช้ของประชาชนอินโดนีเซียส่วนใหญ่ จากการสำรวจประชาชนอินโดนีเซียนิยมใช้ Instagram มากกว่าแพลตฟอร์มออนไลน์รูปแบบอื่น จึงทำให้สมาชิกรัฐสภาและรัฐสภาได้สร้างบัญชีรายชื่อในแพลตฟอร์ม Instagram จนทำให้รัฐสภาอินโดนีเซียมียอดผู้ติดตามใน Instagram กว่าสามแสนคน ซึ่งรัฐสภาก็มีการเคลื่อนไหวผ่าน Instagram ตลอดเวลา เห็นได้จากการอัปโหลดรูปภาพกว่าสามพันรูปภาพ และวิดีโอที่เกี่ยวข้องกับกิจกรรมของสมาชิกรัฐสภาและรัฐสภา การใช้ Instagram เป็นการยกระดับภาพพจน์ของรัฐสภาอินโดนีเซียในสายตาของประชาชนให้ดีขึ้นได้ และเป็นการเข้าถึงกลุ่มคนรุ่นใหม่ได้ง่ายมากขึ้นด้วย อีกทั้งทำให้รัฐสภาอินโดนีเซียกับประชาชนมีความใกล้ชิดกันมากขึ้นผ่านการส่งข้อความโดยตรงถึงรัฐสภาอินโดนีเซีย (direct message) หรือการแสดงความคิดเห็นใต้รูปภาพต่าง ๆ จะเห็นได้ว่าการใช้สื่อสังคมออนไลน์ของรัฐสภาอินโดนีเซียเป็นกลยุทธ์หลักในการสื่อสารระหว่างรัฐสภากับประชาชน และทำให้การสื่อสารระหว่างกันทำได้ง่ายและรวดเร็วมากขึ้น สามารถเข้าถึงกลุ่มเป้าหมายได้มากกว่าสื่อชนิดอื่นเพราะเป็นการสื่อสารสองทางที่เกิดประโยชน์สูงสุด ประชาชนเองก็สามารถส่งข้อมูลหรือแสดงความคิดเห็นโดยตรงผ่านช่องทางสื่อสารโซเชียลมีเดียที่รัฐสภาสร้างขึ้นได้ในทันทีที่มีการอัปโหลดข้อมูล⁸⁰

2) รัฐสภาแห่งสาธารณรัฐเกาหลี

การสร้างช่องทางการสื่อสารของรัฐสภาแห่งสาธารณรัฐเกาหลีมาจากแนวคิดเรื่องประชาธิปไตยแบบตัวแทน คือ การให้ผู้แทนทำหน้าที่ในการรักษาความเป็นธรรม ไม่ละเมิดสิทธิเสรีภาพและให้ความสำคัญกับประชาชนทั้งประเทศ ไม่ใช่เพียงแค่กลุ่มหรือบุคคลเดียว สอดคล้องกับแนวคิดสำคัญในการปฏิรูปรัฐสภาเกาหลีให้เป็นสภาแห่งชาติของประชาชน (National Assembly of the people) กล่าวคือ รัฐสภาจะต้องทำหน้าที่เป็นผู้สะท้อนเสียงของประชาชนในฐานะเจ้าของอธิปไตย จึงจำเป็นที่ต้องมีช่องทางการสื่อสารที่เป็นตัวช่วยทำให้การเชื่อมต่อกับประชาชนสามารถกระทำได้ในรูปแบบสองทาง (two way dialogue) ช่องทางการสื่อสารของรัฐสภาเกาหลีมีวัตถุประสงค์เพื่อนำเสนอการถ่ายทอดสดเกี่ยวกับการประชุมรัฐสภาและกิจกรรมทางด้านนิติบัญญัติเพื่อตอบสนองสิทธิที่ประชาชนพึงได้รับในเหตุการณ์หรือกิจกรรมที่เกิดขึ้นในรัฐสภา รวมทั้งเปิดโอกาสให้ประชาชนสามารถแสดงความคิดเห็นเพื่อช่วยขับเคลื่อนการพัฒนาประชาธิปไตย ดังนั้นจึงนำไปสู่

⁸⁰ Anindya Larasti, Achmad Jamil and Rizki briandana, "Communication Strategies in Providing Good Government Education through Social Media : A Case Study at the Parliament of the Republic of Indonesia," *Psychology and Education* 58 (1) (2021), pp. 722 – 734.

การจัดตั้ง Natv เพื่อจัดระเบียบและดำเนินการในการจัดเก็บข้อมูลต่าง ๆ ของรัฐสภาให้มีประสิทธิภาพและตอบสนองต่อความต้องการของประชาชนชาวเกาหลี⁸¹

ที่มาของ NATV

สาธารณรัฐเกาหลี มีการก่อตั้งช่องทางการสื่อสารของรัฐสภาครั้งแรกในค.ศ. 1995 โดยทุ่มเทให้กับการออกอากาศโดยเฉพาะการประชุมเต็มคณะและการประชุมของคณะกรรมการ สภานี้ออกอากาศเป็นหน่วยงานของรัฐที่ไม่ขึ้นกับรัฐสภาและได้รับเงินสนับสนุนบางส่วนจากงบประมาณของรัฐ จนต่อมาพัฒนาเป็น NATV ซึ่งเริ่มให้บริการเมื่อเดือนพฤษภาคม ค.ศ. 2004 เป็นสถานีกระจายเสียงที่ออกอากาศเผยแพร่ไปทั่วประเทศ มีรายการกว่า 100 ช่อง โดยดำเนินการออกอากาศผ่านตัวแทนของเอกชนและรัฐในการเผยแพร่รายการต่าง ๆ เริ่มตั้งแต่เวลา 9 โมงเช้าถึงตีหนึ่งของทุกวัน ซึ่งมีการเผยแพร่ข่าวสารจากรัฐสภาถึง 16 ชั่วโมงต่อวัน ครอบคลุมกว่า 12 ล้านครัวเรือนทั่วประเทศ นอกจากนี้ NATV ยังให้บริการผ่านดาวเทียมดิจิทัลช่อง Skylife (หมายเลข 530) เพื่อเผยแพร่กิจกรรมต่าง ๆ ของรัฐสภาเกาหลี รวมไปถึงกิจกรรมต่าง ๆ ของสมาชิกรัฐสภาเกาหลีด้วยเช่นกัน กล่าวอีกนัยคือ ผู้ชมของ NATV มีจำนวนถึง 88% ของครัวเรือนทั้งหมดในเกาหลี นอกจากนี้ด้วยเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารที่พัฒนาไปไกลของเกาหลี ทำให้การประชุมทั้งหมดของรัฐสภาถูกถ่ายทอดแบบเรียลไทม์ ผ่านอินเทอร์เน็ตทำให้ประชาชนสามารถติดตามผู้แทนของพวกเขาได้ตลอดเวลา ไม่ว่าจะเป็นการประชุมรัฐสภา การประชุมคณะกรรมการ หรือการประชุมในภาคส่วนที่เกี่ยวข้องต่าง ๆ

เป้าหมายของ NATV

- 1) เพื่อเป็นการพัฒนาช่องทางการสื่อสารของรัฐสภา โดยให้มีรายการที่หลากหลายครอบคลุมทุกกิจกรรมในรัฐสภา ทั้งการประชุม การอภิปราย และการเสนอร่างกฎหมาย เป็นต้น
- 2) เพื่อเสริมสร้างความเป็นอิสระ แต่ละรายการมีจุดประสงค์เพื่อประโยชน์ของสาธารณะเป็นที่ตั้ง ซึ่งมีความแตกต่างจากช่องสื่อสารสาธารณะและช่องทางการสื่อสารของเอกชน โดย NATV มีการจัดสรรเวลาในการถ่ายทอดสดเกี่ยวกับการอภิปราย การนำเสนอข่าวสารในปัจจุบัน และสารคดีที่ส่งเสริมและสร้างความเข้าใจในนโยบายของรัฐ และความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการปกครองในระบอบประชาธิปไตย
- 3) ต้องทำหน้าที่เป็นตัวเชื่อมระหว่างรัฐสภากับประชาชน โดย NATV ต้องให้ข้อมูลที่ถูกต้องแก่ประชาชน และต้องทำหน้าที่ในการรวบรวมความคิดเห็นของประชาชนส่งต่อให้รัฐสภา เพื่อเป็นการสะท้อนมุมมองและความคิดเห็นของประชาชนต่อกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับฝ่ายนิติบัญญัติ
- 4) ต้องตระหนักถึงการสร้างความรู้ให้กับประชาชนเกี่ยวกับประชาธิปไตยผ่านช่องทางการสื่อสารของรัฐสภา หรือผ่านทาง NATV ซึ่งเป็นช่องทางการสื่อสารเพียงเดียวของรัฐสภาแห่งสาธารณรัฐเกาหลี ที่ได้รับการอนุญาตให้มีการเผยแพร่ข้อมูลเกี่ยวกับรัฐสภาอย่างถูกต้องและเป็นกลาง ทำให้ผู้ชมสามารถแสดงความคิดเห็นทางการเมืองในกิจกรรมทางด้านนิติบัญญัติ นอกจากนี้ยังมีรายการที่เน้นไปยังผู้ชมวัยรุ่น และผู้มีสิทธิเลือกตั้งในอนาคต เพื่อเพิ่มความตระหนักในความสำคัญของการมีส่วนร่วมในระบอบประชาธิปไตย

---

⁸¹ Xavier Roques Geneva, "Parliamentary relations with the media," Retrieved from <https://www.asgp.co/node/29943> (October 2006).

รายการของ NATV มีหลากหลายโปรแกรม เช่น รายการถ่ายทอดสดการประชุมรัฐสภา รายการพิจารณาร่างกฎหมาย กิจกรรมความรู้เกี่ยวกับเด็กและเยาวชน รายการเกี่ยวกับปัญหาสังคมปัจจุบัน เศรษฐกิจ และงบประมาณ รวมถึงรายการที่มีส่วนร่วมของประชาชน สามารถแบ่งประเภทรายการที่ถ่ายทอดผ่าน NATV ได้ดังนี้

(1) *การประชุมรัฐสภา* ถือเป็นรายการสำคัญที่สุดของ NATV เพราะเป้าหมายหลักในการก่อตั้ง NATV คือ การเน้นการเผยแพร่การประชุมรัฐสภาให้เป็นสาธารณะ เพื่อให้เกิดความโปร่งใสและให้ผู้ชมได้รับทราบข้อมูลการประชุมของรัฐสภา และการประชุมของคณะกรรมการธิการชุดต่าง ๆ รวมไปถึงการประชุมที่เกี่ยวข้องกับประเด็นทางสังคม สำหรับรายการนี้จะเน้นการประชุมรัฐสภาจึงไม่ได้เปิดโอกาสให้ประชาชนเข้าไปแสดงความคิดเห็นได้

(2) *การพิจารณากฎหมาย* เป็นรายการที่เน้นการติดตามการพิจารณาร่างกฎหมายแต่ละฉบับ การเสนอร่างกฎหมายฉบับใหม่ และการแก้ไขกฎหมาย เพื่อให้มีข้อมูลที่หลากหลายและเปิดโอกาสให้ประชาชนรับทราบข้อมูลเกี่ยวกับการพิจารณาร่างกฎหมาย เช่น รายการเรื่องราวกฎหมายของ Shin Yui ที่มีการเชิญสมาชิกรัฐสภามาร่วมพูดคุยเกี่ยวกับร่างกฎหมายในแต่ละอาทิตย์ รวมไปถึงการเสนอร่างกฎหมายใหม่ และกฎหมายสำคัญอื่น ๆ รายการนี้ได้รับความนิยมอย่างต่อเนื่องจากผู้ชม เนื่องจากเป็นการขยายความรู้ด้านกฎหมายให้แก่สมาชิกรัฐสภาและประชาชน

(3) *รายการสถานการณ์ปัจจุบัน* เป็นรายการที่เน้นข่าวสารและปัญหาสำคัญที่กำลังเกิดขึ้นในสังคมเกาหลี โดยรายการจะมุ่งในการเก็บความคิดเห็นของประชาชนและมีการเชิญผู้เชี่ยวชาญรวมถึงสมาชิกรัฐสภาเข้าร่วมแลกเปลี่ยนความคิดเห็น เสนอทางออกที่สร้างสรรค์และมีประสิทธิภาพ และเป็นการเพิ่มการตระหนักรู้ให้แก่ประชาชนโดยทั่วไป นอกเหนือจากสถานการณ์ปัจจุบันในประเทศแล้วนั้น ยังมีเรื่องราวสถานการณ์ของต่างประเทศ การดำเนินงานของรัฐสภากับประเทศต่าง ๆ อีกด้วย ทั้งนี้เพื่อเป็นการส่งเสริมการค้าและการดำเนินนโยบายของประเทศ การสร้างสัมพันธภาพที่ระหว่างเกาหลีและต่างประเทศ นอกจากนี้ยังมีรายการพิเศษที่เป็นความร่วมมือระหว่างเกาหลีและสหรัฐอเมริกา (korea-US FTA) ที่ถูกสร้างเป็นซีรีส์ 3 ภาค เนื่องจากสถานการณ์ความขัดแย้งทางการค้าระหว่างเกาหลีและสหรัฐอเมริกา ซึ่งถือเป็นปัญหาสำคัญในเกาหลี จึงจำเป็นต้องมีการนำเสนอข้อมูลเพื่อสร้างความเข้าใจให้ตรงกัน โดยการนำเสนอในรูปแบบของซีรีส์เพื่อดึงดูดให้ประชาชนสนใจต่อสถานการณ์ดังกล่าวมากขึ้น

(4) *รายการเกี่ยวกับงบประมาณและด้านเศรษฐกิจ* จะให้ข้อมูลเกี่ยวกับงบประมาณและสถานการณ์เศรษฐกิจของชาติจากมุมมองของรัฐสภา เช่น รายการพิเศษเกี่ยวกับความสำเร็จทางเศรษฐกิจของเกาหลีจนกลายเป็นประเทศเศรษฐกิจใหม่ของโลก (top 10 ของโลก) และยังเป็นช่องทางที่ส่งเสริมให้ประชาชนมีความรู้และตระหนักต่อเศรษฐกิจในระดับมหภาคมากขึ้น และเพื่อร่วมกันพิจารณาสถานการณ์เศรษฐกิจของเกาหลีในช่วง 60 ปีที่ผ่านมา และหนทางการเติบโตทางเศรษฐกิจของเกาหลีในอนาคต

(5) *การศึกษา* รายการเกี่ยวกับการศึกษาถูกออกแบบมาเพื่อให้คนรุ่นหลังมีความรู้ และเป็นการยกระดับการรับรู้เกี่ยวกับประชาธิปไตย และการดำเนินงานของรัฐสภา ซึ่งแบ่งรายการออกตามกลุ่มช่วงอายุ ได้แก่ กลุ่มเด็กในวัยเรียน จะมีรายการ เช่น Children's National Assembly และกลุ่มเด็กวัยรุ่น จะมี

รายการ เช่น Clean National Assembly ซึ่งเป็นการออกแบบมาเพื่อให้รายการเกี่ยวกับการเมืองและประชาธิปไตยมีความสนุกสนาน และน่าสนใจมากขึ้น

(6) *รายการเกี่ยวกับการปกครองท้องถิ่น* เป็นรายการที่เน้นการสร้างความสำเร็จของกลุ่มพลเมือง รัฐบาลท้องถิ่นและสภาท้องถิ่น รวมถึงบทเรียนที่ได้รับจากการดำเนินงานนั้น ๆ โดยการพิจารณาผลงานในปัจจุบันและการวางแผนการดำเนินงานในอนาคตของการปกครองท้องถิ่น เช่น รายการ Grassroots Democracy เป็นรายการที่เน้นไปที่กรณีศึกษาของรูปแบบการปกครองส่วนท้องถิ่นที่ประสบความสำเร็จ

(7) *รายการเกี่ยวกับการเมืองเบื้องต้น* เป็นรายการที่ช่วยเสริมสร้างความเข้าใจต่อระบบการเมืองการปกครอง ผู้ชมที่สนใจในการเมืองแต่ยังไม่มีความรู้พื้นฐานทางการเมืองอย่างเพียงพอ สามารถเรียนรู้เพิ่มเติมได้ เพื่อเป็นการส่งเสริมความเป็นพลเมืองที่มีส่วนร่วมในการกำกับดูแลประเทศและมีส่วนร่วมในการพัฒนาสังคมประชาธิปไตยอย่างแท้จริง เช่น รายการ “การเมืองดีกว่าหนัง” เป็นรายการที่มีการนำเสนอเนื้อหาทางการเมืองและกฎหมายที่เข้าใจง่าย สอนให้ผู้ชมเข้าใจเรื่องราวและความคิดทางการเมืองที่ปรากฏในสื่อภาพยนตร์ และสะท้อนคุณค่าความเป็นประชาธิปไตย ซึ่งรายการนี้ได้รับการคัดเลือกให้เป็นรายการที่ดีที่สุดในการส่งเสริมความเข้าใจในการเมืองให้กับผู้ชม

(8) *รายการข่าวรัฐสภา* เป็นการนำเสนอข่าวสาร เหตุการณ์ต่าง ๆ ของรัฐสภา รวมไปถึงการประชุมรัฐสภา การประชุมคณะกรรมการธิการ การแถลงข่าวของสมาชิกรัฐสภาและพรรคการเมือง

(9) *รายการเพื่อประโยชน์สาธารณะ* เช่น รายการค้นหาเด็กหาย NATV ได้ดำเนินการจัดทำแคมเปญในการค้นหาเด็กหายในช่วงสองปีที่ผ่านมาภายใต้แนวคิด “พาเด็กกลับบ้านสู่อ้อมอกพ่อแม่” โดยมีการจัดสรรเวลา 8 ชั่วโมงต่อวันตั้งแต่ตี 1 จนถึง 9 โมงเช้า เพื่อนำเสนอภาพถ่ายและข้อมูลติดต่อของเด็กที่หายไป จนถึงตอนนี้มีเด็กได้กลับไปสู่อ้อมอกพ่อแม่กว่า 10 คน หรือ รายการอนุรักษ์ทรัพยากรทางทะเล “ทะเลคือชีวิตของเรา” เป็นการนำเสนอรายการแนวสารคดีและสิ่งแวดล้อมทางทะเล และเทศกาลภาพยนตร์ โดยคนรุ่นใหม่ เพื่อเพิ่มความตระหนักในการอนุรักษ์ทรัพยากรทางทะเล

ความสำเร็จของ NATV

(1) NATV ได้ทำให้ความต้องการของประชาชนในเรื่องของสิทธิในการรับทราบข้อมูลบรรลุผลตามกระบวนการตามกฎหมายและกิจกรรมของรัฐสภา และเพื่อส่งเสริมความรู้ของประชาชนซึ่งช่วยในการกำจัดความสงสัยในเรื่องการเมืองและไม่ทำให้เกิดครหา หรือสร้างข่าวเท็จแก่ประชาชน

(2) NATV ถูกทำให้เป็นบริการขั้นพื้นฐานในการนำเสนอข้อมูลข่าวสารได้อย่างรวดเร็ว ไม่มีการแก้ไขหรือตัดต่อข้อมูล

(3) NATV เป็นช่องทางการสื่อสารที่เกิดขึ้นโดยรัฐสภา ทำให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมทางการเมืองมากขึ้น ช่วยทำให้ประชาชนเข้าใจและเกิดความสนใจในการเมือง นอกจากนี้ยังช่วยเพิ่มจำนวนผู้เข้าร่วมทางการเมืองโดยการนำกิจกรรมในรัฐสภามาแนะนำจนถึงบ้านของประชาชน

(4) NATV มีการออกอากาศและไม่มีการตัดต่อเนื้อหา ทำให้ประชาชนสามารถตรวจสอบการทำงานของสมาชิกรัฐสภาได้อย่างใกล้ชิดมากขึ้น โดยประชาชนสามารถเข้าร่วมตรวจสอบการเข้าร่วมกิจกรรมทัศนศึกษา และคุณลักษณะของการเป็นนักการเมืองที่ดีได้

(5) บทบาทพื้นฐานของรัฐสภา เช่น อำนาจในการเสนอร่างกฎหมาย แก้ไขกฎหมาย การควบคุมงบประมาณ และการตรวจสอบการบริหารราชการของรัฐให้เข้มแข็ง NATA ได้ช่วยทำให้การสื่อสารของรัฐสภามีประสิทธิภาพมากขึ้นระหว่างพรรคการเมือง ฝ่ายรัฐบาลและฝ่ายค้าน นอกจากนี้ NATA ยังช่วยในการเปิดเผยข่าวสารของรัฐสภาให้เป็นวงกว้างมากขึ้น

(6) NATA ยังเป็นช่องทางในการศึกษาให้แก่ประชาชน ทำให้ประชาชนชาวเกาหลีสามารถเรียนรู้เกี่ยวกับหลักประชาธิปไตย และการทำงานของรัฐสภา อีกทั้งยังตรวจสอบการทำงานของสมาชิกรัฐสภาที่เป็นตัวแทนของพวกเขาได้

จะเห็นได้ว่า NATV เป็นช่องทางการสื่อสารที่เป็นประโยชน์ทั้งกับประชาชนและรัฐสภา ปราศจากอำนาจครอบงำจากพรรคการเมืองหรือฝ่ายบริหาร ส่งเสริมให้วิถีประชาธิปไตยของเกาหลีดำเนินไปได้อย่างดี

3) รัฐสภาแห่งสหรัฐอเมริกา

สำหรับรัฐสภาแห่งสหรัฐอเมริกา ได้ก่อตั้งช่องทางการสื่อสารของรัฐสภาขึ้นมาโดยเฉพาะ คือ โทรทัศน์รัฐสภาหรือที่เรียกว่า C-span อันเป็นเครือข่ายเคเบิลทีวีและดาวเทียมของอเมริกา ที่มีการดำเนินการออกอากาศผ่านเครือข่ายโทรทัศน์ โดยมีเนื้อหาครอบคลุมการประชุมรัฐสภา การประชุมของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร วุฒิสภา และคณะกรรมการ การสัมภาษณ์สมาชิกรัฐสภา สนทนพจน์โดยผู้นำ ฝ่ายบริหาร รวมไปถึงการรายงานข่าวต่าง ๆ ของรัฐสภา โดยมีการแบ่งช่องการออกอากาศระหว่างสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภาเป็น C-Span I และ C-Span II ตามลำดับ ซึ่งทั้งสองช่องจะไม่มีแทรกแซงจากฝ่ายหนึ่งฝ่ายใด โดยมีรัฐสภามีหน้าที่ในการควบคุมเนื้อหาที่นำเสนอ ไม่ได้ทำหน้าที่ในการผลิต

C-span หรือ Cable Satellite Public Affairs Network เป็นเครือข่ายเคเบิลทีวีและดาวเทียมของสหรัฐอเมริกา สร้างขึ้นในค.ศ. 1979 โดยอุตสาหกรรมเคเบิลทีวี เพื่อให้เป็นบริการสาธารณะที่ไม่แสวงหากำไร มีการถ่ายทอดการดำเนินงานของรัฐบาลและรายการประชาสัมพันธ์ต่าง ๆ โดยได้รับทุนสนับสนุนจากบริษัทเคเบิลและดาวเทียม การออกอากาศของ C-span จะไม่มีโฆษณาบนเครือข่าย รวมถึงช่องโทรทัศน์ในเครือของ C-span ด้วยเช่นกัน โดยมีจุดประสงค์ในการมุ่งเน้นการถ่ายทอดกิจกรรมต่าง ๆ ของรัฐสภา ทั้งสมาชิกวุฒิสภาและสภาผู้แทนราษฎร การถ่ายทอดสดเหตุการณ์ทางการเมืองของสหรัฐอเมริกา และมีการรายงานข่าวแบบเรียลไทม์ของรัฐสภา ตลอดจนเหตุการณ์สำคัญอื่น ๆ ทั่วโลก ตลอดจนการรายงานข่าวเหตุการณ์ทางการเมืองและนโยบายต่าง ๆ โดยไม่มีการปกปิดหรือตัดต่อเนื้อหา เพื่อให้ประชาชนได้รับทราบข้อมูลที่เป็นข้อเท็จจริง ไม่มีการปกปิดเกี่ยวกับการเมืองและการดำเนินงานของรัฐบาล นอกจากนี้ยังมีการรายงานข่าวที่นอกเหนือจากการเมือง อาทิเช่น รายการประวัติศาสตร์ รายการเกี่ยวกับหนังสือ สารคดี การสัมภาษณ์บุคคลสำคัญที่เกี่ยวข้องกับนโยบายสาธารณะหรือกฎหมายสำคัญ เป็นต้น นอกจากนี้ C-span ยังมีช่องทางการสื่อสารในรูปแบบอื่น ๆ ได้แก่ สถานีวิทยุ WCSP-FM, กลุ่มเว็บไซต์เกี่ยวกับมีเดียและคลังข้อมูลต่าง ๆ เป็นต้น ช่องโทรทัศน์ของ C-Span ได้ให้บริการครอบคลุมทุกครัวเรือนผ่านทั้งเคเบิลและดาวเทียมประมาณ 100 ล้านครัวเรือนในสหรัฐอเมริกา และมีการออกอากาศผ่านทางวิทยุ FM ในวอชิงตัน ดีซี ซึ่งได้เริ่มดำเนินการในค.ศ.

1997 โดยครอบคลุมเนื้อหาเหตุการณ์ที่คล้ายคลึงกับช่องโทรทัศน์ นอกจากนี้ยังมีการถ่ายทอดสดผ่านทาง อินเทอร์เน็ตระบบ SiriusXM และมีแอปพลิเคชันที่สามารถดาวน์โหลดได้ทั่วโลกทั้งระบบ iOS และ Android

ประวัติความเป็นมา

ในค.ศ. 1978 C-span ได้ถูกก่อตั้งโดย ไบรอัน แลมป์ (Brian Lamb) ซึ่งเคยทำงานในตำแหน่งหัวหน้าของสำนักงานของ Cablevision ในวอชิงตัน ดีซี อุตสาหกรรมเคเบิลทีวีเป็นอุตสาหกรรมที่เติบโตอย่างรวดเร็ว แลมป์มองว่ารัฐสภาต้องมีช่องทางการสื่อสารในการถ่ายทอดหรือนำเสนอข้อมูลเกี่ยวกับรัฐสภา จึงริเริ่มการขอเงินสนับสนุนจากอุตสาหกรรมเคเบิลในสหรัฐอเมริกา จากเดิมที่รัฐสภาแห่งสหรัฐอเมริกาอนุญาตให้มีการถ่ายทอดได้แค่บางส่วนเท่านั้น จนกระทั่ง C-span จัดตั้งขึ้นจึงเป็นครั้งแรกที่มีการถ่ายทอดสดเหตุการณ์ต่าง ๆ จากรัฐสภาสู่บ้านเรือนของประชาชนแบบเรียลไทม์ ทั้งการถ่ายทอดสดการประชุมรัฐสภา กิจกรรมสาธารณะ และการอภิปรายเกี่ยวกับนโยบายต่าง ๆ C-Span เปิดตัวอย่างเป็นทางการในวันที่ 19 มีนาคม ค.ศ. 1979 เป็นการบริการสาธารณะที่ไม่แสวงหากำไรจากผู้ให้บริการเคเบิลโดยร่วมมือกับสภาคองเกรส สำหรับการถ่ายทอดครั้งแรกของ C-Span เป็นการประชุมสภาผู้แทนราษฎร เริ่มต้นด้วยการกล่าวสุนทรพจน์โดยตัวแทนจากรัฐเทนเนสซี

ในช่วงแรกของการดำเนินงานของ C-span มีเพียง 3.5 ล้านครัวเรือนเท่านั้นที่ให้ความสนใจในการรับชม และมีพนักงานในการดูแลเพียง 3 คนเท่านั้น ต่อมาในช่วง 2 -3 ปีแรก C-Span ได้ใช้เวลาการออกอากาศจากดาวเทียมเครือข่าย และมีเวลาออกอากาศประมาณ 9 ชั่วโมงต่อวันเท่านั้น จนกระทั่งวันที่ 1 กุมภาพันธ์ ค.ศ. 1982 ได้เปิดช่องสัญญาณของตนเองจนนำไปสู่การขยายรายการออกเป็น 16 ชั่วโมงต่อวัน และในอีกสองสามเดือนถัดมา C-Span ได้ดำเนินการเต็มเวลาอย่างเป็นทางการในวันที่ 13 กันยายน ค.ศ. 1982

การขยายช่องทางและการเข้าถึง

รายการหลักของเครือข่าย C-span คือ การถ่ายทอดสดการประชุมของรัฐสภา ทั้งสภาผู้แทนราษฎร และวุฒิสภา โดยในช่วงแรกจะเน้นการถ่ายทอดสดการอภิปรายของสภาผู้แทนราษฎร จนกระทั่งมี C-span2 ที่เป็นเครือข่ายแยกออกมาเพื่อถ่ายทอดสดการอภิปรายของวุฒิสภา รวมทั้งข่าวสารและกิจกรรมของวุฒิสภา ซึ่งผู้ชมสามารถติดตามได้ทันที C-span ยังถ่ายทอดสดการอภิปรายถึงร่างกฎหมายที่ต้องผ่านทั้งสองสภา เพื่อให้ประชาชนรับรู้ความเป็นมาในแต่ละร่างกฎหมายที่จะประกาศใช้ด้วยเช่นกัน นอกจากนี้ยังมีรายการเกี่ยวกับเหตุการณ์สำคัญหรือปมปัญหาขัดแย้งที่กำลังเกิดขึ้น โดยจำเป็นต้องอาศัยความคิดเห็นจากทั้งสองสภา ก็มีการถ่ายทอดสดด้วยเช่นกัน เช่น ความขัดแย้งในอ่าวเปอร์เซียในค.ศ. 1991 การลงคะแนนเสียงถอดถอนของสภาและการพิจารณากรณีของประธานาธิบดีบิล คลินตันในค.ศ. 1998 ตลอดจนกระบวนการถอดถอนประธานาธิบดีทรัมป์ในค.ศ. 2019 เป็นต้น

สำหรับ C-Span2 มีการเปิดตัวอย่างเป็นทางการในวันที่ 2 มิถุนายน ค.ศ. 1986 เพื่อให้ครอบคลุมการประชุมของวุฒิสภา และเริ่มดำเนินการเต็มเวลาในวันที่ 5 มกราคม ค.ศ. 1987 ซึ่งก่อนหน้านี้วุฒิสภาได้มีการถกเถียงในเรื่องการอนุญาตให้มีการออกอากาศทางโทรทัศน์เกี่ยวกับการอภิปราย โดยใช้เวลากว่า 2 ปี

ถึงจะได้ข้อสรุป ในค.ศ. 1992 รัฐสภาได้ผ่านกฎหมายเกี่ยวกับการอนุญาตให้ผู้บริการเคเบิลต้องจัดสรรคลื่นความถี่ไปยังผู้เผยแพร่ภาพกระจายเสียงในท้องถิ่น ซึ่งได้ส่งผลกระทบต่อการทำงานของ C-span โดยเฉพาะ C-span2 ที่ยังจำกัดในบางพื้นที่ ระหว่างค.ศ. 1993 – 1994 ระบบเคเบิลจำนวน 95 เมืองของสหรัฐอเมริกาได้ยกเลิกหรือลดการออกอากาศของ C-span และ C-span 2 จึงเกิดการประท้วงจากประชาชนและบางชุมชน เช่น Eugene, Oregon, Alexandria และ Virginia จนนำไปสู่การพัฒนาปรับปรุงการใช้งาน C-span ให้ครอบคลุมมากขึ้น จนในปัจจุบัน C-span3 ได้ก่อตั้งขึ้นและมีการดำเนินการเต็มเวลาในวันที่ 22 มกราคมค.ศ. 2001 โดยรายการหลักจะเกี่ยวกับนโยบายสาธารณะและเหตุการณ์ที่เกี่ยวข้องกับรัฐบาลออกอากาศในทุกวัน รวมทั้งมีรายการเกี่ยวกับประวัติศาสตร์ที่ออกอากาศเป็นประจำในวันหยุดสัปดาห์

ต่อมาในเดือนมกราคม ค.ศ. 1997 C-span ได้ขยายการถ่ายทอดสดผ่านทางอินเทอร์เน็ต เพื่อให้ครอบคลุมการประชุมของพรรคเดโมแครตและพรรครีพับลิกันอันเป็นพรรคการเมืองหลักของสหรัฐอเมริกา รวมทั้งการโต้เถียง (Debate) ของว่าที่ผู้สมัครประธานาธิบดี ในค.ศ. 2008 C-Span ได้สร้างเว็บไซต์ 2 เว็บไซต์ คือ Convention Hub และ Debate Hub โดยได้ทำการออกอากาศในส่วนของงานพิจารณาของคณะกรรมการ และการกล่าวสุนทรพจน์ของบุคคลสำคัญในแวดวงการเมืองและรัฐสภา และในวันที่ 3 มกราคมค.ศ. 2023 เป็นการประชุมสภาคองเกรสครั้งที่ 118 ได้มีการลงคะแนนเสียงของสมาชิกให้มีการถ่ายทอดสดออกอากาศผ่านทาง C-Span ที่ต้องไม่มีการเซ็นเซอร์หรือปิดกั้นตามกฎหมายของรัฐสภา ทำให้มีผู้ชมกลุ่มหลาย ดั้งนั้นจะเห็นได้ว่า การถ่ายทอดสดของ C-Span ผ่านช่องทางออนไลน์ เป็นการขยายฐานผู้ชมให้มากขึ้น ทำให้ผู้ชมสามารถรับรู้ถึงอากัปกิริยาของสมาชิก ความสนใจ การเปื้อนหน่ายหรือกิจกรรมต่าง ๆ ของสมาชิกภายในรัฐสภา⁸²

ภารกิจของ C-span

C-Span มีภารกิจหลักในการถ่ายทอดและนำเสนอการทำงานของสมาชิกรัฐสภาทั้งสองสภา ทั้งการอภิปราย การนำเสนอและการตัดสินใจ โดยไม่มีการตัดต่อ พร้อมทั้งมีข้อเสนอแนะหรือการวิเคราะห์เพื่อผลประโยชน์ของประชาชนเป็นที่ตั้ง ไม่ได้เอื้อประโยชน์ต่อพรรคการเมืองใดเป็นการเฉพาะ อีกทั้งเพื่อให้ผู้ชมสามารถเข้าถึงนโยบาย กระบวนการตัดสินใจในกิจกรรมสาธารณะได้อย่างโปร่งใส ปัจจุบัน C-Span มีเครือข่ายทั้งหมด 3 เครือข่ายหลัก โดย C-Span ก่อตั้งในค.ศ. 1979 ต่อมาในค.ศ. 1986 เป็น C-Span 2 ซึ่งทำหน้าที่ถ่ายทอดข่าวสารเกี่ยวกับวุฒิสภาเป็นหลัก ส่วน C-Span 3 ก่อตั้งในค.ศ. 2001 โดยมีการดำเนินการหลักอยู่ที่วอชิงตัน ดีซี มีพนักงานกว่า 250 คน และยังมีเครือข่ายท้องถิ่นของแต่ละรัฐ นอกจากการถ่ายทอดเกี่ยวกับการทำงานในรัฐสภาและสมาชิกรัฐสภาแล้วนั้น ยังมีรายการที่ให้สาระความรู้และให้การศึกษา เช่น C-span.org, วิทยู C-Span, ห้องเรียนของ C-Span และ the C-Span Digital bus เป็นต้น นอกจากนี้ C-Span ยังมีรายการที่ร่วมมือกับหน่วยงานอื่นที่เกี่ยวข้องนอกจากรัฐสภา เช่น Pentagon, กระทรวงต่าง ๆ, ศาล, มหาวิทยาลัย และพรรคการเมือง อีกทั้งมีการร่วมมือกับโปรแกรมของรัฐสภา

⁸² Danny Hastings, *C-Span Cameras on the House Floor*, Retrieved from <https://www.closeup.org/c-span-cameras-on-the-house-floor/> (25 January 2023).

ต่างประเทศ เช่น รัฐสภาอังกฤษ, แคนาดา, เยอรมัน และรัสเซีย เพื่อขับเคลื่อนการทำหน้าที่ของรัฐสภาให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

ตัวอย่างรายการของ C-Span

Washington Journal ออกอากาศทุกวัน ตั้งแต่ 7 – 10 โมง เป็นการนำเสนอเกี่ยวกับนโยบายสาธารณะ สถานการณ์โลก การวิเคราะห์กฎหมายสำคัญ และเปิดโอกาสให้ผู้ชมมีส่วนร่วมในรายการผ่านการโทรศัพท์เข้ามาพูดคุย หรือส่งอีเมลมาเพื่อเสนอแนะต่าง ๆ

Tonight from Washington ออกอากาศจันทร์ถึงศุกร์ ตั้งแต่ สองทุ่มถึงห้าทุ่ม โดยการถ่ายทอดประเด็นสาธารณะที่กำลังได้รับความนิยมโดยไม่มีการตัดต่อ มักจะเป็นเรื่องราวของรัฐสภา, Pentagon และกระทรวงต่าง ๆ รวมทั้งการพูดคุยเกี่ยวกับกฎหมาย

The Communicators ออกอากาศวันเสาร์ เวลา 6 โมงเย็นผ่าน C-Span และวันจันทร์ เวลา 8 โมงเช้าและ สองทุ่ม ผ่าน C-Span 2 เป็นรายการที่ออกอากาศเพียงแค่อีกครึ่งชั่วโมง โดยนำเสนอเรื่องราวเด่น ๆ ในแต่ละสัปดาห์

American Politics วันอาทิตย์ เวลา 18.30 และ 21.30 พุดคุยประเด็นและเหตุการณ์สำคัญทางการเมืองของสหรัฐอเมริกา นอกจากนี้ยังมีรายการถามคำถาม (Q&A) ออกอากาศทุกวันอาทิตย์ เวลา 8 โมง และ 11 โมง และวันจันทร์ 6 โมงเช้า เป็นการสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิ และเชิญประชาชนที่มีความสนใจหรือมีความเกี่ยวข้องกับประเด็นต่าง ๆ เข้ามาร่วมแลกเปลี่ยนทัศนคติ เช่น ประเด็นเกี่ยวกับสื่อ การศึกษา วิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี เป็นต้น

C-Span 2 เน้นการถ่ายทอดสดการประชุมของสมาชิกวุฒิสภา การทำงานของสมาชิกวุฒิสภา โดยรายการจะครอบคลุมทั้งสภาองเกรส และคณะกรรมการทุกชุดของวุฒิสภา นอกจากนี้ยังมีการเชิญบุคคลที่มีความรู้ความสามารถจากมหาวิทยาลัย พรรคการเมือง รวมถึงหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในกฎหมายต่าง ๆ เข้ามาร่วมพูดคุยแลกเปลี่ยนประสบการณ์ ตัวอย่างรายการ เช่น *Book TV* ออกอากาศทุกวันเสาร์เวลา 8 โมงเช้าถึงวันจันทร์ 8 โมงเช้า เป็นการนำเสนอหนังสือที่น่าสนใจ ทั้งประวัติศาสตร์ การเมือง สื่อ และเรื่องราวของบุคคลต่าง ๆ โดยจะมีรายการสอดแทรกในรายการหลักเช่น *Encore Booknotes* ออกอากาศวันเสาร์ เวลา 6 โมงเย็นโดยเชิญนักเขียนมาบอกเล่าเกี่ยวกับเนื้อหาในหนังสือ

C-Span 3 ก่อตั้งเดือนกันยายนค.ศ. 2001 เป็นเครือข่ายโทรทัศน์สาธารณะ โดยเน้นการออกอากาศรายการเกี่ยวกับการประชุมของคณะกรรมการ การกล่าวสุนทรพจน์ทางการเมือง และรายการอื่น ๆ ในทุกอาทิตย์ C-Span 3 มีการออกอากาศรายการเกี่ยวกับประวัติศาสตร์ของสหรัฐอเมริกา เช่น *รายการประวัติศาสตร์อเมริกา* ออกอากาศทุกวันเสาร์เวลา 8 โมงเช้าถึงวันจันทร์ 8 โมงเช้า เป็นการนำเสนอเกี่ยวกับประวัติศาสตร์อเมริกา เป็นต้น

นอกจากนี้ยังมีเว็บไซต์ของ C-span คือ C-span.org เป็นแพลตฟอร์มที่รวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับสภาองเกรส วุฒิสภา และข่าวสารต่าง ๆ นอกจากนี้ยังมี C-span Podcasts เป็นช่องทางที่ได้รับความนิยมจากผู้ฟังในสหรัฐอเมริกา ที่สามารถรับฟังได้ในรูปแบบของ MP3 และยังมี C-Span video Library เป็น

แพลตฟอร์มในการค้นหาข้อมูลต่าง ๆ ได้ฟรี รวบรวมข้อมูลข่าวสาร รายการต่าง ๆ ของ C-Span ตั้งแต่ปี 1987 เป็นต้นมา โดยมีรายการที่ออกอากาศไปแล้วกว่า 160,000 ชั่วโมงในรูปแบบดิจิทัล และยังมี Congressional Chronicle เป็นการรวบรวมข้อมูล วิดีโอของสภาองเกรสและวุฒิสภา ซึ่งย้อนหลังไปได้ถึง ค.ศ. 1993 สำหรับ C-Span Radio ก่อตั้งเมื่อเดือนตุลาคม ค.ศ. 1997 เป็นการขยายกลุ่มผู้ฟัง ให้สามารถเข้าถึงข้อมูลเกี่ยวกับนโยบายสาธารณะโดยออกอากาศ 24 ชั่วโมงในทุกวัน นอกจากนี้ C-Span ยังมีโซเชียลมีเดียเพื่อเป็นช่องทางในการเข้าถึงได้ง่ายและสะดวกได้มากขึ้น เช่น Facebook page – www.facebook.com/CSPAN, email หรือ ทวิตเตอร์ @cspan และยังมียูทูป C-Span นอกจากนี้ยังมีรถบัสดิจิทัลเคลื่อนที่ไปยังเมืองต่าง ๆ เพื่อเผยแพร่ความรู้เกี่ยวกับรัฐสภาให้กับประชาชนในพื้นที่ ภายในรถบัสจะมีโทรทัศน์ อินเทอร์เน็ต วิทยุ ห้องสมุดขนาดเล็ก เพื่อให้บริการแก่ประชาชน ครูและนักเรียน ซึ่งจะคล้ายกับ The C-Span LCV (Local Content Vehicle) โดยเป็นรถบัสบริการเคลื่อนที่ไปยังชุมชนท้องถิ่นทั่วประเทศ โดยมีเนื้อหาเกี่ยวกับการรณรงค์การเลือกตั้ง ประวัติศาสตร์ หนังสือ และรายการต่าง ๆ ของรัฐสภา C-span ยังมีการพัฒนาช่องทางการสื่อสารเพื่อสร้างช่องทางที่หลากหลายมากขึ้น อย่าง C-Span classroom เพื่อเป็นแพลตฟอร์มในการเรียนรู้สำหรับเด็กระดับมัธยมศึกษาขึ้นไปเพื่อให้ความรู้เกี่ยวกับสิทธิของเด็กและเยาวชน ซึ่งหากเยาวชนสนใจสามารถสมัครเป็นสมาชิกทำให้สามารถเข้าถึงคลิปวิดีโอ การอภิปราย และสามารถส่งข้อซักถามเข้าไปในรัฐสภาได้ และทุกฤดูร้อนจะมีการอบรมครูเพื่อสร้างแหล่งการเรียนรู้ให้กับครูเพื่อนำไปปรับใช้กับการเรียนการสอนได้⁸³

C-Span และ เครือข่ายของรัฐ

เคเบิลดาวเทียม โครงข่ายสาธารณะ หรือ C-Span ของรัฐสภาสหรัฐอเมริกา นั้น เกิดขึ้นจากองค์กรที่ไม่ได้แสวงหากำไร มีภาระระดมทุนเพื่อสนับสนุนกิจกรรมของ C-Span ในค.ศ. 1980 C-Span ได้ถ่ายทอดสดการเลือกตั้งประธานาธิบดีเป็นครั้งแรก จำนวนผู้เข้าชม C-Span I ที่เริ่มถ่ายทอด มีประมาณ 61 ล้านคน ในขณะที่ C-Span II เริ่มถ่ายทอดสดครั้งแรกในค.ศ. 1986 มีผู้ชมเพียงแค่ 35 ล้านคน⁸⁴ ปัจจุบัน C-span ได้ขยายจนมีทั้งหมด 3 ช่อง ในค.ศ. 1982 C-Span ได้ขยายการออกอากาศเป็น 24 ชั่วโมงต่อวันและออกอากาศในทุกวัน ปัจจุบันมีพนักงานที่ทำงานทั้งหมด 275 คน โปรแกรมออกอากาศทั้ง 24 ชั่วโมงโดยครอบคลุม 86 ล้านครัวเรือนผ่านระบบเคเบิลทีวีเกือบ 7,900 รายการ นอกจากนี้ยังมีรายการที่ครอบคลุมไปถึงกระบวนการทำงานของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภา รวมทั้งการเลือกตั้งทั่วไปและการเลือกตั้งระดับท้องถิ่น และมีชุดรายการให้ความรู้ เช่น Road to the white House, Booknotes, Washington Journal และ American Presidents เป็นต้น นอกจากนี้รายการของ C-Span ยังครอบคลุมถึงกระบวนการทำงานของฝ่ายบริหาร และฝ่ายตุลาการด้วยเช่นกัน ก่อนหน้านี้การถ่ายทอดสดจำกัดการถ่ายทอดเฉพาะภาพสมาชิกที่โพลีเดียม ห้ามไม่ให้มีการถ่ายภาพปฏิภพของสมาชิกหรือภาพบรรยากาศในห้องประชุม จนกระทั่งปัจจุบันมีการ

⁸³ Danny Hastings, *C-Span Cameras on the House Floor*, Retrieved from <https://www.closeup.org/c-span-cameras-on-the-house-floor/> (25 January 2023).

⁸⁴ Inter-parliamentary Union, *Constitutional and Parliamentary information*, p. 123.

อนุญาตให้ถ่ายภาพปฏิกริยาของสมาชิกและภาพบรรยากาศในห้องประชุมได้ทั้งหมด การขยายเนื้อหาในการออกอากาศของ C-Span ทำให้ปัจจุบันนี้หนังสือพิมพ์ไม่ได้มีการทำข่าวที่รัฐสภา เนื่องจาก C-span ได้นำเสนอเนื้อหาที่มีความสำคัญและตรงประเด็นมากกว่า และไม่ได้จำกัดเฉพาะการถ่ายทอดสดการประชุมของรัฐสภาหรือเรื่องพื้นฐานเท่านั้น

นอกจากเครือข่ายโทรทัศน์แล้วนั้นยังมีเครือข่ายวิทยุที่มีการเข้าถึงกว่า 77 ล้านครัวเรือนจากทั้งหมด 98 ล้านครัวเรือนในสหรัฐอเมริกา โดยเพิ่มขึ้นจาก 3.5 ล้าน ในค.ศ. 1979 พบว่ากว่า 60% ของประชาชนทั้งสหรัฐอเมริกาที่ไม่เคยดูสื่อของรัฐสภา และมีเพียง 30% เท่านั้นที่ดูเป็นครั้งคราว และ 10% ที่ดูเป็นประจำ สัปดาห์ละหลายครั้ง ในค.ศ. 2009 มีการสำรวจพบว่า 21% ของเคเบิลในครัวเรือนหรือประชากรสหรัฐอเมริกาประมาณ 39 ล้านคนที่เปิดชม C-Span อยู่เสมอ ซึ่งจากการสำรวจครั้งนั้นพบว่าส่วนใหญ่เป็นผู้กระตือรือร้นหรือให้ความสนใจต่อสถานการณ์ทางการเมืองอยู่ตลอดเวลา โดยมีทั้งพวกเสรีนิยมและพวกอนุรักษนิยมในจำนวนที่เท่ากันและมาจากหลากหลายพื้นที่ โดย 90% ของคนดูเป็นผู้ลงคะแนนเลือกตั้งในค.ศ. 2008 จนกระทั่งปัจจุบันยอดผู้ชมเพิ่มขึ้นมากกว่า 23 ล้านคน คิดเป็น 45% ของประชาชนทั้งหมดที่ติดตามการนำเสนอข่าวของรัฐสภา การออกอากาศทางโทรทัศน์ของรัฐสภาและกิจกรรมสาธารณะที่สำคัญของรัฐสภาได้เปิดโอกาสให้ประชาชนมีโอกาสรับชม และเข้าถึงข้อมูลของรัฐสภาอย่างเท่าเทียม ไม่ได้จำกัดเฉพาะในช่วงภาคค่ำเท่านั้น ซึ่งการรับชม C-span ได้ขยายวงกว้างมากขึ้น ไม่ได้จำกัดอายุ หรือผู้ที่มีความสนใจทางด้านการเมืองเท่านั้น ขณะเดียวกันมีข้อเสนอเพื่อนำไปสู่การพัฒนาปรับปรุงรัฐสภาในศตวรรษที่ 21 ให้มีประสิทธิภาพและตอบสนองความต้องการของประชาชนมากขึ้น ทั้งนี้การถ่ายทอดสดทางโทรทัศน์ของรัฐสภาเป็นนวัตกรรมที่ส่งผลที่ดีแก่รัฐสภา บวกกับการเข้ามามีบทบาทของอินเทอร์เน็ตยิ่งทำให้ช่องทางการสื่อสารของรัฐสภาที่มีอิสระและแพร่ขยายในวงกว้างอย่างไม่ซ้ำจำกัด⁸⁵

การเลือกตั้งในค.ศ. 2010 มีการออกอากาศการอภิปราย (Debate) กว่า 96 ชั่วโมง รวมถึงการอภิปรายของผู้ว่าราชการรัฐ ผู้สมัครวุฒิสภา อัยการ ทำให้ยอดผู้ชม C-span เพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง นอกจากนี้ C-span ยังขยายเครือข่ายไปยังรัฐอื่น ๆ ในการนำเสนอข่าวเกี่ยวกับเฉพาะของแต่ละรัฐ โดยการสนับสนุนหลักจาก C-span เช่น รัฐวิสคอนซิน ที่เรียกว่า WisconsinEye's ในค.ศ. 2009 ได้มีการออกอากาศเกี่ยวกับกระบวนการจัดทำงบประมาณของรัฐ ประชากรจากรัฐวิสคอนซินได้เข้าร่วมการบันทึกคำต่อคำของกระบวนการสาธารณะทั้งหมด เช่น การเสนอร่างกฎหมาย การประชุมเกี่ยวกับการเงิน เป็นต้น และในค.ศ. 2010 ได้มีการถ่ายทอดสดการเลือกตั้งและยังมีรายการกว่า 300 รายการเกี่ยวกับการเลือกตั้ง รวมถึงการสัมภาษณ์ประชาชนในรัฐกว่า 100 คนเข้าร่วมแลกเปลี่ยน หรือในรัฐวอชิงตันที่มีเครือข่ายท้องถิ่น อย่าง TVW เป็นเครือข่ายประชาสัมพันธ์ที่มีการรายงานข่าวเกี่ยวกับการประชุมสภานิติบัญญัติแห่งรัฐวอชิงตัน และการรายงานข่าวของศาลฎีกาและงานกิจกรรมสาธารณะ โดย TVW ได้กลายเป็นเวทีสาธารณะที่เปิดโอกาสให้

⁸⁵ Julianne Schultz, "Two Cultures : Parliament and the Media," Presented as a lecture in the Department of the Senate Occasional Lecture Series at Parliament House on 15 February 2002.

ประชาชนจากรัฐวอชิงตันเข้ามามีส่วนร่วมในประเด็นที่หลากหลาย พร้อมทั้งเปิดโอกาสให้ประชาชนมีการตรวจสอบการทำงานของรัฐบาลและหน่วยงานอื่น ๆ โดยประชาชนสามารถติดตามได้ทั้งโทรทัศน์ การถ่ายทอดสดทางวิดีโอและพอดคาสต์ในแพลตฟอร์มออนไลน์ ในค.ศ. 2010 ที่มีการเลือกตั้ง TVW ได้มีการออกอากาศการอภิปรายกว่า 15 ครั้ง หรือ ในกรณีของรัฐเพนซิลวาเนีย ที่มีเครือข่ายที่เรียกว่า Pennsylvania Cable Network หรือ PCN เป็นเครือข่ายเคเบิลทีวีขององค์กรเอกชนที่ไม่แสวงหากำไร สร้างขึ้นบนโมเดลของ C-Span โดยถ่ายทอดสดการอภิปรายของสภานิติบัญญัติแห่งรัฐเพนซิลวาเนียทั้ง 2 แห่ง และมีการรายงานข่าวของรัฐสภา รวมทั้งกิจกรรมสาธารณะตลอด 24 ชั่วโมง ในค.ศ. 2010 มีการออกอากาศการอภิปรายของผู้ว่าการรัฐกว่า 20 ครั้ง ทั้งนี้เพื่อเป็นการเปิดเผยการทำงานของรัฐบาลให้ประชาชนรับรู้ รับทราบและตรวจสอบได้

ดังนั้นจึงกล่าวได้ว่า การทำงานของ C-Span และเครือข่ายเคเบิลท้องถิ่นมีแนวคิดหลักเดียวกันคือ จะต้องเป็นกลาง เพราะตั้งแต่จุดเริ่มต้นในการก่อตั้ง C-Span ที่เป็นองค์กรไม่แสวงหากำไร มีการระดมทุนเองโดยไม่พึ่งพางบจากรัฐบาล ไบรอัน แลมป์ ผู้ก่อตั้งกล่าวว่า สิ่งสำคัญของ C-Span คือการที่ไม่ได้รับเงินอุดหนุนจากรัฐบาล จึงไม่จำเป็นที่ช่องทางการสื่อสารของรัฐสภาอย่าง C-Span ต้องเป็นสื่อที่รับใช้รัฐบาล หรือพรรคการเมืองใดพรรคการเมืองหนึ่ง สามารถทำงานได้อย่างอิสระ และที่สำคัญมีจุดยืนทางการเมืองที่สนับสนุนการมีส่วนร่วมของประชาชนภายใต้ระบอบประชาธิปไตย

4) รัฐสภาเครือรัฐออสเตรเลีย

ในเครือรัฐออสเตรเลีย การใช้อำนาจนิติบัญญัติ บริหาร และตุลาการดำเนินการผ่านองค์กรของรัฐใน 2 ระดับ คือ ระดับเครือรัฐ และระดับรัฐ สำหรับในส่วนของ การใช้อำนาจนิติบัญญัติ หากเป็นในระดับเครือรัฐ รัฐสภาแห่งเครือรัฐ (Commonwealth Parliament) ประกอบด้วยสภาผู้แทนราษฎร และวุฒิสภา ที่ได้รับเลือกตั้งจากประชาชนในแต่ละรัฐและจากเขตปกครองตนเอง เข้ามาทำหน้าที่ตรากฎหมายขึ้นใช้บังคับสำหรับทุกรัฐและเขตปกครองตนเองเฉพาะเรื่องที่ได้บัญญัติขึ้นเท่านั้น สำหรับระดับรัฐนั้น แต่ละรัฐจะมีรัฐสภาเป็นของตนเอง (state parliament) เพื่อทำหน้าที่ตรากฎหมายอื่นที่รัฐธรรมนูญมิได้กำหนดให้เป็นอำนาจของรัฐสภาแห่งรัฐขึ้นใช้บังคับภายในอาณาเขตของรัฐนั้น ซึ่งได้แก่ เรื่องเกี่ยวกับการศึกษา การคมนาคมขนส่ง การสาธารณสุข การเกษตร และการบังคับการให้เป็นไปตามกฎหมาย แต่ละรัฐต่างก็มีหลักเกณฑ์วิธีการและแนวปฏิบัติในการตรากฎหมายขึ้นใช้บังคับแตกต่างกันไป

ภายในรัฐสภาออสเตรเลียได้มีการจัดเตรียมช่องทางการสื่อสาร ที่ทำให้บุคลากรทั้งภายในและภายนอก รวมถึงประชาชน สามารถเข้าถึงข้อมูลที่เป็นทางการของรัฐสภาได้ ทั้งข้อมูลการประชุม การสัมภาษณ์สมาชิกรัฐสภา ยิ่งกว่านั้นรัฐสภาออสเตรเลียยังมีการพัฒนาเทคโนโลยีที่สนับสนุนการเข้าถึงของข้อมูลในรัฐสภาให้มีประสิทธิภาพเพิ่มมากขึ้น ความสำเร็จอย่างหนึ่งของการทำงานร่วมกันระหว่างรัฐสภาและสื่อมวลชน คือ การติดต่อสื่อสารกันตลอดระหว่างรัฐสภาและสื่อเพื่อแลกเปลี่ยนข้อมูลและนำข้อเสนอข่าวสาร

ที่สอดคล้องกัน รวมทั้งความพยายามในการหาสมดุลสำหรับการเข้าถึงข้อมูลของสื่อมวลชนและการเปิดโอกาสให้สื่อเข้าถึงข้อมูลของรัฐสภาได้อย่างอิสระ⁸⁶

คนออสเตรเลียส่วนใหญ่มักติดตามการรายงานข่าวของสื่อต่าง ๆ เพื่อรับรู้ข้อมูลการดำเนินงานของรัฐ นโยบายและกิจกรรมต่าง ๆ ของรัฐบาล ดังนั้นรัฐสภาออสเตรเลียจึงมีการตระหนักมาโดยตลอดถึงบทบาทอำนาจหน้าที่ของสื่อในการรายงานข่าวเกี่ยวกับการทำงานของรัฐสภาต่อประชาชน หากการรายงานของสื่อถูกต้อง รัฐสภาจะได้รับการสนับสนุนจากประชาชนและเป็นการส่งเสริมประสิทธิภาพการทำงานของรัฐสภา รวมทั้งส่งเสริมระบอบประชาธิปไตยแบบรัฐสภาให้มั่นคง การที่รัฐสภายอมรับบทบาทของสื่อเป็นการสะท้อนให้เห็นว่ามีการเปิดกว้างและยอมรับให้สื่อสามารถเข้าถึงข้อมูลต่าง ๆ ของรัฐสภาได้ ก่อนหน้านี้รัฐสภาออสเตรเลียไม่มีห้องสำหรับตัวแทนขององค์กรสื่อภายในรัฐสภา จนกระทั่งในค.ศ. 1927 ที่มีการจัดพื้นที่ไว้ให้กับสื่อ เริ่มจากห้องสำหรับการออกอากาศทางวิทยุที่ถูกสร้างขึ้นในค.ศ. 1946 และห้องออกอากาศสำหรับรายการโทรทัศน์ในค.ศ. 1998 ซึ่งเป็นการเปิดกว้างสำหรับการเปิดเผยข้อมูลของรัฐสภาต่อสาธารณชน

ในค.ศ. 1988 อาคารรัฐสภาหลังใหม่ได้จัดสรรพื้นที่ส่วนหนึ่งสำหรับห้องข่าวของรัฐสภาเป็นการถาวร โดยรัฐสภาออสเตรเลียได้ทำข้อตกลงระหว่างองค์กรสื่อในการใช้พื้นที่และการเข้าถึงสิ่งอำนวยความสะดวกต่าง ๆ ภายในอาคารรัฐสภา เพื่อเอื้อต่อการทำงานของสื่อ นอกจากนี้ภายในอาคารรัฐสภาออสเตรเลียเองก็มีหอศิลป์รัฐสภา เป็นหอศิลป์สื่อมวลชน ตั้งอยู่ที่ชั้นสองของฝั่งวุฒิสภาของรัฐสภาในกรุงแคนเบอร์รา เป็นสถานที่ที่สามารถรองรับสื่อได้มากกว่า 250 สำนัก ซึ่งประกอบด้วยนักข่าว ผู้ควบคุมกล้อง บรรณาธิการ ช่างภาพ ช่างเทคนิค และฝ่ายสนับสนุนต่าง ๆ ซึ่งสมาชิกส่วนใหญ่ของ Press gallery จะเข้ามาทำงานตั้งแต่ก่อนตี 5 ถึงหลังเที่ยงคืน เพื่อบันทึกการรายงานข่าวและทำการถ่ายทอดสดเรื่องราวและกิจกรรมภายในรัฐสภา โดยมีตัวแทนสื่อจากหลากหลายช่องทาง ไม่ว่าจะเป็น สื่ออิเล็กทรอนิกส์ และสื่อสิ่งพิมพ์ เป็นต้น สำหรับช่วงเวลาที่มีการถามตอบของคณะรัฐมนตรีและฝ่ายบริหารต่อประเด็นต่าง ๆ ในสังคม รัฐสภาจะอนุญาตให้สื่อมวลชนเข้าไปร่วมรับฟังเพื่อเก็บภาพบรรยากาศ จะเห็นได้ว่า หลังจากมีการปรับปรุงพื้นที่ด้านหน้าของอาคารรัฐสภานั้น เป็นสัญญาณชัดเจนที่แสดงให้เห็นถึงความเปิดเผยของรัฐสภาที่ทำให้ประชาชนสามารถเข้าถึงได้ ซึ่งอาคารรัฐสภาหลังใหม่ได้จัดพื้นที่ให้กับทุกสื่อ และสามารถทำงานผ่านเทคโนโลยีสมัยใหม่ได้อย่างสะดวก ทำให้การสื่อสารและการบันทึกข้อมูลของสื่อมีประสิทธิภาพ สามารถนำเสนอข่าวสารเกี่ยวกับรัฐสภาได้อย่างสร้างสรรค์ ยิ่งกว่านั้นคือการที่รัฐสภาเปิดให้สื่อสามารถเข้าถึงข้อมูลจนสามารถความเข้าใจต่อการทำงานของรัฐสภาได้มากยิ่งขึ้น

นอกจากนี้รัฐสภาออสเตรเลียยังมีการจัดห้องสำหรับแถลงข่าวของคณะกรรมการเพื่อนำเสนอข่าวสารและกิจกรรมต่าง ๆ ของคณะกรรมการในแต่ละชุด จะเห็นได้ว่าเป็นการทำงานร่วมกันระหว่างสื่อมวลชนกับรัฐสภา ในการเผยแพร่ภาพการดำเนินงานของรัฐสภา ตั้งแต่การติดตั้งกล้องในห้องประชุมสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร สมาชิกวุฒิสภา และคณะกรรมการเพื่อช่วยในการถ่ายทอดสดและบันทึกการ

⁸⁶ Xavier Roques Geneva, "Parliamentary relations with the media,"

ประชุม โดยอยู่ภายใต้ข้อตกลงร่วมกันระหว่างรัฐสภากับสื่อมวลชน นอกจากนี้ตั้งแต่ค.ศ. 1946 เป็นต้นมา รัฐสภาออสเตรเลียได้ทำบันทึกข้อตกลงความร่วมมือกับ Australian Broadcasting Corporation (ABC) เป็น สถานีวิทยุแห่งชาติออสเตรเลียในการจัดให้มีการถ่ายทอดสดการอภิปรายของรัฐสภา และคณะกรรมการ ซึ่ง เป็นการขยายการนำเสนอข่าวของรัฐสภาให้กว้างขวางมากขึ้นจากเดิมที่ประชาชนสามารถเข้าถึงข้อมูลเกี่ยวกับ รัฐสภาได้ผ่านทางหนังสือพิมพ์เท่านั้น แต่เมื่อมีความร่วมมือดังกล่าวขึ้น สถานีวิทยุ ABC สามารถดึงดูดผู้ฟังทั่วประเทศได้มากกว่า 750,000 คนในแต่ละสัปดาห์⁸⁷

นอกจากการอำนวยความสะดวกให้แก่สื่อเอกชน และสร้างความร่วมมือร่วมกันแล้วนั้น รัฐสภา ออสเตรเลียก็มีช่องทางการสื่อสารของรัฐสภาเองซึ่งมีการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง จนกระทั่งในค.ศ. 2006 รัฐสภาออสเตรเลียได้รับรางวัลชนะเลิศประเภท “ข้อมูลสาธารณะและการให้บริการแก่ประชาชนผ่านสื่อสังคม ออนไลน์” เป็นการรับประกันถึงประสิทธิภาพในช่องทางการสื่อสารของรัฐสภาได้เป็นอย่างดี การนำเสนอ ข้อมูลผ่านสื่อสังคมออนไลน์ของรัฐสภาออสเตรเลียได้รับการตอบรับที่ดีจากประชาชน ทำให้จำนวนประชาชน ที่เข้าชมข้อมูลของรัฐสภาเพิ่มมากขึ้นถึงสองเท่า ดังนั้นจะเห็นว่า กิจกรรมการสื่อสารของรัฐสภาออสเตรเลีย มีการใช้ช่องทางการสื่อสารทั้งหมดที่รัฐสภามี เช่น เว็บไซต์ สื่อสิ่งพิมพ์ การประชาสัมพันธ์ การถ่ายทอดสด รวมทั้งการร่วมมือกับสื่อเอกชน เพื่อนำเสนอความคิดเห็นของรัฐสภา และส่งต่อข้อมูลไปยังประชาชน⁸⁸

ช่องทางการสื่อสารของรัฐสภาออสเตรเลีย

ในส่วนของช่องทางการสื่อสารของรัฐสภาออสเตรเลีย ที่มีรัฐสภาเป็นผู้ก่อตั้งนั้น ซึ่งส่วนใหญ่ จะมีการนำเทคโนโลยีสมัยใหม่มาปรับใช้ในการสื่อสาร เพื่อให้เข้าถึงสะดวกรวดเร็ว และตอบโต้การบริโภค ข่าวสารของคนออสเตรเลียในปัจจุบัน โดยมีรายละเอียด ดังนี้

1) **ช่องทางโทรทัศน์** ตั้งแต่ค.ศ. 1988 เป็นต้นมา การถ่ายทอดสดการแพร่ภาพการ ดำเนินงานของรัฐสภาได้ดำเนินการผ่านทาง House Monitoring Service เพื่อให้บุคลากรในวงงานรัฐสภา และประชาชนทุกคนสามารถเข้าถึงและรับทราบความเป็นไปในรัฐสภาด้วยเช่นกัน แม้ว่ารัฐสภาจะไม่มีช่อง โทรทัศน์เป็นของตนเอง แต่ตั้งแต่ค.ศ. 1999 รัฐสภาได้จัดให้มีการถ่ายทอดสดการอภิปรายภายในรัฐสภาผ่าน ทางเว็บไซต์ของรัฐสภาเอง โดยมีการถ่ายทอดและบันทึกภาพและเสียง โดยหน่วยงานการบริการของรัฐสภา จะทำหน้าที่ในการบันทึกภาพและเสียงการประชุมทั้งของสภาผู้แทนราษฎรและวุฒิสภา โดยประชาชน สามารถค้นหาการบันทึกข่าววิทยุและโทรทัศน์รายการเหตุการณ์ปัจจุบัน และการประชุมได้ที่ https://www.aph.gov.au/News_and_Events/Watch_Read_Listen/ParlView/

ช่องโทรทัศน์ออนไลน์ของรัฐสภามียอดผู้เข้าชมประมาณ 350,000 – 400,000 คนในแต่ละปี นอกจากการ ถ่ายทอดสดที่จัดทำโดยรัฐสภาแล้วนั้น หากมีการร้องขอโดยสมาชิกรัฐสภา หรือหน่วยงานอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องใน

⁸⁷ Xavier Roques Geneva, “Parliamentary relations with the media,” Retrieved from <https://www.asgp.co/node/29943> (October 2006).

⁸⁸ Xavier Roques Geneva, “Parliamentary relations with the media,”

การเปิดเผยข้อมูลการประชุมในส่วนอื่นที่เกิดขึ้นในรัฐสภาจะต้องมีการทำข้อตกลงร่วมกันก่อน เช่นเดียวกันกับกรณีที่มีการร้องขอสัญญาณการถ่ายทอดจากสื่อเอกชน ตั้งแต่ ค.ศ. 2000 เป็นต้นมารัฐสภาได้ทำข้อตกลงอย่างเป็นทางการกับสถานีโทรทัศน์ทั้ง 2 สถานีของออสเตรเลียในการส่งสัญญาณการประชุมสภาไปยังช่องทีวี โดยทั้ง 2 ช่องสามารถถ่ายทอดการประชุมสภา รวมทั้งการประชุมของคณะกรรมการมาธิการร่วมกับการช่องทางการสื่อสารของรัฐสภาได้

นอกจากการถ่ายทอดสดการประชุมรัฐสภาแล้วนั้น ยังมีรายการทีวีที่ชื่อว่า “about the house” ซึ่งเน้นไปที่การทำงานของสมาชิกรัฐสภา โดยออกอากาศทาง skynews Australia และสามารถดาวน์โหลดไฟล์จากเว็บไซต์ของรัฐสภาได้ ถือว่าเป็นสื่อใหม่ที่ได้รับการพัฒนามาตั้งแต่ เดือนมิถุนายน ค.ศ. 2006 โดยเริ่มต้นจากสถานีโทรทัศน์ ABC ที่บริการให้ดาวน์โหลดไฟล์ภาพและเสียง นอกจากนี้รัฐสภาออสเตรเลียยังให้ความสำคัญกับช่วงเวลาของการถามตอบของสมาชิกรัฐสภาในแต่ละวาระ ซึ่งได้รับความนิยมจากประชาชนมากขึ้นเรื่อย ๆ เนื่องจากประชาชนอยากทราบมุมมองทัศนคติของสมาชิกรัฐสภาแต่ละท่าน สำหรับรายการอื่น ๆ ที่นำเสนอผ่านช่องโทรทัศน์ออนไลน์ของรัฐสภา ได้แก่ ชั่วโมงของการนำเสนอข่าวสารเหตุการณ์ปัจจุบันจะถูกบันทึกและนำเสนอในวันเดียวกัน รายการพิเศษจากรัฐสภาออสเตรเลียที่กำลังเป็นกระแสในปัจจุบัน คือรายการ Hohes Haus ออกอากาศทุกสองสัปดาห์โดยเปิดให้มีการโต้วาทีของสมาชิกรัฐสภาในหัวข้อที่กำลังที่เป็นสนใจของประชาชน⁸⁹

การออกอากาศแพร่ภาพกระจายเสียงของช่องโทรทัศน์ออนไลน์ของรัฐสภา มีหน่วยงานบริการของรัฐสภา (the department of Parliamentary Services หรือ DPS) ทำหน้าที่หลักในการถ่ายทอดสดผ่านทางโทรทัศน์ทั้งของสภาผู้แทนราษฎรและวุฒิสภา รวมถึงการประชุมพิจารณาของคณะกรรมการมาธิการ โดยการแพร่ภาพผ่านทางโทรทัศน์ วิทยุและสื่อสังคมออนไลน์ต่าง ๆ ของรัฐสภา โดยกรมบริการแห่งรัฐสภามีภาระหน้าที่ ดังนี้

- (1) การให้บริการผลิตรายการโทรทัศน์และวิทยุ เช่น การตัดต่อวิดีโอและการบันทึกในสตูดิโอ
- (2) การออกอากาศเกี่ยวกับงานรัฐสภาผ่าน ParLTV ของรัฐสภาและ webcast
- (3) การบันทึกภาพและเสียงสำหรับงานรัฐสภาที่จัดโดยสมาชิกรัฐสภาหรือสมาชิกรัฐสภา
- (4) การแพร่ภาพการแถลงข่าวทาง ParLTV ที่จัดขึ้นโดยสมาชิกรัฐสภาหรือคณะกรรมการมาธิการ
- (5) การให้การสนับสนุนการประชุมทางวิดีโอโดยการบันทึกภาพและเสียงระหว่างการประชุม

ของคณะกรรมการมาธิการ

หน่วยงานบริการของรัฐสภา (DPS) ได้เปิดให้บริการคำบรรยายได้ภาพเพื่อให้เข้าถึงครอบคลุมทุกกลุ่มในการรายงานข่าวทางโทรทัศน์ของรัฐสภาออสเตรเลีย ปัจจุบันคำบรรยายได้ภาพปรากฏในการถ่ายทอดสดการประชุมรัฐสภาทั้งผ่านทางเว็บไซต์และช่อง ParView ในช่วงระหว่าง ค.ศ. 2017-2018 มีการผลิตและบันทึกการออกอากาศมากกว่า 6,100 ชั่วโมง นอกจากนี้หน่วยงานบริการของรัฐสภายังมีบริการอื่น ๆ อีกได้แก่

---

⁸⁹ Caldoro, “Information Report on parliaments and media,” Retrieved from <https://assembly.coe.int/nw/xml/XRef/X2H-Xref-ViewHTML.asp?FileID=8105&lang=EN> (22 June 1994).

การผลิตรายการโทรทัศน์ทั้งหมด 844 รายการ บริการภาพและเสียง 1,692 รายการ ระบบกระจายเสียง โทรทัศน์และวิทยุภายในองค์กรที่เรียกว่า ParlTV นำเสนอผ่านช่องโทรทัศน์ดิจิทัลมากกว่า 100 ช่องและมีช่อง ความถี่วิทยุทั้งหมด 42 ช่อง ParlTV เป็นบริการโทรทัศน์ภายในอาคารรัฐสภา ประกอบด้วยรายการข่าว ของรัฐสภา ช่องรายการออกอากาศฟรีที่ได้รับจากช่องดาวเทียมดิจิทัล และมีรายการช่องวิทยุในเครือข่าย เดียวกัน

2) เว็บไซต์ของรัฐสภา (www.aph.gov.au) เป็นการให้บริการประชาชนในการสืบค้นข้อมูล ต่าง ๆ ของรัฐสภา โดยเฉพาะร่างกฎหมายที่ประชาชนสนใจ เนื่องจากรัฐสภาออสเตรเลียมองว่าภารกิจหลัก ของรัฐสภาคือการทำหน้าที่ด้านนิติบัญญัติ ดังนั้นข้อมูลสำคัญที่ปรากฏและสามารถค้นหาได้ง่ายในเว็บไซต์ของ รัฐสภา จะต้องเป็นเรื่องราวเกี่ยวกับร่างกฎหมาย โดยประกอบด้วยข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับร่างกฎหมายแต่ละฉบับ อย่างครบถ้วน ช่วยให้ประชาชนที่สนใจสามารถติดตามข้อมูลของร่างกฎหมายนั้น ๆ ได้อย่างสะดวก ซึ่งร่าง กฎหมายแต่ละฉบับที่ปรากฏในเว็บไซต์ของรัฐสภา ได้แก่ หมวดที่ 1 ข้อมูลเกี่ยวกับร่างกฎหมายแบ่งตามผู้ เสนอ การพิจารณาร่างพระราชกฤษฎีกาเริ่มที่ใดเป็นที่แรก (สภาผู้แทนราษฎรหรือวุฒิสภา) สถานะของร่าง กฎหมาย ชุดของรัฐสภาที่พิจารณาร่างกฎหมาย หมวดที่ 2 การสรุปสาระสำคัญของร่างกฎหมาย (Summary) หมวดที่ 3 ความก้าวหน้าของแต่ละร่างกฎหมาย (Progress) ตั้งแต่วาระแรกจนถึงการประกาศใช้กฎหมาย หมวดที่ 4 เอกสารที่เกี่ยวข้องกับร่างกฎหมายแต่ละฉบับ (Documents and Transcripts) รวมถึงคำอภิปราย ของสมาชิกรัฐสภา โดยข้อมูลที่รัฐสภาออสเตรเลียให้มีให้เลือก ดังนี้ คือ Word, PDF, HTML โดยประชาชน สามารถเลือกที่จะนำไปใช้ไฟล์เอกสารใดก็ตามเพื่อความสะดวกในการนำไปใช้งาน

3) ระบบติดตามร่างกฎหมาย รัฐสภาออสเตรเลียยังมีระบบที่เปิดโอกาสให้ประชาชน สามารถติดตามเฉพาะร่างกฎหมายที่ตนเองสนใจได้ (Track) ผ่านการแจ้งเตือนรายบุคคลทางจดหมาย อิเล็กทรอนิกส์ (E-mail) โดยประชาชนต้องทำการลงทะเบียนใช้งานผ่าน My Parliament ด้วยการกรอก ข้อมูลต่าง ๆ ที่สำคัญ โดยเฉพาะที่อยู่ของจดหมายอิเล็กทรอนิกส์ ซึ่งรัฐสภาจะมีการส่งข้อมูลความ เปลี่ยนแปลงต่าง ๆ ในกระบวนการร่างกฎหมายแต่ละฉบับที่ประชาชนลงทะเบียนสนใจ นอกจากนี้ประชาชน ยังสามารถติดตามการทำงานของคณะกรรมการในแต่ละชุดผ่านทางหน้าเว็บไซต์ของคณะกรรมการ ซึ่ง อยู่ในเว็บไซต์ของรัฐสภา นอกจากนี้ยังสามารถรับข้อมูลข่าวสารและข้อมูลต่าง ๆ เกี่ยวกับการทำงานของ คณะกรรมการและการทำงานอื่น ๆ ของคณะกรรมการได้ด้วยเช่นกัน

สำหรับกระบวนการออกกฎหมายนั้น รัฐสภาออสเตรเลียยังเปิดโอกาสให้ประชาชนสามารถแสดง ความคิดเห็นเกี่ยวกับร่างกฎหมายและการดำเนินงานต่าง ๆ ของรัฐสภา โดยมีการเปิดเผยความคิดเห็น เหล่านั้นต่อสาธารณะ สำหรับช่องทางการส่งความคิดเห็นนั้น ประชาชนอาจส่งผ่านช่องทางออนไลน์ของ รัฐสภาออสเตรเลียหรือส่งเป็นเอกสารแนบทางจดหมายอิเล็กทรอนิกส์ หรือส่งเอกสารไปทางไปรษณีย์ได้ เช่นกัน โดยรัฐสภาออสเตรเลียจะนำความคิดเห็นของประชาชนนำขึ้นเผยแพร่บนเว็บไซต์ของรัฐสภาและบน เว็บไซต์ของแต่ละคณะกรรมการหากเป็นข้อเสนอสำหรับคณะกรรมการ ถือว่าเป็นการส่งเสริมการมีส่วนร่วม ของประชาชนในกระบวนการนิติบัญญัติและกระบวนการทำงานของรัฐสภาได้อย่างเต็มที่ เป็นการแก้ไข

ข้อจำกัดด้านเวลาในการอภิปราย และทำให้ประชาชนมีคลังข้อมูลความรู้เกี่ยวกับกระบวนการนิติบัญญัติ รวมทั้งประเด็นทางสังคมต่าง ๆ เพื่อเป็นประโยชน์ในการค้นคว้า⁹⁰

นอกเหนือจากรัฐสภาแห่งออสเตรเลียแล้วนั้น รัฐสภาแห่งรัฐ อย่างเช่น รัฐสภาแห่งควีนแลนด์ก็มีช่องทางในการสื่อสารระหว่างรัฐสภากับประชาชน ผ่านการถ่ายทอดสดผ่านทางอินเทอร์เน็ตโดยมีเว็บไซต์ของรัฐสภาควีนแลนด์เป็นของตนเอง โดยเริ่มมีการถ่ายทอดสดการประชุมรัฐสภาตั้งแต่ค.ศ. 2003 เป็นต้นมา และในค.ศ. 2011 ที่มีการจัดเก็บข้อมูลเพื่อให้เข้าถึงได้อย่างสะดวก โดยสามารถเข้าไปรับชมได้ทุกเมื่อ ผ่านเว็บไซต์ของรัฐสภาควีนแลนด์ โดยเฉพาะการถ่ายทอดสดการอภิปรายภายในรัฐสภา ซึ่งสามารถเข้าผ่านได้ www.parliament.qld.gov.au/broadcast ซึ่งการถ่ายทอดการอภิปรายในรัฐสภาถือเป็นส่วนประกอบสำคัญในการผลักดันทำให้รัฐสภาควีนแลนด์เป็นรัฐสภาแบบเปิดมากขึ้น และในค.ศ. 2012 รัฐสภาได้เพิ่มช่องทางในการออกอากาศจากภายนอกเพื่อสร้างเครือข่ายสำหรับการเชื่อมโยงระหว่างประชาชนมากขึ้น และทำให้การออกอากาศของรัฐสภาสามารถเข้าถึงประชาชนทุกคนได้ทั้งทางอินเทอร์เน็ตและช่องโทรทัศน์ โดยผ่าน Digital Video Network (DVN) หมายถึง การถ่ายทอดสดภาพที่ไม่มีการตัดต่อและไม่มีการเซ็นเซอร์เนื้อหาที่เกิดขึ้นในรัฐสภาในแต่ละวัน⁹¹ ซึ่งถือว่าเป็นความพยายามในการทำให้รัฐสภาสามารถเข้าถึงและรับรู้โดยทั่วไป

ดังนั้นจะเห็นได้ว่า หลักการทำงานของรัฐสภาออสเตรเลียตั้งอยู่ภายใต้กรอบคิดเรื่องหลักนิติธรรม กล่าวคือ กระบวนการออกกฎหมายต้องชัดเจน โปร่งใส มีเหตุผล และนำไปสู่ความเป็นธรรมภายในสังคม อีกทั้งกระบวนการนิติบัญญัติต้องเป็นกระบวนการที่เปิดเผยและตรวจสอบได้ โดยเปิดโอกาสให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในกระบวนการนิติบัญญัติ อันเป็นส่วนหนึ่งในการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชน โดยรัฐสภาออสเตรเลียได้นำเทคโนโลยีดิจิทัลมาใช้เพื่อสร้างรัฐสภา (Smart Parliament) ให้มากขึ้น กล่าวคือ (1) การประมวลข้อมูลเกี่ยวกับร่างพระราชบัญญัติแต่ละฉบับอย่างครบถ้วนสมบูรณ์และนำเสนออย่างเป็นระบบผ่านเว็บไซต์ของรัฐสภา (2) มีระบบที่เปิดโอกาสให้ประชาชนสามารถติดตามร่างกฎหมายที่สนใจ (Track) ผ่านการแจ้งเตือนรายบุคคลผ่านทางจดหมายอิเล็กทรอนิกส์ (E-mail) (3) มีการเปิดโอกาสให้ประชาชนสามารถแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับร่างกฎหมายและมีการเปิดเผยความคิดเห็นของประชาชนต่อสาธารณชน ซึ่งจะช่วยให้เป็นคลังข้อมูลด้านกฎหมายที่สำคัญของประเทศ⁹²

5) รัฐสภายุโรป

รัฐสภายุโรป (European Parliament : EP) เป็นสถาบันรัฐสภาแห่งเดียวของสหภาพยุโรป ซึ่งสมาชิกมาจากการเลือกตั้งโดยตรงของประชาชนในกลุ่มสหภาพยุโรปที่เข้าร่วมเป็นสมาชิกของรัฐสภายุโรป มีรัฐสมาชิก

⁹⁰ ทศพล เชี่ยวชาญประพันธ์, “รัฐสภาอัจฉริยะ (Smart Parliament) กับการส่งเสริมหลักนิติธรรม: กรณีศึกษาของออสเตรเลียและข้อเสนอเบื้องต้นสำหรับประเทศไทย,” สำนักงานรัฐบาลอิเล็กทรอนิกส์ (องค์การมหาชน) เข้าถึงได้จาก <https://www.ega.or.th/th/content/890/11939/>, (20 มิถุนายน 2560), น. 10 – 13.

⁹¹ David Hendy, “Broadcasting of Parliament,” Retrieved from <https://www.bbc.com/historyofthebbc/100-voices/elections/broadcasting-parliament/> (22 March 2023).

⁹² ทศพล เชี่ยวชาญประพันธ์, “รัฐสภาอัจฉริยะ (Smart Parliament) กับการส่งเสริมหลักนิติธรรม: กรณีศึกษาของออสเตรเลียและข้อเสนอเบื้องต้นสำหรับประเทศไทย,”

ทั้งหมด 46 รัฐ สำหรับการให้ข้อมูลแก่สาธารณะของรัฐสภายุโรปนั้น มีทั้งรูปแบบของสื่อวิทยุ โทรทัศน์ โดยนำเสนอข้อมูลทั้งการถ่ายทอดสดการอภิปรายในรัฐสภา การถ่ายทอดสดการอภิปรายของคณะกรรมการ การให้ข้อมูลโดยตรงต่อสาธารณะในกิจกรรมต่าง ๆ ที่เกิดขึ้น ทั้งหมดนี้จำเป็นต้องมีช่องทางการสื่อสารที่สามารถส่งต่อข้อมูลข่าวสารจากรัฐสภาสู่ประชาชนได้ ปัญหาความสัมพันธ์ระหว่างรัฐสภาและความคิดเห็นของประชาชนเป็นสิ่งแรกสุดที่ต้องถูกนำเสนอและทำให้เกิดความสนใจ ความสัมพันธ์ระหว่างรัฐสภาและประชาชนกลายเป็นสิ่งที่ค่อนข้างซับซ้อนและยาก เนื่องจากมีข้อมูลหลากหลายที่จะก่อให้เกิดความไม่เข้าใจร่วมกัน จึงจำเป็นต้องอาศัยทั้งแหล่งที่มาของสื่อ เครื่องมือ วิธีการต่าง ๆ ในการให้ความรู้แก่สาธารณะ เพราะรัฐสภาไม่ได้ทำหน้าที่เป็นเพียงฝ่ายนิติบัญญัติเท่านั้น แต่เป็นส่วนหนึ่งของวิถีทางการเมือง ที่ต้องอาศัยการพัฒนา ปรับปรุงให้ดีขึ้นร่วมกัน เนื่องจากข้อมูลของรัฐสภาเกี่ยวข้องกับข้อมูลทางการเมืองจำนวนมาก⁹³

รัฐสภาของยุโรปมีความมุ่งมั่นที่จะทำให้การทำงานมีความโปร่งใสและเข้าถึงประชาชนได้มากที่สุด เพื่อให้ประชาชนมีสิทธิและสามารถเข้าใจสิ่งที่เกิดขึ้นในรัฐสภายุโรป ช่องทางการสื่อสารที่สร้างขึ้นโดยรัฐสภาเป็นช่องทางที่ทำให้เกิดความไว้วางใจและเชื่อมั่นในการทำงาน อีกทั้งทำให้รัฐสภาสามารถใกล้ชิดกับประชาชนได้มากขึ้นในรูปแบบที่ทันสมัย เข้าถึงได้ง่าย ในช่วงทศวรรษที่ผ่านมาจำนวนช่องทางการสื่อสารของรัฐสภาเพิ่มขึ้นมากมาย บางส่วนดำเนินการโดยบริษัทกระจายเสียงแห่งชาติ (เช่น BBC ของรัฐสภา) และมีบางแห่งดำเนินการโดยรัฐสภาแห่งชาติเอง เช่น ในฝรั่งเศสและในกรีซ เป็นต้น⁹⁴ ด้วยเหตุนี้ในวันที่ 17 กันยายนค.ศ. 2008 รัฐสภาของสหภาพยุโรปได้มีการประกาศใช้เว็บไซต์เป็นของตนเองโดยมีช่องโทรทัศน์แบบออนไลน์ หรือที่เรียกว่า Europarl tv ทำการแพร่ภาพการทำงานของสมาชิกรัฐสภายุโรป เพื่อให้ทุกคนจากทั่วโลกสามารถเข้าถึงและรับชมการทำงานของรัฐสภาของสหภาพยุโรปได้

รัฐสภายุโรปมองว่าโทรทัศน์ออนไลน์เป็นช่องทางการสื่อสารที่มีความคุ้มค่ากว่าช่องออกอากาศแบบดั้งเดิม ซึ่งสอดคล้องกับทิศทางของการพัฒนาเทคโนโลยีในปัจจุบัน ประชาชนมีการใช้อินเทอร์เน็ตมากขึ้นจึงทำให้ข่าวสารต่าง ๆ แพร่กระจายออกไปได้อย่างรวดเร็วและทั่วถึงมากขึ้น ช่องทางการสื่อสารอย่างโทรทัศน์ออนไลน์ ได้มุ่งเน้นสร้างความสะดวกให้แก่ผู้ใช้งานขึ้น และสามารถนำเสนอข่าวสารที่หลากหลายได้ทันการณ์ อีกทั้งโทรทัศน์ออนไลน์ยังเป็นรูปแบบหนึ่งของการพัฒนาประชาธิปไตยที่สนับสนุนการมีส่วนร่วมของประชาชน อีกทั้งช่องทางโทรทัศน์ออนไลน์สามารถให้บริการในหลายภาษาโดยประชาชนสามารถเลือกได้ว่าจะรับชมในภาษาใด ซึ่งเป็นช่องทางเดียวที่มีประสิทธิภาพในการเข้าถึงผู้คนในทุกประเทศในสหภาพยุโรปได้

สิ่งที่จะปรากฏในช่องทางโทรทัศน์ออนไลน์ คือ การให้ข้อมูลเกี่ยวกับสิทธิพลเมืองยุโรป กลุ่มอุตสาหกรรม กลุ่มสังคม กลุ่มนักวิชาการ เสียงของประชาชนจะได้รับการเข้าถึงและรับรู้โดยสมาชิกรัฐสภายุโรป นอกจากนี้เนื้อหาที่สะท้อนในโทรทัศน์ออนไลน์ยังเน้นถึงกลุ่มเยาวชน ซึ่งเป็นกลุ่มหลักในการใช้อินเทอร์เน็ต

⁹³ Caldoro, "Information Report on parliaments and media,"

⁹⁴ Jaume Duch Guillot, "Launch of Europarl tv, the webtv of the European Parliament," The European Parliament, (17 September 2008), pp. 1-11.

และถือว่าเป็นกลุ่มผู้มีสิทธิลงคะแนนเสียงเลือกตั้งในอนาคต รัฐสภายุโรปจะมีการถ่ายทอดสดเหตุการณ์ต่าง ๆ ในรัฐสภาอย่างต่อเนื่อง โดยเฉพาะการประชุมของคณะกรรมการต่าง ๆ โดยมีลิงก์การถ่ายทอดสดทั้งภาพและเสียง นอกจากนี้ยังมีรายการ “Discovering the European Parliament” เป็นรายการที่ออกแบบมาเพื่อให้ข้อมูลเกี่ยวกับรัฐสภาและสมาชิกรัฐสภา กลุ่มการเมืองและคณะกรรมการต่าง ๆ ในรัฐสภา

รัฐสภายุโรปตัดสินใจให้บริการของบริษัทเอกชนในการสร้างช่องทางการสื่อสารในรูปแบบของโทรทัศน์ออนไลน์ โดยการร่วมมือกับ 2 บริษัทในการสร้างระบบและออกแบบรายการต่าง ๆ ของโทรทัศน์ออนไลน์ และอีกบริษัทหนึ่งในการสร้างข้อมูลเพื่อป้อนเข้าสู่โทรทัศน์ออนไลน์ โดยมีการทำสัญญาในเดือนธันวาคม ค.ศ. 2006 และเริ่มมีการออกอากาศครั้งแรกในเดือนพฤศจิกายน ค.ศ. 2007 จนกระทั่งตอนนี้มีรายการประมาณ 300 ชั่วโมงต่อปี รวมทั้งการถ่ายทอดสดการประชุมรัฐสภาด้วยเช่นกัน ซึ่งรัฐสภายุโรปได้มีการสำรวจความพึงพอใจของผู้เข้าใช้งาน พบว่า 81% รู้สึกมีความสุขในการรับชมโทรทัศน์ออนไลน์ของรัฐสภา 78% รู้สึกว่าตั้งแต่มีโทรทัศน์ออนไลน์ทำให้การเข้าถึงข้อมูลต่าง ๆ ทำได้ง่ายมากขึ้น และ 80% มองว่าเนื้อหาต่าง ๆ มีประโยชน์สำหรับพวกเขา โดยโทรทัศน์ออนไลน์ของรัฐสภายุโรปถูกแปลมากกว่า 20 ภาษา มีทั้งเสียงและคำอธิบายได้ภาพ ซึ่งครอบคลุมทุกภาษาในยุโรป นอกจากนี้โทรทัศน์ออนไลน์ของรัฐสภายุโรปยังเปิดโอกาสให้ประชาชนที่รับชมสามารถส่งข้อเสนอแนะต่าง ๆ เข้ามา ซึ่งรัฐสภายุโรปทำหน้าที่ในการโต้ตอบต่อผู้ใช้งานได้ในระดับดี ซึ่งนำไปสู่การพัฒนาช่องทางการสื่อสารให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น และเป็นการเชื่อมต่อระหว่างรัฐสภาและประชาชนชาวยุโรป โดยรายการต่าง ๆ มีการพัฒนาตามข้อเสนอแนะของประชาชนที่รับชม⁹⁵

ข้อมูลของรัฐสภามีความสำคัญในระบบรัฐธรรมนูญของยุโรป รัฐสภายุโรปมีความสัมพันธ์กับโลกภายนอกและมีความพยายามในการให้ข้อมูลเพิ่มเติมเกี่ยวกับงานของรัฐสภาแก่สาธารณะ ข้อค้นพบหนึ่งที่สำคัญคือข้อมูลของรัฐสภาถูกส่งออกไปด้วย 2 ปัจจัย คือ รัฐสภาต้องใช้สื่อสารมวลชน เช่น โทรทัศน์ วิทยุ หนังสือพิมพ์ และอีกด้านคือการติดต่อสื่อสารโดยตรงกับผู้รับสาร โดยมีช่องทางการสื่อสารเป็นของตนเอง เช่น วิทยุของรัฐสภา และรายการโทรทัศน์ของรัฐสภา หรือแม้กระทั่งช่องทางการสื่อสารในรูปแบบออนไลน์ ไม่ว่าจะเป็นเว็บไซต์ บล็อก หรือสื่อโซเชียลมีเดียที่ได้รับความนิยมทั้ง Facebook, twitter, Instagram, YouTube เป็นต้น

เป็นที่ประจักษ์แล้วว่าในทุกวันนี้รัฐสภายุโรปมีการถ่ายทอดสดหรืออนุญาตให้มีการถ่ายทอดสดเกี่ยวกับการอภิปรายภายในรัฐสภา ถึงแม้ว่ามีเพียงรัฐสภาฝรั่งเศสและสวีเดนที่ถ่ายทอดทุกเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นภายในรัฐสภา ส่วนในอิตาลี หรือประเทศอื่น ๆ จะมีการถ่ายทอดสดในบางเนื้อหา โดยเป็นการถ่ายทอดเสียงและวิดีโอ ซึ่งการถ่ายทอดสดดังกล่าวเป็นอิสระจากรัฐสภาหรือฝ่ายบริหาร หากข้อมูลหรือเหตุการณ์ส่วนไหนไม่มีการถ่ายทอดสดออกอากาศถึงกระนั้นก็ยังได้รับความรับการช่วยเหลือในส่วนของข้อมูลจากรัฐสภาในการส่งต่อข้อมูลให้แก่สื่อเอกชนในการนำเสนอ การถ่ายทอดสดเหตุการณ์หรือกิจกรรมในรัฐสภานั้นมักมีความ

⁹⁵ Jaume Duch Guillot, “Launch of Europartv, the webtv of the European Parliament,” pp. 1-11.

เชื่อมโยงกันในเรื่องของการซื้อขายระหว่างรายการในวิทยุและโทรทัศน์ ทั้งเครือข่ายวิทยุและโทรทัศน์ได้รับการอนุญาตให้มีการบันทึกและถ่ายทอดสดเกี่ยวกับประชุมรัฐสภา

สำหรับประเทศที่อนุญาตให้เครือข่ายโทรทัศน์ของรัฐมีการถ่ายทอดสดการประชุมในรัฐสภาได้นั้น คือ รัฐสภาเดนมาร์ก โดยบริษัท the Danish Broadcasting Corporation ซึ่งมีสตูดิโอวิดีโอเป็นของตนเองในรัฐสภา นอกจากนี้ยังมีรัฐสภากรีซ, รัฐสภาไอซ์แลนด์, รัฐสภาลิทัวเนีย, และรัฐสภายุโรป เป็นต้น จะเห็นได้ว่าเกือบทุกประเทศที่เป็นสมาชิกของรัฐสภายุโรปมีการอนุญาตให้มีการถ่ายทอดสดผ่านช่องรายการโทรทัศน์ของเอกชนและของรัฐสภาเอง นอกจากนี้ยังมีการให้สัมปทานของรัฐสภาแก่บริษัทเอกชน เช่น รัฐสภาแห่งไอซ์แลนด์ได้มีความร่วมมือในการช่วยเหลือด้านเทคนิคในการถ่ายทอดสดผ่านสถานีโทรทัศน์เอกชน โดยแผนกโสตทัศนอุปกรณ์จะทำหน้าที่ในการจัดผังรายการ หรือ รัฐสภาแห่งสโลวาเนียจะตัดสินใจเรื่องการออกอากาศบนพื้นฐานของสาธารณประโยชน์เป็นสำคัญ โดยหน่วยงานที่มีอำนาจจะมีการนำเสนอข้อมูลสรุปที่เป็นทางการให้แก่สมาชิกรัฐสภาที่เกี่ยวข้องรับทราบก่อนนำเสนอออกสู่สาธารณะ ดังนั้นการสื่อสารของรัฐสภาที่แจ้งข้อมูลให้สาธารณชนรับทราบโดยตรงหรือผ่านช่องทางสื่อของเอกชนนั้น ย่อมเกิดประโยชน์ในวงกว้างทั้งต่อผู้รับสารและผู้ส่งสาร

นอกจากช่องทางการสื่อสารในรูปแบบออนไลน์แล้วนั้น ในส่วนของเอกสารสิ่งพิมพ์ของรัฐสภาของยุโรปจะมีการเผยแพร่แถลงการณ์ของรัฐสภาและสิ่งพิมพ์ต่าง ๆ เป็นประจำ (รวมทั้ง วารสารของรัฐสภา “forum”) นอกจากนี้ยังมีเครือข่ายสำนักข่าวที่จะนำเสนอข่าวสารของรัฐสภาผ่านวิทยุและโทรทัศน์ โดยสมาชิก WEU จะทำหน้าที่ส่งข่าวสารประชาสัมพันธ์ไปยังสื่อในเครือข่ายและมีการเผยแพร่ในชื่อ “Letter of the WEU Assembly” ซึ่งจะมีการเผยแพร่กว่า 6,000 ฉบับให้แก่สมาชิก นอกจากนี้ยังมีช่องทางการสื่อสารเพิ่มเติมผ่านทางออนไลน์ในรูปแบบของเอกสารอิเล็กทรอนิกส์ที่เรียกว่า “ระบบ Natodata” ซึ่งมีสมาชิกกว่า 6,000 คนที่สามารถรับทราบข้อมูลดังกล่าวได้ สำหรับรัฐสภายุโรปที่มีหน้าที่ในการผลิตและเผยแพร่สื่อให้แก่สำนักข่าว นอกจากนี้ยังทำหน้าที่เป็นหน่วยงานหลักที่ทำหน้าที่ในการเก็บรวบรวมข้อมูลต่าง ๆ เป็นเสมือนธนาคารกลางที่เป็นศูนย์กลางให้ประชาชนสามารถเข้าถึงข้อมูลของรัฐสภาได้ทั้งหมด ดังนั้นจะเห็นได้ว่า สมาชิกของรัฐสภายุโรปในแต่ละประเทศได้ใช้วิธีการในการสื่อสารที่หลากหลาย และมีช่องทางการสื่อสารที่หลากหลายเพื่อเผยแพร่ข่าวสารของรัฐสภาให้แก่ประชาชนรับทราบ โดยข้อมูลที่เผยแพร่จะเป็นมาตรฐานเดียวกัน มีความแตกต่างกันตามบริบทของแต่ละรัฐสภาในแต่ละประเทศ ซึ่งจะเห็นได้ว่ารัฐสภาแต่ละประเทศเลือกใช้ช่องทางที่เป็นโสตทัศนมากกว่าสื่อสิ่งพิมพ์ เพราะเข้าถึงได้ง่าย รวดเร็ว และเป็นการสื่อสารสองทาง อีกทั้งยังเป็นช่องทางการสื่อสารที่ได้รับความนิยมในปัจจุบัน⁹⁶

จากการขับเคลื่อนและเล็งเห็นความสำคัญของความพยายามที่จะทำให้เกิดการสื่อสาร เผยแพร่หรือนำเสนอกิจกรรมต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นภายในรัฐสภายุโรป เพื่อนำไปสู่การเป็นรัฐสภาที่โปร่งใส เข้าถึงและตรวจสอบ

⁹⁶ Caldoro, “Information Report on parliaments and media,”

และตระหนักถึงการมีส่วนร่วมของประชาชน ประเทศสมาชิกของรัฐสภายุโรปจึงมีการพัฒนาช่องทางการสื่อสารระหว่างรัฐสภาและประชาชนอยู่ตลอดเวลา ดังนั้นเพื่อให้เห็นถึงพัฒนาการของการสื่อสารระหว่างรัฐสภาและประชาชนในยุโรป จะขอยกกรณีตัวอย่างของช่องทางการสื่อสารของรัฐสภาของประเทศสมาชิกรัฐสภายุโรป ดังนี้

รัฐสภาเบลเยียม ตั้งแต่เดือนธันวาคมค.ศ. 1992 บริษัทเอกชนแห่งหนึ่งได้ทำบันทึกข้อตกลงกับหน่วยงานบริการด้านเทคนิคของรัฐสภา เพื่อถ่ายทอดสดการอภิปรายภายในรัฐสภาโดยใช้กล้องโทรทัศน์มาตรฐานเพื่อเผยแพร่ไปยังเครือข่ายต่าง ๆ และรัฐสภายังได้อนุญาตให้บริษัทโทรทัศน์เอกชนจัดให้มีการฉายภาพยนตร์สั้นที่เกี่ยวกับกระบวนการทำงานในรัฐสภาเผยแพร่ไปยังบ้านเรือนของผู้ชม ซึ่งรายการดังกล่าวจะถูกส่งไปยังช่องโทรทัศน์ในเครือข่ายต่าง ๆ อีก 4 เครือข่ายหลักของเบลเยียม เพื่อเป็นการประชาสัมพันธ์การทำงานของรัฐสภาเบลเยียมในรูปแบบของสื่อภาพยนตร์ ในส่วนของการถ่ายทอดสดการประชุมของคณะกรรมการของรัฐสภา ประธานคณะกรรมการของแต่ละคณะจะมีการอนุญาตให้มีการถ่ายทอดสดผ่านวิทยุและโทรทัศน์ในโอกาสสำคัญเท่านั้น

รัฐสภาฝรั่งเศส การตื่นรู้ถึงความจำเป็นในการสื่อสารเกิดขึ้นหลังจากการลงประชามติที่จัดโดย General de Gaulle ในวันที่ 27 เมษายนค.ศ. 1969 เพื่อให้การเกิดการเปลี่ยนแปลงในการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและมีจุดมุ่งหมายหลักเพื่อป้องกันไม่ให้เกิดข้อครหาในการดำเนินงานของรัฐสภา ดังนั้นจึงจำเป็นต้องมีการเปิดเผยและใช้เครือข่ายการสื่อสารในการส่งต่อข้อมูล การเปิดเผยข้อมูลเกิดขึ้นเพื่อป้องกันไม่ให้เกิดคำถามต่อการทำงานและความโปร่งใสภายในรัฐสภา เริ่มแรกเป็นการนำเสนอเนื้อหาของรัฐบาล อันเป็นการกระตุ้นให้ประชาชนเข้าชมและรับรู้เหตุการณ์ต่าง ๆ ในรัฐสภา ซึ่งทำให้มีคนสนใจเพิ่มมากขึ้น นโยบายการเปิดเผยข้อมูลเริ่มต้นจากข้อมูลเชิงประวัติศาสตร์ โดยเน้นไปที่สถานที่สาธารณะหรืออาคารโบราณ จึงทำให้รัฐสภากลายเป็นอาคารสาธารณะที่มีผู้เข้าชมจำนวนมาก หลังจากนั้นจึงมีการเปิดเผยข้อมูลเกี่ยวกับรัฐสภาในเรื่องของการพิจารณาร่างกฎหมาย และกิจกรรมต่าง ๆ ของรัฐสภา นอกจากนี้ยังมีการเชื่อมโยงกับสภาท้องถิ่นโดยสมาชิกวุฒิสภาเพื่อนำเสนอเผยแพร่ข่าวสารของแต่ละท้องถิ่น กิจกรรมต่าง ๆ เหล่านี้ล้วนแล้วแต่เป็นบ่อเกิดสังคมพลเมืองแบบมีส่วนร่วม และยังช่วยลดช่องว่างระหว่างอำนาจทางการเมือง ภาคเอกชนและภาคประชาชนลงอีกด้วย นอกเหนือจากความสัมพันธ์ทางด้านสื่อสารกับสื่อมวลชนโดยเฉพาะการนำเสนอเรื่องการอภิปรายในรัฐสภาผ่านหนังสือพิมพ์ ยังมีการนำเสนอข้อมูลทั่วไปแบบรูปเล่มที่ถูกแปลเป็นภาษาต่าง ๆ และมีการปรับเปลี่ยนตามกลุ่มเป้าหมาย เพื่อตอบสนองความต้องการของประชาชนที่มีความแตกต่างทางด้านอายุ และอาชีพ นอกจากนี้ยังมีการผลิตและเผยแพร่เอกสารเฉพาะกลุ่มซึ่งเน้นไปยังกลุ่มเด็กเยาวชนในโรงเรียน รัฐสภาฝรั่งเศสได้ทำหน้าที่ในฐานะสภาผู้แทนราษฎรที่จะพัฒนาการส่งเสริมการรับรู้ของนักเรียนต่อสถาบันทางการเมืองและความเป็นพลเมืองซึ่งถือเป็นเรื่องยากที่ต้องแยกออกจากระบบการศึกษาในปัจจุบัน⁹⁷

⁹⁷ Xavier Roques Geneva, "Parliamentary relations with the media,"

นอกจากนี้รัฐสภาฝรั่งเศสยังได้มีความพยายามในการปรับปรุงรูปแบบช่องทางในการสื่อสาร ทั้งหนังสือพิมพ์ (รูปแบบ 4 สี) ตีพิมพ์ทุกเดือนและมีการส่งให้สภาท้องถิ่นเพื่อขยายข้อมูลข่าวสารของรัฐสภา ไปสู่ท้องถิ่นให้มากขึ้น รัฐสภาฝรั่งเศสมีการพัฒนาเรื่อยมา มีการลงทุนในช่องทางการสื่อสารจำนวนมาก จนกระทั่งในค.ศ. 1990 ที่มีการพัฒนาช่องทางการสื่อสารในรูปแบบของแพลตฟอร์มออนไลน์ รัฐสภาฝรั่งเศส ได้มีการพัฒนาเทคโนโลยีเพื่อตอบสนองการทำงานโดยการเลือกใช้เทคโนโลยีสมัยใหม่ ไม่ใช่เพียงแต่ความ หลากหลายของเทคโนโลยีเท่านั้น แต่หมายถึงวิธีการสื่อสารที่หลากหลายด้วยเช่นกัน เพราะถือว่าเป็น สัญลักษณ์ของความทันสมัยของรัฐสภา และตั้งแต่เมษายน ค.ศ. 1994 เป็นต้นมา รัฐสภาฝรั่งเศสได้อนุญาตให้ มีการถ่ายทอดการประชุมของคณะกรรมการธิการโดยผ่านช่องทางสื่อออนไลน์ที่มีคนกดติดตามกว่า 600,000 คน ก่อนหน้านี้ที่จะมีการอนุญาตให้ถ่ายทอดสดการประชุมของคณะกรรมการธิการของรัฐสภาได้นั้น รัฐสภาฝรั่งเศส ได้ทำการบันทึกการประชุมของคณะกรรมการธิการในรูปแบบของวิดีโอและมีการเผยแพร่บนเครือข่ายเคเบิลต่าง ๆ หลายแห่ง และตั้งแต่ ค.ศ. 1990 เป็นต้นมาที่รัฐสภามีการพิมพ์เผยแพร่แถลงการณ์ต่าง ๆ ภายหลังจากประชุม ที่สำคัญหรือการประชุมที่อนุญาตให้สื่อมวลชนเข้าถึงการอภิปรายโดยเป็นไปตามข้อวินิจฉัยของประธาน คณะกรรมการธิการแต่ละชุด

ในส่วนการประชุมใหญ่ของวุฒิสภาก็เปิดให้นักข่าวและสื่อทุกสำนักรวมถึงโทรทัศน์ของรัฐ เอกชน เข้าบันทึกภาพและเสียง แม้ว่าจะมีเงื่อนไขในการกำหนดให้ช่องโทรทัศน์สาธารณะออกอากาศเกี่ยวกับการ ประชุมรัฐสภา การหารือในประเด็นสำคัญ ซึ่งจะต้องมีการถ่ายทอดอย่างน้อยหนึ่งในสี่ของการประชุมดังกล่าว ของรัฐบาล นอกจากนี้วุฒิสภายังได้ร่วมกันจัดทำรายการเป็นประจำทุกสัปดาห์ผ่านช่องทางสาธารณะที่ ครอบคลุมทุกกิจกรรมของรัฐสภา ซึ่งการถ่ายทอดทุกครั้งจะมีผู้ชมไม่ต่ำกว่า 350,000 ถึง 2 ล้านคน เป็นการ เน้นย้ำว่ารัฐสภาฝรั่งเศสมีภารกิจสำคัญในการออกอากาศทางโทรทัศน์ที่ผลิตโดยรัฐสภาเพื่อเป็นการประกัน ทางการเมือง และการคำนึงถึงตัวแทนของประชาชนที่เข้าไปทำหน้าที่ในรัฐสภาตามกฎหมาย

สำหรับรัฐสภาฝรั่งเศส การเผยแพร่การอภิปรายในรัฐสภาถือเป็นธรรมเนียมปฏิบัติมาช้านาน โดย เริ่มต้นจากการตีพิมพ์เนื้อหาสรุปการประชุมในรัฐสภาในวารสารอย่างเป็นทางการ (Journal official) และมีการ นำเสนอผ่านสื่อสาธารณะอย่างการประชุมโต๊ะกลมของสมาชิกรัฐสภา (Hemicycle) โดยนักข่าวสามารถ ติดตามการประชุมของสมาชิกรัฐสภาได้อย่างใกล้ชิด ในช่วงไม่กี่ปีที่ผ่านมา การประชาสัมพันธ์ในการนำเสนอ การอภิปรายในรัฐสภาได้ขยายวงกว้างออกไป เนื่องจากความก้าวหน้าของเทคโนโลยี ทั้งนี้เป็นผลจากการ ปฏิวัติอุตสาหกรรมที่ทำให้เกิดสื่อวิทยุและโทรทัศน์ที่สามารถถ่ายทอดการประชุมโต๊ะกลมภายในรัฐสภา ฝรั่งเศสมาตั้งแต่ค.ศ. 1950 การเปลี่ยนแปลงที่ไม่หยุดยั้งได้นำไปสู่การก่อเกิดระบบการบันทึกและนำเสนอของ รัฐสภาในค.ศ. 1992 โดยมีแผนกโสตทัศนอุปกรณ์ดำเนินการในส่วนนี้ อีกทั้งยังมีการเผยแพร่ภาพไปยังช่อง โทรทัศน์สาธารณะในเครือข่ายเอกชนด้วยเช่นกัน

ในเดือนธันวาคมค.ศ. 1995 เว็บไซต์รัฐสภาฝรั่งเศสได้เปิดตัวอย่างเป็นทางการภายใต้ชื่อ www.senat.fr โดยมีการรวบรวมเอกสารที่เกี่ยวข้องต่าง ๆ ไว้ในเว็บไซต์เพื่อสะดวกในการเข้าถึงของ ประชาชน เว็บไซต์ดังกล่าวประกอบด้วยหน้าเว็บกว่า 235,000 หน้าในปัจจุบัน และกลายเป็นเว็บไซต์ที่ได้รับ

ความนิยมจากประชาชนโดยทั่วไป อินเทอร์เน็ตทำให้การสื่อสารในรัฐสภาเปลี่ยนไป ทำให้มีกลยุทธ์ในการสื่อสารที่ดีขึ้น การเผยแพร่ข้อความสามารถเข้าถึงประชาชนได้อย่างตรงเป้าหมายมากขึ้น ดังนั้นการสื่อสารของรัฐสภาที่เน้นเข้าถึงกลุ่มเป้าหมายจึงทำได้ง่ายมากขึ้น นอกจากนี้เว็บไซต์รัฐสภาสำหรับประชาชนอย่าง www.senat.fr แล้วนั้น รัฐสภาฝรั่งเศสยังมีการสร้างเว็บไซต์สำหรับเจ้าหน้าที่ระดับท้องถิ่น ที่มีบทบาทในการเลือกตั้งสมาชิกสภา อย่างเว็บไซต์ www.carrefourlocal.org และยังมีเว็บไซต์สำหรับเด็ก ๆ เยาวชนในการค้นคว้าข้อมูลเกี่ยวกับรัฐสภา คือ www.senatjunior.fr หรือเว็บไซต์ที่เกี่ยวข้องกับเรื่องเศรษฐกิจ www.entreprises.senat.fr นอกจากนี้ยังมีเว็บไซต์สำหรับชาวฝรั่งเศสที่อาศัยอยู่ต่างประเทศคือ www.expatries.senat.fr ทุกเว็บไซต์กระจายไปตามกลุ่มเป้าหมายที่สามารถเข้าถึงได้ง่าย จะเห็นได้ว่าอินเทอร์เน็ตถูกพัฒนาโดยตลอด จนกระทั่งในค.ศ. 2000 ที่มีการสร้างช่องโทรทัศน์รัฐสภาเป็นของตนเอง คือ ช่อง Public Senat โดยเป็นบริษัทเอกชนที่มีรัฐสภาเป็นผู้ถือหุ้นเพียงฝ่ายเดียว มีการออกอากาศ 12 ชั่วโมงต่อวัน และสามารถเข้าถึงได้ฟรีผ่านดาวเทียมของ TNT ทั่วทั้งฝรั่งเศส⁹⁸ การถ่ายทอดสดการอภิปรายในรัฐสภาผ่านช่องทางออนไลน์บนเว็บไซต์ของรัฐสภา ได้รับความนิยมเพิ่มขึ้นตลอดเวลาเนื่องจากการนำเสนอทั้งภาพและเสียงจึงทำให้เป็นที่ปรารถนาและสามารถเข้าถึงประชาชนได้อย่างมาก เพราะประชาชนได้รับข้อมูลทันเวลาและสามารถติดตามงานและกิจกรรมต่าง ๆ ของสมาชิกรัฐสภาได้ง่าย และสะดวกมากขึ้น จนนำไปสู่การตั้งคำถามต่อการทำงานของสมาชิกรัฐสภาเพิ่มมากขึ้นด้วยเช่นกัน⁹⁹

การก่อตั้งช่องโทรทัศน์ของรัฐสภาฝรั่งเศส มีนโยบายในการออกอากาศได้ทั้งทางเคเบิลและทางออนไลน์ ซึ่งจะครอบคลุมการดำเนินงานของรัฐสภาตั้งแต่เริ่มต้น และจะขยายไปยังสถาบันอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องด้วยเช่นกัน ทั้งนี้การก่อตั้งช่องโทรทัศน์รัฐสภาฝรั่งเศสได้รับแรงบันดาลใจจากช่อง C-Span ของสหรัฐอเมริกา และเป็นครั้งแรกที่รัฐสภาจะเป็นผู้ผลิตรายการออกอากาศทางโทรทัศน์ การออกอากาศของรัฐสภาเริ่มตั้งแต่เดือนพฤศจิกายน ค.ศ. 1993 ในขณะที่วุฒิสภาออกอากาศในเดือนตุลาคม ค.ศ. 1995 โดยมีรายการอภิปรายภายในรัฐสภาซึ่งมีประชาชนเข้าร่วมรับฟังด้วย นอกจากนี้ยังมีรายการที่ให้ความรู้เพื่อให้ผู้ชมเข้าใจกระบวนการทำงานของรัฐสภามากขึ้น ตั้งแต่วันที่ 2 เมษายน ค.ศ. 1992 เป็นต้นมาเริ่มมีการบันทึกภาพและเสียงในการประชุมเต็มคณะของสมาชิกรัฐสภาทั้ง 2 สภา โดยมีทีมงานของรัฐสภาทำหน้าที่หลักและเผยแพร่ไปยังหน่วยงานอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง

ตั้งแต่ค.ศ. 2000 เป็นต้นมา หลังจากรัฐสภามีช่องโทรทัศน์ของรัฐสภาเอง ทำให้การเผยแพร่กิจกรรมและงานต่าง ๆ ของรัฐสภาขยายวงกว้างมากขึ้น โดยมีเนื้อหาที่หลากหลาย ทั้งการบริการสาธารณะ ความเป็นพลเมือง การให้การศึกษา และการถ่ายทอดสดการประชุมของทั้ง 2 สภา รวมถึงการประชุมของรัฐสภาระดับชาติและรัฐสภายุโรปด้วยเช่นกัน ช่องทางการสื่อสารดังกล่าวเป็นช่องทางการสื่อสารที่นำเสนอข่าวสารของรัฐสภาเพียงอย่างเดียว โดยได้รับงบประมาณสนับสนุนจากรัฐสภา หลังจากนั้นวุฒิสภาของฝรั่งเศสก็ริเริ่มให้มีการจัดตั้งช่องโทรทัศน์เป็นของวุฒิสภาเช่นเดียวกัน การมีอยู่ของช่องทางการสื่อสารดังกล่าวทำให้เกิดตั้ง

⁹⁸ Xavier Roques Geneva, "Parliamentary relations with the media,"

⁹⁹ Xavier Roques Geneva, "Parliamentary relations with the media,"

คำถามต่าง ๆ ว่าเนื้อหาของช่องจะต้องเป็นอย่างไร และมีต้องมีค่าใช้จ่ายในการดำเนินการเท่าไร ตามกฎหมายแล้ว ช่องทางการสื่อสารจะต้องเป็นอิสระภายใต้การกำกับดูแลของบรรณาธิการที่กำหนดให้มีหน้าที่ในการดำเนินตามภารกิจในการให้บริการสาธารณะด้านข้อมูลและการให้ความรู้แก่ประชาชนเกี่ยวกับการทำหน้าที่ของรัฐบาล ความเป็นพลเมือง และช่องทางการสื่อสารดังกล่าวของรัฐบาลจะต้องเป็นกลางทางการเมือง สำหรับสัดส่วนรายการออกอากาศเกี่ยวกับงานของรัฐบาล และกิจกรรมต่าง ๆ รวมทั้งน้ำเสียงในการออกอากาศที่ต้องแตกต่างจากช่องโทรทัศน์ที่ออกอากาศอื่น ๆ เพราะเป็นช่องทางการสื่อสารเฉพาะในการนำเสนอเรื่องราวภายในรัฐบาล ในส่วนของค่าใช้จ่าย ยังเป็นประเด็นที่ก่อให้เกิดการถกเถียง เพราะภาระค่าใช้จ่ายต่าง ๆ เพิ่มขึ้นทุกปี อีกทั้งช่องโทรทัศน์รัฐบาลจำเป็นต้องมีการพัฒนาแข่งขันกับสื่อโทรทัศน์เอกชนที่มีการพัฒนาทางด้านเทคโนโลยี และรูปแบบการสื่อสารเพื่อให้อุปโภคความต้องการของประชาชนมากขึ้น¹⁰⁰ สำหรับการติดตามกำกับดูแลเนื้อหาในสื่อวิทยุและโทรทัศน์รัฐสภาฝรั่งเศสนั้น ตัวแทนจากทั้งสองสภาจะอยู่ในคณะกรรมการบริหารของสถานีโทรทัศน์ทั้ง 2 ช่อง สถานีวิทยุกระจายเสียงและวิทยุโทรทัศน์แห่งชาติ รวมทั้งสถาบันโสตทัศนศึกษา สมาชิกรัฐสภาจะทำหน้าที่เป็นหนึ่งในคณะกรรมการในการกำกับดูแลสื่อสิ่งพิมพ์สำหรับเด็กและเยาวชน นอกจากนี้รัฐสภาฝรั่งเศสยังมีส่วนร่วมในการบังคับใช้กฎหมายเกี่ยวกับวิชาชีพสื่อ เพราะจะมีตัวแทนของรัฐสภาทั้งสองสภาที่ถูกแต่งตั้งเป็นสมาชิกของสถาบัน

ดังนั้น ช่องทางการสื่อสารของรัฐบาลฝรั่งเศสที่ต้องการเผยแพร่ข้อมูลโดยตรงไปยังประชาชน ได้กระทำผ่านหลายช่องทางทั้งกระดานข่าวและสื่อสิ่งพิมพ์ ที่ผลิตโดยรัฐบาล เช่น ผลสรุปการประชุมของรัฐบาล รัฐสภาฝรั่งเศสมีการเผยแพร่บันทึกคำต่อคำของการอภิปรายในรัฐสภาซึ่งจะถูกตีพิมพ์ใน “การอภิปรายของสมัชชาแห่งชาติ (National Assembly Debates)” และ “การอภิปรายของวุฒิสภา” (Senate Debates) โดยมีการเผยแพร่อย่างเป็นทางการผ่านราชกิจจานุเบกษา พร้อมทั้งรายงานเชิงวิเคราะห์ที่กระชับ เข้าใจง่ายผ่านสิ่งพิมพ์ที่เรียกว่า “การอภิปรายของรัฐสภา (Parliamentary Debates)” ที่มีการเผยแพร่อย่างวงกว้างในระดับชาติ นอกจากนี้สำหรับข้อมูลภายนอกที่เกี่ยวข้องกับรัฐสภาฝรั่งเศสจะถูกตีพิมพ์เป็นประจำทุกสัปดาห์ผ่าน “Bulletin of the Assembly” โดยมีการจัดส่งให้สมาชิกกว่า 6,000 คน ในขณะที่วุฒิสภาก็จะมีการตีพิมพ์ “แถลงการณ์ประจำปี” (Annual Bulletin) ซึ่งเป็นรายงานเกี่ยวกับกิจกรรมต่าง ๆ ของวุฒิสภาในขณะปฏิบัติหน้าที่ในแต่ละปี เอกสารสิ่งพิมพ์เหล่านี้จะถูกส่งไปยังสมาชิกกว่า 14,000 คนที่ได้ลงทะเบียนเอาไว้ และตั้งแต่ค.ศ. 1990 เป็นต้นมา มีการผลิตวิดีโอที่นำเสนอข้อมูลข่าวสารของรัฐบาลทุก ๆ 14 นาทีออกเผยแพร่ผ่านสื่อต่าง ๆ ของรัฐบาล ในทำนองเดียวกัน การอภิปรายของสมาชิกรัฐสภาจะถูกสรุปทุกสัปดาห์ผ่าน “Newsflash Bulletin” และจัดส่งฟรีให้แก่สมาชิกกว่า 6,000 คน จากข้อมูลอ้างอิงจากเอกสารรัฐสภา พบว่ารัฐสภามีการผลิตสื่อในรูปแบบสิ่งพิมพ์มากกว่า 25,000 ฉบับต่อปี และจัดส่งให้สมาชิกเผยแพร่ต่อสาธารณชนเป็นวงกว้าง อีกทั้งยังมีนิตยสารรายครั้งปีที่เพิ่งออกมา เป็นการนำเสนอผลงานของสมาชิกรัฐสภาในรูปแบบใหม่ โดยเผยแพร่ไปยังท้องถิ่น สื่อมวลชน และผู้นำทุกภาคส่วนทั้งภาคเศรษฐกิจและชุมชน ภาคประชาชน

¹⁰⁰ Xavier Roques Geneva, “Parliamentary relations with the media,”

และภาคเอกชน นอกจากนี้ทั้งสองสภาจะมีหนังสือและแผ่นพับแนะนำมากมายที่เผยแพร่เกี่ยวกับการดำเนินงานและโครงสร้างการทำงานของรัฐสภาเผยแพร่ต่อประชาชน รวมทั้งภาพยนตร์สั้นที่จัดทำขึ้นเพื่อเป็นสื่อแนะนำสำหรับผู้ชมในการรับรู้เกี่ยวกับการดำเนินงานของรัฐสภาและมีการเผยแพร่สู่ภายนอก สุดท้ายนี้ประชาชนทั่วไปสามารถเข้าขอใช้บริการ “Minitel” (วิดีโอเท็กซ์) เพื่อสามารถเข้าถึงฐานข้อมูลของรัฐสภาได้ ซึ่งเป็นการทบทวนการดำเนินงานของรัฐสภาทั้งวาระการประชุม สถานะของกระบวนการทางกฎหมาย การลงมติ และคำถามต่าง ๆ ของรัฐสภา¹⁰¹

ในรัฐสภาฝรั่งเศส ไม่มีสิ่งที่เรียกว่าข้อมูลที่เป็นทางการหรือข้อมูลที่เป็นความลับ เพราะรัฐสภาฝรั่งเศสจะมีการนำเสนอข่าวสาร หรือข้อมูลต่าง ๆ สู่อสาธารณะอยู่เป็นประจำ เกิดเป็นการสื่อสารทางการเมืองใน 4 รูปแบบ คือ 1) การสื่อสารจากประธานรัฐสภา 2) การสื่อสารของกลุ่มทางการเมือง 3) การสื่อสารจาก “ดาวสภา” ในเรื่องราวที่เกี่ยวกับชีวิตทางการเมือง รวมถึงสมาชิกรัฐสภาอื่น ๆ ด้วย และ 4) การสื่อสารจากสมาชิกรัฐสภา ที่ไม่ได้มีตำแหน่งในฐานะฝ่ายบริหาร

ในส่วนของสื่อมวลชนเอกชนต่าง ๆ สามารถรับข้อมูลจากที่ใดที่หนึ่งได้ขึ้นอยู่กับแต่ละสถานการณ์ รัฐสภาฝรั่งเศสไม่ได้ทำหน้าที่เป็นแหล่งข้อมูล ยกเว้นในเรื่องที่เกี่ยวข้องกับข้อเท็จจริง ฝ่ายข่าวผู้ให้ข้อมูลหรือการเผยแพร่ประกาศเกี่ยวกับคำสั่งประจำวัน ระเบียบปฏิบัติ หรือเรื่องราวต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นนั้น กล่าวได้ว่ารัฐสภาฝรั่งเศสไม่ได้ทำหน้าที่เป็นโฆษก ซึ่งแตกต่างกับรัฐสภาบางประเทศ ที่รัฐสภาทำหน้าที่เป็นโฆษกในการประชาสัมพันธ์ข่าวสารต่าง ๆ ของรัฐสภา หากกล่าวถึงข้อมูลที่เป็นทางการของรัฐสภานั้น จะถูกนำเสนอผ่านช่องทางสื่อเพียงช่องทางเดียวที่เป็นของรัฐสภาเอง อย่างไรก็ตาม โทรทัศน์ทุกช่องสามารถถ่ายทอดเกี่ยวกับการอภิปรายในรัฐสภาเกี่ยวกับร่างกฎหมายได้เช่นเดียวกัน

นอกจากนี้รัฐสภาฝรั่งเศสยังมีความแตกต่างจากรัฐสภาอื่น ถึงแม้ว่าแต่ละรัฐสภาจะมียุทธศาสตร์เป็นของตนเองในการสร้างช่องทางการสื่อสารระหว่างรัฐสภาและประชาชน แต่สำหรับกรณีของวุฒิสภาของฝรั่งเศสมีการจ้างบริษัทภายนอกเพื่อจัดการเรื่องการสื่อสารของสมาชิก ส่วนสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรเน้นการใช้สื่อสังคมออนไลน์ในการสื่อสาร วุฒิสภาฝรั่งเศสมีความโดดเด่นในแง่ของการใช้สื่อสังคมออนไลน์ การนำเสนอกิจกรรมต่าง ๆ ผ่านบัญชีอย่างเป็นทางการของวุฒิสภาฝรั่งเศส คือ @senat_Direct และยังมีถ่ายทอดสดการอภิปรายในรัฐสภา¹⁰² อีกด้วย

รัฐสภาฝรั่งเศสค่อนข้างตระหนักถึงการสื่อสารที่เป็นมิตรและให้ความสำคัญกับภาพพจน์ของสมาชิกรัฐสภา การจัดงานสัมมนาสาธารณะเป็นอีกหนึ่งวิธีที่ช่วยในการสร้างภาพลักษณ์ที่ดีของสมาชิกรัฐสภาต่อสาธารณชน อีกทั้งเป็นการส่งเสริมภาพลักษณ์ของรัฐสภาเองในสังคมให้มีความน่าเชื่อถือและเป็นที่ยอมรับใน

¹⁰¹ Caldoro, “Information Report on parliaments and media,”

¹⁰² Cristina Leston Bandeira and David Bender, “How deeply are Parliaments Engaging on Social Media?,” ResearchGate (October, 2013), pp. 1-18.

สังคม โดยการจัดงานสัมมนาเป็นอีกหนึ่งเครื่องมือที่สำคัญในการสร้างความน่าสนใจให้แก่สมาชิกรัฐสภา ทำให้ประชาชนได้รับข้อมูลเกี่ยวกับสมาชิกรัฐสภาอย่างทั่วถึงและมีความเข้าใจในระบบการทำงานของรัฐสภามากขึ้น นอกจากนี้กิจกรรมดังกล่าวยังสามารถช่วยเพิ่มศักยภาพในการสร้างความสัมพันธ์กับกลุ่มเป้าหมายที่ต้องการสื่อสารได้ อีกทั้งเป็นการเสริมสร้างความเข้มแข็งในการสร้างสัมพันธภาพและความเชื่อมั่นในการทำงานร่วมกันระหว่างประชาชนและสมาชิกรัฐสภาอีกด้วย อย่างไรก็ตามความสำคัญของการสื่อสารไม่ใช่เพียงแค่การเน้นภาพลักษณ์ของสถาบันเท่านั้น แต่ต้องนำเสนอและสร้างองค์ความรู้เรื่องประชาธิปไตยให้แก่ประชาชน การเป็นตัวแทนของสังคม และต้องไม่หลงลืมบทบาทหลักในด้านนิติบัญญัติ

รัฐสภาสโลวาเนีย การถ่ายทอดสดการประชุมรัฐสภาของสโลวาเนียจะอาศัยช่องโทรทัศน์สาธารณะทั้งของรัฐและเอกชน ส่วนการประชุมของคณะกรรมการการต่าง ๆ จะมีการเปิดเผยต่อสาธารณะเช่นเดียวกับการประชุมรัฐสภา แต่อย่างไรก็ตามมีการประชุมบางครั้งที่อาจปิดเป็นความลับหรือเปิดเผยได้แค่บางส่วนเท่านั้น โดยคณะกรรมการจะมีการลงมติ โดยต้องมีคะแนนเสียงข้างมากสองในสามเห็นชอบให้มีการเปิดเผยข้อมูลหลังสิ้นสุดการประชุม โดยประธานจะทำหน้าที่แจ้งให้สาธารณชนทราบถึงผลการอภิปรายและทำการเผยแพร่สู่สาธารณชนผ่านวิทยุและโทรทัศน์ สำหรับการเผยแพร่ข้อมูลโดยตรงที่ผลิตโดยรัฐสภา เช่น การประชุมของรัฐสภา ในรัฐสภาของสโลวาเนียจะมีแผนกเฉพาะที่ทำหน้าที่ด้านสื่อทั้งการกลั่นกรองเนื้อหาเกี่ยวกับกิจกรรมของรัฐสภาและกิจกรรมต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง นอกจากนี้สมาชิกรัฐสภาของสโลวาเนียยังมีความคิดริเริ่มในการก่อตั้งรายการข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับงานรัฐสภาให้กลายเป็นรายการหนึ่งในรายการข่าวทางโทรทัศน์ โดยเป็นการผลิตของฝ่ายรัฐสภาเอง ซึ่งค่อนข้างได้รับความนิยมจากประชาชน เพราะเป็นรายการให้ความรู้ เนื้อหาไม่หนัก และยากจนเกินไป

รัฐสภาลิทัวเนีย ช่องทางการสื่อสารของรัฐสภาลิทัวเนีย จะอยู่ในรูปแบบของเอกสาร สื่อสิ่งพิมพ์เป็นส่วนใหญ่ โดยรัฐสภาจะมีการเผยแพร่ร่างกฎหมายหรือกฎหมายที่ผ่านได้รับการรับรอง เป็นประจำทุกสองครั้งต่อสัปดาห์ในรูปแบบของจดหมายข่าวที่เรียกว่า “State’s News” และมีการพิมพ์เผยแพร่กว่า 15,000 ฉบับส่งไปยังบ้านเรือนของประชาชน ส่วนรายงานการประชุมรัฐสภาจะไม่มีการพิมพ์เผยแพร่ นอกจากนี้รัฐสภาลิทัวเนียยังใช้กระดานข่าวในการเผยแพร่ข้อมูลเกี่ยวกับการพิจารณาของคณะกรรมการทุกคณะต่อสาธารณะ

รัฐสภาอิตาลี ช่องทางการสื่อสารหลักของรัฐสภาอิตาลี คือ การออกอากาศพิเศษเกี่ยวกับการอภิปรายในรัฐสภาผ่านเครือข่ายโทรทัศน์ของรัฐที่เรียกว่า Oggi al Parlamento (วันนี้ในรัฐสภา) นอกจากนี้ยังมีสถานีวิทยุกระจายเสียงในชุมชนที่มีรายการในการให้บริการข้อมูลเกี่ยวกับการอภิปรายในรัฐสภาและข้อพิจารณาต่าง ๆ ที่เข้าสู่รัฐสภาออกเผยแพร่เป็นประจำทุกวัน โดยได้รับการสนับสนุนทางการเงินจากรัฐบาล โดยรัฐสภาอิตาลีจะทำหน้าที่ในการติดตามกำกับดูแลเนื้อหาในสื่อวิทยุและโทรทัศน์ ผ่านการจัดตั้งคณะกรรมการจากทั้งสองสภาเข้ามาทำหน้าที่กำกับดูแลเนื้อหาและรูปแบบรายการของสถานีวิทยุและโทรทัศน์ โดยมีอำนาจในการเข้าถึงข้อมูลของรัฐและข้อมูลเกี่ยวกับการเมือง

รัฐสภาลักเซมเบิร์ก ช่องโทรทัศน์ของรัฐ จะทำหน้าที่ในการออกอากาศการประชุมรัฐสภา เฉพาะการอภิปรายและประกาศต่าง ๆ จากรัฐสภาที่สำคัญเท่านั้น ซึ่งข้อมูลจะต้องเป็นข้อมูลที่ได้รับมาจากรัฐสภา

โดยตรงและได้รับการอนุญาตให้ออกเผยแพร่ได้อย่างเป็นทางการ ส่วนการประชุมของทุกคณะกรรมการจะมีการออกอากาศผ่านสถานีวิทยุทั้งหมด นอกจากนี้รัฐสภาลักเซมเบิร์กยังมีช่องทางในการเผยแพร่ข้อมูลผ่านกระดานข่าวและสื่อสิ่งพิมพ์ที่ผลิตโดยรัฐสภา เช่น ผลการสรุปการประชุมของรัฐสภา รัฐสภาลักเซมเบิร์ก มีการจัดทำรายงานการอภิปรายของรัฐสภาซึ่งรายงานดังกล่าวจะถูกนำเสนอไปยังทุกครอบครัว นอกจากนี้ยังมีการพิมพ์เผยแพร่แผ่นพับเกี่ยวกับกิจกรรมระหว่างประเทศของรัฐสภาเพื่อรายงานเป็นระยะให้ประชาชนรับทราบ พร้อมทั้งการสรุปร่างกฎหมายของรัฐสภา โดยรัฐสภาลักเซมเบิร์กจะจัดพิมพ์สื่อสิ่งพิมพ์ต่าง ๆ และจัดส่งให้ประชาชน องค์กรที่เกี่ยวข้องอย่างต่อเนื่อง รวมทั้งการเผยแพร่ข้อมูลการประชุมของคณะกรรมการผ่านการจัดทำแผ่นพับที่มีรายละเอียดเนื้อหาเกี่ยวกับการประชุมของคณะกรรมการชุดต่าง ๆ อย่างครบถ้วน

6) รัฐสภาแห่งสหราชอาณาจักร

รัฐสภาที่ได้รับการยอมรับมากที่สุด คือ รัฐสภาของสหราชอาณาจักร ซึ่งมักถูกเรียกว่า “มารดาของรัฐสภาทั้งหมด” (Mother of all Parliaments) หากกล่าวถึงในส่วนของการสื่อสารระหว่างรัฐสภากับประชาชนนั้น รัฐสภาอังกฤษอาจจะอ้างว่ารัฐสภาในหลายประเทศทั่วโลกที่ริเริ่มให้มีการถ่ายทอดสดการประชุมรัฐสภา เพราะรัฐสภาอังกฤษได้ตัดสินใจให้มีการถ่ายทอดสดการประชุมรัฐสภาเป็นครั้งแรกใน ค.ศ. 1992 ด้วยการสร้างช่องโทรทัศน์เป็นของรัฐสภาเอง โดยมีการถ่ายทอดสดทั้งการอภิปรายเต็มคณะของสมาชิกรัฐสภาและคณะกรรมการ อีกทั้งช่องรัฐสภาได้มีการถ่ายทอดไปยังภูมิภาคต่าง ๆ ของสหราชอาณาจักรด้วยเช่นเดียวกัน ซึ่งได้รับการสนับสนุนจากรัฐสภาโดยตรง แต่ว่าการถ่ายทอดสดการประชุมในรัฐสภาจำเป็นต้องได้รับการอนุญาตก่อนทุกครั้งที่จะมีการถ่ายทอด นอกจากนี้ยังมีรายการถามคำถามของรัฐบาลที่ถ่ายทอดสดทุกวันพุธสำหรับสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรโดยมีเวลาทั้งหมด 2 ชั่วโมงในการตอบคำถามจากประชาชน และเดือนละครั้งในวันพฤหัสบดีสำหรับสมาชิกวุฒิสภาโดยมีเวลาสองชั่วโมงครึ่ง และยังมีการถ่ายทอดสดเกี่ยวกับอภิปรายถึงร่างกฎหมาย การแลกเปลี่ยนหรือนำเสนอข้อคิดเห็นของสมาชิกรัฐสภาต่อร่างกฎหมาย¹⁰³ สำหรับการประชุมของคณะกรรมการนั้น รัฐสภาจะจัดให้มีการประชุมสาธารณะของคณะกรรมการประจำของทั้งสองสภา โดยมีการอนุญาตให้มีการถ่ายทอดทางโทรทัศน์ตั้งแต่ ค.ศ. 1990 เป็นต้นมา เมื่อมีการตัดสินใจให้มีการออกอากาศเกี่ยวกับการประชุมของคณะกรรมการของรัฐสภาแล้วนั้น คณะกรรมการก็ไม่เคยมีการใช้สิทธิในการประชุมลับ การประชุมลับของคณะกรรมการจะมีขึ้นเฉพาะบางเรื่องเท่านั้น ซึ่งส่วนใหญ่เป็นการพิจารณาเกี่ยวกับรายงานที่มีความสำคัญเท่านั้น จะเห็นได้ว่าแม้จะเริ่มต้นช้า แต่รัฐสภาแห่งสหราชอาณาจักรก็มีการพัฒนาช่องทางการสื่อสารโดยเปิดโอกาสให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมอย่างเต็มที่ ยิ่งกว่านั้นรัฐสภาแห่งสหราชอาณาจักรยังเป็นรัฐสภาแรกในยุโรปที่มีการเปิดบัญชี Facebook และ Twitter ในกรกฎาคม ค.ศ. 2008 เพื่อขยายช่องทางการสื่อสารระหว่างรัฐสภากับประชาชนในวงกว้างมากขึ้น

ปัจจุบันสถาบันทางการเมืองส่วนใหญ่กำลังปรับตัวให้เข้ากับโลกดิจิทัลมากขึ้น สำหรับรัฐสภาแห่งสหราชอาณาจักรได้มีการก่อตั้งเว็บไซต์ของรัฐสภาใน ค.ศ. 1996 แม้ว่ารัฐสภาจะเป็นแหล่งข้อมูลจำนวนมาก

¹⁰³ Inter-parliamentary Union, *Constitutional and Parliamentary information*.

แต่ล้วนแต่เป็นข้อมูลที่มีคุณค่าอย่างยิ่งต่อนักข่าวและประชาชน โดยเว็บไซต์ของรัฐสภาได้นำเสนอข้อมูล ข่าวสาร และมีการเปิดโอกาสให้มีการสื่อสารโต้ตอบระหว่างประชาชนและสมาชิกรัฐสภา การใช้อินเทอร์เน็ต ทำให้เกิดความสะดวกในการป้อนข้อมูลของรัฐสภาสู่สาธารณะ รวมทั้งการแลกเปลี่ยน ชักถามข้อสงสัยต่าง ๆ ในระหว่างค.ศ. 1997 – 2002 มีการจัดประชุมออนไลน์ของสมาชิกรัฐสภาซึ่งดำเนินการโดยรัฐสภา ไม่ใช่แค่ สร้างเว็บฟอร์มเพื่อเข้าร่วมประชุมเท่านั้น แต่รัฐสภาได้เชิญชวนให้ประชาชนเข้าร่วมแสดงความคิดเห็น แทน การโทรศัพท์เข้ามาปรึกษาหรือให้ข้อคิดเห็น โดยมีรายละเอียด ดังนี้

- มีการรวบรวมหลักฐานที่ได้รับจากประชาชน เพื่อส่งต่อให้สมาชิกรัฐสภาปรับใช้ในการทำงานและนำเสนอเป็นประเด็นทางนโยบาย

- มีการเปิดโอกาสให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการทำงานของรัฐสภามากขึ้น

- ให้ผู้เข้าร่วมมีปฏิสัมพันธ์และเรียนรู้ซึ่งกันและกัน

- ให้ผู้เข้าร่วมสามารถนำเสนอประเด็นต่าง ๆ ของนโยบาย ภายใต้การอภิปรายเพื่อให้เกิดการ

พิจารณา

- ทำให้สมาชิกรัฐสภามีส่วนร่วมในการอภิปราย โดยการตั้งคำถาม และโต้ตอบต่อความคิดเห็นของประชาชนได้

- ทำให้ได้ข้อสรุปที่ชัดเจน สามารถใช้เป็นหลักฐานอย่างเป็นทางการได้ในรัฐสภา

ซึ่งการประชุมดังกล่าวถือว่าเป็นการประชุมที่ประสบความสำเร็จครั้งหนึ่งของรัฐสภา ทำให้เกิดการแลกเปลี่ยนถกเถียงระหว่างสมาชิก และประชาชน อีกทั้งยังทำให้เกิดเป็นคลังข้อมูลสำคัญของรัฐสภาในการนำไปปรับใช้ให้เกิดประโยชน์ ที่สำคัญเป็นการเปิดพื้นที่ให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในกระบวนการนิติบัญญัติ ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

ในสหราชอาณาจักรมีสภานิติบัญญัติ หรือที่เรียกว่า The Hansard Society ก่อตั้งในค.ศ. 1944 เพื่อส่งเสริมระบอบประชาธิปไตยแบบรัฐสภา ผู้ก่อตั้งคือ Stephen King Hall เป็นเวลากว่า 70 ปีแล้วที่ The Hansard Society ทำหน้าที่และได้รับการยอมรับในระดับสากลว่ามีอำนาจอิสระ ไม่ฝักใฝ่ฝ่ายใดในรัฐสภา ความเป็นประชาธิปไตย โดยมีภาระหน้าที่ในหลากหลายด้าน ตั้งแต่เรื่องการศึกษาของพลเมือง ไปจนถึงบทบาทหน้าที่ของรัฐสภา รวมไปถึงผลกระทบของสื่อสมัยใหม่ที่มีผลต่อการเมือง โดยบทบาทหน้าที่หลักของ the Hansard Society คือ การจัดให้มีเวทีสำหรับการอภิปรายในประเด็นปัจจุบันเกี่ยวกับรัฐสภา รัฐธรรมนูญ การสร้างการมีส่วนร่วมเพื่อนำไปสู่การปรับปรุงกระบวนการทำงานของรัฐสภา มีการผลักดันการสื่อสารผ่านเทคโนโลยีสมัยใหม่ การสร้างและส่งเสริมแหล่งข้อมูลที่ทันสมัย เข้าถึงได้ง่าย ที่สำคัญมีการจัดทำโครงการที่เรียกว่า Digital Democracy ในค.ศ. 1997 และในค.ศ. 2010 ที่มีการพัฒนาต่อยอดจากเดิม ที่เรียกว่า eDemocracy เป็นโครงการที่เน้นการตรวจสอบผลกระทบทางการเมืองและสังคมผ่านการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร (ICT) นอกจากนี้ยังทำมีการวิจัย ประเมินผล และวิเคราะห์เกี่ยวกับการพัฒนา ช่องทางการสื่อสารที่ส่งผลกระทบต่อรัฐสภา รัฐบาล และภาคประชาสังคม รวมถึงความพยายามในการสร้างการมีส่วนร่วมทางการเมืองผ่านการสื่อสารที่อาศัยเทคโนโลยีสมัยใหม่ ในค.ศ. 2008 มีการร่วมมือกับ House of Lords ในการก่อตั้งเว็บไซต์ Lords of the Blog เพื่อให้ความรู้ ปุจฉาจิตสำนึก และสร้างการมีส่วนร่วมกับ

สาธารณชนในประเด็นต่าง ๆ ในสังคม นอกจากนี้ the Hansard Society ยังเปิดเวทีให้มีการอภิปรายในประเด็นที่เป็นที่จับตาในสังคม เช่น ความรุนแรงในครอบครัว การช่วยเหลือผู้หญิงที่โดนทำร้าย เป็นต้น การทำงานของ the Hansard Society จะอาศัยการใช้อินเทอร์เน็ตเป็นสื่อหลักในการปรึกษาหารือระหว่างสมาชิกรัฐสภากับประชาชน¹⁰⁴

7) รัฐสภาสหพันธ์สาธารณรัฐบราซิล

รัฐสภาบราซิลได้เปิดโอกาสให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการด้านนวัตกรรมการสื่อสารในรัฐสภา เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการสื่อสารระหว่างรัฐสภาและประชาชน สำหรับช่องทางการสื่อสารของรัฐสภาบราซิลจะมีการแยกระหว่างสภาผู้แทนราษฎรและวุฒิสภา ในส่วนของสภาผู้แทนราษฎรนั้นได้เปิดโอกาสให้ประชาชนมีส่วนร่วมในกระบวนการร่างกฎหมายได้ โดยหน่วยงานด้านนิติบัญญัติได้สร้างระบบที่เรียกว่า “Portal E-Democracia” ซึ่งเป็นช่องทางที่ใช้ติดต่อสื่อสารกับประชาชน ทำให้ประชาชนสามารถทราบข้อมูลเกี่ยวกับร่างพระราชบัญญัติร่วมกับผู้บัญญัติกฎหมายผ่านกระบวนการที่เรียกว่า “Wikilegis” อยู่ในระบบเว็บไซต์ของรัฐสภาบราซิล นอกจากนี้ยังเปิดโอกาสให้ประชาชนสามารถเสนอความคิดเห็นเฉพาะเรื่องหรือเนื้อหาที่เกี่ยวข้องกับร่างกฎหมายได้ โดยสมาชิกรัฐสภาสามารถนำคำแนะนำต่าง ๆ ของประชาชนมาใช้ในการพัฒนาปรับปรุงร่างกฎหมายได้ นอกจากนี้ระบบดังกล่าวนี้ยังสามารถใช้ในการสื่อสารระหว่างประชาชนและรัฐสภาได้เช่นกัน ผ่าน Video Forum โดยเป็นการสนทนา แลกเปลี่ยนข้อคิดเห็นการทำงานของสมาชิกรัฐสภาและความต้องการของประชาชน นอกจากนี้ยังใช้ Video Forum ในการสื่อสารระหว่างคณะกรรมการและประชาชน โดยประชาชนสามารถถามคำถามและให้ข้อเสนอแนะได้แบบทันเหตุการณ์ (Real Time) และยังมีระบบที่สนับสนุนในการใช้สำหรับอุปกรณ์สื่อสารเคลื่อนที่อีกด้วย และมีการพัฒนาระบบในหน้าจอซึ่งมีภาพหัวข้อเรื่องพร้อมทั้งหน้าของสมาชิกรัฐสภาผู้อภิปราย

การพัฒนาช่องทางการสื่อสารของรัฐสภาบราซิลไปไกลมากกว่านั้น ในแง่ที่รัฐสภาบราซิลเปิดให้มีการลงคะแนนเสียงแบบออนไลน์สำหรับสมาชิกรัฐสภาในประเด็นที่เกี่ยวข้องกับประชาชน เพื่อให้ประชาชนรับทราบผลคะแนนแบบเรียลไทม์และรู้จักสมาชิกรัฐสภามากขึ้นผ่านการทำงาน ทั้งนี้รัฐสภาบราซิลได้มีการพัฒนานวัตกรรมการสื่อสารระหว่างประชาชนและรัฐสภา โดยมีการจัดการแข่งขันการประกวดการสร้างนวัตกรรมในรัฐสภา เพื่อให้ได้นวัตกรรมการสื่อสารที่สร้างการมีส่วนร่วมจากภาคประชาชนและสามารถตอบสนองการใช้งานของประชาชนได้อย่างแท้จริง ซึ่งรัฐสภาบราซิลมี 2 นวัตกรรมที่จะพัฒนา คือ 1) Legislative App เป็นโมบายแอปพลิเคชัน และ 2) New Chamber of Deputies Portal Architecture เป็นฐานข้อมูลออนไลน์เพื่อใช้ในการพัฒนาข้อมูลและใช้ในการสื่อสารกับประชาชน

ในส่วนของวุฒิสภาสหพันธ์สาธารณรัฐบราซิล ได้มีการจัดตั้งสถานีโทรทัศน์ในรูปแบบเคเบิลทีวีในค.ศ. 1996 และในค.ศ. 1997 ได้พัฒนาการแพร่ภาพผ่านระบบ UHF ในเมืองบราซิลเลีย ซึ่งเป็นเมืองหลวง

¹⁰⁴ Stephen Coleman, *Connecting Parliament the public via the internet: two case studies of online consultations* (Oxford : Oxford University, 2004), pp. 1- 17.

ของบราซิล และได้ขยายไปยังเมืองใหญ่ต่าง ๆ กว่า 48 เมืองในช่วง 2 ทศวรรษถัดมา สำหรับช่องโทรทัศน์วุฒิสภา หรือที่เรียกว่า TV Senado เป็นการถ่ายทอดผ่านดาวเทียม ประชาชนไม่ต้องเสียค่าบริการ ทำให้ประชาชนสามารถเข้าถึงได้มากกว่าร้อยละ 89 ของประชากรทั้งประเทศ ซึ่งการถ่ายทอดภาพและเสียงดังกล่าวได้เข้าถึงประชาชนในวงกว้าง โดยไม่มีค่าใช้จ่าย จนในปัจจุบันวุฒิสภาแห่งบราซิลได้มีการพัฒนาช่องทางการสื่อสารโดยการอาศัยแพลตฟอร์มอินเทอร์เน็ตเพื่อถ่ายทอดเหตุการณ์ต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นให้ประชาชนได้รับทราบ ปัจจุบันนี้วุฒิสภาบราซิลได้พัฒนาระบบการสื่อสารจนเป็นระบบหนึ่งที่ทันสมัยที่สุดในโลก ประกอบด้วยช่องสถานีโทรทัศน์ สถานีวิทยุ การรายงานข่าวและเหตุการณ์ผ่านอินเทอร์เน็ตและช่องทางออนไลน์ รวมไปถึงหนังสือพิมพ์รายวัน นอกจากนี้ยังมีสถานีวิทยุในเมืองหลวงและมลรัฐอีก 9 เมือง ผ่านรายการ “Voz do Brasil” หรือ “Voice of Brazil” มีการผลิตข่าวรัฐสภากว่า 11,000 รายการตลอดปี เพื่อให้การสื่อสารเข้าถึงประชาชนทุกกลุ่มโดยตรง สำหรับแพลตฟอร์มออนไลน์ของวุฒิสภาบราซิล ประกอบด้วย 1) ช่องยูทูป มีช่องทางในการถ่ายทอดสด 8 ช่อง เผยแพร่กิจกรรมที่เกิดในรัฐสภา เช่น การประชุมคณะกรรมการการ การประชุมรัฐสภา มีผู้ชมกว่า 55 ล้านวิวต่อปี ผู้ติดตามกว่า 230,000 คน 2) เว็บไซต์ของวุฒิสภา www.senado.leg.br มีผู้เข้าใช้กว่า 10 ล้านคนต่อปี ผู้ติดตามในช่องทางออนไลน์กว่า 3 ล้านคน¹⁰⁵

8) รัฐสภาเยอรมนี

รัฐสภาเยอรมนีมีจำนวนสมาชิกรัฐสภาทั้งหมด 778 คน นับเป็นความท้าทายอย่างยิ่งในการสื่อสารกับประชาชน ที่ผ่านมารัฐสภาได้มีการพัฒนาปรับปรุงช่องทางการสื่อสารมาโดยตลอดเพื่อให้มีความหลากหลายและเข้าถึงประชาชนทุกกลุ่ม เช่น เว็บไซต์ แอปพลิเคชัน และสื่อสังคมออนไลน์ต่าง ๆ นอกจากนี้ยังมีการส่งข้อมูลทั้งในรูปแบบวิดีโอ ภาพ หรือข่าว (News Feed) เพื่อเป็นการตอบสนองทั้งประชาชนและสมาชิกรัฐสภาเอง นอกจากนี้ยังมีการเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารของรัฐสภาไปยังสื่อต่าง ๆ ทั้งในรูปแบบการให้ข้อมูลโดยตรงแก่นักข่าว แต่การสื่อสารหลักของรัฐสภาเยอรมนีในปัจจุบันคือ แพลตฟอร์มออนไลน์ เพราะทำให้ประชาชนได้รับข้อมูลข่าวสารและเหตุการณ์ต่าง ๆ ภายในรัฐสภาแบบทันเหตุการณ์ รัฐสภาเยอรมนี เป็นรัฐสภาแรก ๆ ที่มีการใช้แอปพลิเคชันสำหรับโทรศัพท์มือถือในการสื่อสารตั้งแต่ค.ศ. 2001 เพื่อให้ประชาชนสามารถติดตามการประชุมรัฐสภา และมีการขยายไปยังแพลตฟอร์มอื่น ๆ อีก เช่น YouTube และ Twitter รวมถึง Instagram เพื่อให้เข้าถึงกลุ่มเป้าหมายโดยเฉพาะกลุ่มเยาวชนคนรุ่นใหม่ และประชาชนที่อายุต่ำกว่า 30 ปี ในรูปแบบภาพข่าวที่มีข้อความสั้น ๆ เพื่อเป็นการดึงดูดคนรุ่นใหม่ให้เข้ามามีกิจกรรมและข่าวสารของรัฐสภามากขึ้น

รัฐสภาเยอรมนีมีความพยายามในการพัฒนาการสื่อสารของรัฐสภาให้ตอบโจทย์ประชาชนมากที่สุด เนื่องจากประชาชนส่วนใหญ่นิยมใช้สื่อสังคมออนไลน์ โดยมีการสร้างหัวข้อ Plenum Kompakt เพื่อใช้ในการวิเคราะห์พื้นฐานความต้องการของผู้ใช้ โดยมีการตั้งประเด็นที่หลากหลาย เช่น หัวข้อที่ได้รับคำถามมากที่สุด เนื้อหาที่มีผู้หาหรือเข้ามามากที่สุด โดยสมาชิกรัฐสภาต้องตอบคำถามอย่างชัดเจน ตรงประเด็น และรวดเร็ว ซึ่งประเด็นที่ได้รับความสนใจจากประชาชนมากที่สุด คือ วาระการประชุมกว่า 100 วาระ ซึ่งคำตอบที่สมาชิก

¹⁰⁵ คณะจัดทำเอกสารวิชาการด้านรัฐสภาศึกษา, *การใช้ e-Parliament เพื่อพัฒนาองค์กรให้ก้าวสู่การเป็น SMART Parliament* (สำนักองค์การรัฐสภาระหว่างประเทศ สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร, 2563), น. 1-25.

รัฐสภาต้องตอบประชาชนนั้น ต้องแปลจากภาษาราชการที่ใช้ในระบบรัฐสภาที่มีความยาก ให้เป็นภาษาที่ประชาชนเข้าใจง่าย ไม่ซับซ้อน โดยระบบ Plenum Kompakt เป็นระบบที่จัดกลุ่มทุกอย่างไว้ในเว็บเพจหน้าเดียว และรวมข้อมูลทุกอย่างเข้าไว้ด้วยกัน โดยไม่จำเป็นต้องเลื่อนคลิกหลายหน้า มีการบรรจุข้อมูลเกี่ยวกับวาระการประชุม และลิงค์สำหรับเชื่อมโยงไปยังรายละเอียดอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง รวมทั้งการบรรจุวิดีโอของสมาชิกรัฐสภาที่มีการอภิปรายในแต่ละประเด็น รวมทั้งสามารถดาวน์โหลดเอกสารและวิดีโอที่เกี่ยวข้อง ซึ่งถือว่าเป็นประโยชน์อย่างยิ่งแก่ประชาชน¹⁰⁶

นอกจากช่องทางการสื่อสารในรูปแบบออนไลน์แล้วนั้น รัฐสภาเยอรมนียังมีการจัดทำเอกสารเผยแพร่สำหรับสื่อมวลชนเรื่อง “วันนี้ใน Bundestag” เป็นการให้ภาพรวมของการทำงานในทุกภาคส่วนของรัฐสภาเยอรมนี นอกจากนี้ยังมีสิ่งพิมพ์ที่คล้ายคลึงกันเป็นการสรุปการปฏิบัติงานของสมาชิกรัฐสภาเป็นประจำทุกสัปดาห์ ในชื่อ “แต่ละสัปดาห์ใน Bundestag” ซึ่งส่วนใหญ่เป็นเรื่องเกี่ยวกับการทำงานของสมาชิกรัฐสภาและกระบวนการทำงานของรัฐสภา รวมทั้งการพิจารณาร่างกฎหมายต่าง ๆ ของรัฐสภาด้วยเช่นกัน นอกจากนี้สื่อสิ่งพิมพ์แล้วนั้น รัฐสภาเยอรมนีจะมีการบันทึกการประชุมในรูปแบบของวิดีโอ รวมทั้งการทำงานต่าง ๆ ของรัฐสภา¹⁰⁷ เผยแพร่ในรูปแบบคลิปวิดีโอสั้น ๆ ผ่านช่องทางของรัฐสภาเอง

9) รัฐสภานอร์เวย์

สำหรับรัฐสภานอร์เวย์ได้ร่วมมือกับบริษัทเอกชนทั้งสถานีโทรทัศน์และวิทยุในการถ่ายทอดการดำเนินงานของรัฐสภา โดยมีการติดตั้งอุปกรณ์ทุกอย่างในอาคารรัฐสภา ขณะที่สถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งนอร์เวย์ หรือ Systems NRk เป็นสถานีโทรทัศน์ของรัฐ จะมีหน้าที่รับผิดชอบในการดำเนินงานและบำรุงรักษาอุปกรณ์การบันทึกเสียงทั้งหมด สำหรับการถ่ายทอดการประชุมรัฐสภา การประชุมคณะกรรมการทุกครั้งจะมีการบันทึกไว้เพื่อเป็นประโยชน์ในการออกอากาศของรายการโทรทัศน์และวิทยุภายในรัฐสภา สำหรับการออกอากาศของ NRK และสถานีเครือข่ายต่าง ๆ ของเอกชนจะต้องได้รับอนุญาตก่อนที่จะออกอากาศเกี่ยวกับรัฐสภา

10) รัฐสภาสวีเดน

การนำเสนอข้อมูล ข่าวสารของรัฐสภาสวีเดนดำเนินการผ่านรายการวิทยุและรายการโทรทัศน์เป็นกรณีพิเศษ โดยการออกอากาศทุกครั้งจะถ่ายทอดผ่าน 4 ภาษาประจำชาติของสวีเดน¹⁰⁸ ในส่วนของการประชุมรัฐสภา หรือการประชุมต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นภายในรัฐสภาจำเป็นต้องมีการรายงานทุกวัน โดยสหภาพนักข่าวที่ได้รับการรับรองจากรัฐสภา นอกจากนี้จะมีการสัมภาษณ์สมาชิกรัฐสภาในเรื่องเฉพาะหรือเรื่องสำคัญหรือเรื่องที่เกี่ยวข้องกับท้องถิ่นของสมาชิกรัฐสภา การเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารของรัฐสภาสวีเดน

¹⁰⁶ คณะจัดทำเอกสารวิชาการด้านรัฐสภาศึกษา, *การใช้ e-Parliament เพื่อพัฒนาองค์กรให้ก้าวสู่การเป็น SMART Parliament*, น. 1-25.

¹⁰⁷ Caldoro, “Information Report on parliaments and media,”

¹⁰⁸ Caldoro, “Information Report on parliaments and media,”

ยังนำเสนอในรูปแบบของเอกสารข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับ “มุมมองต่าง ๆ ภายในรัฐสภา” โดยหัวข้อหลักจะเป็นวาระการประชุมที่เกี่ยวข้องและเอกสารเพื่อใช้ในการทบทวนหัวข้อที่มีการอภิปรายภายใต้ชื่อ “Retrospective” โดยจะมีการเพิ่มเติมรายละเอียดเกี่ยวกับการลงประชามติของสมาชิกรัฐสภาต่อหัวข้อต่าง ๆ และจะถูกบันทึกไว้อย่างเป็นทางการ รัฐสภาสวีเดนเซอร์แลนด์ค่อนข้างให้ความสนใจกับสำนักข่าวภายในของรัฐสภาเพราะถือว่าเป็นช่องทางหนึ่งในการเผยแพร่ข้อมูลที่ต้องการให้แก่ประชาชน และมีผลกระทบต่อการทำงานของรัฐบาล นอกจากนี้ยังมีสื่อสิ่งพิมพ์, วิดีโอต่าง ๆ รวมทั้งรายงานวิจัยพร้อมกรณีศึกษาเกี่ยวกับรัฐสภาที่มีการจัดทำเป็นประจำทุกปีจากผู้เชี่ยวชาญ หรือเป็นการรวบรวมความคิดเห็นของประชาชน จะมีการนำเสนอข้อมูลดังกล่าวต่อการประชุมรัฐสภา เพื่อให้สมาชิกรัฐสภามีคลังข้อมูลที่จะนำไปปรับใช้กับการทำงานภายในรัฐสภา

11) รัฐสภารัฐคูเวต

ช่องทางการสื่อสารหลักของรัฐสภาคูเวต คือ เว็บไซต์ของรัฐสภา ภายใต้ชื่อ kha.kw โดยเปิดโอกาสให้ประชาชนเข้าไปแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับร่างกฎหมายและกระทู้ถามในเรื่องต่าง ๆ แก่คณะกรรมการและสมาชิกรัฐสภาได้ ทำให้ประชาชนสามารถติดต่อและมีปฏิสัมพันธ์กับรัฐสภาได้โดยตรงในทุกวัน ตลอดจนทราบถึงสถานการณ์ที่จะเกิดขึ้นในห้องประชุมรัฐสภาในอนาคตและเปิดโอกาสให้ประชาชนมีส่วนร่วมในกระบวนการออกกฎหมาย โดยประชาชนสามารถเข้าไปในโปรแกรมดังกล่าวผ่านทางโทรศัพท์มือถือหรือคอมพิวเตอร์ได้เพื่อร่วมแสดงความคิดเห็น ข้อมูลดังกล่าวจะเข้าสู่ฐานข้อมูลหลักของรัฐสภา นอกจากฐานข้อมูลที่เอื้อต่อการสื่อสารแก่ประชาชนแล้วนั้น ยังเอื้อให้แก่สมาชิกรัฐสภาในการค้นหาข้อมูลในเว็บไซต์ของสภา ตั้งแต่กระบวนการทดลองการปกครองในระบอบประชาธิปไตย รายงานการประชุมตั้งแต่วันแรก กระทู้ถามตอบ โครงการของรัฐบาล ร่างพระราชบัญญัติ ยุติติไม่ไว้วางใจ ความคิดเห็นของภาคประชาชน ตลอดจนข้อมูลประกอบที่เกี่ยวข้องโดยมีนักวิจัยที่ทำงานเกี่ยวกับรัฐสภาทำเอาไว้ เพื่อให้สมาชิกรัฐสภามีข้อมูลในการทำงานอย่างครบถ้วน นอกจากนี้รัฐสภาแห่งรัฐคูเวตยังให้ความสำคัญกับเยาวชน โดยมุ่งเน้นการสร้างความรู้ ความตระหนักถึงสิทธิและหน้าที่ของเยาวชนต่อประเทศเพื่อขับเคลื่อนประชาธิปไตย¹⁰⁹

ดังนั้นจะเห็นได้ว่ารัฐสภาของแต่ละประเทศมีความพยายามในการพัฒนาช่องทางการสื่อสารมาโดยตลอดมีการปรับตัวให้เหมาะสมกับการเปลี่ยนแปลงของเทคโนโลยี มีตัวอย่างของช่องทางการสื่อสารของรัฐสภาต่างประเทศจำนวนมาก เช่น C-span ของสหรัฐอเมริกา ช่อง Cable Parliamentary Channel ของแคนาดา ช่องโทรทัศน์ออนไลน์ของรัฐสภาอังกฤษ ที่นำเสนอกิจกรรมต่าง ๆ ภายในรัฐสภา ทั้งการอภิปราย การประชุม และกิจกรรมของสมาชิก รัฐสภาส่วนใหญ่ให้ความสำคัญกับการถ่ายทอดสดผ่านช่องทางโทรทัศน์ทั้งแบบเคเบิลดาวเทียม และผ่านทางออนไลน์ เนื่องจากรัฐสภาแต่ละประเทศเล็งเห็นว่าช่องทางโทรทัศน์เป็นสื่อสาธารณะที่เข้าถึงได้ง่าย และครอบคลุมทุกกลุ่ม ช่องทางการสื่อสารของรัฐสภาจะต้องไม่ใช่แค่เสียงเท่านั้น แต่ต้องมีตาในการสอดส่องจากประชาชนด้วยเช่นกัน นอกจากนี้ช่องโทรทัศน์ของรัฐสภาของแต่ละประเทศนอกจากมีจุดประสงค์หลักเพื่อเผยแพร่การดำเนินงานของสมาชิกรัฐสภาแล้วนั้น ยังให้การศึกษา

¹⁰⁹ คณะจัดทำเอกสารวิชาการด้านรัฐสภาศึกษา, *การใช้ e-Parliament เพื่อพัฒนาองค์กรให้ก้าวสู่การเป็น SMART Parliament*, น. 1-25.

ในกระบวนการทำงานของรัฐสภาแก่ประชาชนทั่วไปด้วยเช่นกัน เช่นกรณีของโทรทัศน์ของรัฐสภาฝรั่งเศสมีการผสมผสานในหลายระบบทั้งในรูปแบบส่วนตัวและเป็นสาธารณะ ในสวีตเซอร์แลนด์มีช่องโทรทัศน์ทั้งหมด 3 ช่อง มีเวลาในการออกอากาศสำหรับการทำงานของรัฐสภา และในปัจจุบันนี้รัฐสภาส่วนใหญ่ได้เปิดโอกาสให้ประชาชนสามารถตั้งคำถามต่อการทำงานของสมาชิกรัฐสภาผ่านช่องทางการสื่อสารที่รัฐสภาสร้างขึ้นมา จากการที่รัฐสภาได้เล็งเห็นความสำคัญของการสื่อสาร และมีการพัฒนาช่องทางการสื่อสารมาโดยตลอดเป็นผลทำให้ประชาชนให้ความสนใจต่อกิจกรรมหรือเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นในรัฐสภาเพิ่มมากขึ้น จนนำไปสู่การมีส่วนร่วมของประชาชนตามระบอบประชาธิปไตย¹¹⁰ โดยสามารถสรุปเป็นตารางได้ดังนี้

---

¹¹⁰ Inter-parliamentary Union, *Constitutional and Parliamentary information*, pp. 103-114.

ตารางที่ 1 สรุปช่องทางการสื่อสารของรัฐสภาต่างประเทศ

รัฐสภา	ช่องทางการสื่อสาร	เนื้อหา	รูปแบบ/วิธีการนำเสนอ
อินโดนีเซีย	1) นิตยสาร/จดหมายข่าว 2) ช่องรายการโทรทัศน์รัฐสภา 3) Instagram	1) ประเด็นข่าวสำคัญต่าง ๆ /แนะนำสมาชิกรัฐสภาคนใหม่/กิจกรรมของกลุ่มทางการเมือง 2) การถ่ายทอดสดการประชุมรัฐสภา/การประชุมของคณะกรรมการธิการ 3) กิจกรรมข่าวสารต่าง ๆ ของรัฐสภา เน้นการสื่อสารกับประชาชนผ่าน direct message	1) พิมพ์เผยแพร่สัปดาห์ละครั้ง 2) เน้นการถ่ายทอดสด 3) สำรองการใช้งานแพลตฟอร์มออนไลน์ของประชาชนในประเทศ จนนำไปสู่การสร้างบัญชีของรัฐสภา มีการเคลื่อนไหวอยู่ตลอด โดยการนำเสนอภาพข่าวกิจกรรมทั้งของรัฐสภาและสมาชิกรัฐสภา และใช้เป็นช่องทางหลักในการติดต่อสื่อสารกับประชาชน
สาธารณรัฐเกาหลี	NATV (National Assembly TV)	1) การประชุมรัฐสภา 2) การพิจารณากฎหมาย	1) การถ่ายทอดสดการประชุมของรัฐสภาและคณะกรรมการธิการชุด ต่าง ๆ /การทำเป็นซีรีส์นำเสนอเกี่ยวกับกิจกรรมในรัฐสภา 2) การเชิญสมาชิกรัฐสภามาร่วมพูดคุยเกี่ยวกับร่างกฎหมายและให้ความรู้ด้านกฎหมายแก่ประชาชน

รัฐสภา	ช่องทางการสื่อสาร	เนื้อหา	รูปแบบ/วิธีการนำเสนอ
		3) รายการสถานการณ์ปัจจุบัน/ 4) รายการเกี่ยวกับงบประมาณและด้านเศรษฐกิจ/ 5) รายการเกี่ยวกับการศึกษา/ 6) รายการเกี่ยวกับการปกครองท้องถิ่น 7) รายการเกี่ยวกับการเมืองเบื้องต้น 8) รายการข่าวรัฐสภา 9) รายการเพื่อประโยชน์สาธารณะ	3) เชิญสมาชิกรัฐสภา ผู้เชี่ยวชาญมาร่วมพูดคุย/ นำเสนอในรูปแบบซีรีส์ 4) เน้นให้ข้อมูลด้านเศรษฐกิจการลงทุน 5) ส่งเสริมความรู้ด้านประชาธิปไตยให้แก่เด็กและ เยาวชน 6) ถอดบทเรียนความสำเร็จของรัฐบาลท้องถิ่นและสภา ท้องถิ่น 7) เสริมสร้างความรู้ด้านการเมือง โดยใช้ภาพยนตร์เป็น สื่อหลัก 8) กิจกรรมข่าวสารต่าง ๆ ของรัฐสภา สมาชิกรัฐสภา คณะกรรมาธิการ 9) รายการสารคดี/รายการค้นหาเด็กหาย
สหรัฐอเมริกา	1) C-span หรือ Cable Satellite Public Affairs Network เครือข่ายเคเบิลทีวี	1) การประชุมของรัฐสภา /การประชุมของ คณะกรรมาธิการ/ ข่าวสารและกิจกรรมของรัฐสภา การ พิจารณาร่างกฎหมาย/เหตุการณ์สำคัญหรือปมปัญหา ชัดแย้งที่กำลังเกิดขึ้น	1) เน้นการถ่ายทอดสด และมีรายการ เช่น Washington Journal นำเสนอเกี่ยวกับนโยบาย สาธารณะ สถานการณ์โลก การวิเคราะห์กฎหมาย, Tonight from Washington ถ่ายทอดสดประเด็น สาธารณะ, American Politics พูดคุยประเด็นและ เหตุการณ์สำคัญและมีรายการถามตอบ

รัฐสภา	ช่องทางการสื่อสาร	เนื้อหา	รูปแบบ/วิธีการนำเสนอ
	<p>2) C-Span2</p> <p>3) C-Span3</p> <p>และยังมีการขยายไปยังช่องทางอื่น ๆ เช่น</p> <p>4) C-Span.org/</p> <p>5) C-Span Podcasts วิทยุ C-Span/</p> <p>6) ห้องเรียนของ C-Span และ the C-Span Digital bus</p>	<p>2) การประชุมของวุฒิสภา ข่าวสารและกิจกรรมของวุฒิสภา รวมถึงคณะกรรมการธิการของทุกชุดของวุฒิสภา</p> <p>3) รายการเกี่ยวกับการประชุมของคณะกรรมการการกล่าวสุนทรพจน์ทางการเมือง และรายการประวัติศาสตร์</p> <p>4) รวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับสภาองเกรส วุฒิสภาและข่าวสารต่าง ๆ</p> <p>5) การประชุมรัฐสภา และกิจกรรมต่าง ๆ ของรัฐสภา</p> <p>6) เนื้อหาเกี่ยวกับการรณรงค์การเลือกตั้งประวัติศาสตร์ หนังสือและรายการต่าง ๆ ของรัฐสภา</p>	<p>2) เน้นการถ่ายทอดสด และมีการเชิญบุคคลที่มีความรู้ความสามารถจากมหาวิทยาลัย พรรคการเมืองรวมถึงหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในกฎหมายต่าง ๆ</p> <p>3) เน้นการถ่ายทอดสดเกี่ยวกับการประชุมของคณะกรรมการธิการ และมีรายการเกี่ยวกับประวัติศาสตร์อเมริกา</p> <p>4) เป็นแพลตฟอร์มออนไลน์</p> <p>5) รายการวิทยุ รับฟังได้ในรูปแบบของ MP3</p> <p>6) รถบัสบริการเคลื่อนที่ไปยังชุมชนท้องถิ่น</p>

รัฐสภา	ช่องทางการสื่อสาร	เนื้อหา	รูปแบบ/วิธีการนำเสนอ
ออสเตรเลีย	1) โทรทัศน์ ดำเนินการผ่านทาง House Monitoring Service และปัจจุบันมีการถ่ายทอดสดออนไลน์ 2) เว็บไซต์ของรัฐสภา (www.aph.gov.au) 3) ระบบติดตามร่างกฎหมาย (Track)	1) การประชุมรัฐสภา คณะกรรมการ และเนื้อหาที่มีการร้องขอโดยสมาชิกรัฐสภาหรือหน่วยงานอื่นในการเปิดเผยข้อมูล 2) เป็นการให้บริการประชาชนในการสืบค้นข้อมูลต่าง ๆ ของรัฐสภา โดยเฉพาะร่างกฎหมาย 3) ติดตามร่างกฎหมายและติดตามการทำงานของคณะกรรมการ	1) การถ่ายทอดสด และมีบริการให้ดาวน์โหลดไฟล์ภาพและเสียง และมีเวลาของการถามตอบของสมาชิกรัฐสภา 2) เป็นแพลตฟอร์มออนไลน์ 3) ระบบในการติดตามร่างกฎหมาย (Track) ผ่านการแจ้งเตือนรายบุคคลทางอีเมลโดยลงทะเบียนผ่าน My Parliament
รัฐสภายุโรป	1) Europarl tv 2) เอกสารสิ่งพิมพ์ของรัฐสภา	1) การทำงานของสมาชิกรัฐสภายุโรป การอภิปรายของคณะกรรมการ และข้อมูลกิจกรรมต่าง ๆ ของรัฐสภา รวมไปถึงการให้ข้อมูลเกี่ยวกับสิทธิพลเมืองยุโรป 2) ข้อมูลต่าง ๆ ของรัฐสภา รวมถึงแถลงการณ์ที่สำคัญ	1) เป็นการถ่ายทอดสดออนไลน์ในรูปแบบของโทรทัศน์ออนไลน์ โดยร่วมมือกับบริษัทกระจายเสียงแห่งชาติ เช่น BBC ของรัฐสภา โดยครอบคลุมทุกภาษาในยุโรป และเปิดโอกาสให้ประชาชนสามารถส่งข้อเสนอแนะต่าง ๆ เข้ามา 2) เผยแพร่ในรูปแบบเอกสารสิ่งพิมพ์และรูปแบบของเอกสารอิเล็กทรอนิกส์ ที่เรียกว่า “ระบบ Natodata”
เบลเยียม	รายการโทรทัศน์รัฐสภา	การอภิปรายภายในรัฐสภาและการประชุมของคณะกรรมการ	ถ่ายทอดสด โดยร่วมมือกับบริษัทโทรทัศน์เอกชน และมีการถ่ายทอดในรูปแบบของสื่อภาพยนตร์

รัฐสภา	ช่องทางการสื่อสาร	เนื้อหา	รูปแบบ/วิธีการนำเสนอ
ฝรั่งเศส	1) หนังสือพิมพ์ 2) เว็บไซต์รัฐสภา 3) กระดานข่าว 4) NewFlash Bulletin	1) การพิจารณาร่างกฎหมาย กิจกรรมต่าง ๆ ของรัฐสภา รวมถึงแถลงการณ์ต่าง ๆ ภายหลังการประชุมรัฐสภาและคณะกรรมการธิการ 2) การประชุมของรัฐสภา คณะกรรมการธิการและเอกสารสำคัญต่าง ๆ ของรัฐสภา 3) ผลสรุปการประชุมของรัฐสภา การบันทึกคำต่อคำของการอภิปรายในรัฐสภาและรายงานวิเคราะห์ 4) บทสรุปการอภิปรายของสมาชิกรัฐสภาและคณะกรรมการธิการ	1) เผยแพร่ไปยังสภาท้องถิ่นและจัดส่งให้ประชาชนที่สมัครเป็นสมาชิก 2) การถ่ายทอดสดการประชุมรัฐสภาและคณะกรรมการธิการ มีเผยแพร่เอกสารสำคัญ 3) แพลตฟอร์มออนไลน์ มีการโต้กลับกับประชาชน 4) เอกสารเผยแพร่จัดส่งให้บุคคลที่สมัครเป็นสมาชิก
สโลวาเนีย	โทรทัศน์สาธารณะรัฐและเอกชน	การประชุมรัฐสภา การประชุมคณะกรรมการธิการ และข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับรัฐสภา	ถ่ายทอดสดโดยอาศัยช่องโทรทัศน์สาธารณะทั้งของรัฐและเอกชน
อิตาลี	โทรทัศน์ของรัฐ	การอภิปรายในรัฐสภา	เป็นรายการเฉพาะในช่องโทรทัศน์ของรัฐ เรียกว่า Oggi al Parlamento (วันนี้ในรัฐสภา) และเผยแพร่ผ่านวิทยุกระจายเสียงในชุมชน
สหราชอาณาจักร	1) โทรทัศน์รัฐสภา	1) การประชุมรัฐสภาและคณะกรรมการธิการ การถามคำถามของรัฐบาล อภิปรายเกี่ยวกับร่างกฎหมาย การแลกเปลี่ยนหรือนำเสนอข้อคิดเห็นของสมาชิกรัฐสภา	1) การถ่ายทอดสดผ่านช่องโทรทัศน์ของรัฐสภา สำหรับกรณีของการประชุมคณะกรรมการธิการ หากเป็นการ

รัฐสภา	ช่องทางการสื่อสาร	เนื้อหา	รูปแบบ/วิธีการนำเสนอ
	2) แพลตฟอร์มออนไลน์	2) ข้อมูลข่าวสารและการเปิดโอกาสให้ประชาชนเข้ามาสื่อสารโต้ตอบกับสมาชิกรัฐสภา/การรวบรวมข้อมูลที่ได้รับจากประชาชนเพื่อส่งต่อไปยังสมาชิกรัฐสภา	ประชุมลับจะมีประชุมก่อนเพื่อขอมติร่วมกันในเปิดเผยต่อสาธารณะ 2) เว็บไซต์, Facebook และ Twitter
บราซิล	1) TV Senado 2) ระบบ Portal E-Democracia	1) การประชุมรัฐสภา การประชุมคณะกรรมการธิการ การรายงานข่าวและเหตุการณ์ต่าง ๆ ในรัฐสภา 2) กระบวนการติดตามร่างกฎหมายและติดต่อสื่อสารกับประชาชน	1) ถ่ายทอดสดผ่านช่องโทรทัศน์ และผ่านแพลตฟอร์มออนไลน์อย่าง Youtube 2) Wikilegis เป็นระบบเว็บไซต์ของรัฐสภา
สวิตเซอร์แลนด์	รายการวิทยุและโทรทัศน์เป็นกรณีพิเศษ	การประชุมรัฐสภา ข่าวสารของรัฐสภา	ออกอากาศทุกวันภายใต้วิทยุและโทรทัศน์สาธารณะผ่าน 4 ภาษาประจำชาติ
คูเวต	เว็บไซต์ของรัฐสภา	ร่างกฎหมาย กระทู้ถามในเรื่องต่าง ๆ แก่คณะกรรมการธิการและสมาชิกรัฐสภา	การถ่ายทอดสดผ่านเว็บไซต์ของรัฐสภา และโปรแกรมสนทนาโต้ตอบในกระบวนการร่างกฎหมาย

4.3 การเชื่อมโยงระหว่างประชาชนกับรัฐสภาผ่านการสื่อสาร

ในระบอบประชาธิปไตย รัฐสภาหลายประเทศทั่วโลกได้พยายามประชาสัมพันธ์กิจกรรมเผยแพร่ข้อมูลข่าวสาร ร่วมมือกันในการสร้างความรู้ ความเข้าใจร่วมกัน เพื่อนำไปสู่การสร้างเส้นทางความรู้และการปกครองที่ดีต่อประชาชน สมาชิกรัฐสภามีหน้าที่หลักในการประชุมสภา โดยการนำเสนอร่างกฎหมายนโยบายผ่านการรายงานข่าว และเปิดโอกาสให้ประชาชนเข้ามาแสดงความคิดเห็น ซึ่งตามระบอบประชาธิปไตยแล้วนั้น ประชาชนจะต้องมีอิสระในการรับทราบข้อมูลข่าวสารและแสดงความคิดเห็นได้ตามต้องการภายใต้ขอบเขตที่ดีและเหมาะสม โดยมีข้อกำหนดทางกฎหมายบัญญัติไว้ถึงอำนาจหน้าที่ โดยรัฐสภาเองก็มีหน้าที่ในการดูแลให้กิจกรรมที่ดำเนินการโดยสมาชิกรัฐสภาให้เป็นที่สนใจของประชาชนและสามารถส่งสารได้อย่างถูกต้อง หากรัฐสภาไม่ได้รับความสนใจจากสาธารณชน จำเป็นอย่างยิ่งที่สมาชิกรัฐสภาจะต้องหันกลับมาทบทวนการทำงานของตนเอง ต้องมีการพัฒนาการทำงานให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น มีการพิจารณาความสัมพันธ์ระหว่างสมาชิกรัฐสภาและประชาชน อีกทั้งสมาชิกรัฐสภาต้องเป็นนักสื่อสารที่ดี ที่สำคัญรัฐสภาต้องส่งเสริมวัฒนธรรมการเปิดเผยข้อมูล ไม่ใช่การปิด ๆ ปิด ๆ ข้อมูลแบบเดิมเพื่อให้เกิดความไว้วางใจจากประชาชนผู้เป็นเจ้าของอำนาจที่แท้จริง

จากที่ทราบกันมาว่ารัฐสภาไม่ได้ทำหน้าที่เป็นเพียงฝ่ายนิติบัญญัติเท่านั้น แต่รัฐสภาต้องทำหน้าที่เป็นเวทีสาธารณะที่เปิดโอกาสให้มีการถกเถียงปัญหาเกี่ยวกับผลประโยชน์ของประชาชนและการตัดสินใจต่าง ๆ ของฝ่ายบริหาร รัฐสภาต้องทำหน้าที่เป็นเวทีในการแสดงเจตจำนงของประชาชน ประชาชนมีสิทธิที่จะดำเนินเรื่องต่าง ๆ โดยผู้แทนที่ได้รับการเลือกตั้งจากประชาชน ไม่ใช่ทำหน้าที่ในการถ่ายทอดข้อมูลข่าวสารเท่านั้น แต่รัฐสภาต้องทำหน้าที่ในการรับข้อมูลข่าวสาร ความต้องการของประชาชนเพื่อส่งต่อไปยังผู้แทนของประชาชนในรัฐสภา ดังนั้นจึงจำเป็นที่รัฐสภาจะต้องมีช่องทางการสื่อสารต่อประชาชนที่มีประสิทธิภาพ เพื่อให้การเข้าถึงสื่อของประชาชน และการเผยแพร่ข้อมูลไปสู่ประชาชนทำได้อย่างมีคุณภาพและสัมฤทธิ์ผลมากที่สุด

รัฐสภาก็เช่นเดียวกับสถาบันการเมืองอื่น ๆ ที่จำเป็นต้องมีการสื่อสารกับประชาชน รัฐสภาไม่สามารถแยกออกจากสิ่งทีเรียกว่า ประชาธิปไตยแบบตัวแทนได้ เพราะเป็นประชาธิปไตยที่ประชาชนมอบอำนาจให้ผู้แทนที่ได้รับการเลือกตั้งเข้าไปทำหน้าที่ในการแสดงความคิดเห็นทางการเมืองและตัดสินใจทางการเมือง สิ่งแรกที่ผู้แทนต้องทำคือ การนำเสนอรายงานต่อประชาชน ซึ่งเป็นเหตุผลแรกที่สำคัญในการสื่อสารกับสาธารณะ นอกจากนี้รัฐสภายังเป็นองค์กรที่ประกอบด้วยผู้แทนที่ได้รับการเลือกตั้งและมีความสัมพันธ์กับประชาชนทุกกลุ่ม ดังนั้นการสื่อสารควรเกิดขึ้นอย่างเป็นธรรมชาติ โดยไม่จำเป็นต้องกำหนดกรอบเฉพาะเจาะจงสำหรับบางกลุ่ม ต้องทำให้เกิดการเชื่อมโยงกับประชาชนในทุกกลุ่มผ่านการสื่อสารที่รัฐสภามี ดังนั้นจึงสามารถวิเคราะห์วิธีการที่ส่งเสริมให้เกิดการสื่อสารมากขึ้นระหว่างรัฐสภาและประชาชนโดยใช้กรณีศึกษาจากรัฐสภาต่างประเทศ โดยสามารถอธิบายได้ดังนี้

1) การเชื่อมโยงผ่านช่องทางการสื่อสาร

รัฐสภาหลายประเทศทั่วโลกมีช่องทางในการเผยแพร่ข้อมูลที่หลากหลาย ทั้งสื่อหนังสือพิมพ์ โทรทัศน์ วิทยุและการเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารของรัฐสภาผ่านทางออนไลน์ แต่พบว่าบางครั้งมีข้อจำกัด ทั้งนี้จึงจำเป็นต้อง

มีการแยกความแตกต่างของข้อมูล เช่น ข้อมูลเกี่ยวกับกฎหมาย จุดยืนของสมาชิกพรรคการเมืองในฐานะสมาชิกรัฐสภา ถ้อยแถลงของสมาชิกรัฐสภา และหัวข้อการอภิปรายต่าง ๆ ในรัฐสภา ในส่วนของการออกอากาศเกี่ยวกับการประชุมรัฐสภานั้น พบว่ามีข้อจำกัดในเรื่องของข้อมูล การทำให้รัฐสภาเป็นศูนย์กลางของการมีส่วนร่วมของประชาชนทางการเมือง ซึ่งต้องหันกลับมาพิจารณาช่องทางต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็นวิทยุ หรือโทรทัศน์ที่ต้องทำหน้าที่เป็นสื่อกลางในการเชื่อมต่อระหว่างรัฐสภากับประชาชนโดยเฉพาะการอภิปรายในรัฐสภา สิ่งจำเป็นที่สุด คือ ช่องทางการสื่อสารจะต้องเป็นช่องทางที่รวดเร็วที่ทำให้ประชาชนเข้าถึงได้ง่ายและมีประสิทธิภาพ

รัฐสภาเป็นสถาบันทางการเมืองที่รวบรวมผู้คนไว้อย่างหลากหลาย ไม่ใช่เฉพาะนักการเมืองเท่านั้น แต่รวมถึงเจ้าหน้าที่ประจำรัฐสภา ผู้ที่เกี่ยวข้องกับรัฐสภา รวมไปถึงประชาชนทั่วไป ซึ่งปัจจุบันนี้รัฐสภาส่วนใหญ่หันมาใช้สื่อสังคมออนไลน์เป็นช่องทางการสื่อสารหลักในการส่งต่อข้อมูล และเชื่อมโยงกับประชาชน สื่อสังคมออนไลน์ที่นำเสนอการดำเนินงานของรัฐสภา ได้ทำให้เกิดความสัมพันธ์ระหว่างประชาชนและรัฐสภามากขึ้น สื่อสังคมออนไลน์ได้เปิดโอกาสให้มีการแสดงความคิดเห็นและสามารถตอบกลับถึงการทำงานของสมาชิกรัฐสภาได้ในทันที ทำให้การทำงานของสมาชิกรัฐสภาเป็นที่รับรู้ในวงกว้างมากขึ้น อย่างไรก็ตาม สื่อสังคมออนไลน์ได้ทำให้เกิดโอกาสในการเปิดให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมมากขึ้น ทั้งการมีแพลตฟอร์มออนไลน์เฉพาะสำหรับบางกลุ่ม และการตอบสนองความคิดเห็นของประชาชนได้ในทันที และสามารถพูดคุยโต้ตอบกับประชาชนได้มากขึ้น จากมติของ IPU ในค.ศ. 2013 ที่เห็นชอบให้มีการใช้สื่อสังคมออนไลน์เพื่อสร้างการมีส่วนร่วมแก่ประชาชน พบว่ารัฐสภาหลายประเทศทั่วโลกหันมาใช้สื่อสังคมออนไลน์มากขึ้น เช่น ในบราซิล มีการใช้ระบบ e-Democracia เพื่อเป็นช่องทางในการเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารของรัฐสภาไปยังประชาชน รัฐสภาฝรั่งเศสและอังกฤษค่อนข้างชัดเจนว่ามีการใช้โซเชียลมีเดียเป็นหลักในการเป็นช่องทางการสื่อสารระหว่างประชาชนกับรัฐสภา¹¹¹ หรือประเทศไอซ์แลนด์ ที่รัฐสภาได้เน้นใช้แพลตฟอร์มออนไลน์อย่าง Better Reykjavik ที่เปิดโอกาสให้ประชาชนสามารถเสนอแนวคิด หรือเกี่ยวกับนโยบายและลงคะแนนเสียงในข้อเสนอด้านต่าง ๆ รวมทั้งร่างกฎหมายแต่ละฉบับ เกาหลีใต้เป็นอีกหนึ่งตัวอย่างของประเทศที่เน้นใช้แพลตฟอร์มออนไลน์เพื่อสร้างการมีส่วนร่วมของประชาชนนอกเหนือจากช่องทางการสื่อสารอย่าง NATV แล้วนั้นรัฐสภาเกาหลีใต้ยังเปิดให้มีระบบคำร้องอิเล็กทรอนิกส์ที่ประชาชนสามารถยื่นคำร้องทางออนไลน์

เทคโนโลยีสมัยใหม่ไม่ได้มีหน้าที่ในการติดต่อสื่อสารเท่านั้น แต่จำเป็นต้องสร้างความสัมพันธ์ที่เชื่อมโยงระหว่างสถาบันกับประชาชน เทคโนโลยีสมัยใหม่ทำให้ประชาชนสามารถเข้าถึงข้อมูลของรัฐสภาได้โดยตรง ประชาชนไม่ขาดการติดต่อสื่อสาร หากเป็นการสื่อสารแบบเดิม เช่น การแจกใบปลิว หรือแผ่นพับ การกระจายข้อมูลทำได้ไม่ทั่วถึง การสื่อสารเป็นหนึ่งในภารกิจของการบริหารสารสนเทศของรัฐสภา นอกจากภารกิจทางกฎหมายและงานอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง การสื่อสารเป็นหนึ่งในภารกิจที่สำคัญของรัฐสภาในปัจจุบัน การสื่อสารในปัจจุบัน ต้องเป็นการสื่อสารสองทาง ที่เน้นสำรวจความคิดเห็นของประชาชนด้วยเช่นกัน ที่

---

¹¹¹ Cristina Leston Bandeira and David Bender, "How deeply are Parliaments Engaging on Social Media?," pp. 1-18.

สำคัญการสื่อสารทั้งภายในและภายนอกต้องกระทำไปพร้อมกัน และต้องสร้างความมั่นใจให้แก่ประชาชนได้อย่างทั่วถึง

อย่างไรก็ตาม การสื่อสารจะทำให้สมาชิกรัฐสภา ทั้งวุฒิสภาและสภาผู้แทนราษฎร เป็นรัฐสภาที่มีความถูกต้อง ได้รับการยอมรับจากประชาชน เนื่องจากการสื่อสารระหว่างกันเกิดขึ้น การเติบโตของสื่อพร้อมกับการพัฒนาเทคนิควิธีการต่าง ๆ โดยการผสมผสานระหว่างการสื่อสารแบบเก่าและการสื่อสารแบบใหม่ ทั้งการเข้าชมอาคารสถานที่ การเผยแพร่แผ่นพับ หรือสื่อสมัยใหม่¹¹² ในรูปแบบแพลตฟอร์มออนไลน์ต่าง ๆ จะทำให้เกิดความใกล้ชิดกันมากขึ้นระหว่างประชาชนและรัฐสภา

2) การเชื่อมโยงกันผ่านกิจกรรมและข้อมูลของรัฐสภา

โดยปกติแล้ว กิจกรรมของรัฐสภามักเป็นกิจกรรมสาธารณะ เช่น การตรวจสอบและการประเมิน จึงจำเป็นที่ประชาชนต้องรับทราบการทำงานของรัฐสภา เพื่อนำไปสู่การพัฒนาและปรับปรุงการทำงานของรัฐสภาให้ดีขึ้น สิ่งจำเป็นแรกสุดคือ การพิจารณาถึงพื้นที่ของรัฐสภาในพื้นที่สื่อเพราะบทบาทแรกและสำคัญสุดคือ การให้ข้อมูลแก่สาธารณะ และการพัฒนารูปแบบการสื่อสารของรัฐสภาต่อพื้นที่สาธารณะ ซึ่งรัฐสภาส่วนใหญ่จะมีการถ่ายทอดสดการประชุมภายในรัฐสภา การประชุมของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร การประชุมของสมาชิกวุฒิสภาอยู่แล้ว อันเป็นภารกิจแรกสุดในการสื่อสารระหว่างประชาชนกับรัฐสภา

ในส่วนของข้อมูลรัฐสภานั้นโดยปกติแล้วไม่ได้เป็นข้อมูลเฉพาะกลุ่มหรือต้องปกปิดเป็นความลับ แต่เป็นข้อมูลที่สามารถนำเสนอผ่านช่องทางการสื่อสารต่าง ๆ ที่รัฐสภามี ทั้งเครือข่ายวิทยุและโทรทัศน์ของรัฐสภาและเครือข่ายเอกชน หรือเอกสารในรูปแบบสื่อสิ่งพิมพ์ที่มีรายละเอียดข้อมูลการประชุมของรัฐสภา ซึ่งรัฐสภาส่วนใหญ่มีการจัดทำอยู่แล้ว และเผยแพร่ไปยังส่วนต่าง ๆ ทั้งในรูปแบบเล่มและออนไลน์ ในโปแลนด์ ตุรกี และนอร์เวย์ รัฐสภามีการจัดกระดานข่าวแบบดั้งเดิมที่สรุปกระบวนการทำงานทั้งหมดของรัฐสภา ส่วนประเทศอื่น ๆ รัฐสภามีการจัดพิมพ์จดหมายข่าวประเภทต่าง ๆ เผยแพร่ ในไอซ์แลนด์และเดนมาร์กเป็นประเทศที่ไม่มีกระดานข่าวหรือสิ่งพิมพ์ ที่รายงานเกี่ยวกับการประชุมรัฐสภา ออสเตรีย มีการจัดพิมพ์สื่อสิ่งพิมพ์เป็นประจำทุกปี ที่เรียกว่า *Osterreichisches Jahrsbuch* ซึ่งจะมีเนื้อหารายละเอียดเกี่ยวกับการทำงานของรัฐสภาทั้ง *Nationalrat* และ *Bundesrat* รวมถึงกิจกรรมของรัฐสภาที่เกี่ยวข้องกับการต่างประเทศ เป็นต้น¹¹³ ล้วนแล้วแต่เป็นความพยายามของรัฐสภาที่จะนำเสนอข้อมูลของรัฐสภาต่อสาธารณชนโดยตรง

การประชาสัมพันธ์ของรัฐสภาผ่านช่องทางการสื่อสารแต่ละรูปแบบนั้นขึ้นอยู่กับผลกระทบและคุณภาพของนโยบายของรัฐสภาในแต่ละประเทศ การประชุมรัฐสภาจะต้องติดตามได้โดยมีข้อจำกัด ประชาชนทุกคนสามารถเข้าถึง จึงจำเป็นที่รัฐสภาต้องมีการพัฒนาช่องทางที่จะทำให้การเผยแพร่การอภิปรายของรัฐสภาเป็นที่รับรู้ของประชาชนในวงกว้างมากขึ้นและรับรู้โดยทั่วไป รวมไปถึงการถ่ายทอดสดเกี่ยวกับการประชุมของทุกคณะกรรมาธิการ เพื่อเป็นการพัฒนาการทำงานของรัฐสภาให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น เพราะเป็น

¹¹² Xavier Roques Geneva, “Parliamentary relations with the media,”

¹¹³ Caldoro, “Information Report on parliaments and media,”

ช่องทางที่ทำให้เกิดการแลกเปลี่ยนความคิดเห็น ความขัดแย้ง และสนับสนุนด้านข้อมูลที่ครอบคลุมรอบด้านมากขึ้น โดยข้อมูลข่าวสารของรัฐสภาจะต้องเป็นไปตามค่านิยมประชาธิปไตย ที่ทำให้ข้อมูลเป็นเรื่องของการมีส่วนร่วมของประชาชน ดังนั้นจึงต้องเริ่มต้นจากการที่รัฐสภามีช่องทางการสื่อสารที่เพียงพอ สามารถเข้าถึงได้ง่าย มีความเหมาะสม สอดคล้องกับบริบทที่เกิดขึ้นในรัฐสภา ทั้งการอภิปรายในรัฐสภา กิจกรรมต่าง ๆ ของรัฐสภา และการเคารพในความแตกต่างทางการเมืองภายในรัฐสภา ข้อมูลต้องเข้าใจง่ายและมีการบูรณาการ โดยการใช้ภาษาที่เข้าใจง่ายเพื่อส่งเสริมสิทธิพลเมืองในระบอบประชาธิปไตย

ในรัฐสภาหลายประเทศทั่วโลกการประชุมคณะกรรมการมักจะไม่มีการถ่ายทอดสด เป็นการประชุมลับภายในคณะกรรมการเท่านั้น ทั้งรายการวิทยุและโทรทัศน์ไม่ได้รับอนุญาตให้มีการถ่ายทอดการประชุมของคณะกรรมการ และมีบางประเทศที่เปิดให้มีการถ่ายทอดสดของการประชุมของคณะกรรมการ และบางประเทศขึ้นอยู่กับหัวข้อและเนื้อหาที่คณะกรรมการจะมีการประชุม สำหรับตัวอย่างประเทศที่เปิดให้มีการถ่ายทอดสดเกี่ยวกับการประชุมของคณะกรรมการ เช่น ในสวีตเซอร์แลนด์ ตั้งแต่มีการปฏิรูปรัฐสภาใน ค.ศ. 1991 คณะกรรมการได้ตัดสินใจให้มีการรับฟังการพิจารณาของผู้เชี่ยวชาญหรือตัวแทนของกลุ่มผลประโยชน์โดยต้องจัดขึ้นและเผยแพร่ในรูปแบบสาธารณะผ่านรายการวิทยุและโทรทัศน์ ซึ่งมีการกำหนดหัวข้อข่าว หรือเรื่องที่จะแถลงจากประธานคณะกรรมการก่อนที่จะเผยแพร่สู่สาธารณะ สำหรับเบลเยียม และลิทัวเนีย ประธานคณะกรรมการจะมีการอนุญาตให้มีการถ่ายทอดสดผ่านวิทยุและโทรทัศน์ในโอกาสสำคัญเท่านั้น ตุรกี วิทยุและโทรทัศน์อาจออกอากาศการอภิปรายที่เป็นที่สนใจของประชาชนและเกิดประโยชน์สูงสุดแก่สาธารณชนโดยต้องได้รับความยินยอมจากประธาน คณะกรรมการ เป็นต้น จะเห็นได้ว่าแต่ละรัฐสภามีเงื่อนไขหรือบริบทที่อนุญาตให้มีการถ่ายทอดสดการประชุมคณะกรรมการแตกต่างกัน แต่ส่วนใหญ่จะคำนึงถึงผลประโยชน์ของประชาชนเป็นที่ตั้ง

ทั้งนี้ทั้งนั้นรัฐสภาควรตรวจสอบให้แน่ใจว่านอกเหนือจากงานด้านข้อมูลแล้ว การดำเนินการด้านการสื่อสารเพื่อให้การดำเนินการของรัฐสภามีประสิทธิภาพนั้นประกอบด้วย ความโปร่งใส การเข้าถึงง่าย และตรวจสอบได้ตลอดโดยเฉพาะอย่างยิ่งในส่วนที่เกี่ยวกับการเข้าถึงการดำเนินงานของคณะกรรมการที่ยังมีหลายประเทศไม่มีการเปิดเผยหรือไม่อนุญาตให้มีการถ่ายทอดสดการประชุมของคณะกรรมการ การอภิปรายของรัฐสภาที่ออกอากาศทางวิทยุหรือโทรทัศน์ ควรเป็นข้อมูลที่ประชาชนเข้าถึงได้ ทำความเข้าใจได้ในทันที และที่สำคัญต้องเป็นข้อมูลที่มีคุณภาพและรักษาคำศักดิ์ศรีของรัฐสภา

บทที่ 5

แนวทางในการพัฒนาการทำงานของรัฐสภาในฐานะตัวแทนประชาชน

จากการสำรวจรูปแบบ เนื้อหาของรัฐสภาในการใช้ช่องทางการสื่อสารสาธารณะต่าง ๆ ทั้งในรูปแบบดั้งเดิม ไม่ว่าจะเป็นวิทยุ โทรทัศน์ สื่อสิ่งพิมพ์ หรือช่องทางการสื่อสารสมัยใหม่ ในรูปแบบออนไลน์ ทั้งการใช้สื่อโซเชียลมีเดีย หรือแพลตฟอร์มออนไลน์ต่าง ๆ โดยมีจุดประสงค์เดียวกันเพื่อสร้างการมีส่วนร่วม และโต้ตอบกับประชาชน รวมทั้งการเปิดโอกาสให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการประเมินการทำงานและกระบวนการต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นภายในรัฐสภา เพื่อนำความคิดเห็นของประชาชนเหล่านั้นไปสู่การพัฒนาปรับเปลี่ยนรูปแบบการทำงานของรัฐสภา สมาชิกรัฐสภา และความปรารถนาที่จะเห็นรัฐสภาในฐานะตัวแทนของประชาชนมีรูปแบบเช่นไรโดยการอาศัยช่องทางการสื่อสารที่รัฐสภาสร้างขึ้นมาเพื่อเป็นสื่อกลางระหว่างรัฐสภาและประชาชน ที่จะพัฒนาการทำงานของรัฐสภาให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น

5.1 บทสรุป

ช่องทางการสื่อสาร คือ สื่อกลางในการแสดงออกหรือตัวกลางในการสื่อสารระหว่างรัฐสภาและประชาชนเพื่อให้รับรู้วิธีการทำงานของรัฐสภาในทุกกิจกรรมทั้งการออกกฎหมายและกิจกรรมต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในรัฐสภา ส่วนรัฐสภา หมายถึง สถาบันทางการเมืองที่ทำหน้าที่ในฐานะฝ่ายนิติบัญญัติ สมาชิกรัฐสภามาจากการเลือกตั้งโดยตรงจากประชาชน ในค.ศ. 2012 มีการสำรวจ พบว่าระบบรัฐสภาได้รับความนิยมเพิ่มมากขึ้นจากเดิม 190 ประเทศ เพิ่มเป็น 193 ประเทศที่สหประชาชาติรับรองให้เป็นรัฐอธิปไตยที่มีรัฐสภาทำหน้าที่ในฐานะฝ่ายนิติบัญญัติ การมีอยู่ของรัฐสภาไม่ได้หมายความว่าประเทศนั้นจะเป็นประชาธิปไตย แต่อย่างไรก็ตามรัฐสภาในระบอบประชาธิปไตยถูกมองว่าเป็นศูนย์รวมของเจตจำนงของผู้คน โดยมีข้อเสนอว่าเพื่อให้รัฐสภาเป็นประชาธิปไตยอย่างแท้จริงนั้นจะต้องมีตัวแทนประชาชน ที่สามารถเข้าถึงได้ มีความรับผิดชอบ และมีประสิทธิภาพในการทำงาน ซึ่งทั้งหมดคือเรื่องพื้นฐานของการสร้างการมีส่วนร่วมในรัฐสภา¹¹⁴

การสำรวจรูปแบบการมีส่วนร่วมของสาธารณะในปัจจุบันของรัฐสภาไทย เช่น สถานีวิทยุรัฐสภา สถานีโทรทัศน์รัฐสภา ช่องแสดงความคิดเห็น เว็บไซต์ของรัฐสภา หรือสื่อสังคมออนไลน์ ทั้ง Facebook Twitter Instagram Tiktok blog Youtube เป็นต้น ล้วนแล้วแต่เป็นบัญชีที่รัฐสภาสร้างขึ้นมาเพื่อเผยแพร่ข่าวสาร และติดต่อกับประชาชน ทำให้การมีส่วนร่วมของประชาชนเพิ่มขึ้นอย่างเท่าตัว ถึงแม้ว่าโซเชียลมีเดียจะไม่สามารถตอบโจทย์การมีส่วนร่วมของประชาชนได้ทั้งหมด แต่อย่างไรก็ตามทำให้เกิดการมีส่วนร่วมของประชาชนเพิ่มมากขึ้นกว่าสื่อในรูปแบบเดิม ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับความสามารถในการกระจายข้อมูลของรัฐสภาเองด้วย ซึ่งสื่อสังคมออนไลน์มีความเหมาะสมในการสนับสนุนการให้ข้อมูลและสร้างความเข้าใจ รวมถึงการสร้างความรู้สึกร่วมและความคิดเห็นของประชาชน ซึ่งถือว่าเป็นการเริ่มต้นของการมีส่วนร่วมที่แท้จริงในระบอบ

¹¹⁴ Ukeru Seungwa Emmanuel, "Seminar topic Reaching out: Parliament, Social media, and public engagement," Course title: Parliament in the modern world: Contemporary Issues, Postgraduate School, Abuja, University of Benin (6 June 2019).

ประชาธิปไตย การใช้สื่อสังคมออนไลน์สามารถที่จะสร้างการมีส่วนร่วมของประชาชนในรัฐสภาได้ในระดับที่เพิ่มขึ้นจากการช่องทางการสื่อสารในรูปแบบอื่น ๆ การมีบทบาทเพิ่มขึ้นของอินเทอร์เน็ตในปัจจุบันทำให้รัฐสภามีบทบาทและเป็นที่ยอมรับมากขึ้น ความเปลี่ยนแปลงของรัฐสภาหลายประเทศทั่วโลกในช่วง 20 ปีที่ผ่านมาจากการที่ไม่เคยเปิดโอกาสให้ประชาชนเข้าไปมีส่วนร่วม ได้พัฒนาไปสู่การเผยแพร่และมีการสื่อสารข้อมูลของรัฐสภาผ่านทางแพลตฟอร์มออนไลน์มากขึ้น จนกระทั่งในปัจจุบันที่ประชาชนทุกคนสามารถเข้าถึงข้อมูลทุกอย่างของรัฐสภา จากเดิมที่รัฐสภาเปิดเผยข้อมูลเพียงเล็กน้อยเท่านั้น ความเปลี่ยนแปลงดังกล่าวเกิดขึ้นเนื่องจากการที่โลกหันมาใช้อินเทอร์เน็ตมากขึ้น จึงทำให้ง่ายต่อการเข้าถึงข้อมูลและแลกเปลี่ยนความคิดเห็นระหว่างกัน ดังนั้นจะเห็นได้ว่าการสื่อสารของรัฐสภาในหลายประเทศได้ปรับเปลี่ยนไปตามสถานการณ์และบริบทการสื่อสารของโลกที่ปัจจุบันเน้นใช้ช่องทางการสื่อสารออนไลน์มากขึ้น รัฐสภาเองก็มีการปรับตัวตามบริบทดังกล่าวโดยการพัฒนาแพลตฟอร์มออนไลน์ให้เป็นช่องทางหลักในการสื่อสารกับประชาชน เช่น รัฐสภาสหราชอาณาจักร รัฐสภาสหรัฐอเมริกา รัฐสภาเกาหลีใต้ และรัฐสภาไทย เป็นต้น

รัฐสภาแต่ละแห่งมีการใช้ข้อมูลในการเผยแพร่ในหลากหลายรูปแบบ เช่น ข้อมูลทั่วไปสำหรับประชาชนทั่วไป การจัดพิมพ์หนังสือเล่มเล็กที่เผยแพร่เกี่ยวกับกระบวนการทำงานของรัฐสภา อำนาจ และกิจกรรมต่าง ๆ การตีพิมพ์แผ่นพับที่เกี่ยวข้องในแต่ละประเด็นของการอภิปรายในรัฐสภา การผลิตสื่อสารสนเทศเพื่อเผยแพร่ในโอกาสพิเศษเป็นการสาธารณะ การจัดทำและเผยแพร่บันทึกการประชุมของรัฐสภา และคณะกรรมการธิการ การจัดทำเอกสารข่าวประชาสัมพันธ์ในหัวข้อเฉพาะที่กำลังเป็นที่สนใจในรัฐสภาและสาธารณะ การจัดตั้งบริการสายด่วนเพื่อนำเสนอข้อมูลกิจกรรมรายวันของรัฐสภา โดยอาศัยช่องทางการสื่อสารที่แตกต่างกัน ดังนี้

1) ช่องทางโทรทัศน์ มีทั้งสถานีโทรทัศน์รัฐสภาและสถานีโทรทัศน์ในเครือข่ายอื่น จะเห็นได้ว่าการนำเสนอข่าวของรัฐสภาในทุกช่องของโทรทัศน์ จำเป็นต้องได้รับความช่วยเหลือจากผู้เชี่ยวชาญทางด้านสื่อโทรทัศน์และนักข่าว โทรทัศน์เป็นการถ่ายทอดเรื่องราวต่าง ๆ ทั้งภาพและเสียง เช่น กีฬา เกมส์ รวมทั้งรายการโชว์ต่าง ๆ ซึ่งค่อนข้างได้รับความนิยมอย่างกว้างขวาง แต่ในกรณีของโทรทัศน์รัฐสภา ที่มีรายการหลักคือการถ่ายทอดสดการอภิปรายของรัฐสภา สมาชิกรัฐสภาจึงเป็นผู้แสดงหลักในโทรทัศน์รัฐสภา ทั้งนี้โทรทัศน์รัฐสภามีการกิจสำคัญที่ต้องนำเสนอการทำงานของสมาชิกรัฐสภา ทั้งการประชุมรัฐสภา ประชุมคณะกรรมการ เป็นต้น

การถ่ายทอดสดการประชุมสภา การอภิปรายภายในรัฐสภา และเป็นช่องที่มีรายการเฉพาะเกี่ยวกับนิติบัญญัติ หรือความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการเมืองการปกครอง จึงไม่ใช่เรื่องง่ายนักที่จะดึงดูดให้ประชาชนสนใจรับชมหรือติดตามอยู่ตลอด ด้วยเนื้อหาที่ไม่น่าสนใจและมีศัพท์เฉพาะมากมาย ด้วยเหตุนี้รัฐสภาที่อาศัยช่องโทรทัศน์เป็นช่องทางการสื่อสารหนึ่งจำเป็นต้องหารูปแบบที่สามารถดึงดูดผู้ชมให้สนใจในช่องโทรทัศน์ของรัฐสภาให้มากขึ้น จากตัวอย่างของช่องทางการสื่อสารในต่างประเทศ รัฐสภาฝรั่งเศส และรัฐสภาเกาหลีเป็นรัฐสภาที่มีความพยายามในการพัฒนารูปแบบเนื้อหาที่จะนำเสนอในรายการโทรทัศน์ และให้ความสำคัญกับ

การออกแบบเนื้อหาและรูปแบบที่จะถ่ายทอดผ่านสื่อโทรทัศน์มาโดยตลอดตั้งแต่ริเริ่มให้มีช่องโทรทัศน์ของ
รัฐสภา เช่น ในรูปแบบของสื่อภาพยนตร์ หรือซีรีส์ ที่สามารถดึงดูดให้ประชาชนติดตามได้มากขึ้น

โทรทัศน์รัฐสภาได้แพร่หลายไปในรัฐสภาหลายประเทศทั่วโลก แม้ว่าจะมีรูปแบบ หรือขอบเขตการ
ดำเนินงานที่แตกต่างกัน แต่สิ่งหนึ่งที่ต้องคำนึงคือ การดำเนินงานของโทรทัศน์รัฐสภาจะยังคงดำเนินการเช่น
สื่อรูปแบบอื่นไม่ได้ เนื่องจากภารกิจหลักในการก่อตั้ง จึงจำเป็นที่จะต้องมีการปรับรูปแบบการนำเสนอให้
น่าสนใจมากขึ้น ที่สำคัญต้องตระหนักว่าโทรทัศน์รัฐสภาต้องยึดโยงกับประชาชน ไม่ได้ขึ้นอยู่กับรัฐสภาเพียง
ฝ่ายเดียว โทรทัศน์รัฐสภาไม่ได้กลายเป็นตัวควบคุมการทำงานของรัฐบาล ปัจจุบันประชาชนยังคงตั้งคำถามกับ
การทำงานของรัฐบาล ดังนั้นการมีช่องทางที่นำเสนอกระบวนการดำเนินงานภายในรัฐสภา อาจตอบโจทย์
ดังกล่าวได้ แต่บางครั้งการถ่ายทอดหรือเนื้อหาที่มีข้อจำกัด หรือไม่เพียงพอ ที่จะทำให้ประชาชนเข้าใจ
กระบวนการทำงานของรัฐบาลได้ จึงจำเป็นอย่างยิ่งที่รัฐสภาจะต้องปรับตัวและหาแนวทางในการนำเสนอ
ข้อมูลทั้งภาพและเสียงให้มากและชัดเจนมากขึ้น เพื่อเสริมสร้างการมีส่วนร่วมของประชาชนในระบอบ
ประชาธิปไตย

2) สถานีวิทยุ เป็นอีกหนึ่งช่องทางการสื่อสารที่ได้รับความนิยมจากรัฐสภาหลายประเทศ รวมทั้งของ
ไทย แต่เมื่อมีสื่อสมัยใหม่ ทำให้รัฐสภาหลายประเทศละเลยสื่อเก่า แต่รัฐสภาไทยยังคงรักษาสื่อวิทยุไว้ตลอด
โดยมีการปรับเปลี่ยนให้สื่อวิทยุรัฐสภาสามารถเผยแพร่ในรูปแบบออนไลน์ ซึ่งถือว่าการปรับตัวที่ค่อนข้างดี
ของวิทยุรัฐสภาไทย แต่ทั้งนี้จำเป็นต้องมีการตระหนักถึงการผลิตและออกอากาศรายการวิทยุที่น่าสนใจให้มาก
ขึ้นเพื่อดึงดูดผู้ฟัง และที่สำคัญต้องสร้างการมีส่วนร่วมของประชาชนให้มากขึ้นด้วยเช่นกัน

3) แพลตฟอร์มออนไลน์ ได้กลายเป็นช่องทางหลักของรัฐสภาหลายประเทศทั่วโลก รวมทั้งรัฐสภาไทย
เนื่องจากความนิยมใช้ของประชาชน จึงจำเป็นที่รัฐสภาต้องมีการปรับตัวหันมาใช้แพลตฟอร์มออนไลน์มากขึ้น
แพลตฟอร์มออนไลน์มีหลากหลายรูปแบบ เช่น เว็บไซต์ของรัฐสภา จะเห็นได้ว่ารัฐสภาสวีเดน เยอรมัน และ
สหรัฐอเมริกา มีเว็บไซต์หลักของรัฐสภาตั้งแต่ค.ศ. 1995 เพื่อเป็นการเชื่อมต่อข้อมูลของสมาชิกรัฐสภา
สู่เว็บไซต์หลักของรัฐสภา มากกว่าที่จะเป็นเว็บไซต์ของพรรคการเมือง โดยข้อมูลส่วนตัวของสมาชิกรัฐสภา
สามารถเข้าถึงได้จากเว็บไซต์หลักของรัฐสภา ในขณะที่สมาชิกรัฐสภาบางคนมีเว็บไซต์เป็นของตนเอง
การดึงข้อมูลของสมาชิกรัฐสภาให้กลายเป็นส่วนหนึ่งของเว็บไซต์หลักของรัฐสภา เป็นการอำนวยความสะดวก
ต่อประชาชนในการเข้าถึงข้อมูล อินเทอร์เน็ตได้สร้างโอกาสให้สมาชิกรัฐสภาสามารถสำรวจความคิดเห็น
ของประชาชนผ่านนโยบายสาธารณะได้ในเวลาที่ต้องการและได้รับผลที่มีประสิทธิภาพ และยังใช้
ในกระบวนการร่างและเสนอกฎหมาย ทำให้ประชาชนมีส่วนร่วมในกิจกรรมภายในรัฐสภา ซึ่งการใช้เว็บไซต์
หลักของรัฐสภามีข้อดีกว่าเว็บไซต์ส่วนตัวของสมาชิกรัฐสภา เพราะสามารถบรรจุเนื้อหาต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับ
กระบวนการทำงานของรัฐบาลได้ เช่น ข้อมูลเกี่ยวกับนโยบาย การให้ความรู้แก่ประชาชน รวมทั้ง
ข้อเสนอแนะของประชาชนต่อนโยบายต่าง ๆ อีกทั้งกระบวนการร่างกฎหมายที่สมาชิกรัฐสภาต้องรับผิดชอบ

ต่อประชาชนในการเสนอร่างกฎหมายต่าง ๆ เพราะเกี่ยวข้องกับประชาชนทั่วประเทศ¹¹⁵ นอกจากนี้ยังมีรูปแบบอื่นอีก เช่น สื่อโซเชียลมีเดียต่าง ๆ ซึ่งทั้งรัฐสภาและสมาชิกรัฐสภาก็มีการสร้างบัญชีเพื่อขยายช่องทางการสื่อสารกับประชาชน รวมทั้งการเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารการทำงานของรัฐสภาในวงกว้างและสาธารณะมากขึ้น ดังนั้นจะเห็นได้ว่า รัฐสภาส่วนใหญ่ใช้สื่อสังคมออนไลน์เพื่อวัตถุประสงค์สำคัญสูงสุด 3 ประการ คือ 1) การแจ้งข่าวประชาสัมพันธ์ด้านนิติบัญญัติ 2) การสร้างความรู้ความเข้าใจในระบบงานนิติบัญญัติ และ 3) การส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชน ตั้งแต่ พ.ศ. 2559 สื่อสังคมออนไลน์เริ่มเข้ามามีบทบาททดแทนการสื่อสารผ่านการกระจายภาพและเสียง และในพ.ศ. 2561 สื่อสังคมออนไลน์ได้กลายเป็นช่องทางสื่อสารหลักที่เข้าถึงประชาชนได้มากกว่าช่องทางการกระจายภาพและเสียง โดยรัฐสภาหลายประเทศได้ยุติดำเนินการผ่านสถานีวิทยุกระจายเสียง และหันมาใช้ช่องทางสังคมออนไลน์มากกว่า เช่น Facebook Twitter Tiktok โดยช่องทางหลักที่ได้รับความนิยมคือ YouTube ซึ่งเป็นการสื่อสารผ่านการเผยแพร่วีดิทัศน์แบบออนไลน์ นอกจากนี้สถานีโทรทัศน์รัฐสภาก็ยังเป็นช่องทางที่ได้รับความนิยมลำดับรองลงมาจากยูทูป¹¹⁶

อย่างไรก็ตามสื่อสังคมออนไลน์ได้กลายเป็นสื่อหลักในการสร้างการมีส่วนร่วมของประชาชนในรัฐสภาได้มากกว่าสื่อชนิดอื่น การใช้สื่อสังคมออนไลน์ของรัฐสภาได้กลายเป็นเครื่องมือสำคัญในการสื่อสารกับสาธารณชน และสร้างการมีส่วนร่วม แต่กลับพบว่า แม้รัฐสภาจะสร้างบัญชีในสื่อสังคมออนไลน์ต่าง ๆ ทั้ง Facebook Twitter Youtube Tiktok เป็นต้น แต่มีการเคลื่อนไหวในการอัปเดตข่าวสาร หรือกิจกรรมที่เกิดขึ้นในรัฐสภาค่อนข้างน้อยทั้งนี้จะมีเหตุผลที่การใช้สื่อสังคมออนไลน์ของรัฐสภามีความล่าช้า เพราะ

(1) รัฐสภามีการปรับตัวเข้ากับสิ่งใหม่ได้ช้าด้วยการเป็นสถาบันใหญ่ มีระบบการบริหารงานที่เป็นเฉพาะ และการปรับตัวกับเทคโนโลยีสมัยใหม่อาจไม่ใช่เรื่องง่ายนัก เพราะสื่อสมัยใหม่ไม่ได้ถูกออกแบบมาเพียงแค่การเผยแพร่ข้อมูล แต่เพื่อกระตุ้นและสนับสนุนให้เกิดการโต้ตอบสนทนาระหว่างผู้ใช้ที่มีความหลากหลาย

(2) การเกิดขึ้นของเทคโนโลยี จำเป็นที่รัฐสภาต้องใช้เวลาในการศึกษาทำความเข้าใจ และจำเป็นต้องนำประเด็นดังกล่าวเข้าหารือเพื่อนำไปสู่การหามติในการตัดสินใจใช้สื่อสังคมออนไลน์เป็นช่องทางการสื่อสาร

(3) รัฐสภาส่วนใหญ่โดยเฉพาะในประเทศกำลังพัฒนา มีความล่าช้าในเรื่องของเทคโนโลยี บุคลากร ทักษะ รวมถึงโครงสร้างพื้นฐานที่จำเป็นในการดำเนินการเกี่ยวกับสื่อสังคมออนไลน์ จะเห็นได้ว่าเอกสารจำนวนมากของคณะกรรมการธิการ เช่น ญัตติ การลงคะแนนเสียง การดำเนินการต่าง ๆ เอกสารคำสั่ง

---

¹¹⁵ Thomas Zittel, "Political Communication and Electronic Democracy: American Exceptionalism or Global Trend?" *Comparing Political Communication: Theories, cases and challenges*, Edited by Frank Esser and Barbara Pfetsch (New York : Cambridge University Press, 2004), pp. 231-250.

¹¹⁶ คณะจัดทำเอกสารวิชาการด้านรัฐสภาศึกษา, *การใช้ e-Parliament เพื่อพัฒนาองค์กรให้ก้าวสู่การเป็น SMART Parliament*, น. 1-25.

เป็นต้น จำเป็นต้องมีการอัปเดตเอกสารลงบนสื่อสังคมออนไลน์ ซึ่งจำเป็นต้องอาศัยเทคโนโลยีและการพัฒนาที่ทันสมัย

(4) รัฐสภาส่วนใหญ่ยังมีข้อกังวลเกี่ยวกับความปลอดภัยของข้อมูลที่ถูกอัปเดตลงบนอินเทอร์เน็ต แพลตฟอร์มต่าง ๆ มีความเสี่ยงที่จะถูกโจมตีทางไซเบอร์¹¹⁷

สามารถสรุปได้ว่า รัฐสภาจำเป็นต้องกำหนดขอบเขตที่ชัดเจนในการทำงานเผยแพร่ข้อมูลต่าง ๆ การสร้างสัมพันธ์กับประชาชน รัฐสภาต้องมีการพัฒนาการให้บริการข้อมูลแก่ประชาชนในวงกว้าง มีนโยบายการสื่อสารที่ออกแบบมาเพื่อดึงดูดให้ประชาชนสนใจและปลุกเร้าให้พวกเขาที่มีความสนใจเรื่องราวต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในรัฐสภา จนทำให้รัฐสภามีข้อมูลที่จะสามารถพัฒนาปรับปรุงการทำงานให้ดีขึ้นได้ และต้องมีการส่งเสริมให้มีการมีส่วนร่วมของประชาชนเป็นหนึ่งในปัจจัยในการพัฒนาช่องทางการสื่อสาร ต้องทำให้ความสัมพันธ์ที่ซับซ้อนระหว่างรัฐสภาและการเผยแพร่ข้อมูลเกี่ยวกับกิจกรรมของรัฐสภา และการอภิปรายในรัฐสภาเป็นเรื่องทั่วไป ที่ทุกคนให้ความสนใจและสามารถเข้าถึงข้อมูลดังกล่าวได้อย่างมีประสิทธิภาพ อีกทั้งต้องเป็นการสื่อสารทั้งในรูปแบบส่วนตัวและส่วนร่วมได้อย่างมีประสิทธิภาพ ท้ายที่สุดอาจกล่าวได้ว่าการสื่อสารเป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการทางการเมือง ดังนั้นสถาบันทางการเมืองของรัฐสภาต้องใช้วิธีการสื่อสารต่อสังคมในรูปแบบที่สมดุลและเหมาะสม โดยต้องคำนึงถึงเสรีภาพและความเป็นพหุนิยมที่เป็นอยู่ในสังคม เพื่อส่งเสริมความก้าวหน้าของสิทธิพลเมืองและประชาธิปไตย อีกทั้งเป็นการสร้างความเชื่อมั่นในสถาบันทางการเมือง¹¹⁸

ความสัมพันธ์ระหว่างประชาชนและรัฐสภา มีปัจจัยที่เกี่ยวข้อง 3 ประการ คือ ประชาชนต้องการข้อมูลเกี่ยวกับการทำงานของรัฐสภา รัฐสภาต้องมีความรับผิดชอบและตอบสนองต่อข้อกังวลของสาธารณะ และสุดท้ายคือการตอบสนองความต้องการของประชาชน ด้วยเหตุนี้จึงเกิดเป็นปัญหาเรื่องช่องว่างในการสื่อสาร จึงจำเป็นต้องแก้ปัญหาการขาดความรู้ของประชาชนเกี่ยวกับรัฐสภาและกระบวนการต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในรัฐสภา

เมื่อหันกลับมาทบทวนรัฐสภาไทย พบว่าแม้ว่ารัฐสภาไทยจะมีการพัฒนาช่องทางใหม่ ๆ ในการสื่อสารกับประชาชน และยังคงผลิตรายการผ่านสถานีวิทยุกระจายเสียงและวิทยุโทรทัศน์รัฐสภาเพื่อสร้างการสื่อสารกับประชาชนทั่วประเทศเช่นเดิม โดยมีการขยายไปสู่แพลตฟอร์มออนไลน์เพื่อครอบคลุมประชาชนที่มีความหลากหลาย แต่ทั้งนี้ยังพบว่ายังมีปัจจัยที่ทำทลายการเข้าถึงข้อมูลของประชาชน หรือการสื่อสารระหว่างประชาชนกับรัฐสภา คือ การที่สมาชิกรัฐสภาและประชาชนขาดโอกาสในการเข้าถึงเครือข่ายอินเทอร์เน็ต และขาดทักษะในการใช้เครื่องมือที่เกี่ยวข้อง สำหรับรัฐสภาไทยจำเป็นต้องมีการพัฒนาทิศทางในกระบวนการทำงานของรัฐสภาทั้งในเชิงนโยบายและเชิงปฏิบัติ เพื่อเป็นการเพิ่มประสิทธิภาพการสื่อสารของรัฐสภาต่อประชาชนโดยต้องตระหนักถึงการส่งเสริมให้เกิดการมีส่วนร่วมระหว่างรัฐสภากับประชาชน รัฐสภาจึงจำเป็นต้องมีการเพิ่ม

¹¹⁷ Ukera Seungwa Emmanuel, "Seminar topic Reaching out: Parliament, Social media, and public engagement,"

¹¹⁸ Caldoro, "Information Report on parliaments and media," Retrieved from <https://assembly.coe.int/nw/xml/XRef/X2H-Xref-ViewHTML.asp?FileID=8105&lang=EN> (22 June 1994)

ช่องทางการสื่อสารใหม่ ๆ มีการนำระบบเทคโนโลยีสารสนเทศมาใช้ในการบริหารจัดการข้อมูลเพื่อให้เกิดประสิทธิภาพการทำงานและเกิดเป็นการสื่อสารสองทางมากขึ้น ซึ่งเป็นไปตามเป้าหมายเดียวกันของรัฐสภาในหลายประเทศทั่วโลกในการติดต่อเชื่อมโยงกับประชาชน คือ 1) การให้ข้อมูลของรัฐสภาแก่ประชาชนอย่างทั่วถึงและรอบด้าน 2) การอธิบายทุกกระบวนการดำเนินงานของรัฐสภาแก่ประชาชน และ 3) การให้ประชาชนมีส่วนร่วมกับรัฐสภา ซึ่งมีวัตถุประสงค์เดียวกัน คือการเชื่อมโยงระหว่างรัฐสภาถึงประชาชนโดยตรง โดยในค.ศ. 2016 ที่สื่อสังคมออนไลน์ได้เริ่มเข้ามามีบทบาทมากขึ้น ประชาชนมีการติดตามการถ่ายทอดสดการประชุมรัฐสภาผ่านระบบอินเทอร์เน็ตมากขึ้น จะเห็นได้ว่าเป็นความพยายามของรัฐสภาไทยที่ต้องการเน้นการสร้างการมีส่วนร่วมของประชาชนทำให้เกิดเป็นการสื่อสารสองทาง มีการพัฒนาช่องทางการสื่อสารที่เอื้อต่อการเข้าถึงแหล่งข้อมูล และเพื่อให้การทำหน้าที่ของรัฐสภาในฐานะตัวแทนของประชาชนมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

5.2 ข้อเสนอแนะ

ความเปลี่ยนแปลงของโลกในปัจจุบัน จำเป็นอย่างยิ่งที่รัฐสภาต้องมีการพัฒนาวิธีการใหม่ ๆ ในการสื่อสาร เรื่องราวต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในรัฐสภาในทุกวันให้ประชาชนรับรู้ รับทราบ และต้องอำนวยความสะดวกให้แก่ประชาชนในการเข้าถึงข้อมูลข่าวสาร หรือการนำข้อมูลข่าวสารไปนำเสนอ ทั้งข้อมูลการประชุมรัฐสภา กิจกรรมภายในรัฐสภา การเปิดเผยกระบวนการประชุมของคณะกรรมการธิการทุกชุด มีการเพิ่มมาตรฐานในการอภิปรายภายในรัฐสภา โดยให้เริ่มต้นจากการสนับสนุนการวิจัยเพื่อเพิ่มความเชื่อมั่นให้แก่ประชาชนและสื่อมวลชน อีกทั้งรัฐสภาจำเป็นต้องเคารพการทำหน้าที่ของสื่อมวลชนทั้งของรัฐสภาและสื่อมวลชนภายนอกว่าเป็นองค์กรที่ทำหน้าที่สะท้อนความคิดของประชาชน เพื่อไปสู่การพัฒนา นโยบายและแก้ไขปัญหาทางสังคม ซึ่งจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องใช้เครื่องมือของสื่อเพื่อให้ประชาชนรับรู้ ดังนั้นจึงจำเป็นต้องมีการเคารพและให้ความสำคัญต่อช่องทางการสื่อสารต่าง ๆ เพื่อสร้างความเชื่อมั่นในการทำงาน และสามารถสื่อสารกับประชาชนได้อย่างมีประสิทธิภาพ และต้องจัดหาโอกาสในการฝึกอบรมและให้ข้อมูลเพิ่มเติมแก่เจ้าหน้าที่ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในการปฏิบัติงานและขั้นตอนในการถ่ายทอดการประชุมสภาและประชุมคณะกรรมการธิการ อีกทั้งรัฐสภาควรจะต้องเปิดกว้างและซื่อสัตย์ในการจัดการข้อมูลที่ส่งต่อให้ประชาชนให้สามารถเข้าถึงข้อมูลพื้นฐานและเอกสารที่เกี่ยวข้องกับกระบวนการรัฐสภา เช่น การให้ข้อมูลออนไลน์และการแจกจ่ายข้อความต่าง ๆ ของสมาชิกรัฐสภาแก่ประชาชน และจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องมีการพัฒนาเทคโนโลยีสารสนเทศใหม่ ๆ อยู่เสมอ เพื่อให้การนำเสนอข้อมูลมีความน่าเชื่อถือแก่ประชาชน โดยมีข้อเสนอแนะดังต่อไปนี้

5.2.1 สิ่งที่รัฐสภาควรทำในการสื่อสาร

รัฐสภาต้องมีการพัฒนาวิธีการในการสื่อสารให้สร้างสรรค์และน่าสนใจเพื่อเสริมสร้างการรายงานข่าวของรัฐสภาให้มีความน่าสนใจมากยิ่งขึ้น และต้องทำหน้าที่ในการส่งเสริมให้ประชาชนมีความสนใจในสถานการณ์ทางการเมืองของสังคมโดยทั่วไป สำหรับสมาชิกรัฐสภาเองก็ต้องตระหนักรู้ในหน้าที่และภารกิจของตนเอง สมาชิกรัฐสภาต้องเข้าใจการทำหน้าที่ของสื่อ เพื่อช่วยเสริมสร้างสังคมที่มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้

และสร้างความเข้าใจที่ตรงกัน ผ่านการเผยแพร่ความคิด ความรู้ที่มีคุณภาพและยอมรับความคิดเห็นที่หลากหลาย

5.2.2 การพัฒนาช่องทางการสื่อสารให้มีประสิทธิภาพ

ช่องทางการสื่อสารของรัฐสภาในปัจจุบันมีหลากหลายช่องทาง แต่เพื่อเป็นการพัฒนาช่องทางการสื่อสารให้มีประสิทธิภาพมากขึ้นนั้น อาจต้องมีการปรับเปลี่ยนในหลายส่วน เช่น

(1) จากเดิมเป็นการเผยแพร่ข้อมูลจากบนสู่ล่างเพียงอย่างเดียว อาจมีการปรับเปลี่ยนเป็นการรับข้อมูลจากล่างไปสู่ส่วนบนเพื่อให้การทำงานมีประสิทธิภาพอาจต้องมีการร่วมมือกับท้องถิ่น ภาคประชาสังคม ภาคเอกชน ประชาชน หรือสื่อมวลชนท้องถิ่น เช่น จัดให้มีนักข่าวพลเมืองในกรณีเดียวกับสถานีโทรทัศน์ไทยพีบีเอส (Thai PBS) หรือร่วมมือกับหนังสือพิมพ์ท้องถิ่น เสียงตามสายของแต่ละชุมชน เพื่อเป็นการประชาสัมพันธ์ กระจายข่าวสารให้รวดเร็ว ทันเหตุการณ์ และสามารถทราบถึงปัญหาและเป็นการใกล้ชิดประชาชนอย่างแท้จริง สามารถส่งต่อข้อมูลไปยังรัฐสภาและสมาชิกรัฐสภาได้

(2) ควรมีการปรับเปลี่ยนรูปแบบ เนื้อหา ภาษา และช่องทางในการเข้าถึงเนื้อหาของรัฐสภาในครั้งเดียว การปรับรูปแบบเนื้อหา ภาษาให้อยู่ในรูปแบบที่เข้าใจง่าย ไม่ซับซ้อน เช่น การจัดทำเป็นคลิปวิดีโอ หรืออินโฟกราฟิกที่เข้าใจง่าย เผยแพร่ผ่านทางช่องทางการสื่อสารของรัฐสภาอยู่แล้ว ในส่วนของการประชุมรัฐสภา และการประชุมต่าง ๆ ควรมีการทำเนื้อหาสรุปหรือคลิปวิดีโอที่รวบรวมประเด็นสำคัญมานำเสนอ เพื่อดึงดูดให้ประชาชนติดตามมากขึ้น นอกจากนี้รัฐสภาอาจพัฒนาช่องทางการในการแจ้งเตือนไปยังจดหมายอิเล็กทรอนิกส์ ข้อความหรือหมายเลขโทรศัพท์ (Track) ที่ประชาชนได้ลงทะเบียนไว้ เพื่อแจ้งข้อมูลข่าวสาร ความเปลี่ยนแปลงในแต่ละประเด็น และเพื่อเป็นการเชื่อมโยงข้อมูลระหว่างประชาชนและรัฐสภาผ่านช่องทางการสื่อสารดังกล่าว

(3) การประชุมคณะกรรมการควรมีการถ่ายทอดสด หรือทำเป็นประเด็นสั้น ๆ เผยแพร่ให้ประชาชนรับรู้ หากเป็นการประชุมลับควรมีการพิจารณาขอมติจากที่ประชุมคณะกรรมการ นอกจากนี้ควรมีการออกแบบช่องทางการสื่อสารระหว่างคณะกรรมการกับประชาชน หากประชาชนสนใจในประเด็นใดก็สามารถเข้าไปรับชมผ่านช่องทางที่รัฐสภาจัดเตรียมไว้ให้ ซึ่งทำให้ได้รับข้อมูลที่ตรงตามกลุ่มเป้าหมายของแต่ละคณะกรรมการมากขึ้น

(4) ควรมีช่องทางการสื่อสารที่สามารถสะท้อนความคิดเห็น ปัญหา หรือข้อเสนอแนะจากประชาชน โดยรัฐสภาต้องมีการประชาสัมพันธ์ถึงช่องทางที่เปิดไว้สำหรับประชาชนในการแลกเปลี่ยน หรือการจัดรัฐสภาพูดคุยเพื่อรับฟังความคิดเห็นของประชาชน ที่สำคัญมีการนำผลการรับฟังต่าง ๆ ไปพัฒนาต่อยอดอย่างไรบ้างโดยเผยแพร่ให้ประชาชนรับรู้อยู่เสมอ

(5) รัฐสภาควรพัฒนาช่องทางการสื่อสารให้เข้าถึงกลุ่มเยาวชน เพราะปัจจุบันกลุ่มเยาวชนเป็นกลุ่มที่มีบทบาทในการเคลื่อนไหวทางการเมืองและหันมาสนใจประเด็นทางการเมืองมากขึ้น ดังนั้นรัฐสภาอาจนำช่องทางการสื่อสารโดยเฉพาะช่องทางออนไลน์มาเชื่อมโยงกับเครือข่ายเยาวชน ในการกระจายข่าวสาร

ของรัฐสภา หรืออาจมีการร่วมมือกับสถานศึกษา เพื่อเป็นการดึงดูดกลุ่มคนรุ่นใหม่และสามารถเข้าใจถึงความ ต้องการของเยาวชนได้อย่างรวดเร็ว¹¹⁹

5.2.3 การเข้าถึงของรัฐสภาและการมีส่วนร่วมของประชาชน

รัฐสภาควรมีกลยุทธ์ในการสื่อสาร และทำให้ประชาชนมีส่วนร่วมในกระบวนการทำงานของรัฐสภา คือ

(1) ความชอบธรรมของรัฐสภาขึ้นอยู่กับ การสนับสนุนและการมีส่วนร่วมของผู้มีสิทธิเลือกตั้ง ในการเลือกตัวแทนของประชาชนเข้าไปทำหน้าที่ในรัฐสภา ซึ่งเป็นเรื่องพื้นฐานภายใต้ระบบรัฐสภา ถ้าหาก เมื่อใดที่ประชาชนเห็นว่าชีวิตพวกเขาไม่เกี่ยวข้องกับรัฐสภา ทำให้ไม่ต้องเลือกตั้ง นักการเมืองที่ถูกเลือกเข้าไป ในรัฐสภาเข้าไปทำอะไร มีบทบาทอย่างไร มีแนวโน้มที่จะทำให้ความเชื่อมั่นและความไว้วางใจทางการเมืองต่อ รัฐสภาลดน้อยลง ดังนั้นจึงจำเป็นที่รัฐสภาต้องปรับตัวและพัฒนาช่องทางการสื่อสาร เพื่อให้ประชาชน เชื่อมั่นในการทำงานของตัวแทนที่ถูกเลือกเข้าไป¹²⁰

(2) คุณภาพของกฎหมายและนโยบายต่าง ๆ จะมีประสิทธิภาพมากขึ้น หากได้รับความ คิดเห็นจากประชาชน มีมุมมองและประสบการณ์ที่หลากหลายจากการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นในช่องทางการ สื่อสารที่รัฐสภาสร้างขึ้น มา หรือแม้กระทั่งบทบาทในการตรวจสอบการทำงานของรัฐสภา เพื่อให้การทำงาน มีประสิทธิภาพและตอบโต้ประชาชนมากขึ้น ล้วนแล้วแต่ส่งผลเชิงบวกต่อร่างกฎหมายและนโยบาย อีกทั้ง ทำให้รัฐบาลมีเป้าหมายชัดเจนในการพัฒนาเพื่อให้สอดคล้องกับความต้องการของประชาชน

(3) รัฐสภาที่ดีต้องมีการเชื่อมโยงกับประชาชนและสามารถตอบสนองต่อข้อกังวลของ ประชาชนได้ คือ การได้รับความไว้วางใจจากประชาชน ต้องทำให้ประชาชนเข้าใจในบทบาทของรัฐสภาใน ฐานะเป็นตัวแทนของประชาชน และเข้ามาเพื่อสนับสนุนสิทธิของประชาชน

(4) การใช้สื่อสังคมออนไลน์เป็นการยกระดับการสื่อสาร จากทางเดียวเป็นสองทาง มีการ พุดคุยโต้ตอบระหว่างประชาชนกับรัฐสภา ถือว่าเป็นการยกระดับการทำงานของรัฐสภาให้มีประสิทธิภาพมาก ขึ้น สื่อสังคมออนไลน์ทำให้การสื่อสารของรัฐสภาเปลี่ยนจากบนลงล่าง เป็นจากล่างขึ้นสู่บน มีการ รับข้อมูล จากประชาชน มีการแลกเปลี่ยนข้อมูล และมีการปกป้องผู้ให้ข้อมูลด้วยเช่นกัน ดังนั้นรัฐสภาควรมีการพัฒนา และเคลื่อนไหวในสื่อสังคมออนไลน์อยู่เสมอ

(5) รัฐสภาสามารถสร้างความไว้วางใจให้เกิดขึ้นแก่ประชาชนได้ผ่านช่องทางการสื่อสารที่มี ประสิทธิภาพ รัฐสภาที่มีประสิทธิภาพจะต้องมีการปรับให้เข้ากับการเปลี่ยนแปลงของสถานการณ์โลก และ บริบททางสังคม มีการนำเสนอข้อมูลอย่างเปิดเผยต่อสาธารณชนเพื่อทำให้เกิดความไว้วางใจจากประชาชน ด้วยการที่รัฐสภามีความรับผิดชอบต่อสังคม จะทำให้เกิดการสร้างความสัมพันธ์ที่ชัดเจนระหว่างประชาชนและ รัฐสภา เพื่อช่วยกันพัฒนาประสิทธิภาพการทำงานของรัฐสภา สื่อสังคมออนไลน์เป็นเครื่องมือที่สำคัญใน ปัจจุบันในการสร้างการมีส่วนร่วมของประชาชน บัญชีโซเชียลมีเดียต่าง ๆ ที่รัฐสภาสร้างขึ้นจะทำให้เกิดการส่ง

¹¹⁹ Beverly Duffy and Madeleine Foley, “Social media, community engagement and perceptions of parliament : a case study from the NSW Legislative Council,” pp. 198-206.

¹²⁰ สัมภาษณ์เมื่อวันที่ 3 พฤษภาคม พ.ศ. 2566

ต่อข้อมูล และในทางเดียวกันก็เป็นการสร้างความเชื่อมั่นและไว้วางใจต่อประชาชนต่อรัฐสภา อีกทั้งทำให้เกิดการมีส่วนร่วมของประชาชนมากขึ้นในประเด็นทางการเมือง นอกจากนี้สื่อสังคมออนไลน์ของรัฐสภาจะเป็นช่องทางในการสร้างชื่อเสียง มีคำติชม และสร้างความประทับใจและเชื่อมั่นให้เกิดแก่ประชาชนต่อการทำงานของรัฐสภาได้¹²¹

โดยข้อเสนอต่าง ๆ เหล่านี้อาจนำมาเป็นส่วนหนึ่งของนโยบายการทำงานของรัฐสภา และมีการกำหนดเป้าหมายเฉพาะที่บังคับใช้โดยทั่วไป เพื่อให้การทำงานของช่องทางสื่อสารต่าง ๆ ในรัฐสภาทำงานได้สะดวกและง่ายขึ้น นอกจากนี้ประชาชนทุกคน หรือทุกหน่วยงานสามารถเข้าถึงการบริการของรัฐสภาในวงกว้าง และไม่ซับซ้อน ไม่หลายขั้นตอน เยาวชนทุกกลุ่มต้องสามารถเข้าเยี่ยมชมรัฐสภา ได้รับเอกสารที่เหมาะสมกับพวกเขา มีหลักสูตรที่เกี่ยวกับการศึกษาด้านพลเมือง บทบาทของรัฐสภา รัฐสภาจะต้องมีความพยายามในการพัฒนาการสื่อสารระหว่างรัฐสภากับประชาชนให้หลากหลายเพื่อตอบสนองต่อโจทย์ความต้องการของประชาชนในฐานะเจ้าของอธิปไตยที่แท้จริง

---

¹²¹ Ukera Seungwa Emmanuel, “Seminar topic Reaching out: Parliament, Social media, and public engagement,”

บรรณานุกรม

ภาษาไทย

- กาญจนา แก้วเทพ. (2541). *การศึกษาสื่อมวลชนด้วยทฤษฎีวิพากษ์ : แนวคิดและตัวอย่างงานวิจัย*. กรุงเทพฯ ฯ : โรงพิมพ์ภาพพิมพ์.
- กาญจนา แก้วเทพ. (2547). *การศึกษาสื่อมวลชนด้วยทฤษฎีวิพากษ์*. กรุงเทพฯ ฯ : บริษัทแบรนดเอง จำกัด.
- คณะจัดทำเอกสารวิชาการด้านรัฐสภาศึกษา. 2563. *การใช้ e-Parliament เพื่อพัฒนาองค์กรให้ก้าวสู่การเป็น SMART Parliament*, (สำนักองค์การรัฐสภาระหว่างประเทศ สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร.
- ณัฐณรงค์ สร้อยศิริ. (2561). ช่องทางการสื่อสารที่มีผลต่อความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการนำทรัพย์สินมาใช้เป็นหลักประกันทางธุรกิจของผู้ประกอบการวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมในเขตจังหวัดชลบุรี. *งานนิพนธ์ หลักสูตรบริหารธุรกิจมหาบัณฑิต สาขาการเป็นผู้ประกอบการ*. คณะการจัดการและการท่องเที่ยว มหาวิทยาลัยบูรพา.
- ณัฐศิริ สุขภาพ. (2551). *การบริหารการจัดการสถานีโทรทัศน์รัฐสภาเพื่อส่งเสริมการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชน*. วิทยานิพนธ์วารสารมหาบัณฑิต (สื่อสารมวลชน) คณะวารสารศาสตร์และสื่อสารมวลชน มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- ณัฐพร บุรภักดี. (2550). *บทบาทของสถานีวิทยุกระจายเสียงรัฐสภาภายหลังการปฏิรูปสื่อ*. รายงานโครงการเฉพาะบุคคล. วารสารศาสตรมหาบัณฑิต (การบริหารสื่อสารมวลชน) คณะวารสารศาสตร์และสื่อสารมวลชน มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- ทศพล เชี่ยวชาญประพันธ์. (20 มิถุนายน 2560) “รัฐสภาอัจฉริยะ (Smart Parliament) กับการส่งเสริมหลักนิติธรรม: กรณีศึกษาของออสเตรเลียและข้อเสนอเบื้องต้นสำหรับประเทศไทย,” สำนักงานรัฐบาลอิเล็กทรอนิกส์ (องค์การมหาชน) เข้าถึงได้จาก <https://www.ega.or.th/th/content/890/11939/> (สืบค้นเมื่อ 22 มีนาคม 2566).
- ทิพย์ศริน ภัคธนกุล และทศพล เชี่ยวชาญประพันธ์, “การเปิดเผยข้อมูลภาครัฐสู่การเป็นรัฐบาลแบบเปิด : นวัตกรรมการบริหารราชการแผ่นดินยุคดิจิทัลของประเทศไทย,” Retrieved from https://www.dga.or.th/wpcontent/uploads/2016/11/file_8fa586cf682605b8cbaf62cefcf901c0.pdf (สืบค้นเมื่อ 22 มีนาคม 2566).
- ธนิสรา เรืองเดช. (2566) การเปิดเผยข้อมูลรัฐสภาสู่การเป็นรัฐสภาแบบเปิด (Open Parliament), ใน *โครงการสัมมนาเชิงปฏิบัติการ เรื่อง “เยาวชนกับการออกแบบนวัตกรรมสู่การเป็นรัฐสภาแบบเปิด (Open parliament)”* วันที่ 28 – 30 มิถุนายน 2566.
- นันท์ปภัทร เฉลิมสินศิริ. (2559). *บทบาทของสถานีวิทยุกระจายเสียงรัฐสภากับการสื่อสารทางการเมือง*. รายงานของการศึกษาตามหลักสูตรการพัฒนานักบริหารระดับสูงสำหรับข้าราชการรัฐสภาสามัญรุ่นที่ 9. กรุงเทพฯ ฯ : สถาบันพระปกเกล้า. น. 10-16.

ปิ่นรสี ทิพย์โกศัย. (2543). *ทัศนคติและพฤติกรรมกรรมการรับชมรายการโทรทัศน์ประเภทสนทนาทางการเมืองของคนกรุงเทพมหานคร : รายการมองรัฐสภา*. วิทยานิพนธ์หลักสูตรวารสารศาสตรมหาบัณฑิต (สื่อสารมวลชน) คณะวารสารศาสตร์และสื่อสารมวลชน มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

ประกาศคณะกรรมการกิจการกระจายเสียง กิจการโทรทัศน์ และกิจการโทรทัศน์และกิจการโทรคมนาคมแห่งชาติ (27 กุมภาพันธ์ 2556) *ราชกิจจานุเบกษา*, เล่ม 130 ตอนพิเศษ 27 ง.

มันทนา ศรีเพ็ญประภา. (2547) *การจัดผังรายการของสถานีวิทยุกระจายเสียงรัฐสภาเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการเผยแพร่ข้อมูลข่าวสาร*. รายงานโครงการเฉพาะบุคคลนี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรวารสารศาสตรมหาบัณฑิต (การบริหารสื่อสารมวลชน) คณะวารสารศาสตร์และสื่อสารมวลชน มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

ลักษณาดี แก้วมณี. (2546). *แนวทางการพัฒนาวารสารภายใน “เอกสารข่าวรัฐสภา” ของสำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร*. รายงานโครงการเฉพาะบุคคลหลักสูตรวารสารศาสตรมหาบัณฑิต (การบริหารสื่อสารมวลชน) คณะวารสารศาสตร์และสื่อสารมวลชน มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

วันชัย สุขตม, จิรายุ ทรัพย์สิน และสุรศักดิ์ ชะมารัมย์. (2564). *รัฐศาสตร์ : แนวคิดพื้นฐานสู่การปฏิบัติในยุคดิจิทัล*. กรุงเทพฯ ฯ : สำนักพิมพ์โพธิ์เพช.

สัพัญญู อนุพันธ์. (2545). *การบริหารงานสถานีวิทยุกระจายเสียงรัฐสภา*. รายงานโครงการเฉพาะบุคคล หลักสูตรวารสารศาสตรมหาบัณฑิต (การสื่อสารภาครัฐและเอกชน) คณะวารสารศาสตร์และสื่อสารมวลชน มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

สถาบันพระปกเกล้า. (2563). *การประเมินผลการดำเนินงานของรัฐสภาโดยใช้เกณฑ์และตัวชี้วัดของ Inter-Parliamentary Union (IPU)* กรุงเทพฯ ฯ : สำนักส่งเสริมวิชาการรัฐสภา สถาบันพระปกเกล้า.

สถาบันพระปกเกล้า. (2565) *การประเมินผลการดำเนินงานของรัฐสภาโดยใช้เกณฑ์และตัวชี้วัดของ Inter-Parliamentary Union (IPU)* (กรุงเทพฯ ฯ : สำนักส่งเสริมวิชาการรัฐสภา สถาบันพระปกเกล้า).

สถานีวิทยุกระจายเสียงและวิทยุโทรทัศน์รัฐสภา. (2564). *รายงานประจำปี 2564 สถานีวิทยุกระจายเสียงและวิทยุโทรทัศน์รัฐสภา (TPChannel)* กรุงเทพฯ ฯ : สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร.

สุวิจักขณ์ นาควัชรชัย. (2558) “บทบาทของรัฐสภาในการเสริมสร้างประชาธิปไตยแบบมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชน.” *วารสารศาลรัฐธรรมนูญ* ปีที่ 17 เล่มที่ 49 เดือนมกราคม – เมษายน.

เสถียร เขยประทับ. (2551). *การสื่อสาร การเมืองและประชาธิปไตยในสังคมพัฒนาแล้ว*. กทม. ฯ : สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

อริสา แดงเอียด. (2552). *การบริหารเพื่อการพัฒนาสถานีวิทยุโทรทัศน์รัฐสภาผ่านดาวเทียม*. รายงานโครงการเฉพาะบุคคลนี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรวารสารศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารสื่อสารมวลชน คณะวารสารศาสตร์และสื่อสารมวลชน มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

ภาษาอังกฤษ

Andy Williamson. (2013). *Social Media Guidelines for Parliaments*. Genera : Inter-Parliamentary Union.

Anindya Larasti, Achmad Jamil and Rizki briandana. (2021). Communication Strategies in Providing Good Government Education through Social Media : A Case Study at the Parliament of the Republic of Indonesia. *Psychology and Education* 58 (1).

Beverly Duffy and Madeleine Foley. (2011). Social media, community engagement and perceptions of parliament : a case study from the NSW Legislative Council. *Australasian Parliamentary Review*, Autumn, Vol. 26(1).

Brian Mcnair. (1999) *An Introduction to Political Communication* (New York : Routledge)

Caldoro. (22 June 1994). "Information Report on parliaments and media," 7106, Retrieved from <https://assembly.coe.int/nw/xml/XRef/X2H-Xref-ViewHTML.asp?FileID=8105&lang=EN> (สืบค้นเมื่อ 19 เมษายน 2566).

Cristina Leston Bandeira and David Bender. (2001). "How deeply are Parliaments Engaging on Social Media?." *ResearchGate*. (October).

Danny Hastings. (25 January 2023) *C-Span Cameras on the House Floor*, Retrieved from <https://www.closeup.org/c-span-cameras-on-the-house-floor/> (สืบค้นเมื่อ 22 พฤษภาคม 2566).

David Hendy. (22 March 2023) "Broadcasting of Parliament," Retrieved from <https://www.bbc.com/historyofthebbc/100-voices/elections/broadcasting-parliament/> (สืบค้นเมื่อ 22 พฤษภาคม 2566).

Democratic Audit. (26 February 2014) *Parliaments use social media mainly as a reporting tool rather than for public engagement*, Retrieved from <https://www.democraticaudit.com/2014/02/26/parliaments-use-social-media-mainly-as-a-reporting-tool-rather-than-for-public-engagement/> (สืบค้นเมื่อ 25 มีนาคม 2566).

Declaration on Parliamentary Openness "Declaration on Parliamentary Openness," Retrieved from <https://openingparliament.org/static/pdfs/english.pdf> (สืบค้นเมื่อ 31 October 2023)

Duncan McCargo. (2000). *Politics and the Press in Thailand: Media machinations*. London: Routledge.

Inter-parliamentary Union. (1997) *Constitutional and Parliamentary information*, no. 173.

Jaume Duch Guillot. (2008). “*Launch of Europartv, the webtv of the European Parliament.*” The European Parliament. (17 September 2008).

Julianne Schultz. (2002) “*Two Cultures : Parliament and the Media,*” Presented as a lecture in the Department of the Senate Occasional Lecture Series at Parliament House on 15 February 2002.

Liam D.G.McLoughlin. (2019). *How Social Media is Changing Political Representation in the United Kingdom.* Submitted in Partial fulfilment of Requirements for the Award of the Degree of Doctor of Philosophy. School of Arts and Media, University of Salford.

Nicolas Bouchet and Nixon K. Kariithi. (2003). *Parliament and the Media Building an Informed Society.* Washington: The International Bank for Reconstruction and Development.

Stephen Coleman. (2004). *Connecting Parliament the public via the internet: two case studies of online consultations* (Oxford : Oxford University).

Thomas Zittel. (2004). “Political Communication and Electronic Democracy: American Exceptionalism or Global Trend?” *Comparing Political Communication: Theories, cases and challenges.* Edited by Frank Esser and Barbara Pfetsch. New York : Cambridge University Press.

Ukera Seungwa Emmanuel. (6 June 2019). “*Seminar topic Reaching out: Parliament, Social media, and public engagement.*” Course title: Parliament in the modern world: Contemporary Issues, Postgraduate School, Abuja, University of Benin.

Xavier Roques Geneva. (October 2006) “*Parliamentary relations with the media,*” Retrieved from <https://www.asgp.co/node/29943> (สืบค้นเมื่อ 19 เมษายน 2566).

ภาษาอินโดนีเซีย

Aep Wahyudin. (2021). The role of Indonesia Parliamentary television as government broadcasting to enhance public trust. *Jurnal Penelitian Komunikasi* Vol. 24 No.2 Desember.

Anindya Larasti, Achmad Jamil and Rizki briandana. (2021). Communication Strategies in Providing Good Government Education through Social Media : A Case Study at the Parliament of the Republic of Indonesia. *Psychology and Education.* 58 (1).

Dani Setiadarma and Mariko Rizkiansyah. (2021) Media Convergence of the Indonesian House Representative Television. *Journal Communication Spectrum* Vol.11 (1).

สถาบันพระปกเกล้า
ศูนย์ราชการเฉลิมพระเกียรติ 80 พรรษาฯ
อาคารรัฐประศาสนภักดีชั้น 4 (โซนทิศใต้)
เลขที่ 120 หมู่ 3 ถนนแจ้งวัฒนะ
แขวงทุ่งสองห้อง เขตหลักสี่ กรุงเทพฯ 10210

